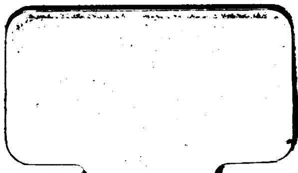

pčela

pčela

pčela

ORGAN PČELARSKOG SAVEZA SR HRVATSKE I
SAVEZA PČELARA SR BOSNE I HERCEGOVINE

101
...dina izlaženja
...DIŠTE 102
...GREB 1983

ISSN 0031-3416

pčela

ORGAN PČELARSKOG SAVEZA HRVATSKE I SAVEZA PČELARA BOSNE I HERCEGOVINE

Godište 102 Broj 1 Godina 1983.

Stručni časopis »Pčela« osnovalo je Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo u Osijeku godine 1881. te je dugo godina izlazilo pod naslovom HRVATSKA PČELA

To je najstariji pčelarski časopis na Slavenskom jugu. Godine 1967. ujedinjuje se »Pčela« sa časopisom »Pčelarstvo« koji izlazi u Zagrebu od godine 1946. Odonda ujedinjeni časopis izlazi pod imenom »Pčela«

Vlasnik i izdavač:

Pčelarski savez Hrvatske, 8 maja 26/III. 41000 Zagreb, telefon 272-383
Broj žiro računa 30102-678-6553.

Tisak »Ognjen Prica«, Daruvar

S A D R Ž A J:

pčela

YU ISSN 0031-3416

God. CII — siječanj br. 1 — Zagreb 1983.

Ljekovita svojstva meda

Bojana Milković, Zagreb*

U zavisnosti od toga dali je med od jedne vrste medonosne biljke ili od više vrsta, na tržište dolazi kao miješani ili jednovrstan. Potpuno monofloran, odnosno med sakupljen od nektara jedne vrste, veoma je rijedak. U praksi, svrstavanje meda u jednu ili drugu vrstu, obavlja se na osnovu prevladavajućeg nektara jedne ili druge medonosne biljke.

Ljekovita svojstva meda obzirom na porijeklo nektara medonosne biljke već je dulje vrijeme poznato. Zadnjih godina obavljaju se široka medicinska istraživanja u primjeni meda po vrstama u terapiji mnogih oboljenja. Tim istraživanjima se nastoji postići uvid u najbolje djelovanje pojedine vrste meda kod određene bolesti kao i eventualno štetno djelovanje određene vrste meda na određena bolesna stanja organizma.

No, želi li se u potpunosti iskoristiti blagodati meda, prije svega mora se obratiti pažnja na način uzimanja meda kao hrane i kao lijeka. Značaj meda nije samo radi vrijednih lako probavljivih šećera koje organizam odmah i iskorištava. Med je izvor i drugih tvari, istina u malim količinama, kojima je naša dnevna prehrana siromašna ili manjkava. To su prvenstveno hormoni i fermenti koji se grijanjem meda bilo u tehnologiji dobivanja, bilo uzimanjem meda u vrućim napitcima, posve uništavaju. Time med gubi uz ostale termolabilne tvari svoja ljekovita svojstva. Med je najbolje uzimati otopljen u tekućini, ljekovitom čaju, mlijeku i sl. Tako će se u potpunosti iskoristiti u organizmu mineralne tvari, hormoni, fermenti, smolaste tvari, neke izvanredno vrijedne bjelančevine itd. Svakako da tekućina u kojoj je otopljen med treba biti mlačna, a nikako ne vruća. Isto tako iskorištenje vrijednih djelotvornih tvari iz meda može se samo onda postići ako se med otopi u dosta tekućine (1 čajna žlica na 200 do 250 ml tekućine).

Kod djece i omladine, sportaša na treningu i natjecanjima, kod radnika koji rade teške poslove, dakle svugdje gdje se mora naporom izgubljena energija nadoknaditi, med se preporuča davati kao napitak otopljen u vodi ili voćnim sokovima, te u voćnim salatama.

Suvremena dijetetika preporuča kod zdravih i bolesnih uzimanje meda sa voćnim sokovima (svježe načinjenim) i to na tašte ili još bolje sa čajem od smjese kamilice i metvice, isto na tašte (oko 1 sat prije zajutraka), kako bi

---

*Dr Bojana Milković, mr farmacije

se pojačalo izlučivanje mokraće, a time se organizam lakše oslobađa otrova koji su se nakupili tokom noći uslijed metabolizma (izmjene tvari — preradom hrane i drugih kemijskih procesa). Tako će se lakše podnijeti teškoće predstojećeg dana!

No u svrhu terapijskog djelovanja meda sa ljekovitim čajevima ili sokovima, trebali bi se takovi napici uzimati dva do tri puta dnevno i to dva do tri sata poslije jela.

Na našem tržištu najčešće nailazimo na vrste meda ćiju ću primjenu opisati.

MED OD BAGREMA

Med od bagrema preporuča se za smirenje kod nesanice, za umirenje prenadraženog živčanog - probavnog sustava (vrtoglavice, loš san, klimakterične smetnje itd.). Bagremov med se naročito preporuča uzimati sa smjesom kamilice, matičnjaka ili gospine trave itd. jer se tako pojačava djelovanje aktivnih tvari iz čaja, a i onih koje su u toj vrsti meda.

MED OD KESTENA

Zadnjih se godina pridaje sve više pažnje medu od kestena te se preporuča sa čajnim smjesama kod bolesti probavnih organa i to želuca, dvanaestpalačnog i debelog crijeva te kod oboljenja žući i jetre, svakako uz obaveznu medikamentozu terapiju, uz vitamine B — grupe i retinola (vitamina A). Ovaj med ima izvanredno dobro djelovanje u rekovalescenciji kod preboljele zarazne žutice, kao i u akutnom oboljenju, poslije operacije žući i sl., naročito sa čajnim smjesama kao na pr.: stolisnik, kamilica, šipak i majčina dušica. Svakako da se čajevi sa medom od kestena, ako se uzimaju u terapeutske svrhe, moraju uzimati nekoliko puta na dan i to najmanje 1 do 2 sata poslije ili prije obroka. Obično se uzima jedna do dvije čajne žlice meda na 200 do 250 ml čaja.

MED OD VRIJESKA

Vrijeskov med se preporuča kao djelotvoran prirodni lijek kod reumatičnih oboljenja, gihta, kod bolesti mokračnih puteva i bubrega, naročito kod bubrežnih kamenaca jer djeluje antiseptično i pojačava mokrenje. Ovaj se med preporuča uzimati u čajnim smjesama kao na pr. medvetka, lišće od breze, kamilica, stolisnik, šipak i preslica.

MED LIPE

U nektaru lipova cvijeta ima veoma djelotvornih tvari. Naročito su značajne one koje prouzrokuju znojenje. Zato se i lipov cvijet zajedno sa medom od lipe već dugo upotrebljava kod svih onih oboljenja gdje se bolesnik mora znojiti. Osim ovog djelovanja med od lipe smiruje grčeve, primjenjuje se kod nekih bubrežnih oboljenja. Kod prehlada, naročito hunjavica i kašlja, omogućuje lakše izkašljavanje. Nadalje med od lipe preporuča se u čaju od lipova cvijeta i kod raznih živčanih slabosti, premora i kod duševne prenapetosti. No mora se imati u vidu da se med od lipe **nesmije** davati osobama koje pate od srčanih i krvno-žilnih oboljenja!

MED OD LAVANDE

Med od lavande u čaju od kamilice, metvice ili pelina je dobar za smirenje organizma, kod grčeva. S tim čajevima med od lavande dobro djeluje kod teže probave, kod nadutosti, pospješuje mokrenje. Sa čajnim smjesama ili otopljen samo u vodi dobro djeluje pro-

ırene, vrtoglavice i sl. Ovaj
ə naročito preporuča bolesnici-
i pate od srčanih a i nekih krv-
h oboljenja.

d lavande preporuča se u dnev-
hrani trudnica otopljen u mlije-
blagim čajevima, jer smiruje
koje su često vezane za to sta-
anizma: mučninu, lošu probavu,
st i sl. Osim toga, kao i ostali
, ima izrazito antirahitično i an-
lčno djelovanje, jer omogučuje
esorpciju kalcija i D vitamina
eljeza iz hrane i lijekova. To je
no značajno ne samo za trudni-
; i za buduće čedo!

ıD KADULJE

d kadulje povoljno djeluje kod
koje su praćene sa suhim kaš-
od prehlada i sl., jer omogučü-
e izbacivanje sluzi iz dušnika i
a, pa i iz želuca i jednjaka te se
k bolje osjeća i vraća mu se
a lakše i izkašljava. No čajevi
lom od kadulje kao i ostali čaje-
sadrže med kao terapeutsko
ro nesmiju biti vrući, što je kod
st slučaj, već normalne topline.
d kadulje se nadalje preporuča
m smjesama koje izazivaju po-
lučenje mokrače i to kod gihta,
reumatskih oboljenja, nervoze i
med od kadulje djeluje blago
ıće.

II MED

zivom livadni med podrazumije-
med od nektara livadnog cvije-
je prema tome livadni med ti-
rimjer poliflornog meda.

rste meda smatraju blagim me-
se zato preporučaju u dnevnoj
ıi dojenčadi i male djece, te u
ıi starijih kod kojih ne postoji
lna indikacija meda obzirom na
neku akutnu ili kroničnu bolest. Ova vrsta meda se naročito preporuča kod težih srčanih bolesnika te kod onih koji pate od niskoga tlaka.

MEDLJIKOVAC (Medun, šumski med)

Pogriješili bi ako se u ovom kratkom izlaganju nebi osvrnuli na medljikovac koji je samo povremeno, na žalost, na našem tržištu!

Taj med porijeklom je iz medne rose ili medljike, i bogat je mineralnim tvarima, nekim još do danas neistraženim antibioticima i drugim. Medun se cijeni u dijetama kod malokrvnih naročito tamo gdje je u krvi pomanjkanje željeza. Osim što sadrži željezo u relativno većim količinama nego druge namirnice, sadrži i ostale tvari koje pomažu lakšu resorpciju željeza (kobalt, bakar, folna kiselina, antianemične bjelančevine itd.). Ne sadrži C vitamin tako da se u terapiji anemija preporuča ovaj med davati u sveže načinjenim sokovima! Osim toga ovaj se med preporuča kod anemičnih trudnica, u rekovalescenciji naročito poslije težih operativnih zahvata. Isto tako ovaj se med preporuča kod dojilja, te kod organizma iscrpljenog radom ili bolešću. Svakako medun se treba uzimati u voćnim napicima, naročito u voćnim sokovima od marelice, ili breskve ili kupine, jer će se time postići još bolji rezultati, uz određenu terapiju, u bržem ozdravljenju. Od čajeva sa kojima se daje medun preporuča se čaj od šipka, ili smjese od šipka, hrena, peršina i repice.

I ostale vrste meda koje ovdje nisu navedene, a povremeno se nađu na našem tržištu imaju određeno farmakološko djelovanje. Med kao namirnica i kao lijek, prema dostignućima suvremene nauke o prehrani, morao bi

biti dnevno na jelovniku zdravog i bolesnog čovjeka osim kod onih oboljenja kod kojih se njegova upotreba kao hrane izričito zabranjuje (kod raznih oboljenja gušterače, jake gojaznosti, šećerne bolesti itd.).

Med kao namirnica omogućuje bolje iskorištavanje ljekovitih tvari bilo da su one u čajnim smjesama, bilo u pripravljenom lijeku ali samo onda ako se pridržavamo načina uzimanj o čemu je bilo dosta riječi.

Prema tome med je namirnica biološke vrijednosti, koja je uj prirodan lijek; kojeg se ne treb smije primijeniti tek onda kada pe tegobe bolesti, već ga s dnevno uzimati barem ujutro sa na tašte, da bi nam taj izv proizvod pčela pružio veću ot prema bolestima.

Pčelinji proizvodi u prehrani stanovništva u posebnim i ratnim uvjetima

Aleksandar Kampuš, Zagreb

Kad govorimo o prehrani stanovništva u posebnim i ratnim uvjetima ne smijemo izgubiti iz vida prirodne proizvođače vrlo kvalitetne hrane, pčele sa svojim proizvodima. Ti kvalitetni proizvodi koji bi nam u datom momentu bili dragocjeni, služili bi nam i kao hrana i kao lijek.

Čovjek svakodnevno mora dobiti dovoljnu količinu bjelančevina, masti (životinjskog i biljnog porijekla), ugljiko hidrata, vitamina i minerala.

Med kao i ostali pčelinji proizvodi kao što su matična mliječ, cvjetni prah, pčelinji otrov i propolis intenzivno se ispituju i proučavaju u smislu njihove ljekovitosti tek posljednjih decenija, a posebna pažnja posvećuje se matičnoj mliječi i peludu kao hrani i kao lijeku.

Sastav meda zavisi od prirode nektara cvjetova, a uglavnom se sastoji iz invertnog šećera, fruktoze i glukoze oko 70%, vode 16% i saharoze 2%.

Osim fruktoze i glukoze med niz tvari veoma dragocjenih i a neophodnih za normalnu živ tivnost stanica. Izuzetno važnu igraju fermenti koje med sadrži dijastaza, invertaza, katalaza, daza i lipaza. Po sadržaju fe smatra se da med zauzima je prvih mjesta među proizvodim ne. Znanstvenici smatraju da mijenjaju neživu tvar koju pčel u košnicu i da na odgovaraju preko pčelinjeg organizma pr tu neživu tvar u živu.

Prema podacima niza autora meda bogat je velikim brojem nih tvari. Utvrđeno je da je m sastav različitih vrsta meda u sti od zemljišta na kome rast nosne biljke.

Autori su zapazili da je u p medu sadržaj mineralnih tvari natrija, kalcija, magnezija, klora, fosfora, joda i sumpora

---

*III sastanak prehrambenih tehnologa, biotehnologa i nutricionista Hrvatske.

iki kao i u plazmi čovječje krvi. med bogat je organiskim kise- jabučnom, vinskom, limun- ɔksalnom. U pčelinjem medu amina, bjelančevina, acetil ko- rmonalnih, antibiotskih i dru- ɔrganizam veoma važnih tvari. se da pčelinji med sadrži i bio- timulatore, tvari koje pojačava- nu aktivnost.

ıskom sastavu pčelinjeg meda əno je mnogo radova. Prema is- ıjima domaćih i stranih autora ı su otkriveni vitamini i to: vi- 31 (aneurin), B2 (riboflavin), B3 enska kiselina), Bc (folna kise- 6 (piridoksin), N (dionin), vita- filokinon), C (askorbinska kise- : (tokoferol), karotin (provita- .

a mliječ je tek u novije vrijeme t vrlo širokog zanimanja i ispi- Mliječi su data i zvanična me- dna priznanja te već dolazi u u obliku specijalnih preparata šavini sa medom kao hrana. a mliječ u svježem stanju sadr- vode, bjelančevina oko 11%, ,6%, ugljiko hidrata 8,9%, mi- h tvari 0,81%. U suhoj tvari sa- % bjelančevina, 17,5% masti, ıljiko hidrata i 2,8% mineralnih su nađeni još vitamini B1, B6, ıntotenska kiselina, biotin, ino- jacin i acetil kolin.

orno djelovanje matične mlije- ivotinjski i čovječji organizam ı posljednje vrijeme naučno ob- o. Moramo napomenuti da je a mliječ i kao hrana i kao lijek la izvanredne rezultate a naro- će na obnavljanje stanica.

neda, pelud je pčelama hrana se dobivaju bjelančevine bez ema života ni odgoja potom-

ɔeludi bogata su bjelančevina- velikim sadržajem dušika, sum- ɔsfora, škroba, masti, šećera, mineralnih tvari i vitamina. To je riznica za organizam veoma važnih hranidbenih tvari.

Promatrajući med kao kompleksnu tvar bogatu prvenstveno sadržajem raznih vrsta šećera i s velikim brojem drugih sastojaka, imajući u vidu lako asimilirajuće osobine, hranidbenu vrijednost, sadržaj mineralnih tvari, zaštitnih tvari — vitamina, dodajući tome i ljekovite tvari, tek tada možemo shvatiti pravi njegov značaj u ishrani stanovništva, naročito u posebnim i ratnim uvjetima.

Ovdje nismo govorili o medu i ostalim pčelinjim proizvodima koji se danas skoro u čitavom svijetu sa mnogo uspjeha upotrebljavaju u terapiji mnogih oboljenja: liječena kože, bolesti probavnih organa, srca, krvnih žila itd. Taj fenomen mora nam biti na umu kada govorimo o medu i proizvodima od meda kao hrani.

Dosadašnja nam iskustva govore da se med kao namirnica dobro čuva, lagano skladišti i vrlo je pogodan kao rezervna hrana naročito u posebnim i ratnim uvjetima.

Ako imamo u vidu da je med namirnica sa neograničenim rokom trajanja, onda nam mora biti jasno o kakvoj kvalitetnoj namirnici je riječ.

Mnogi autori nam govore da med stajanjem postaje kvalitetniji, naime onaj dio saharoze oko 2% razgrađuje se fermentivno — invertira se, drugim riječima stajanjem med sadrži samo invertni šećer.

Praksa je dokazala da se med najidealnije čuva u dobro zatvorenoj plastičnoj ambalaži koja je najotpornija na sve vremenske uvjete, mehaničke inzulte i loše uvjete skladištenja bilo da se radi o nadzemnim ili podzemnim skladištima.

Sadašnjom koncepcijom ONO prema kojoj otpor agresoru pruža čitav narod, zasigurno je da će proizvodnja hrane biti smanjena kako po količini,

tako i po kvaliteti, a i snabdjevanje će biti otežano. Osim slabije snabdjevenosti hranom bit će i veća oskudica u lijekovima. Stoga moramo razvijati pčelarstvo za proizvodnju hrane, a to su med i ostali pčelinji proizvodi.

Naša zemlja ima naročito povoljne uvjete za pčelarstvo koji još ni izdaleka nisu iskorišteni. Blaga klima, dugi pašni period, brdovitost i raznovrsnost flore na kratkim odstojanjima, sve to pruža idealne uvjete za pčelarstvo. Naš med spada u kvalitetnije medove, ali nažalost proizvodnja nam je premala s obzirom na naše mogućnosti.

Ako uzmemo u obzir da se pčelarstvom mogu baviti stari i mladi, muško i žensko, da pčelinjake možemo prenositi i sakrivati na skrovita mjesta i da mogu dulje vremena biti bez nadzora, onda moramo zaključiti da su te male tvornice hrane, gdje pčele svoj repromaterijal same nalaze u prirodi, nešto najidelnanije šta nam je priroda mogla pružiti.

U zadne vrijeme naglo se povećava potrošnja meda, ali laboratorijske analize nam nažalost govore da je kvalitet te namirnice u silaznoj putanji.

Pravilnik koji obrađuje med da 1963. godine sa manjim dopur izmjenama. On je mogao zac u tom vremenskom periodu, al nakon 18 godina svjesni smo n nedostataka i praznina. Prijedl vog pravilnika datira iz 1979. ali nažalost ostao je na diskus neusaglašenih stavova.

Zasigurno je da koncepcija pčelarstva ne može počivati na jelim propisima bez orga stručne službe koja će unapre voj pčelarstva a time i proi meda, te visoko vrijedne nami bez aktivnog doprinosa svih na hrambenih tehnologa, biotehno nutricista i svih onih koji se b mirnicama.

Mora nas zabrinuti da na jedno nentnom sastanku prehramben nologa, biotehnologa i nutricis vatske, med i proizvode od me mo stručno obradili i nismo i ono mjesto koje oni zaslužuju hrani. Nad tim problemom mor zamisliti i naći adekvatna rješe

Zimski pčelarski radovi

Dragutin Loc, Zagreb

SIJEČANJ (JANUAR): Zbijeno zimsko klupko — Potpun mir oko košnica i zaštita od smetanja — Osluškivanje pčelaca — Pomoć u nuždi: spašavanje obamrlih pčelaca, dodavanje rezervne matice bezmacima ili spajanje, hranjenje. Nabavljanje, izradba ili popravak košnica i pribora. Topljenje voska i zamjena za saće. Tečajevi, predavanja, literatura, sastanci.

Siječanjsko zimsko klupko većinom je vrlo kompaktno s toplom jezgrom u kojoj se nalazi matica. Tu pčele »ložačice« uzimaju hranu te uz treperenje i zujanje proizvode toplinu koja kroz gusto zbijene plašteve pčela u stanicama i ulicama saća polako i teško izlazi do vanjske izolacije. Što je studen veća, to jače pčele griju u sredini i do 34°C i ako to poduže potraje, matica reagira ranim nesenjem jaja nakon čega porastom vanjske topline počinje harmonični proljetni razvoj nakon »zdravih« jakih zima. Pri tom vanjski slojevi klupka ostaju mirni i tek ako se pčele uznemiruju izvana, klupko se rasteže i uznemiruje, pojedine raspršene pčele iz njega se udaljuju pa jurnu i iz leta te većina na velikoj studeni obamire i propada. Pri tom pojačano troše hranu i ako se to često i trajno događa, pčele preopterećuju crijeva izmetinama, što može prouzročiti oboljenja, čišćenje i izlijetanja u nedoba i pri tom zaglavi većina izašlih pčela izvan košnica ili na hladnoj podnici i letu.

Treba stoga nastaviti nadzorom mira, kako je opisano uputama za prosinac. Osim opisanog mogu se kod svih tipova košnica, a osobito kod nastavljača, objesiti na uzice komadići zrcala ili krhotina novogodišnjeg nakita, što uspješno odbija većinu ptica trajnim treperenjem.

Štetna je navika nekih pčelara, da ispituju lupanjem po košnici, da li je pčelac živ pa se tim na istoj polici opetovano uznemiruje čitav niz košnica. Ako je takvo ispitivanje iz određenih razloga potrebno (loše ili nikakvo uzimljenje, oskudna zimnica, sumnja na bezmatičnost) treba prisloniti uho na leto ili unutrašnji pokrov košnice pa će se čuti tiho »zadovoljno« zujanje. Ako je klupko udaljeno od leta, teže se čuje, pa je bolje osluškivati za potpune tišine uvečer. Po potrebi može se jače puhnuti ustima kroz leto i kratki žamor bit će umirujući odgovor.

Za toplih zimskih dana poneki na širokoniskom gnijezdu smješteni pčelci podulje i duboko bruje, jer se klupko premješta na saću zbog uzimanja hrane na drugom dijelu plodišta. Takve treba zabilježiti (označiti kredom) pa nakon više sati ili idućeg dana ponovno prisluškivati da li su se umirili.

Zujanje pojedinih pčela isprekidano dužim ljutim psikanjem može značiti da je u košnici miš ili rovka. Treba smjesta pretražiti podnicu i vidjeti da li tamo ima (a dijelom i na letu) trusja od saća, mišjih izmetina te dijelova tijela izgrizenih pčela, štaviše, da li se u nekom kutu stisnuo miš ili rovka. Miša može ubiti samo jedan ubod pčele ali zna vješto izbjegavati takav sukob i koristeći hladnoću na rubu gnijezda uz živog pčelca nagriza saće, jede iz saća pelud i med, unosi papir i lišće te kraj samog klupka savija gnijezdo u izgrizenom saću. Miš ne napada žive pčele i nagriza samo mrtve pčele na podnici. Rovka, međutim, odozdo ili sa strane izvlači iz klupka poluobamrle žive pčele, izgrize i ždere njihov prsni dio, a zadak odbacuje sa svojim izmetom nekud u kut košnice. Ako je, dakle,

na podnici dijelova zadka, krilaca i nogica, tad je u košnici rovka. Nalazio sam u košnicama ponekad još u proljeće u nekom hladnom kutu po 4 do 6 ružičastih mladih, pa kako rovka za se i njihov uzgoj ubija i do 70 pčela na dan, ona može kroz dulje hladno razdoblje, zadržavši se u slabijem pčelcu, načiniti ogromne štete. Rovke prave gnijezda u lisnjačama u međuprostoru (provlači se kroz pukotine od samo 6 mm i brzo ih proširi) ili nastavljačama u kutu podnica, zaklonjena lišćem, papirom i otpacima. Ako iznenada zatopli, to znači izgon i oni se tada utabore do novog zahlađenja u zemlji ispod košnica.

Tako su na mom vanjskom pčelinjaku i ove jeseni početkom studena zasnovali gnijezda po većini košnica, no kad je 23. studenog zatoplilo na +12°C idućeg dana na +16°C, a izletnih dana bilo je i kasnije, svi su morali van iz košnica da bi tu i tamo jedino noću ulazili. U to vrijeme priklieštio sam na tom pčelinjaku u donjem redu saća (pčelac je gore u medištu) 3 rovke, a željeznim stupicama uhvatio 8 miševa. Kraj svog doma niti sada niti prije na periferiji grada nisam imao šteta od miševa, jer držim dosta mačaka i one svaki pokušaj invazije zaguše u zametku. Dok je taj pčelinjak bio vani u šumi štete od miševa bile su unatoč svim mjerama naprosto strašne. Kad sam ga selio lani na rate putničkim autom kući, našao sam nakon nekoliko dana 2 miša mrtva u kutu donjeg reda. Pčele su se u selidbi zagrijale i raštrkale po svoj košnici, miševi nisu mogli uteći iz zatvorenih košnica i pčele su ih ubile. Mačke ne jedu rovke, ali ih hvataju. Košnice mi se nalaze uz šumu, pa sam jesenas gotovo svakog dana na pragu pred kućom nalazio mrtvih rovki. Na selu gladne maške iz udaljene kuće uvijek su dolazile prosjačiti za rijetkih navraćanja. Davao sam im hranu u hodniku pčelinjaka. Tamo sam im ostavio i lovkama uhvaćene miševe da ih navabim, a uredio sam im i ležaj u pčelinjaku. Ako to uspije, kako je uspijevalo kod kuće, bit će to najbolja policija protiv uljeza koji počinjaju mnogo više štete no što se obično smatra.

Ove jeseni sam već treću godinu nakon uobičajenog podizanja cijelog gnijezda u medište, plodište ostavio potpuno prazno i nakon privikavanja pčela zatvorio donja leta. Gornja leta su znatno manja, gore je toplije, sve pčele sa dva reda saća zbijene su u jedan red ispunivši gusto gotovo sve ulice. Matična rešetka ostaje na mjestu i po iskustvu gore se miševi zavuku samo kod slabih stegnutih pčelaca. Tokom godina našao sam kod takvog rasporeda uz mumificirane leptire mrtvačke glave i nekoliko desetaka kostura miševa. Pčele se i same mogu braniti od tih podmuklih uljeza, ali im to moramo smišljenim prilagođivanjem zaštite omogućiti, a prirodni neprijatelji štetočinja uvijek su najbolja pomoć i zaštita.

Kod vrlo jake studeni danju i noću ne vrijedi osluškivati, jer su tada i bezmaci i uljezi stegnuti i tihi. Bezmaci se mogu čuti ako temperatura dođe na 0°C ili nešto više i umjesto tihanog zujkanja čuje se neko neobično trajno zujanje. Košnicu treba obilježiti i nakon obilaska ostalih pčelaca iznova navraćati i ponovno osluškivati. Može se zatim pogledati da li je matica izgurana na leto ili izbačena pred košnicu, odnosno da li je možda među mrtvim pčelama koje se izvuku s podnice. Ako je još hladno s oštrijim noćnim i jutarnjim mrazom, određenija intervencija se odgađa do prvog zatopljenja sa dnevnom najvišom temperaturom od najmanje +7 do +8°C. Iako su u bezmatku nadrimatice neće proraditi prije druge polovine ožujka (marta), ipak preporučujem da se intervenira odmah čim je moguće, jer pčele u bezmatku zimuju nemirno, troše mnogo više hrane, u nedoba izlijeću na čišćenja, brže troše tjelesne rezerve i stare. Što duže

aje bezmatično stanje, to je teže ɔaviti kasnije sanaciju.

od spomenute temperature otvorimo ažljivo ali odrešito košnicu. Kod natavljača unutrašnji poklopac, kod liıjača prozor plodišta. Notorni bezmaık odat će se većinom već na ovaj ahvat: umjesto zbijenog mirnog klupa pčele su više raštrkane po ulicama, ıko se uznemire i držeći se nogama a podlogu stotine i stotine pčela uzuđeno trepere krilima. Zbog veće sigurnosti za pokus vadimo na ogled do olovine 3 do 4 okvira iz sredine i sa ıbova klupka i prizor treperenja iz astresitog klupka ponavljat će se na vim okvirima. Ako se taj ogled obavlja ešto kasnije u godini mogu se tu i amo nazrijeti već i pokušaji gradnje ržljavih matičnjaka usred okvira. Kod ɔg premetanja može se dogoditi, da iz lupka ili s nekog okvira padne mrtva ıatica, koja je tamo zapela, pa daljnje vojbe više nema. Preporučam da se bog spomenutih razloga ne oklijeva anacijom.

ikakvo dodavanje pojedinih matica ad ne dolazi u obzir nego samo s reervnom zajednicom s kojom zimuje. 'čelari s nastavljačama zimuju rezer'ne zajednice s maticama po dvije, dijeljene tankom pregradom, u nornalnom nastavku. Oni s lisnjačama, ili ı bloku nukleusa od po 5 do 6 okvira li u medištima iznad osnovnih pčelaca ı plodištu. Ponekad se takvi rezervni čelci mogu od nekih uzgajivača i komletni kupiti, eventualno uz naknadno 'raćanje ispražnjene kutije-nukleusa.

(ad je rezerva osigurana i pri ruci, iz'adi se iz bezmatka onoliko najtežih kvira s medom i pčelama koliko treba la se kompletira nastavak s rezervnim čelcem, npr. 5 okvira. Preostali dio nože se pomaknuti u sredinu i lijevo desno popuniti rezervnim saćem. Na o se stavi prazan nastavak u koji smo rethodno na njegovu mjestu složili ezervnu zajednicu s maticom na jedan raj nastavka. Zatim iz okvirnjače dodajemo redom onih 5 izvađenih okvira, najprije onaj s najviše meda, a najmanje pčela na njemu i zatim ostale prema kraju. Dobro je da se pri tom poslu na tlo oko košnice raširi suhi novinski papir ili ploče stiropora, na koji će padati pčele s okvira ili polijetanja pri radu. Ako padnu na hladno tlo brzo obamru i teško ih je pokupiti. Sad se brzo iz okvirnjače (nastavka) ili kozlića te sa papira pretresu otpale pčele, poklopi i dobro utopli.

Ako je rezervni pčelac u cijelom nastavku smješten na nekom osnovnom pčelcu (dakle kao treći nastavak), postupak je još jednostavniji. Bezmatak ostaje na svom mjestu i rasporedu, a rezervni se pčelac (nakon uklanjanja eventualne provizorne lesonitne podnice) jednostavno nasadi na plodište bezmatka. Ako je prilikom intervencije vrijeme toplije i pčele izlijeću, bolje je nakon pregleda i svih priprema samo spajanje odgoditi do prohladnog predvečerja pa će nužda zbijanja klupka primorati pčele na mirnu integraciju. U tom slučaju nisu zbog spajanja potrebne nikakve posebne mjere (stavljanje probušenog novinskog papira između nasađenih nastavaka prskanje po satonošama mednom vodicom, stavljanje luka ili benzaldehida, ometanje pčela bezmatka na sipaonik pred košnicom i sl.).

Kod lisnjača postupak je sličan. Ako je bezmatak u jednom redu saća u plodištu, a u medištu ima rezervu, iz te se rezerve izvadi na kozlić sve ili toliko okvira, da se mogu skinuti poklopci s matične rešetke, a rezervni se pčelac što brže vrati na svoje mjesto. Ako je bio pregradom stegnut na manji broj okvira na jednoj strani medišta, ukloni se pregradna daska i iz bezmatka u plodištu podigne s prazne strane u medište onoliko okvira s medom i pčelama na njima, koliko treba da se gornji red posve popuni. Pregradna daska stavi se u plodište uz ostatak okvira i zatvori te utopli košnica. Medišno leto i onako je otvoreno, a u plodištu se po-

desi najmanje leto na zauzetoj strani plodišta. Ovakav raspored može ostati do prve polovine travnja, kad se dio gnijezda s maticom prenese za glavnu pašu u plodište i po potrebi dodaju satne osnove i rezervno saće.

Ako je bezmatak uzimljen na dva reda saća i gnijezdo je u medištu, a sanacija se obavlja rezervnim pčelčićem iz nukleusa, najprije se u donjem redu ispod gnijezda, gdje je i onako malo pčela, izvadi potreban broj okvira a pčele stresu ili nekim perom ometu natrag u košnicu. Zatim se redom vade okviri s rezervnim pčelcem i maticom i slažu na jedan kraj plodišta ispod gnijezda u medištu. Iz nukleusa se ometu i stresu pčele sa stijenki i zatvori košnica. Ako rezervni pčelac ima oskudne zalihe, a iz srednje pregrade se mogu vaditi ulošci s matičnom rešetkom, može se prije dodavanja rezerve izvaditi prednji uložak ili oba pa će nakon spajanja pčele doskora odvesti maticu u toplije medište s većim zalihama meda i peludi. Ako nije bilo, treba ovom prilikom otvoriti medišno leto, a donje stegnuti. Ovi se poslovi silom prilika mogu, ako je bezmatičnost sigurna, obaviti vani i po hladnijem vremenu. Sve što je obamrlo složi i ubaci se u košnicu, zatvori i unese u toplu sobu, gdje može ostati dan dva, najprije bliže izvoru topline, da se pčele prikupe i spoje, a zatim u hladnom kutu i na koncu se opet nakon dobrog utopljavanja iznese na pčelinjak.

Kod ljubitelja, koji se žilavo bore za svaku zajednicu, baratali smo i sa vrućim ciglama, koje se stave na unutrašnji poklopac i pokriju vunenim krpama u rezevnom nastavku ili medištu lisnjača.

Ipak najbolji je postupak naprednijih pčelara i profesionalaca; koji bezmatke kratkim postupkom sa cijelim nastavkom pripoje drugoj zajednici. Ako je bezmatak vrlo jak, a ima negdje nekog slabijeg pčelca, onda ga pripoje bezmatku. Ako je hladno, to se može obaviti bez posebnih mjera, a inače mož se najprije staviti matična rešetka p na nju nastavak sa rezervom ili se z toplijeg vremena tri četvrtine te reše ke pokrije još i izbušenim ili mokri novinskim papirom, kako ne bi doš do preburnog spajanja. Za gubitko »jednog kućnog broja« ne treba žalit jer se od ovakve združene zajednic može uz dobro vođenje u proljeće lak proizvesti tri ili četiri dobre zajednic s mladim maticama.

Za ostale radove gesla su navedena uvodu. Tko pčelari s nastavljačama tr ba na svakih 10 košnica imati bar jedn rezervnu podnicu, a još je bolje, ako i je dvostruko više. Osim za zamjen one dobro dođu ljeti za vrijeme ra mnažanja u rezervnim nastavcima. Pr likom uzimljavanja zamijenjene su n trule, napuknute i deformirane podn ce. Radionice se s takvim krpežom n bave pa pčelar mora sam to obaviti, on će to učiniti ne samo najpouzdani nego i najjeftinije. Potrebne rezerv dijelove može si dati skrojiti kod ne strojne stolarije iz novog ili otpadn materijala. Kad u proljeće treba čisti i sušiti podnice, pod košnice se met rezervne podnice, a vlažne i očišće (oprane) suše se na suncu. To je uj dno i vrlo dobra raskužba. Što je viš rezervnih podnica, to će se temeljiti moći obavljati taj posao.

Podnice se moraju tom prilikom i im pregnirati, i to samo odozdo i na nos ćim letvicama. Iznutra nikako, pa n uljenim bojama, jer danas sve te im pregnacije imaju otrovnih sastojina p su kod iznutra impregniranih podnica nastavaka nastajale sudbonosne štet (bijeg roja iz košnice, trovanje i oma ljivanje pčela sa nezajažljivim grab žom).

Izvana se košnice mogu ličiti uljeni bojama ili drugim impregnacijama p čemu treba pitati za savjet dobavlja ili kog iskusnog pčelara u društvu i društvenom glasilu, pogotovu za do čiva i jeftina bojila, jer se inače mo

ći u vrtlog suprotnih mišljenja. Ja r. imam i za podnice i za lisnjače ana dobro iskustvo sa smjesom po lnu trećinu karbolineuma, resitola kućeg katrana) i starog autoulja. To va od truleži i vlage godinama, ali dugo suši.

Ovo je i vrijeme pčelarskih tečajeva, sređivanja literature i registriranje podataka, tako da se po uređenom kazalu za više godišnjaka pčelarskog lista može bez dugotrajnog listanja naći željene upute i podatke.

svrt na knjigu Filipa Šimića: aše medonosno bilje

ıjigu sam nabavio u svom pčelarom društvu odmah nakon izlaska pa ko je bilo već recenzija iz mjerodavjih pera, htio bih i ja nešto dodati. ıko je u svojoj preporuci rukopisa takao recenzet **prof. dr Josip Kovačvić**, knjiga je u svom prvom dijelu žeta sinteza opće osnove pčelarenja pčelarske botanike, jedinstvena u naj pčelarskoj literaturi, originalna, r je autor materiju pratio i prikupljao oz cijeli svoj 55-godišnji pčelarski dni vijek u teoriji i praksi kao pčer i kao voditelj našeg najvećeg pčerskog poduzeća kroz tri decenije. ı je u bazi i na svojim svakogodišim mnogim putovanjima dolazio u dir sa stotinama pčelara iz svih ajeva naše zemlje, a osobito sa najtaknutijim selećim pčelarima.

ıo jedinstveni naš »pčelarsko-fenoški novinar i fotograf« promatrao je edonosno bilje ne samo kraj pčela vrijeme cvatnje i medenja, nego i u ako doba na svim staništima i u znim kombinacijama (drveće, grm-, zeljanice, trave, korovi, industrijo bilje). Empirijsku vrijednost paša ogao je dokumentirati nađenim mem i podacima kod područnih pčelai baš su ti bezbrojni razgovori te njene iskustava bili ono nepresušno elo informacija, koje se kao autoritativna i aktuelna građa uz autorova iskustva ogledaju iz svakog retka ove jedinstvene knjige. Na tom je temelju autor mogao izbjeći opširne i za lajika teško razumljive naučne argumentacije, hipoteze i eventualije, izbjeći omiljelu pčelarsku opširnost i iz tisuća vrsta izabrati one, koje u našim krajevima osiguravaju pčelama razvoj i opstanak, a pčelarima još i minimalnu ili povećanu dobit.

Živimo u vrijeme kad se sve intenzivnijim korišćenjem zemljišta i poljoprivredne proizvodnje slobodna pčelinja paša smanjuje svake godine. Industrijske i sjemenske kulture to još izdaleka nisu nadoknadile. Danas određenije znademo da lijet pčela za pašom na velike udaljenosti ne može biti rentabilan, da svaki pčelar mora biti vrstan strateg u borbi za proizvodnju ne samo u pripremi pčela nego još većma u odabiranju i razdiobi pčela na pašnim staništima. To prije svega traži dobro poznavanje svake spomena vrijedne paše, što je za našu relativno malenu sredinu kao u malo kojoj zemlji Evrope i svijeta učinio Šimić. Jedinstvena je i oprema knjige uz dodatak od 40 originalnih fotografija pašnih vrsta u boji (što povećava broj stranica na 240), mnogo tabela, crteža glavnih karakteristika kod svih značaj-

nijih biljaka te dodatak dviju rasklopivih vanrednih fenoloških karata naše Jadranske obale sa zaleđem i otocima za paše vrijesa, vrijeska, kadulje i ružmarina. Decenijima se kod nas raspravljalo o potrebi takovih karata, ali nije bilo ljudi niti sredstava za realizaciju. Šimić je to ipak učinio bar za ovo stabilno područje prirodne paše u izvanrednoj izradbi **Branimira Babića.** Naši pčelari, primorani i uvijek željni znanja i usavršavanja, kupuju gotovo svako novo pčelarsko izdanje iz naših republičkih i pčelarskih centara pa stoga osobito preporučujem, da listom posegnu za ovim i vrsnim i prelijepim izdanjem. Ono je, ne na koncu vrijedno i po cijeni, jer kako razabir iz raznih nabavki pčelarskih i dru stručnih knjiga znatno skromnije o reme, knjiga ovakove specifične sad žine i divne opreme bila bi u Zapad nim zemljama barem tri do četiri put skuplja.

Na koncu još da dodam, da je knji izašla kao stručni priručnik **Pčela skog Saveza Hrvatske,** da ju je za t sak priredio **Josip Katalinić,** recenzi obavio **pok. prof. dr Josip Kovačević** a nakladnik je naše renomirano n kladno poduzeće **»Znanje«.**

Dragutin Loc, Zagre

Facelija

Vukašin P. Popović, Aranđelovac

U časopisu Pčela br. 5/81. pisao sam o faceliji kao samonikloj biljci, jer je nikla gdje je godinu dana ranije bila posijana.

Izneo sam detaljno njen izgled, veličinu rasta, broj grana i grančica, pa čak i broj cvijetića, sjemenki i niz drugih detalja i sitnica.

Da ponovim da je jedna od najmedonosnijih biljaka jer daje od 500 do 1.000 kg meda po hektaru što zavisi o sjetvi, povoljnim vremenskim prilikama dužini dana zbog posjećivanja pčela, a pčele ju posjećuju od jutra do mraka kad je u neposrednoj blizini pčelinjaka.

Na kraju članka izneo sam još neke podatke koje ću pokušati sada nadopuniti.

Facelija nije tako osjetljiva na vrstu zemljišta, iako uspješnije uspijeva na kvalitetnijem zemljištu nego na teškom, zasoljenom te pjeskovitom tl Zemljište može biti srednje kvalit no pa da prinosi budu dobri.

Zemljište za sjetvu treba dobro p premiti kao što se priprema za sjetv djeteline, tj. da se dublje uzore, da s uništi korov, da se dobro usitni ka bi prilikom sjetve smjeme bilo pok veno sitnom zemljom. U toku prip manja zemljište se može pognoj pregorenim stajskim gnojivom.

Može se sijati u svako doba godin ako je vrijeme povoljno i ako se pr vilno pripremi zemljište za sjetv Obično se sije od veljače do svibn pa i u lipnju ako je vrijeme vlažn Sije se u vremenskom razdoblju bi mogla cvjetati na vrijeme kako ju pčele mogle koristiti. Vremens granice sijanja facelije mogu se p širiti u toplijim klimatskim dijelo ma. Kasni mrazevi joj ne škode. Al se sije u dobro pripremljenoj i vl

pčela

YU ISSN
0031-3416

ORGAN PČELARSKOG SAVEZA HRVATSKE I
SAVEZA PČELARA BOSNE I HERCEGOVINE

Osnovalo Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo u Osijeku godine 1881.

GODIŠTE CI

ZAGREB 1982.

101
godina izlaženja

VLASNIK I IZDAVAČ PČELARSKI SAVEZ HRVATSKE
Tisak »Ognjen Prica« Daruvar

SADRŽAJ PO BROJEVIMA

BROJ 1 — SIJEČANJ

BROJ 2 — VELJAČA

BROJ 3 — OŽUJAK

ROJ 4 — TRAVANJ

ROJ 5 — SVIBANJ

ROJ 6 — LIPANJ

ROJ 7 — SRPANJ

BROJ 8 — KOLOVOZ

BROJ 9 — RUJAN

Prilog: Bilten Pčelarske centrale

BROJ 10 — LISTOPAD

Prilog: Bilten Pčelarske centrale

BROJ 11—12 — STUDENI—PROSINAC

SADRŽAJ PO PODRUČJIMA

RGANIZACIONA PITANJA, SKUPOVI, VIJESTI...

! POVIJESTI PČELARSTVA

ČELINJA PAŠA I MEDONOSNO BILJE

OLESTI, ŠTETNICI I OTROVANJA PČELA

pčela
pčela
pčela

RGAN PČELARSKOG SAVEZA SR HRVATSKE I
AVEZA PČELARA SR BOSNE I HERCEGOVINE

02
na izlaženja

DIŠTE 102
GREB 1983
OJ 2

SSN 0031-3416

pčela

ORGAN PČELARSKOG SAVEZA HRVATSKE I SAVEZA PČELARA BOSNE I HERCEGOVINE

Godište 102 Broj 2 Godina 1983.

Stručni časopis »Pčela« osnovalo je Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo u Osijeku godine 1881. te je dugo godina izlazilo pod naslovom HRVATSKA PČELA

To je najstariji pčelarski časopis na Slavenskom jugu. Godine 1967. ujedinjuje se »Pčela« sa časopisom »Pčelarstvo« koji izlazi u Zagrebu od godine 1946. Odonda ujedinjeni časopis izlazi pod imenom »Pčela«

Vlasnik i izdavač:

Pčelarski savez Hrvatske, 8 maja 26/III. 41000 Zagreb, telefon 272-383 Broj žiro računa 30102-678-6553.

Tisak »Ognjen Prica«, Daruvar

SADRŽAJ

Facelija daje med odlične kvalitete, bijele ili svijetložute boje, prijatnog ukusa i mirisa.

Cvijetovi facelije su otvoreno plave boje ili svijetloljubičaste, skupljeni u spiralno izvijene cvasti u kojima mo že biti 20 do 70 cvjetova.

Facelija daje i dosta cvjetnog pra tamnoplave boje. Može se sijati kasnu jesen da bi nikla u rano prolje će.

Timol i voskov moljac

V. V. Mikitjuk, L. N. Koržova, SSSR*

Uništavajući i rušeći saće, oštećujući leglo, košnice i drugo, voskov moljac nanosi značajnu štetu pčelarstvu. Posebno veliku štetu pričinjava u preradi voska i u skladištima u kojima se pohranjuje prazno saće, satne osnove, vosak i slično. Osim toga, štetno djelovanje moljca, posebno malog voskovog moljca, proizlazi i zbog toga što gusjenica u toku svog rasta i hranjenja pravi hodnike unutar saća, a ne po njegovoj površini, i oštećujući dna stanica izaziva uginuće dijela legla, a pri tome može poslužiti i kao prenosilac uzročnika nekih zaraznih bolesti unutar košnice. Radi svega toga borbu s voskovim moljcem pčelari su počeli vrlo davno, a kao posljedica toga predlagana su i primjenjivana različito djelotvorna sredstva i načini njihove primjene. U zadnje vrijeme se u literaturi (A. I. Čerkasova i V. A. Masčenko, 1981) nalaze saopćenja o primjeni novih kemijskih preparata i entomopatogenih mikroorganizama za uništavanje voskovog moljca.

Svojevremeno, kada smo tražili sredstva protiv varooze, primijetili smo da u pčelinjim zajednicama, tretiranim timolom, ima manje leptira voskovog moljca kao i to da je saće manje oštećeno. Na temelju tog zapažanja proveli smo opširnija istraživanja. Otrovno djelovanje timola na voskovog moljca is traživali smo na osam LR nastavaka s zaraženim praznim saćem. Prepar smo primijenili u dozi od 0,25 g na j dan okvir, posipavši ga po satonoša kao što se inače upotrebljava u suz janju varooze. Leto smo suzili na jed centimetar. Djelotvornost prepara smo kontrolirali nakon pet i deset da brojeći leptire, kukuljice i gusjenic Osim toga, postavili smo pokus šest nastavaka sa nezaraženim prazn saćem u koje smo prije obrade s tim lom unijeli po 20 gusjenica i po 2 le tira. Djelotvornost preparata određiv smo prema broju hodnika u saću i pr ma broju preživjelih leptira i kukuljic Polovina nastavaka bila je kontrola ko nismo tretirali timolom. Otrovno djel vanje timola na gusjenice voskov moljca određivali smo prema broju g sjenica, kukuljica i leptira u uzorci od po 50 g voštanih otpadaka prije o rade s timolom i nakon 5 i 10 da Uzorke smo uzimali iz hrpe voštan otpadaka veličine 50 × 50 cm, deblji sloja 40 do 50 cm. To smo tretirali s 500 ml 20-postotne otopine timol Otopinu smo dobili otapanjem timo u vodovodnoj vodi pri temperaturi o 70°C. Uzorke za očitavanje djelotv nosti uzimali smo iz svakog ugla i sredine obrađene hrpe. Kao kontr

*Pčelarstvo 3, 1982. Pripremio Josip Marković.

užila je ista takva hrpa voštanih otıdaka obrađena sa 500 ml otapala, tj. ıdovodne vode.

ɜzultati provedenih pokusa određiınja otrovnosti timola za voskovog oljaca, rađenih na nastavcima zaranim praznim saćem, pokazali su da nol djeluje na odrasle štetnike i ihove ličinke.

Nešto slabije rezultate dobili smo u pokusu u kojem smo unijeli gusjenice i leptire u nastavke sa nezaraženim praznim saćem. Prosuđivanje djelotvornosti timola vršili smo brojanjem hodnika u saću i došli smo do zaključka da su gusjenice u svojim hodnicima dobro zaštićene od djelovanja timola. Broj hodnika u pokusnim nastavcima bio je samo za 9% manji od kon-

blica 1. **UTJECAJ TIMOLA NA RAZVOJ VOSKOVOG MOLJCA**

	Broj živih moljaca					
	pokusni nastavci			kontrolni nastavci		
ıni pokusa	leptiri	kukuljice	gusjenice	leptiri	kukuljice	gusjenice
četak pokusa	7,3	48,8	14,8	7,8	33,8	25,5
dan	0,0	8,8	0,0	8,0	22,3	24,3
dan	0,8	0,8	2,8	9,0	36,0	34,3

alizirajući dobivene rezultate, prizane u tablici, može se primijetiti ovno djelovanje timola na sve razne oblike voskovog moljca, jer se ijed njegovog djelovanja desetog ıa pokusa broj leptira smanjio za /o, kukuljica za 93% i gusjenica za /o. Uzevši u obziro da razvoj voskoȷ moljca ovisno o temperaturi i revnoj vlazi zraka traje do 12 dana, ıjenice do 90 dana, kukuljice do 15 ıa i da leptiri mogu živjeti do 25 dapojava gusjenica desetog dana poa može se objasniti njihovim izlajem iz preživjelih jaja. Pojava žileptira može se objasniti time što ol ne izaziva uginuće svih kukuljijer je u tom razvojnom obliku vosmoljac najotporniji na djelovanje ɔvnih sredstava. U kontrolnim na/cima primjećeno je povećanje ja svih razvojnih oblika i to leptira 11%, kukuljica za 65% i gusjenica 34,5%.

trolnih, a broj kukuljica u pokusu je bio za 68% manji od broja kukuljica u kontroli. To je vjerovatno povezano time što gusjenica da bi se zakukuljila mora izaći iz saća i pri tome se izlaže parama timola. Desetog dana pokusa u pokusnim nastavcima uginuli su svi leptiri dok ih je u kontroli ostalo živih 62%. Tim pokusom smo dokazali da timol ne djeluje na jaja voskovog moljca jer su iz njih izašle mlade gusjenice.

U pokusima određivanja otrovnog djelovanja otopine timola na voskovog moljca u voštanim otpacima dokazali smo njegovo djelovanje u pet uzoraka od po 50 g. Prije tretiranja otopinom timola, na početku pokusa, u uzorcima je nađeno po 2 do 3 leptira i 4 do 7 gusjenica. Nakon pet dana našli smo 7 mrtvih leptira i 13 mrtvih gusjenica. Istovremeno u kontroli je bilo 9 živih leptira i 37 gusjenica. Desetog dana pokusa nađeno je u pokusnim uzorcima 18 mrtvih leptira i

jedna gusjenica, a u kontrolnim uzorcima 66 živih leptira i 13 gusjenica.

Na temelju tih pokusa možemo predložiti primjenu timola kao sredstva za uništavanje voskovog moljca i to na pčelinjacima na isti način kao što se već primjenjuje protiv varooze. Također se može upotrijebiti kod pohranjivanja saća na dulje vrijeme. Kod p
novne upotrebe tako spremljenog s
ća ono se može provjetriti za 48 s
da izgubi miris po timolu. Otopina t
mola bi mogla naći primjenu u bor
sa voskovim moljcem u radionica
za pretapanje i preradu voska kao
njihovim skladištima.

Bolesti pčela

Na osnovu zaključka sjednice Predsjedništva Pčelarskog saveza SR Hrvatske prenosimo iz Službenog lista SFRJ od 13. kolovoza 1982. broj 49.

Na temelju člana 11. stava 5. Zakona o zaštiti životinja od zaraznih bolesti koje ugrožavaju cijelu zemlju (»Službeni list SFRJ«, br. 43/76), Savezni komitet za poljoprivredu propisuje

PRAVILNIK
o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje pčelinjih zaraznih bolesti

Član 1.

Radi suzbijanja i iskorjenjivanja pčelinjih zaraznih bolesti Pestis apium (u nastavku teksta »američka kuga pčelinjeg legla«), Acariasis apium (u nastavku teksta »akarijaza«), Nosemosis (u nastavku teksta »nozemoza«) i Varoosis (u nastavku teksta »varooza«) primjenjuju se mjere predviđene ovim pravilnikom.

Član 2.

Pčelinje se leglo smatra zaraženim američkom kugom pčelinjeg legla ako se kliničkim pregledom utvrde promjene karakteristične za tu bolest, a dijagnostičkim ispitivanjem utvrdi B. larvae, uzročnik ove bolesti.

Član 3.

Dijagnostičkom ispitivanju koje
obavlja u za to određenoj specijalis
koj veterinarskoj organizaciji udru
nog rada podliježu sve pčelinje zaj
nice za koje se posumnja na zarazu
člana 2. ovog pravilnika. Kontrolno
jagnostičko ispitivanje na ameri
kugu pčelinjeg legla obavlja se u
nu ili listopadu u svim pčelinjacim
kojima je ta zaraza utvrđena.

Član 4.

Ako se u pčelinjaku utvrdi ameri
kuga pčelinjeg legla, naredit će se
mjere:

1) zatvaranje zaraženog pčelinjaka;

2) uništavanje svih zaraženih košn
s nepokretnim saćem, zajedno s pč
ma i saćem;

3) uništavanje svih dotrajalih košni
bez obzira na tip izrade, zajedno s p
lama i saćem;

4) uništavanje zaraženog saća i pč
iz zaraženih košnica spaljivanjem i
kopavanjem, s tim da se pribor i k
nice dezinficiraju;

5) zabrana držanja pčelinjih zajedn
bez matica i sprečavanje rojenja p
la u zaraženom pčelinjaku;

6) dezinfekcija pčelinjaka i pčelars
pribora koji se upotrebljava pri izv
vanju mjera naređenih u zaražen

jaku odgovarajućim dezinfekcij-
sredstvom ili, ovisno o materija-
aljivanjem.

Član 5.

ımjeru od tri kilometra oko zara-
pčelinjaka u svim pčelinjim za-
ama obavlja se dijagnostičko is-
ıje na američku kugu pčelinjeg

Član 6.

a se da je američka kuga pčeli-
ıgla u zaraženom pčelinjaku pre-
ıko su provedene sve naređene
iz člana 4. ovog pravilnika. U
se pčelinjacima mora izvršiti
lno dijagnostičko ispitivanje dva
:a nakon provedbe naređenih

Član 7.

a se da su pčele zaražene akari-
ako se kliničkim pregledom ut-
naci karakteristični za tu bolest
jnostičkim ispitivanjem utvrdi
ıis woodi.

Član 8.

ostičkom ispitivanju na akarija-
e se obavlja u za to određenoj
ılističkoj veterinarskoj organiza-
ruženog rada, podliježu jednom
je — do konca ožujka — svi
aci iz kojih se stavljaju u pro-
:elinje zajednice, pčelinje zajed-
a uzgoj matica, sve pčelinje za-
ı u oplodnim stanicama i sve
e zajednice sumnjive na akarija-

Član 9.

kod pčela utvrdi akarijaza u za-
m će se pčelinjaku narediti ove

ana premještanja svih pčelinjih
ca u polumjeru od tri kilometra
raženog pčelinjaka;

:enje svih pčelinjih zajednica u
ıom krugu odgovarajućim lije-

3) kontrolno dijagnostičko ispitivanje u zaraženim pčelinjacima koje se provodi idućeg proljeća;

4) zatvaranje zaraženog pčelinjaka do završetka postupka liječenja.

Član 10.

Smatra se da je akarijaza u zaraženom pčelinjaku prestala ako su provedene sve naređene mjere iz člana 9. ovog pravilnika.

Član 11.

Smatra se da su pčele zaražene nozemozom ako se kliničkim pregledom utvrde promjene karakteristične za tu bolest a dijagnostičkim ispitivanjem utvrdi Nosema apis.

Član 12.

Dijagnostičkom ispitivanju na nozemozu, koje se obavlja u za to određenoj specijalističkoj veterinarskoj organizaciji udruženog rada, podliježu, jednom godišnje — do konca ožujka — svi pčelinjaci iz kojih se stavljaju u promet pčelinje zajednice, pčelinje zajednice za uzgoj matica, sve pčelinje zajednice u oplodnim stanicama i sve pčelinje zajednice sumnjive na nozemozu.

Član 13.

Ako se kod pčela utvrdi nozemoza s kliničkim znacima u zaraženom će se pčelinjaku narediti ove mjere:

1) spaljivanje izrazito slabih pčelinjih zajednica;

2) liječenje pčelinjih zajednica odgovarajućim lijekom i prebacivanje pčela iz zaraženih u dezinficirane košnice;

3) zatvaranje zaraženog pčelinjaka i zabrana prometa do završetka liječenja;

4) dezinfekcija odgovarajućim dezinfekcijskim sredstvom košnica u kojima je utvrđena nozemoza, saća iz tih košnica, pčelarskog pribora i drugih predmeta koji se upotrebljavaju u zaraženom pčelinjaku;

GUĆA PROIZVODNJA PČELINJIH PROIZVODA NA PČELINJAKU OD 22 000 KOŠNICA JEDNOJ ZAJEDNICI I UKUPNO (TAMNIJE OTISNUTO)

	jedinica mjere	osnovni pčelinjak 4 000 koš.		pomoćni pčelinjak 600 koš.		kooperacija 18 000 košnica		ukupna proizvodnja
l	kg	50	**200 000**	—	—	35	**630 000**	830 000
l u saću	kg	—	—	25	**15 000**	—	—	15 000
ıd	kg	2,5	**10 000**	—	—	2	**36 000**	46 000
ak	kg	1,5	**6 000**	1	**600**	1	**18 000**	24 600
polis	kg	0,1	**400**	0,1	**60**	0,075	**1 350**	1 810
tična eč	kg	—	—	0,125	**75**	—	—	75
linji ɔv	kg	—	—	—	**5**	—	—	5
tice	kom	—	—	—	**12 000**	—	—	12 000

NOVNA PRERADA PČELINJIH OIZVODA

novna prerada pčelinjih proizvoda anizirana kao zasebna cjelina imala ulogu da oslobodi pčelare dijela po- va koje su do sada obavljali, a nisu ektno i obavezno vezani za rad na linjaku ,na pr. vrcanje, topljenje sa- užičavanje satnih osnova, sušenje uda, struganje propolisa, čišćenje tavaka i okvira i td.

OIZVODNJA MEDA

lar sa društvenog pčelinjaka ili ko- rant dopremio bi, putem dostavne žbe ili vlastitim prijevozom, nastav- se okvirima za vrcanje u vrcaonu. ni nastavci bi se kod preuzimanja va- l, a pčelar bi odmah preuzimao na- vak sa okvirima praznog saća. Raz- a između punog i praznog nastavka saćem činila bi količinu izvrcanog da.

OIZVODNJA VOSKA:

d preuzimanja nastavaka sa praznim irima saća, vršila bi se zamjena ok- a sa starim ili oštećenim saćem za čene okvire sa satnim osnovama i to za jedan okvir izgrađenog saća do- bio bi se jedan okvir sa satnom osno- vom.

Nakon uzimljavanja izmijenila bi se oko trećina saća, koje treba inače pohrani- ti preko zime, satnim osnovama.

Znatne količne voska dobile bi se kroz redovan rad na pčelinjaku skidanjem zaperaka, čišćenjem satonoša doda- vanjem okvira građevnjaka (biološka metoda suzbijanja varooze!) i iz vrcao- ne pretapanjem slomljenog saća pri vrcanju i od mednih poklopaca.

PROIZVODNJA PELUDA:

Preuzimao bi se svježi pelud a obračun bi se vršio nakon sušenja.

PROIZVODNJA MEDA U SAĆU:

Med u saću proizvodio bi se od meda zaostalog nakon pražnjenja ambalaže. Vrcaljke, posude za med, pribor za ot- klapanje saća i slično trebalo bi pratiti u malo vruće vode, kojom bi se prihra- nilo pčele za porizvodnju meda u saću na pomoćnom pčelinjaku. Na taj način bi se mogao iskoristiti i med kojeg u proizvodnji propada i do 2%.

Sa 27. međunarodnog kongresa pčelarstva

Stevo Lončarević, Zagreb

Na 27. međunarodnom kongresu pčelarstva u Ateni održano je oko 150 stručnih referata, od kojih ćemo spomenuti samo nekoliko važnijih.

G. D. Bilaš (SSSR) direktor pčelarskog instituta u Ribnoe u svom referatu iznio je kratke podatke o povijesnom razvoju pčelarstva do revolucije u carskoj Rusiji i sovjetskog saveza. Također je okarakterizirao osnovne smjernice razvitka ove grane u poljoprivrednoj proizvodnji u današnje vrijeme.

A. Litlefeld (SAD) govorio je o stanju pčelarstva i proizvodnji meda u SAD. Iznio je da je u 1978. g. bilo svega 4,350.000 košnica s pčelama, a meda je iste godine proizvedeno 104.600 tona i 1,800 tona voska. 1600 pčelara u SAD posjeduju po 300 do 30.000 košnica s pčelama, 10.000 pčelara posjeduju po 25 do 299 košnica s pčelama u prosjeku. Ostalih 200.000 pčelara pripadaju kategoriji sa malim brojem košnica od 1 do 25 košnica. Najviše je rasprostranjena LR košnica, koja je u posljednje vrijeme modificirana sa po 8 okvira u svakom nastavku.

A. Shikan iznio je podatke o stanju pčelarstva u Francuskoj. U toj se zemlji nalazi oko 100.000 pčelara i 1,200.000 košnica s pčelama. Najviše ih je koji pčelare sa D B košnicom (70%) zatim sa LR (20%) i sa Vuarno (10%). Oko 1000 pčelara su profesionalci sa oko 400.000 košnica, među kojima ih ima i sa 3.000 košnica. Svake se godine proizvode u prosjeku oko 12 do 15.000 tona meda. Francuska izvozi oko 1.000 tona, a uvozi oko 4 do 5.000 tona meda.

L. S. Gonsalves (Brazil). U Brazil su pčele prvi put uvezene iz Evrope prije 200 godina. U 1956. g. prvi put su uvezene pčele iz Afrike u cilju pokusa (Apis mellifera adansoni). S njim je došlo do neprilika tzv. afrikanizacije pčela, kako u toj zemlji, tako i u drugim dijelovima Latinske Amerike. Ova se pčela odlikuje visokom produktivnošću, kako u prinosima, tako i u plodnosti. One su toliko agresivne, da su tih godina uginule mnoge domaće životinje, a bilo je i ljudskih žrtava od uboda tih zlih pčela. Tamošnji pčelari se nadaju da će pomoću ove afričke pčele i njihovih križanaca udvostručiti proizvodnju meda i voska od 5 na 10.000 tona.

F. Gnedingere (SRNJ) je izvijestio o osnovnim problemima privatnog pčelarenja i podvukao je neopravdano zanemarivanje ovakvog pčelarenja. Prema njegovom mišljenju mali privatni pčelari proizvode više meda, nego profesionalci. Osim toga značajno je i to, što mali pčelari racionalnije razmještaju svoje pčele u masivima gdje je potrebno unakrsno oprašivanje poljoprivrednih kultura.

V. Melcer (SRNJ) govorio je o proizvodnji i realizaciji meda u nekim zemljama, pa je naglasio da se u svijetu troši sve više meda, a u budućnosti će se to još više povećavati. Prema njegovim podacima potrošnja meda u SRNJ po stanovniku od 1922. g. povećana je od 200 g do 1 kg po osobi.

E. Crane (Engleska) posvetila je svoj referat perspektivi razvoja pčelarstva u tropskim zemljama, obrativši pri tom pažnju na značaj faktora, kao što su: upoznavanja pčelara sa metodama pčelarenja, financijska pomoć pčelarima, izbor mjesta sa dobrim pčelinjim pašama i mjesta za postavljenje košnica, o nabavi košnica i opremi pčelinjaka, selekcija pčela i za higijensko pakovanje meda i voska za pradaju.

A. Boccini (Italija) kao predstavnik FAO organizacije održao je referat o ulozi pčele za oprašivanje entomofilnih poljoprivrednih kultura i povišenju prinosa u nerazvijenim zemljama. Pri tom je osobito naglasio značaj pčela kao oprašivača u vezi s neprestanom i progresivnom smanjivanju entomofaune. Isto tako prema njegovim podacima smanjivanje upotrebe pesticida moglo bi se u mnogom uvećati proizvodnja meda (za 10 do 20 puta). A. Boccini se obratio Apimondiji sa molbom da ova međunarodna pčelarska organizacija uzme aktivno učešće u realizaciji mnogostranog programa FAO za davanje neposredne pomoći nerazvijenim zemljama u organiziranju i učvršćenju suvremenog pčelarstva.

E. Mirza (Rumunija) prikazao je organizaciju i dostignuća pčelarstva u svojoj zemlji. Savez pčelara Rumunije organiziran je 1957. g. i sada imaju 60.000 članova, koji su organizirani u 1350 mjesnih (gradskih i seoskih) organizacija sa nekih 39 filijala Saveza. Ovaj Savez ima proizvodni pčelarski kombinat u Benasi (Bukurešt), koji snabdjeva čitavu Rumuniju košnicama i ostalim pčelarskim inventarom, kao i ostalom opremom za pčelarstvo. U sastavu ovog kombinata ulazi Naučno-istraživački institut za pčelarstvo kao i pčelarski tehnikum za obrazovanje pčelara.

M. Dias (Kuba) posvetio je svoj referat povijesti pčelarstva na Kubi i njegovom unapređenju u razdoblju poslije revolucije. Od tada se pčelarstvu posvećuje sve veća pažnja od strane države. Od 1968. do 1972. g. proizvodnja meda i voska povećana je za oko 91%, a udio državnog sektora u tom pogledu iznosi oko 70%. Organizirana

Transport grčkih košnica od šiblja na pašu majčine dušice kroz gotovo neprohodna područja

je selekciona i istraživačka stanica i završava se gradnja postrojenja za dva poduzeća, koja će služiti za otkup i pakovanje meda. Istovremeno se izučava mogućnost proizvodnje peluda, propolisa i matične mliječi.

F. Ruttner (SRNJ) održao je nekoliko, referata, među kojima i referat o povijesti amblema kongresa — zlatnom ukrasu, koji prikazuje 2 pčele, koje podržavaju okrugli komad saća izvađenog iz košnice cilindričnog oblika. Ovaj je ukras izrađen na otoku Kreti prije 4 tisuće godina, a pronađen je prilikom arheoloških iskopavanja u Maliu 1930. godine. Ovaj je ukras bio i kao simbolička kongresna značka, koju smo nosili na reverima.

I. Radojev (Bugarska). Na osnovu mnogogodišnjih pokusa provođenih u 5 područja Bugarske, ustanovljeno je da pčele gornjo-kavkaske rase, proizvode meda za 38,5 do 103,7% više od domaćih.

M. D. Infanditis (Grčka) je ustanovio na osnovu izučavanja morfoloških osobina da grčka pčela A. mellifera cevropia pripada jednoj grupi Carnice (kranjske pčele), koja se dijeli na dva ekotipa.

E. Vojke (Poljska) izvijestio je o rezultatima istraživanja da radilice pčele A. mellifera capensis odlažu neoplođena jaja, iz kojih se razvijaju ženske individue, u zavisnosti od tipa stanica u koje su bila odložena. No otpornost ovog legla bila je manja nego onog koji potječe od normalnih matica. Ove su pčele sitnije od A. m. mellifera, a karakter poklopljenog legla i matičnjaka razlikuje se od A. m. mellifera pčele. Izvedene od pčela radilica u bezmatičnim zajednicama bile su nešto krupnije od onih koje su dobivene od matica i razlikovale su se od njih po nekoliko morfoloških znakova. Imale su znatno veći broj jajnih cjevčica i veće sjemenske kesice. Najkrupnije pčele koje su izvedene iz neoplođenih jaja, bile su uspješno instrumentalno osjemenjene i zatim su proizvodile potomstvo.

F. Ruttner (SRNJ) izvršio je pokus na pčelama dobivenim sa otoka Krete i došao do zaključka da se te pčele po morfološkim znacima razlikuju od pčela iz kopnene Grčke i nemaju nikakve veze sa drugim poznatim rasama. S tim u vezi on je ovu rasu nazvao A. mell. adansoni. Ova pčela naginje silnom rojenju i izgrađuje od 60 do 200 rojevnih matičnjaka. Ne proizvodi dovoljno propolisa kao druge pčele, a medišni poklopci su »mokri« tj. nemaju međuprostora kao kod drugih rasa pčela.

K. I. Kigatira (Kenija) opisao je u svom referatu ponašanje domaćih afričkih pčela, koje vrlo brzo ulaze u košnice ne zadržavajući se na poletaljkama, vrlo su pokretne (nemirne) na saću, trčeći po njemu. One su sklone čestom lutanju, osobito kada nemaju hrane i vode u blizini. Ove pčele proizvode mnogo propolisa kako u plodištu, tako i u medištu. Izlijeću vrlo rano iz košnica i često ih se vidi na cvijeću i 2 sata poslije zalaska sunca.

A. Stort (Brazil) izučavao je morfološke znake italijanskih, njemačkih i afričkih pčela, kao i pčela iz 6 područja svoje zemlje, na osnovu čega je zaključio, da su ove pčele izložene afrikanizaciji.

Š. O. Gasanov (SSSR) sa koautorima iznio je zanimljive podatke o vertikalnoj geografskoj izmjenljivosti eksterijernih znakova sive planinsko-kavkaske pčele i pretpostavlja, da na njih utječu oborine na raznim nadmorskim visinama.

L. S. Gonsalves (Brazil) donio je sa sobom 22 generacije hibridnih pčelinjih zajednica, koje je podijelio obzirom na maksimalni i minimalni broj kukica na krilima, pa je prikazao visoki efekat selekcije na te znakove, tj.

na znatnu divergenciju (pojava raznih osobina) među ovim linijama po tim znacima. Također je potvrdio mogućnosti prognoziranja efektivne selekcije.

L. Kepenja (ČSSR) prikazao je kako je umjetno osjemenio matice-sestre sa spermom od braće-trutova, zapazio je porast promjena eksterijalnih znakova kod pčela radilica, koje su dobivene od ovakvog osjemenjivanja u zavisnosti od broja trutova, čija je sperma bila korištena za osjemenjivanje matica. Na osnovu ovih znakova on je zaključio kako se sperma od raznih trutova u sjemenskoj kesici ne odvaja svaka posebno, nego se pomiješaju.

A. V. i V. T. Borodačevi (SSSR) prikazali su materijale o izučavanju veze između morfoloških i ekonomskih znakova kod pčela srednje-ruskih i kavkaskih rasa, kao i njihovih križanaca prve i druge generacije, pa je prikazana principijelna mogućnost likvidiranja nepoželjnih osoba i dobivanja novih koje su najpoželjnije.

N. Foti (Rumunija) je u svom referatu prikazao rezultate 10-godišnjeg izučavanja pčelinjih zajednica, pa je zaključio kako se pčelinje zajednice s maticama tihe izmjene odlikuju brojčano jakim zajednicama otpornošću i visokom produktivnošću. Sklonost tihoj izmjeni matica stalno se nasljeđuje po ženskoj liniji, pa je poželjno vršiti selekciju u ovom pravcu. Na taj se način može likvidirati nagon za rojenje.

Prof. G. A. Avetisjan i N. V. Maksimenko (SSSR) ustanovili su kako se razne linije karpatskih pčela znatno razlikuju po otpornosti prema nozemozi, i da se prema tome preporučuje selekcija u tom pravcu. U svom drugom referatu G. A. Avetisjan je prikazao kako u mnogim krajevima SSSR-a karpatske pčele po produktivnosti znatno premašuju domaće pčele i pčele drugih rasa.

I. Rusu (Rumunija) je u svom referatu posvetio veću pažnju selekciji i uzgoju matica u društvenim gospodarstvima kao i pitanjima dinamike za dobivanje selekcioniranih trutova u sezoni i njihovu upotrebu za sparivanje s maticama.

L. Kepena i J. Kopernicki (ČSSR) su ustanovili kako oskudna hrana trutovskih ličinki negativno utječe na obim sjemenskih mjehurića kod jednodnevnih trutova.

Članarina Savezu i pretplata na Pčelu

Predsjedništvo Pčelarskog saveza Hrvatske na svojoj sjednici od 11. prosinca 1982. donijelo je prijedlog da **visina čanarine Saveza za 1983. iznosi 600 dinara.**

U članarinu je uračunata i pretplata na list Pčela.

Molimo pčelarska društva da usvoje prijedlog i naplaćuju članarinu shodno tome.

Odluku o visini članarine društva donosi svako društvo za svoje članove.

Pretplata na list Pčela za 1983. iznosi 450 dinara.

Predsjedništvo Pčelarskog saveza Hrvatske

Lijekovi „Krke" protiv varooze

Ružica Blažević i Đuro Sulimanović*

Značaj pčelarstva u poljoprivredi Jugoslavije svakim danom postaje sve veći. Jedna od parazitarnih bolesti koja je zadnjih godina nanijela ogromne štete pčelarstvu je varooza. Bolest je prvi puta u Jugoslaviji dijagnosticirana u jesen 1976. god. i to u SR Srbiji, 1978. god. u SR Hrvatskoj, a 1979. god. u Bosni i Hercegovini. Bolest se širila i u druge krajeve Jugoslavije tako da danas gotovo nema područja gdje nije prisutna Varroa jacobsoni. Tokom tih godina varooza je nanijela gotovo neprocjenjive štete pčelarstvu Jugoslavije, u pojedinim krajevima je uništeno i do 80% pčelinjih zajednica tako da je dovela u pitanje i opstanak pčelarstva.

Po saznanjima i iskustvima stručnjaka u svijetu i kod nas bolest se suzbija kompleksno, biološkim mjerama i kemijskim sredstvima. Od 1978. god. studiozno pratimo kretanje varooze u Jugoslaviji, a paralelno smo tražili najprihvatljivije tvari i rješenja u našim uvjetima. Jedna od tvari koje smo ispitali u suradnji sa Zavodom za biologiju i patologiju riba i pčela Veterinarskog fakulteta u Zagrebu je fenotijazin. Poznato je da se fenotijazin u različitim oblicima koristi za suzbijanje varooze i u drugim zemljama (Japan, SSSR, Bugarska itd.). Zadatak nam je bio pronaći najprikladniji oblik za aplikaciju i za proizvodnju u okvirima naše radne organizacije. Razmatrali smo različite mogućnosti: od praškastih formi, listića, tableta, dimnih tableta itd. Kao najprikladniji oblik prihvatili smo dimne tablete pod imenom VARITANR. To su zelenkasto sive tablete pripremljene za paljenje u posebnim dimilicama. Jedna tableta sadržava 2 g fenotijazina, te tvari za zaštitu matice i gorenje. Svojstvo fenotijazina da teško gori i da sublimira na temperaturi 120—130°C (pojava gustog bjeličastog dima karakterističnog mirisa bez pahuljica) zahtijevalo je dodatak tvari koje zagrijavanjem oslobađaju kisik i tako pomažu izgaranje. Istovremeno smo morali misliti i na staro pčelarsko pravilo »ako želimo kod pregleda košnice vidjeti maticu ne koristimo dim, jer se matica uznemiri, pa pčelama izgleda strana, pa ako su i one izgubile orjentaciju znaju je uklupčati i ubiti«. Radi toga smo u VaritanR dodali tvari koje omamljuju pčele kratko vrijeme nakon upuhivanja dima. Pčele se bude za oko 5 do 10 min i nastavljaju aktivnost u košnici.

Ispitivanja VaritanR dimnih tableta vršena su najprije u laboratoriju, a zatim u praktičnim uvjetima. U laboratoriju je ispitano djelovanje VaritanR dimnih tableta u košnicama sa staklenim stjenkama gdje se moglo pratiti ponašanje pčela za vrijeme dimljenja. Najprije smo ispitali djelovanje propisane doze, a zatim 10× veće na zdravim pčelama. Kad je dimljeno propisanom dozom nije došlo do ugibanja pčela dok je dimljenjem 10× većom dozom od propisane nakon 36 sati uginulo ukupno 50% pčela. Nakon toga smo u staklenoj košnici ispitivali djelovanje propisane doze VaritanR dimnih tableta na pčelama na LR okviru

---

* Mr Ružica Blažević, dipl. vet. »Krka« Novo Mesto. Mr Đuro Sulimanović, dipl. vet. Veterinarski fakultet Zagreb. Referat na 9. znanstvenoj konferenciji »Veterinarska medicina i biotehnika«.

Kupio bih knjige: Broz K.: »Pčelarstvo« — 1905., Bugarski M.: »Pčelarstvo« — 1946., Grozdanić S.: »Pčela i paša« — 1938., Mihalić S.: Anton Janša — 1934., Perušić A.: »Šuma i pčela« — 1944, Tomašec I.: »Biologija pčela« — 1955.

Mihael Vezeti
Mitrovačka 26
tel.: (021) 361-159
21000 **Novi Sad**

Prodajem rojeve u travnju na 3 AŽ okvira. Matice iz godine 1982.

Stjepan Kralj
Pleš 68
42254 **Trakošćan**

Kupujem do 30 kg pčelinjeg voska.

Branko Slijepčević
Glinski Trtnik 1
44260 **Glina**

»Svim pčelarima koji su se s ljubavlju i voljom prihvatili pčelarenja želim da pomoću ove knjige savladaju osnovno pčelarsko znanje, da postanu dobri pčelari i da kod pčela nađu duševni mir i zadovoljstvo« — napisao je JOSIP BELČIĆ, naš poznati pčelar i pisac u predgovoru svoje nove knjige

Pčelarenje danas

Priručnik za početnike i ostale pčelare

Knjiga je napisana nakon što je autor stekao bogato praktično iskustvo, objavio mnoge napise u našim pčelarskim časopisima i napisao više pčelarskih knjiga.

Svaki bi pčelar mogao naći dragocjene podatke u toj novoj knjizi.

Cijena knjige iznosi 200 dinara. Za narudžbe od 10 i više komada odobravamo 10% rabata.

Knjigu možete uplatiti na žiro račun Pčelarskog saveza SR Hrvatske 30102-678-6553.

Molimo da naznačite svrhu uplate i točnu adresu.

Pčelu izdaje Pčelarski savez Hrvatske, 8. maja 26/III, 41000 Zagreb, tel. 272-383. Izdav savjet: Valent Ambrošić, Josip Belčić, inž. Tatjana Brence-Lazarus, Nikola Ču dr Nikola Fijan, Milenko Gavrilović, Vladimir Hajduković, inž. Esad Kovačević, S Krešić, Marko Luković, Ivan Matijašić, Blaško Pajnić, Lovro Plantak, Nikola Ran inž. Napoleon Salvaro, inž. Nenad Strižak, Dušan Šakota, inž. Stjepan Nesek, Mari Vignjević i Zdenka Vlainić. Uredništvo: Nijaz Abadžić, Mirko Brence, inž. Mirko Ču vija, dr Ratko Dobre, Dragutin Loc, Stevo Lončarević, Josip Katalinić, prof. dr Boj Milkavić, inž. Stjepan Nesek, Milan Preočanin, Lazo Rakijaš i mr Đuro Sulim vić. Glavni i odgovorni uredik: Koviljka Majnarić, dipl. vet. V. d. urednika: mr Đuro S manović. Članovi Pčelarskog saveza Hrvatske plaćaju članarinu preko pčelarskih dru va i to 600 dinara u što je uračunata i pretplata. Pretplata za tuzemstvo iznosi 450, a inozemstvo 600 dinara. Cijena pojedinog broja za tuzemstvo je 50, a za inozemstvo dinara. Pretplatu prima Pčelarski savez Hrvatske, broj žiro računa 30102-678-6553. Časo se tokom godine ne može otkazati. Rukopisi se ne vraćaju. Tisak: Štamparija »Ogn Prica« Daruvar.

čelarska literatura

elarski savez Hrvatske

'ski savez Hrvatske ima na prodaju slijedeću pčelarsku literaturu:

Belčić i Đuro Sulimanović: ZLATNA KNJIGA PČELARSTVA — —	**1.200**
autora: PČELARSTVO — — — — — — — —	**900**
Šimić: NAŠE MEDONOSNO BILJE — — — — — —	**350**
Belčić: PČELARENJE DANAS — — — — — — —	**200**
NIK RADOVA 9. KONGRESA PČELARA JUGOSLAVIJE — — —	**200**
ja Ćerimagić, Jože Rihar i Đuro Sulimanović: BOLESTI, ŠTETNICI I ANJA PČELA — — — — — — — — — —	**170**
Rihar: PČELARENJE NASTAVLJAČAMA — — — — —	**150**
Belčić: PČELARENJE PLETARAMA — — — — — —	**30**
LARNI PRIKAZ BOLESTI PČELA — — — — — — — —	**20**
a Milković: VRIJEDNOST MEDA ZA ZDRAVE I BOLESNE — —	**5**

toga imamo i

KE PČELARSKOG SAVEZA HRVATSKE PO 20 DIN I

ARNU ZNAČKU 100 GODINA »PČELE« PO 30 DIN

ore navedeno možete dobiti na svoju adresu uplatom na žiro-račun broj: -678-6553, Pčelarski savez Hrvatske, Zagreb, 8. maja 26/3.

lo da na uplatnici naznačite svrhu uplate i Vašu točnu adresu.

Pčelarski kombinat · Beograd ·

11000 Beograd, Jovana Rajića br. 5 — telefon: (011) 402-287, 403-765 i 696 919 — telex 12545 Yu Pekom

FORSSAPIN

FORSSAPIN SADRŽI ČITAV NIZ KORISNIH BIOSTIMULATIVNIH MATERIJA I GRUPE MIKRO I MAKRO ELEMENATA, KAO I VITAMINE KOJI OMOGUĆAVAJ DA PČELINJE ĐRUŠTVO PROIZVEDE VIŠE LEGLA.

EKSPERIMENTI SU VRŠENI I U SAD, GDE JE UVEĆANJE LEGLA IZNOSILO ĐO 84,5%.

Pčelari!

FORSSAPIN STIMULIŠE PROLEĆNI RAZVOJ PČELINJIH DRUŠTAVA I OMOG ĆAVA BOLJE PREZIMLJAVANJE. OVAJ STIMULANS SE MOŽE DODAVATI PČE NJIM DRUŠTVIMA SA HRANOM I U BEZPAŠNIM PERIODIMA.

SAMO SA JAKIM ĐRUŠTVIMA DOBIĆETE U SEZONI VIŠE MEDA I DR PČ LINJIH PROIZVODA.

NA ZAHTEV KUPACA FORSAPIN ISPORUČUJEMO I POUZEĆEM.

pčela
pčela
pčela

ORGAN PČELARSKOG SAVEZA SR HRVATSKE I SAVEZA PČELARA SR BOSNE I HERCEGOVINE

102
dina izlaženja
DIŠTE 102
GREB 1983
OJ 8

ISSN 0031-3416

pčela

ORGAN PČELARSKOG SAVEZA HRVATSKE
I SAVEZA PČELARA BOSNE I
HERCEGOVINE

Godište 102 Broj 8 Godina 1983.

Stručni časopis »Pčela« osnovalo je Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo u Osijeku godine 1881. te je dugo godina izlazilo pod naslovom
HRVATSKA PČELA

To je najstariji pčelarski časopis na Slavenskom jugu. Godine 1967. ujedinjuje se »Pčela« sa časopisom »Pčelarstvo« koji izlazi u Zagrebu od godine 1946. Odonda ujedinjeni časopis izlazi pod imenom »Pčela«

Vlasnik i izdavač:

Pčelarski savez Hrvatske, 8 maja 26/III.
41000 Zagreb, telefon 272-383
Broj žiro računa 30102-678-6553.

Tisak »Ognjen Prica«, Daruvar

Ukazom Predsjedništva SFRJ broj 1 o[illegible] 18. siječnja 1982. godine časopis »P[illegible]la« povodom stogodišnjice izlaženj[illegible] za naročite zasluge i postignute us[illegible]he u populariziranju i unapređiva[illegible] pčelarstva, odlikovan je **ORDENOM [illegible] SLUGA ZA NAROD SA SREBRNI[illegible] ZRACIMA.**

S A D R Ž A J:

a kod težih slučajeva ne smije biti ni do 1 gr! Znači, jelo se kod pripremanja ne smije uopće soliti. Zabranjeno je i svako dosoljavanje, a kod težih slučajeva ne smiju se uzimati niti namirnice koje imaju više kuhinjske soli (u dnevnoj prehrani zdravih ljudi obično se uzima do 5 gr soli!)

Srčanim se bolesnicima u dnevnoj prehrani zabranjuje uzimanje masnih mesa, raznih vrsta mesnih prerađevina bilo da su sušena, konzervirana, dimljena itd, nadalje suha slanina, razna gotova jela, koja nisu specijalno dijetetska, gotove juhe, majoneze i sl, suhe i konzervirane ribe i riblje prerađevine, fermentirani sirevi, sve slastice kojima se dodaju praškovi za pečenje, soda bikarbona i sl., nadalje svinjska mast, gusja mast, loj, soljeni maslac i soljeni margarin i sl. Od povrća zabranjena je upotreba kiselog kupusa i kisele repe, kao i suhe i svježe leguminoze (grah, grašak, leća i sl.) poriluk, kelj i sl, dakle namirnice koje nadimlju i stvaraju plinove, pa tako otežavaju rad srca, isto tako i pohana jela, sa mnogo zaprške, i pržena na luku. Od voća zabranjuje se ono koje sadrži mnogo celuloze (npr. kruške). Zabranjuju se svi gazirani napici, pa i kisele vode koje sadrže mnogo soli natrija. Isto tako ne preporučuju se alkoholna pića.

Prehrana srčanih bolesnika kao i bolesnika krvotoka, mora sadržavati lakoprobavljive namirnice npr. od mesa preporučuju se posna mesa, nemasna perad i nemasna riba, od kruha trebalo bi uzimati crni kruh i to nesoljen nadalje mlijeka oko 500 ml dnevno (unatoč toga što mlijeko sadrži veću količinu natrijevih soli, ono je neophodno radi sadržaja neophodnih bjelančevina, vitamina, mineralnih tvari i dr. a i radi alkalnih svojstava). Povremeno se daje i 1 do 2 puta tjedno meko kuhano jaje, svakako tu se uzima u obzir i jaja koja služe u pripremi tjestenine, kolača i sl. Od masnoća preporučuje se uzimanje ulja naročito od kukuruznih klica, maslinovog ili bučnog ulja. Masnoće treba što manje uzimati i to najviše do 30% u dnevnom jelovniku, šećeri (i to složeni i jednostavni) oko 60% a ostalo treba da su bjelančevine. Svakako, da se kod toga odnosa ne smiju povećavati masti (vidljive, tj. one koje dajemo jelu kod pripreme i one koje sadrže same namirnice) već šećeri i bjelančevine, ali ne više nego što je neophodno potrebno. Povremeno za doručak ili južinu dozvoljeno je davati bolesniku namaz na crnome kruhu (neslani margarin ili maslac). Svježe voće i povrće može biti na jelovniku bolesnika kroz cijelu godinu obzirom na duboko smrznute namirnice koje imaju visoku biološku vrijednost skoro kao posve svježe. Voće i povrće ne smije imati grubu celulozu već onu finu, koja ne otežava probavu, već ju poboljšava. Ako nije zabranjen kofein od strane liječnika, bolesniku se može dati blagi ruski čaj jedanput dnevno ili šalica blage kave. Veće količine voćnih sokova se ne preporučuju, a naročito se mora ograničiti tekućine kod pojave edema.

Kod bolesnika koji pate od bolesti srca i krvotoka treba osigurati prehranom optimalne količine vitamina B kompleksa, a kako je imunobiološki sistem obično kod njih oslabljen mora se bolesniku osigurati dovoljna količina vitamina kao i vitamina A.

Kod bolesnika koji moraju imati neslanu dijetu, koja je inače neukusna, često takvu dijetu bolesnici teško i prihvaćaju. Zato se preporučuje jelima dodavati blage začine (malo bibera ili slatke paprike, oraščića, majčine dušice i sl.) i zakiseliti jela limunovim sokom.

U dijetoterapiji bolesti srca i krvotoka mora biti na dnevnom jelovniku prisutan med. Med ima veoma povoljan učinak na srce oslabljeno bolešću radi vrlo vrijednih sastojina koji poboljšavaju rad srca i krvotoka (grožđani voćni šećeri, hormoni, fermenti, vitamini B grupe itd). Grožđani i voćni šećeri su pogonski materijal srčanog mi

jeme, pa je oduzimanje pomoću kemikalija i tada moguće.

Kad je sunčan i topao dan, umjesto poklopca od nekog lima, može poslužiti obična žičana mreža na koju odozgo stavimo crnu krpu i koju prskamo sredstvom kad je košnica poklopljena mrežom. Prednost mreže je što se kroz nju može vidjeti da li su pčele napustile medište ili se još zadržavaju u njemu.

Primjenom kemijskih sredstava za izgon pčele iz medišta znatno se povećava pčelareva produktivnost, jer ne mora izvlačiti okvir po okvir, već uklanja cijeli nastavak. Košnica je pri tom kratko vrijeme otvorena i opasnost od pojave grabeži svedena je na minimum. Miris kemikalije odvraća tuđice, pa se oduzimanje meda može vršiti i onda kada su pčele sklone grabeži, bez veće opasnosti da ćemo ga izazvati.. Zbog odbojnog mirisa kemikalije koji se širi po pčelinjaku, pčele ne ubadaju pa je zaštitno odijelo nepotrebno, a to nam olakšava radove u vrućim danima.

Istjerivanje pčela strujom zraka najbrža je i najlakša metoda oduzimanja medišta. Medišni nastavak može se iz košnice ukloniti zajedno sa pčelama, zatim nastaviti na četvtasti lijevak kroz kojega se pčele usmjeruju u neku kutiju. Pčele se jakim mlazom zraka ispušu u podmetnutu kutiju iz koje se odmah sipaju natrag u košnicu. Neki pčelari istjeruju iz medišnog nastavka pčele ispred košnica. Starije pčele odmah se vraćaju u svoju košnicu, no mlađe pčele koje još nisu izlijetale, teže nalaze put u košnicu, pa raspršene po tlu lutaju i preko noći ih većina ugine. Ovako se, istina, nešto brže oduzmu medišta, ali to loše djeluje na pčelac u jesenskom razdoblju, kada je težnja da u zimsko razdoblje uđe što više mladih pčela radi št uspješnijeg prezimljenja i brže proljet- ne obnove pčelaca. Pored toga pčela koji ima osjećaja za pčele neće ravno- dušno primiti ugibanje pčelinjeg pod- mlatka zato da nešto brže oduzme medišta.

Već više godina uklanjam pčele i medišta mlazom zraka tako da gotov niti jedna pčela ne napušta svoju koš- nicu. Dizalicom za nastavke (vidi »Pče- lu« br.5 iz 1978. god.) podignem pun medište toliko da mogu podmetnut nastavak sa svježe izvrcanim saćem Nakon podmetanja na prvoj košnic prelazim na drugu i tako redom obra dim onoliko košnica koliko iman rezervnih nastavaka. Kad se vratim n prvu košnicu pčele su u njoj već maso vno prešle iz medišta na saće podmet nutog nastavka, da ga očist ostataka meda, pa ih je malo za rivanje u podmetnuti nastava ovaj način jedan pčelar za re kratko vrijeme oduzme cijele ku tavaka i to bez muke i bolnih u Kao puhaljka služi mi usisavač pr snage 1000 w. Što puhaljka ima snagu to je bolja, naročito za nastavk viših okvira. Za LR polunastavke dovolj an je usisavač snage 500 w. Da s podsjetimo to su polunastavci Farra ve košnice. Usisavač za ovu svrhu mor imati jednake otvore za ulaz i izla zraka. Savitljiva cijev utakne se n izlazni otvor i na nju se nastavi plosn ti tuljak, kojim se mlaz izlazećeg zrak usmjeruje u ulišta odakle se pče potiskuju u podmetnuti nastavak odn sno polunastavak. Poklopac s vrećic na usisnoj strani treba izvaditi iz usi vača, jer se time pojačava struja zr i sprečava zagrijavanje elektromot Kućičte usisavača obično je iz plas ne mase, koja nije provodnik elekt ne struje, te nije opasno raditi ako

teren vlažan, npr. ako je rosa. Treba imati siguran dovodni kabel i pridržavati se mjera sigurnosti od strujnog udara. Prilikom rada s nastavcima ruke se uprljaju propolisom, koji se zalijepi i za dijelove usisavača. Ova prljavština lako se odstranjuje krpicom namočenom u alkohol ili jaču rakiju.

Za pčelinjake udaljene od električnih priključaka treba puhaljka čiji je pogon na benzinski motor. Kod nas se ne proizvode sprcijalne puhaljke za izgon pčela iz medišta, ali se za tu svrhu koriste razne prskalice za voće i sl.

stjerivanje pčela pomoću puhaljki ›rža je i bolja metoda od istjerivanja :emikalijama. Miris kemikalije prenosi e sa medištima u prostoriju za vrcanje dulji borivak u takvoj atmosferi kod ›sjetljivih ljudi može izazvati glavobolju, a i med može poprimiti miris kemikalije. Radi toga potrebno je oduzeta medišta ostaviti dva-tri dana na propuhu kako bi se miris kemikalije posve izgubio.

Kada su pčele jako sklone grabežu možemo kombinirati metodu sa kemikalijama i puhaljkom. I pored toga treba poduzeti sve mjere opreza da se ne izazove grabež. Nastavke sa izvrcanim saćem treba izvana pomno očistiti od meda, najbolje prebrisati jako vlažnom krpom ili spužvom, pripremljene nazirati jedan na drugi, a najgornjeg dobro zatvoriti poklopcem. Nastavke sa izvrcanim saćem treba što je moguće brže podmetati, a oduzeta medišta nazirati jedno na drugo i držati zatvorena sve dok ih ne otpremimo sa pčelinjaka. Ako se pridržavamo svih mjera opreza protiv pojave grabeži, med možemo oduzimati bez zaštitne odjeće na bezbolan način za nas i pčele, pa će nam ovaj dio pčelarskih radova biti pravi užitak.

a muljem i trulim lišćem, koji zatrpaanjem odtoka zadrže smrdljive kalјue. Ima u njima i korisnih komponenaa, ali eventualno i više spora uzročnia nozemoze i drugih bolesti no na bi) kom drugom mjestu blizu pčelinjaka. laime prilikom prvih izleta čišćenja čele bacaju izmet svukuda pa tako i a krovove zgrada. Prve slabije kiše peru masu spora u izmetu u te kalјue,koje na taj način mogu postati velli rasadnik nozemoze i drugih bolesti. la svom krovu to možemo i moramo rediti čišćenjem i ispiranjem žlijeboa, ali na svim susjednim zgradama ne nožemo raditi kao nepozvani smetlari. itoga baš u naseljima dajmo svojim čelama i slatko i dobro pojilo, a ako ma blizu drugih pčelara, treba se druarski sporazumjeti da to u zajedničom interesu čine i oni.

la kapalima sa žlijebastom daskom taođer se mogu širiti bolesti pa je stoga otrebno, da se svakog dana **prije izlea** dobro operu, što je dakako zanovjean i potežak zadatak. U stojeće valove, i kojima se pčele usprkos drvenim lovcima tope ili obamiru, bolje je staiti velik broj komadića stiropora ili, ko to dopušta pravilnost posude, spav od stiropora s izbodenim rupcima. Htkad to činim utapanje na pojilu pove je prestalo. plovci i splavi crne se d pčela, iako nikad tu nisam davao šeer, a u ono prosječno 5 litara vode, to svakog dana dodajem, uvijek prije miješam 10 kapi tinkture propolisa.

ito se inače tiče lijekova ili drugih odataka (vitamina, bjelančevina, kvaaca itd.) njih uvijek dodajem samo u ıanjoj količini sirupa (čašica od 1 ili 2 cl), koji ulijem u horizontalno držan 1 i 2 okvira, netom izvučenim iz košnie. Ne treba omesti pčele, lije se poıko među njih u slobodne stanice saa, okvir se zatim polako naginje i sputa u košnicu da se ništa ne prolije. Na ıj način postići ćemo, to je i ispitano Brizzard), da se lijek odmah utroši i razdijeli na pčele i leglo i ne dospije tako u zalihe medišta (Ribbands.).

Izolacija pred pčelinjakom i košnicama: često se preporučuje slama i druge vlati, što nije najbolje, jer na kiši i ona se smoči i stlači pa nije tada bolja od trave ili suhe zemlje. Bolje su tamnije grančice od obrezivanja voća, jer se na suncu bolje ugriju, pčele se na njima penju uvis dalje od hladne zemlje, pa ako su nagomilane do leta, većini uspijeva, da sa tih vršaka dopužu do doletaljke i u košnicu. Najbolje su međutim prislonjene kosine od stiropora, koje se zbog čvrstoće mogu kombinirati sa daščicama ili letvicama. To smo najbolje vidjeli prošlog zakašnjelog proljeća, kad su tokom ožujka i travnja za prelaznih temperatura (od 8 do 12^0 C), često uz kišu ili rosulju, tisuće i tisuće pčela padale na tlo oko pčelinjaka i pred košnicama ne mogavši se dići ili pokrenuti zbog hladnog tla i zraka tokom cijelog dana. Pred pčelinjacima ležali su cijeli plaštevi pčela, pokupljene i ugrijane poletjele bi i opet pale, a osim toga, sakupljanje takvih pčela riskantan je posao, jer se uvijek sumnja da je posrijedi bolest, pa je tada bolje da ostanu vani. I ništa nije pomoglo dok nisam na donja leta prislonio veće plohe 10 mm debelog stiropora. Čim sam to učinio, odmah se začulo naizmjence, poput krupnih kapi kiše, udaranje pčela na taj stiropor i kod vraćanja i kod lepršanja zadnjim snagama pred letom. Ali ne bi ostajale. Čim je pala za sekundu bi se digla i nastavila let u košnicu. Termička refleksija stiropora očito im omogućuje da prevladaju kritičnu sekundu obamiranja i padanja pa se odmah oporave i formalno bježe sa stiropora. Čini se kao da im se nešto u njemu ne dopada pa i u košnicama ga, kad nakon zime zatopli, izgrizaju i odnose napolje. Radiestezijsko testiranje pokazuje, da on zrači 10 cm daleko pa možda i taj faktor utječe na to strelovito oporavljanje i izbjegavanje. I one koje sam sa zemlje i dru-

gih mjesta dizao i bacao na taj stiropor, nakon kraćeg oporavljanja nastojale su što brže sići ili na košnicu ili preko ruba na granje. A na pojilu začudo stiropor rado koriste kao splav, jer on je bolji plovak i od pluta. Treba prvom prilikom pokušati poprskati ga maglenkom nekom tamnom (crnom) bojom, što bi možda s jedne strane smanjilo odbojnost, a s druge povećalo toplinski kapacitet, jer ona bijela boja dosta odbija toplinske zrake. (Austrijski uzgajivač matica **Singer** pokazivao je u Grenoblu oplodnjake u jednom komadu od stiropora, izvana bijeli kao obično, a iznutra i u plodištu sa 3 okvirića i odostrag u hranilici poprijeko, bili su premazani ili poprskani nekom tamnoplavom bojom.) No od radijacije pčele su, koliko znadem, od prirode zaštićene, jer je i inače uvijek traže.

I opet napominjem, da je korisno da prilikom prvog velikog izleta općeg čišćenja pčelar bude na pčelinjaku, makar mu pčele i »ukrasile« šešir i ramena, jer se tom prilkom može i bez otvaranja košnica ili osluškivanja »pročitati« i saznati sve o stanju i raspoloženju pčelaca. To se vidi po živahnosti izleta, unosu peludi, zamazanim ili zalijepljenim letima, mrtvilu ili nevoljkom puzanju pčela na doletaljkama. Prije i poslije generalnog izleta, kad se stišao izlet, treba vidjeti da li možda nije počeo grabež i kod koga. Treba odmah pogledati, da li je kradeni u beznađu (propao, bezmatak, onečišćen od teške griže ili nozemoze, na izdahu od varooze) ili je samo jako oslabio. U prvom slučaju postupati u pravcu napuštanja ili spajanja nakon vađenja nečistog saća, odnosno uzorke sumnjivog saća ili legla dati na pregled. U potonjem treba slabiću izmijeniti ili očistiti podnicu, izvaditi onečišćeno saće pa zatim najprije promatrati, da li tuđice dolaze samo iz jednog ili više pčelaca. Ako to nije velika navala nego samo tiha rabota, većinom je na djelu samo jedan pa je najsigurnije, da im se zamijene mjesta prenošenjem. Tako se grabež prekida jednim mahom. Jaki kradljivac ne će baš previše izgubiti, možda samo letačice, koje mogu donijeti i bolest kući, dočim okradeni dobiva poduzetne sabiračice i mir u kući. No prije prenošenja treba mu oporavak i budući napredak uvelike olakšati stezanjem gnijezda na 5 do 6 okvira. Preostali prostor ispuni se iza pregradne daske nekom dobrom izolacijom (slama, pozder, vuna, u krajnjem slučaju gužvare suhog novinskog papira), ili se pčelac stisne na jedan kraj košnice (sunčani, južni) na 5 okvira, stavi zatim pregradna daska, a s njene druge strane saće bez legla, peluda i većih zaliha. Zagađeno saće treba svakako izvaditi iz košnice, dakako samo ono, na kom nema legla. Na tim se okvirima najprije očisti nožićem i žičanom kefom što se može ostrugati i sa letvica i sa saća, a zatim se može prati brisanjem spužvom, koja se umoči u 1/2 litre 80%-tne tehničke octene kiseline uz dodatak 1/2 litre vode.

To se većinom ne radi sa svakih nekoliko okvira, što se povremeno vadi ovakovim prilikama, nego se spremi i pričeka do općeg proljetnog pregleda, kad se prema zimovanju, vremenskim prilikama i potrebi stežu mnogi pčelci (vidi i prethodne upute) pa se taj važni posao očuvanja saća sa zalihama obavi odjednom. Kod nastavljača saće se složi u nastavke, koji se postave na ravnu ploču u podrumu ili nekoj suhoj neloženoj prostoriji jedan na drugi u kulu od po 5 nastavak. Nastavci se na spojevima zalijepe papirom ili selotejpom, u krajnjem gore postavi se na saće plitica, plosnati tanjur ili u ulici od 3 izostavljena okvira niz konzervnih zdjelica (npr. od pašteta) u koje se ulije 2 dcl 80%-tne tehničke octene kiseline pa zatim poklopi i dobro zabrtvi. Pare octene kiseline padaju prema dolje, dezinficiraju saće od nozemoze, a čuvaju ga i od moljaca. Što se potonjih tiče, pomaže i niska temperatura, ali ako se

ne upotrijebi prije, treba pogledati nakon 6 do 8 sedmica pa iznova dati 2 dcl (iseline. Ja sam uspješno čuvao saće ı mojim velikim okvirima iz lisnjača '42x32) i bez ormara. Octena kiselina ıe samo da ubija spore uzročnika nozenoze, nego čuva i zalihe u saću (pelud med) od moljaca i kvarenja (Hirsch'elder). Isto tako i izvrcano saće, koje čuvam do nove upotrebe pred glavnu proljetnu pašu. U tu svrhu pomiješam 1/2 litre kiseline i 1/2 litre vode, stavim je u lonac maglenke (električna ili akirerska s kompresorom), poprskam kratkim finim magličastim mlazom saćne sa svake strane i odmah slažem horizontalno okvir na okvir u hladnoj prostoriji u kule od po 100 okvira. Vodu dodajem radi čuvanja alata.

Ako to nije učinjeno prije, a koncem veljače posluži koji topliji sunčani dan, može se u ovom mjesecu mijenjati, čistiti i sušiti podnice kod nastavljača i lisnjača, odnosno vaditi uložnice, ako su takove stavljane. Na njima se može vidjeti, da li su pčele jače balegale u košnici, da li ima kristalića od nepoćulnog meda, mrtve matice ili pčele. trajova miša ili rovke, koji su vjerojatno oš u košnici. Po tankim tragovima voštanog brašna od poklopca meda, vidino koliko je zajednica jaka, ima i lutki od prehlađenog radiličkog ili ak trutovskog legla, a osobito »moderna« je stvar, ako pogledamo trusje a ulošku povećalom, pa u koliko to oš nismo znali, otkrijemo na podnici i pale uginule varoe. Ili slučajno takoe i na donjem dijelu neke uginule pče-, što je rijetkost i slučaj već kod priične zaraženosti. Takvo otkriće treba aravno odmah popratiti u planiranju ravovremenog suzbijanja u dogovoru a stručnjacima (veterinarima), kojima ojavu treba prema propisima i onako rijaviti.

oličina mrtvih pčela ne treba nas reviše uzbuđivati, ako bude na ulošku i podnici 100 do 200 komada u jakoj jednici, a nije još bilo velikog izlijetanja i iznošenja mrtvih, koje se tada ako je mnogo mrtvih, oko 1000 i više, nađu u većem broju pred košnicom. No onda treba tražiti uzroke, koji mogu biti: nemirno zimovanje zbog lošeg meda (griža), iz istog razloga i prekasnog hranjenja jača nozemoza, varooza, glad, uljezi, bezmatičnost pa stoga nemirno zimovanje itd. O potrebnoj intervenciji bilo je pobližih uputa u prosincu i siječnju.

Jaka rosa na poletaljici ujutro, što je češća pojava u ožujku i travnju, svjedoči o jakom razvoju legla pa se ponekad jer pčele tjeraju krilima tu vlagu iz košnica, upravo puši na letima. Ta se para za hladnih noći kondenzira na stijenkama košnica i po njima curi dolje na podnicu. Stoga preporučam da se košnice postavljaju sa izrazitim nagibom prema naprijed (neke imaju iznutra kosinu podnice), kako bi ta vlaga sama oticala kroz leto iz košnice ili ako je to pčelinjak, onda se takova kosina predvidi već na postolju za košnice.

U ovo vrijeme već i pčelari provode neku vrstu »strategije razvoja« u odnosu na planirane ciljeve i očekivane paše. U tu svrhu dajem i opet pregled temperatura nekih markantnih datuma i fenofaze početka cvjetanja, i to sa moje kišomjerne i agrometeorološko-fenološke stanice Zagreb—Zapad. Za precizniju analizu trebalo bi dakako dodati barem dekadne i mjesečne srednjake temperatura, oborina, mraza, prvog i zadnjeg te broj dana snijega na tlu, a od fenofaza datume ili srednjake početka listanja, početka cvatnje, opće (pune) cvatnje, pojave prvih zrelih plodova, općeg žućenja i opadanja lišća. To daje orijentacioni okvir života u prirodi, o zbivanjima o kojim zavisi opstanak i napredeak naših pčela i koja one prate usporednim reagiranjem u svim fazama (svog rada) poput najpreciznijeg instrumenta. Za takav kompleksni i potpuni pregled imam doduše podatke od 1951. g. (neki su niz godina ob-

javljivani u »Pčelarstvu«), ali tomu treba mnogo rada i računar, a izašlo bi to i daleko izvan ovog okvira.

Pa ipak, svaki pčelar, a osobito početnik, treba da se zainteresira za ove pojave, koje će mu pokazati ogromne razlike u fazama istih datuma i koliki je domet prilagođavanja tim pojavama kod pčela potreban, da se uz sve teškoće postigne u **pravo vrijeme** vrhunac razvoja za korišćenje glavne godišnje paše. To je kod nas bagrem, u nekim krajevima kadulja ili livade i djetelišta. Iza njih opet druge paše, a za vrijeme svih uzgoj matica, sabiranje peluda, razmnožavanje itd.

Pregled minimalne i maksimalne temperature za godine i datume:

Godina	15. 1.		31.1.		15.2.		1. 3.		15. 3.		31. 3.		15. 4.	
1972.	—6	—3	—3	1	-1	5	5	8	—4	9	4	18	7	12
1973.	—9	1	—5	5	1	5	—3	3	1	3	5	15	4	9
1974.	—1	2	1	5	4	8	—1	5	2	10	3	13	4	11
1975.	—2	10	2	9	—1	7	—1	10	3	12	3	7	4	15
1976.	4	10	—6	—3	1	3	—2	14	0	4	1	19	4	18
1977.	—1	2	2	4	1	7	—6	9	2	12	—2	1	3	8
1978.	1	2	—1	4	—4	4	7	12	6	10	3	18	6	4
1979.	—5	0	2	6	5	8	—2	7	8	19	7	13	6	18
1980.	—13	—6	4	10	1	3	—3	8	2	5	1	12	2	19
1981.	—7	0	—4	3	—9	0	—1	3	5	12	9	18	8	16
1982.	—8	—5	—1	10	—2	1	—2	12	—2	10	7	11	3	8

Datumi početka cvjetanja navedenih biljnih vrsta u godinama:

Godina	Lijeska	Iva	Kajsija	Maslačak	Trešnja hrustavka	Divlji kesten	Bagrem
1968.	21. 2.	25. 2.	25. 3.	5. 4.	6. 4.	22. 4.	30. 4.
1969.	10. 3.	9. 3.	12. 4.	22. 4.	24. 4.	1. 5.	13. 5.
1970.	6. 2.	22. 3.	13. 4.	18. 4.	20. 4.	8. 5.	25. 5.
1971.	9. 2.	19. 3.	5. 4.	7. 4.	17. 4.	23. 4.	17. 5.
1972.	8. 2.	8. 3.	7. 3.	24. 3.	3. 4.	19. 4.	17. 5.
1973.	3. 3.	7. 3.	2. 4.	30. 3.	19. 4.	28. 4.	15. 5.
1974.	16. 1.	12. 2.	17. 3.	27. 3.	2. 4.	27. 4.	16. 5.
1975.	19. 1.	13. 2.	3. 3.	11. 3.	20. 4.	28. 4.	16. 5.
1976.	28. 2.	1. 3.	6. 4.	13. 4.	17. 4.	21. 4.	17. 5.
1977.	30. 1.	13. 2.	9. 3.	20. 3.	25. 3.	27. 4.	Pozebao
1978.	26. 2.	13. 3.	27. 3.	30. 3.	24. 4.	29. 4.	27. 5.
1979.	25. 1.	7. 3.	26. 3.	12. 4.	17. 4.	26. 4.	21. 5.
1980.	1. 2.	10. 3.	12. 4.	18. 4.	8. 5.	8. 5.	4. 6.
1981.	7. 3.	9. 3.	24. 3.	4. 4.	6. 4.	13. 4.	17. 5.
1982.	4. 3.	27. 3.	8. 4.	25. 4.	26. 4.	12. 5.	27. 5.

u tih 15 godina vidimo
ıkad znatne razlike: kod lijeske 74.
. g. — 55 dana, ive 74. i 82. — 46
ı, **kajsije** 75. i 70. — 41 dan, **masla-**
75. i 82. — 43 dana, **trešnje hru-**
ke 77. i 80. — 44 dana, **divlji ke-**
ı 81. i 82. — 29 dana **bagrema** 68. i
odn. 82. — 27 dana. Što je dalje u
eću, razlike su manje. Pa ipak to
i od pčela i pčelara veliki elastici-
ı pripremama. Kod **bagrema** sa 27
ı razlika je najmanja i višegodišnji
rosjek ovdje kreće **oko 17.5.**, ali ka-
ıaša rijetko kad traje duže od 10
ı (kod većih visinskih razlika ili vi-
h gustih šuma do najviše 22 dana),
okrene vruće vrijeme sa jugozapa-
ı vjetrovima, koji isuše cvijet i ne-
, kadikad samo 5 do 6 dana, i tako-
azlika predstavlja 3 do 4—struki
šnik medenog zbivanja i traži najve-
posobnost u pčelarskom znanju i
ıgođavanju.

э proljetne vrste uvijek jako vari-
, jer sa svojim resama i pupovima
ıt napete puške čekaju prvih neko-
toplijih dana. Kad ih prekine mraz
– 5 ili —6⁰ C kao da zastanu na
ı i čekaju i kad opet bukne toplina,
ave kao da ga nije bilo. Drukčije je
voća i bagrema, jer to nisu urođe-
rste. U odnosu na bagrem kao op-
ignalne vrste među pčelarima se
ežiše **kajsija sa 40 dana** (kao naj-
a voćka) i **divlji kesten sa 20 dana**
agrema. Najbolja je paša bagrema
na mom području u 52 godine mog
ırenja 1973. g. kad su ostvareni re-
i pojedinačnih pčelaca i osobito
ınih s ograničenjem legla. Tako je
i kod svih drugih zagrebačkih pče-
To me ponukalo da u meteorološ-
i fenološkim podacima moje evi-
lje pronađem uzroke tom izuzet-
boljitku. Taj je pregled **svih vre-**
ıkih prilika dokazao, da je kod ba-
a prikladno vrijeme prije paše is-
ko odlučno kao za vrijeme pa-
la se prema tome sa dosta sigur-
moglo i prognozirati. Taj sam rad

dao i u materijale za naš IX Pčelarski kongres 79, ali nije objavljen, dočim je rad o ograničavanju legla iznijet, ali nije objavljen u zborniku, što je također nedopustiv tretman na koji će se po mogućnosti još posebno osvrnuti.

Apsolutni rekord u istom razdoblju bio je 1976. g. od triju paša, naime bagrema, kestena i opće medne rose lisnate i crnogorične šume na nekim područjima i pčelinjacima gdje su takove paše i bez potrebnih optimalnih uvjeta priprema i udaljenosti bile pčelama dostupne. I tu može analiza podataka pokazati, zašto je pored bioloških faktora do tog došlo. Za medun npr. neobično stabilno i toplo vrijeme s temperaturama do 34^0 C od 17. 6. do 20. 7., a za medun se, hoće min. temp. medenja od 25 do 27^0 C.

U nekim zemljama, Srednje Evrope postavljeno je **»pravilo od 40 dana« još iz** prošlog stoljeća, po kom su intenzivne mjere unapređivanja, ponajviše podražnog hranjenja, imale započeti 40 dana prije početka glavne paše i ako se tu pogriješilo, umjesto oko vrcaljke pčelari su se bavili oko rojeva na granama. Da to spriječe bilo je i štetnih mjera zadržavanja razvoja i izrezivanja matičnjaka i sličnih nemoćnih ili fatalističkih mjera. Gornji podaci nam govore, da nije lako na daleke rokove predvidjeti početak odlučnih paša, ali se ipak može dugogodišnjim motrenjem i bilježenjem podataka o **svim pojavama u prirodi** steći prilično iskustvo, uspoređivanjem podataka te motrenjem fenofaza samih biljaka doznati, što se može očekivati ili što valja učiniti, ako glavna paša zataji. Pčele se u razvoju same prilagođuju uvjetima u prirodi (vrijeme i paša) pa se danas umjesto zadržavanja njihova razvoja naprotiv on svim mjerama unapređuje, a te su osiguravanje dovoljno hrane, dobre matice, **dovoljno prostora u pravo vrijeme.** Stezanje gnijezda (vidi prethodne upute u jesen) jedna je od najboljih mjera da se pomogne slabijim pčelcima. Oni

ganja u pčelarstvo su velika. Jedna solidno sagrađena košnica, sa saćem i oko 4 kg pčela stoji preko jedan milion starih dinara. Novom pčelaru koji je vidio solidno građenu košnicu neće moći nitko podvaliti loše građenu košnicu u kojoj pčele slijepe okvire da je paklena muka s njom raditi i koja će se raspasti za par godina. Košnica koju bi ozbiljan pčelar šutnuo nogom.

Među pčelarima koji pčelarenju pristupaju s ljubavlju, koji su širih vidika, spremni na žrtve i odricanja i imaju sve uvjete da postanu sposobni pčelari ima i onih koji pčelarstvo smatraju biznisom, poput svakog biznisa. Oni računaju na veliki dohodak koji je uobičajen u trgovini u kojoj ako trgovac više vara mušterije ima veći dohodak ili u vinotočju gdje je svaka litra vode prodana u vinu, čista dobit. Ali u pčelarstvu nije tako. Pčelarstvo je slično lutriji. Ako se za vrijeme cvatnje nekog medonosnog bilja koje može dati pašu, bogovi smiluju pčelarima da bude lijepo i toplo vrijeme sa toplim noćima i jutarnjim rosama, biti će pune košnice meda. Ako se pak u to vrijeme bogovi razljute na griješne pčelare, biti će hladno i vjetrovito vrijeme, bilje neće izlučivati nektar i košnice će ostati prazne. Poslovni čovjek sve to ne zna, a drži se one »Tko riskira taj profitira« i pun novca ulaže ih u pčelarstvo. Informacije skuplja od pčelara čije je znanje sumnjive vrijednosti i tako počinje potraga za košnicama, voskom, pčelama i kamionom u koji će smjestiti pčele.

Od jednog pčelara srodnog sebi saznaje da se hranjenjem pčela na nekoj jakoj paši mogu udvostručivati prinosi. I tako tonama šećera povisuje prinos dvostruko. Tom manipulacijom čini medveđu uslugu pčelarstvu jer kvari ugled prirodnom pčelinjem medu. Tokom zime desetak zajednica je propalo jer su im uginule stare matice a ostale ih pčele opljačkale do kapi meda. U to se u biznismenu porodila sumnja, da pčelarstvo ne daje siguran dohodak. Slijedeća bagremova paša je podbacila. No ništa zato. On je opet tonama šećera navrcao zavidnu količinu meda. Ali jao ! Poduzeće vratilo već preuzeti med. Kažu da je to saharoza-šećer, prokleti bili. Ipak to nije kao točiti vodu u vino. Razočaran prodao je pčelinjak sa gubitkom i vratio se svojem ranijem sigurnom poslu. I točka na jedno nesuđeno pčelarstvo.

— Ipak vam nisam sve rekao u vezi sadržaja »Pčele«, htio bi vam to iznijeti i čuti vaše mišljenje, — rekao je moj posjetilac i nastavio. Nas pčelare vrijeđa kad nam netko uzme prostorno polovicu »Pčele« a sadržaj ne razumije velika večina pčelara jer je pun stranih riječi, kao da se pisac odrekao materinjeg jezika pun medalomanskih planova koji se nikad neće ostvariti. Najinteresantnije je kod toga ovo. Kad smo se zainteresirali tko je taj pčelar saznali smo da ga je stid pokazati svoj zapušteni pčelinjak i da bi zapravo trebao ići nekom dobrom praktičaru za pomoćnika. Za jednog drugog »stručnjaka« saznali smo iz pouzdanog izvora, da nikad u životu nije ni otvorio košnicu. Pa zar zato plačamo članarinu i »Pčelu« da nas takvi »stručnjaci« hrane svojim fantazijama ? Odgovorite na ovo ako možete. I

Našao sam se u nedoumici što i kako da mu odgovorim. Nije on tako naivan kakav mi se učinio pri dolasku, On je u štošta upućen. Pošutio sam i smišljao što da mu odgovorim. Odgovor neće biti samo za njega nego i za ne znam koliki krug pčelara s kojima kontaktira. Da li me provocira ? Smatra li me sukrivcem ovakvog stanja ? Najzad sam spremio ovakav odgovor.

Vidim da vi indirektno nišanite i na mene. Ja ove godine nisam napisao ni jedan redak za »Pčelu«, ali imam opravdanje jer sam bio bolestan što je

nje i topljenje kod vodećih po-
a nije organizirano i tako moljac,
:o na selu i kod manjih pčelara,
va i dalje dvije trećine voštine, a
 zbog izostanka uvoza vapi za
m i novi pčelari i pčelarstva ne-
voska za start.— Sakupljači »is-
og« tropa iz Srbije, koji su prije
odina obilazili pčelare po Jugo-
iskuhali su iz tog tropa i istisnu-
 slamu u velikim vinogradskim
ma znatne količine voska, a tako
koć vosak dobivali i licitari. I kva-
e izvrstan nasuprot sivom i zelen-
m muljavom vosku iz raznih ne-
dnih metalnih posuda. Stoga sva-
čelaru preporučujem, da voštinu
isključivo u besprekornim emajli-
posudama, po mogućnosti u me-
di (kišnici), da je ne kvari dugo-
m močenjem i kipuću voštinu si-
azne preše (vinogradske, voćne s
ma) obložene sa svih strana te
lol i odozgor slamom. Vosak se ne
za slamu, ona dugo drži vrućinu
 vosak ne ukrućuje i teče sve do
 prešanja kroz slamu i duž onih
koje se pri ulijevanju uruše u vo-
. Slama je gotovo besplatna i jed-
egršt može uz postepeno dodava-
ove služiti za bezbroj prešanja.
ema prešu sa vijkom može valjak
icama ili letvicama postaviti u va-
a dugom polugom dodavajući na
i tanjir iznad voštane i ispod po-
drvene kocke zbog stiskanja sve
a.

ja satnih osnova i voska.

tna osnova uvuče se kao obično
šeni okvir i zatim se sa štancom
era 3 cm, pripređenom od izbruše-
evi toga promjera, između žica s
kom od 2 do 3 cm izbuše na dr-
podlozi rupe. Izrezani krugovi vo-
pet se istope i služe za pravljenje
osnova. Takove satine umeću se
ima u proljetnom razvoju po dvije
dnjih okvira s leglom s obih stra-
na gnijezda počam od značajnije pro-
ljetne paše (voće, livade, šuma) svakih 8 dana pa ako treba i dalje za vrijeme glavne paše (bagrem ili kadulja). Gradnja se može forsirati i blagim hranjenjem nakon svakog umetanja. Pčele se neobično žure da te otvore što brže zatvore i u priključku na neoštećeni dio osnova izgrade radiličkim saćem. Tako se vještim i planskim manipuliranjem može do i za vrijeme glavne paše polučiti i do 10 novoizgrađenih okvira, što je ujedno izvanredna mjera protiv buđenja rojevnog nagona.

2. Okvir bez cijelih satnih osnova: Normalne satne osnove izrežu se u 3 cm široke trake, koje se objese na dobro nategnute žice: gore 2 cm od satonoše tako da strši pola cm iznad žice, pa do letvice ostaje oko 12 do 15 mm razmaka, a dolje se žica povuče 2,5 do 2,7 cm iznad letvice, tako da traka strši oko 1/2 cm iznad žice i dolje ostaje do letvice razmak od oko 1 do 2 mm. Na **bočne letvice** sa strane polože se oko 3 mm široke trakice od satnih osnova, koje se mogu ulijepiti nakapanim voskom, ali većinom je dovoljno, da se prstima utisnu na drvo usred letvica u ravnoj liniji. I ovi se okviri kod nižeg saća (Farar, LR i AŽ) umeću postepeno iza zadnjeg legla, uvijek samo po jedan ili kod moćnih pčelaca još dva onkraj Hanemanove rešetke lijevo i desno kao predzadnji između izgrađenog saća u medištu. Ispočetka pčele će kod prvog okvira u plodištu graditi pretežno trutinu, koja može ujedno poslužiti za biološko suzbijanje varooze, no može se dogoditi, da velik dio izgrade i radiličkim saćem. Okvir od voska unaokolo daje potpuno na letvice učvršćeno saće pa ono može obzirom tretmanom bez središnjih žica opstati i u vrcaljki.

Treba i eksperimentirati. Ako na 5 uvučenih žica objesimo trake od po 2 do 2,5 cm (donja stoji na letvici) može se dogoditi, da će pčele nakon počet-

Spomenuo sam da danas ni jedan naš časopis ne donosi tako vrijedne naučne radove prevedene iz strane pčelarske literature, ali nema pravila bez iznimke. Beogradski »pčelar« donio je u 8 broju 1983. jedan »naučni biser« iz 1935 godine. Popratio ga je i obrazložio naš ugledni Vojvođanski pčelar Žarko Simin iz Nove Crnje.

Osjećam da želite još nešto raspraviti samnom, nešto što vas tišti.. Recite !

— Tišti me problem pčelinje paše. Nakon bagrema nema kod mene nikakve pčelinje paše, tek pabirčenje. Ne znam kud bi selio na kesten i druge izdašne paše. Ranije je pisano da bi se trebala izraditi karta pčelinje paše, znate li vi je li što učinjeno ?

— Kestena ima u lancu gorja koje se proteže od Petrinje pa sve do Bosne Seleći pčelari su sve te terene ili gotovo sve, osvojili i teško je danas naći osamljeno mjesto dalje od svih pčelinjaka. Karte pčelinje paše nema, jer je nema tko izraditi. I bolje da je nema jer bi to otežalo ionako mućnu situaciju na pašama. Već sam ranije spomenuo da je najteža bolest našeg pčelarstva, neznanje naših pčelara. Više pčelara u svojem neznanju kaže »kad ima paše ima je za sve«, a to je velika zabluda. Samo na medljici crnogorice kad se namnože ušenci i na vrijesku koji zamedi obilno svake desete godine, može biti neograničen broj košnica pčela. Na svim ostalim pašama nije tako pčelari ne znaju pa se zbiju kao ovce, pčelinjak do pčelinjaka. Sto je više košnica zbijenih na jednom mjestu, što se više pčela ganja po istim cvjetovima, prinosi po košnici su sve manji. Nije tragedija u tome što pčelari s gusto zbijenim pčelinjacima prouzroče jedan drugome manje prinose, nego je tragedija u tome što pojedinci dovezu na pašu bolesne pčele, a da u svojem neznanju to i neznaju, pak zaraze druge pčele što može imati nesagledive posljedice. Postoji još jedna opasnost. Seleći pčelari ne mogu stalno sjediti kod svojih pčelinjaka. I ne sjede. Pojedinac dođe i kad je prestala paša vrca med i izvrcane okvire vraća u košnice po danu. Možda on znade da se izvrcani okviri u pravilu vraćaju pred noć, ali znao on to ili ne znao, njemu se žuri da svrši posao i da se vrati kući koja je daleko. I što se događa ? Kad pčele poćiste izvrcane okvire, razdražene medom, pronalaze bezmatične zajednice kakvih se na pčelinjaku uvijek nađe, a kad ove opljačkaju, pronalaze slabiće a onda redom i sve ostale zajednice. Jedan čovjek, kad bi htio, ne može zaustaviti grabež na svim pčelinjacima. Vlasnici ostalih pčelinjaka su daleko kod svojih kuća. Da su prisutni možda bi svi zajedno uspjeli lokalizirati grabež, ili pod noć raseliti pčelinjake. Nakon sveopćeg pokolja ostaje nezavidan broj uništenih zajednica i gomile mrtvih pčela. Tko je jednom vidio teži grabež pčela, može si predoćiti sliku grabeža i pokolja na više nepravilno gusto postavljenih pčelinjaka.

Htio bih vam pričati o dva nemila slučaja koji su se zbili ove godine. Vidjet ćete kako među pčelarima ima neznalica, neuviđavnih, kulturno ili duševno zaostalih, naivčina, zlobnika, lopuža i ne znam kakve bi sve epitete podijelio akterima ovih događaja.

Slovenske pčelare cijenimo kao obrazovanije,pa ipak i oni dovezu pčele na pašu uljane repice, zauzmu najpovoljnije položaje i jednostavno ostave pčele. I vo se ponavlja već godinama. Niti se javljaju pčelarskom društvu radi pravilne raspodjele pčelinjaka, niti ostavljaju na vozilima svoje adrese što i zakon propisuje. Ove su godine došli sa tri kamiona sa oko 250 košnica pčela na pašu uljane repace kod Kotoribe bez da su ikoga pitali i tamo ih jednostavno ostavili.. Članovi Pčelarskog duštva Kotoriba imaju preko 500 košnica pčela, a površina pod repicom ograničena i tako je ispalo da je na

Svi sudionici plaćaju kotizaciju 950 dinara, a grupe iz organizacija 1 000 dinara po osobi.

Prijave se primaju do 1. veljače 1983. a uplate do 1. ožujka 1983. na naslov: Prirodnoslovno društvo »Ljekovita biljka«, 41000 Zagreb, ul. Socijalističke revolucije 71, na žiro račun 30102-678-37347 s naznakom za »Pčelarsku školu 1983«. Sve ostale obavijesti mogu se dobiti na gornjoj adresi ili na telefon 041-417-877 svaki dan od 9 do 12, a subotom od 8 do 12 sati.

Organizatori:

Prirodoslovno društvo »Ljekovita biljka«
Pčelarski savez Hrvatske
Redakcija časopisa »Sam svoj majstor«

Pokrovitelji:

HOTEL
INTER•CONTINENTAL
ZAGREB

41000 ZAGREB • KRŠNJAVOGA 1 • YUGOSLAVIA • TELEPHONE: 443-411 • TELEX: 21732 YU ICZAG

OOUR MALOPRODAJA ZAGREB
PRODAVAONICA 1
41000 ZAGREB, Ilica 30

mladost

IZDAVAČKO KNJIŽARSKA RADNA ORGANIZACIJA — ZAGREB

Redakcija časopisa

„VIKEND"

Radio stanica

„VELIKA GORICA"

Poticaj na razmišljanje

Zimsko razdoblje pčelarske godine i kalendarom radova predviđeno je za razmatranje uspjeha ili neuspjeha u prošloj sezoni, a i pripremom za narednu sezonu. U tom vremenu sastajemo se, izmjenjujemo iskustva i mišljenja i dogovaramo predavanja radi stjecanja novih znanja iz pčelarstva.

Na sastanku Predsjedništva Pčelarskog društva Bjelovar 17. prosinca 1982. sakupilo se podosta pčelara da sasluša informaciju o radu Predsjedništva Pčelarskog saveza SR Hrvatske, o usklađenju rada Društva sa novim Zakonom o društvenim organizacijama, o evidenciji članova zbog uvjeta za stjecanje prava na pogonsko gorivo (benzin, naftu) o prijedelogu odluke o članarini za 1983. godinu i o programu rada u vezi predavanja tokom ove zime.

O svemu se raspravljalo, tražila su se rješenja, lutalo se mišljenjima, a osječalo se da mnogo toga manjka, da iznad nas postoji velika praznina koju mi obično zovemo »nadgradnja«.

Naše pčelarstvo na žalost razvija se bez potrebne »nadgradnje«, toliko potrebne i dobro došle u svim ljudskim djelatnostima.

Negdje se to zove Centar za . . . (peradarstvo, svinjogojstvo i td.), negdje postoji Institut, a pčelarstvu nema tko davati gotova rješenja da ih u praksi sprovodi radi visoke proizvodnje i da bude jaka grana naše privrede. Mi se trudimo da ta rješenja tražimo sami, a to nam usporava razvoj.

Kada sistematiziramo mišljenja kojima ljudi prizivaju ta gotova rješenja, tada se može zaključiti da problemi **zdravstvene zaštite** dolaze na prvo mjesto. Od bolesti sa kojima se susrećemo, česte su varooza i nozemoza, te američka gnjiloća i vapnenasto leglo.

Traži se suradnja sa veterinarima, traži se služba koja bi provodila liječenje na najstručniji način upotrebom efikasnih lijekova i unošenjem tih lijekova sa suvremenim spravama, traže se i lijekovi kojih nema.

TEHNOLOGIJA pčelarenja je široko polje za diskusiju. Spominje se viša faza tehnologije, električno grijanje košnica radi rane stimulacije razvoja legla, dvomatično pčelarenje, proizvodnja matica. Predlaže se kontejnerski prijevoz pčela. Toga svega u svijetu ima, ali gdje smo mi naučno, organizaciono i tehnički?

ORGANIZACIONA rješenja traže se u zastupanju pčelarskih interesa u nadležnim organima Uprave, da se riješi statusno pitanje, da se riješi pitanje snabdjevanja pogonskim gorivom i reprodukcionim materijalom, da se riješi pitanje otkupa pčelinjih proizvod[a] i redovito plaćanje preuzetih proizvo[da].

OSIGURANJE pčela nije riješeno n[a] zadovoljavajući način. Traže se i t[a] rješenja. Tko će ih naći? Manjka na[m] »nadgradnja«!

Da bismo se pravovremeno informiral[i] o aktuelnostima iz problematike koj[a] je bila spomenuta, tražili smo pred[a]vače iz kruga eminentnih stručnjaka [iz] pčelarstva. Spominjala su se imen[a] mr Đure Sulimanovića, mr Vladimir[a] Hruške, mr Zvonimira Švera, dr Jova[na] Kulinčevića i nekih poznatih pčel[a]ra, tih nekoliko ljudi za toliko nagom[i]lanih problema!

Pčelarska privreda morala bi financir[a]ti razvoj svoje stručne »nadogradnje« a trebala bi uključiti i izvjesne fond[o]ve za financiranje svog razvoja. To [je] vjerojatno posao za bližu (ili dalju) budućnost!

Zvonimir Klinar, Bjelova[r]

Sve bih dao za pčele

Koviljka Majnarić, Zagreb

Dvorište puno košnica, boca, starih odbačenih košnica i dasaka. Za stolom, uz kuću sjedi pčelar Slavko Boranić sa suprugom i prijateljem. Razgovaraju, naravno, o pčelarstvu. Dočekuje nas sa »Danas baš imam dosta posla , ali kad ste već tu... Hoće li pasti kiša? Daske treba skrojiti.« razmišlja i razgovara s nama.

Boranić je stolar i pčelar. Sve, pa čak i prvu svoju košnicu napravio je sam 1934. godine.

Kakvo je drvo najbolje za izradu košnica ?

Boranić: Najbolja je smrekovina. To je meko drvo. Bolje je ono sa gušćim godovima jer je trajnije. Razlog da su godovi gušći ili rijeđi je u tlu na kojem raste drvo. Ako je tlo kvalitetnije s većim postotkom zemlje drvo će brže rasti i godovi će biti rjeđi, ili obrnuto, ako je kamenito tlo godovi će biti gušći. Drvo sa rjeđim godovima nije toliko trajno ali zato puno bolje upija sredstva za impregnaciju s kojima se košnice premazuju i brže se suši.

Kakvo se još drvo može upotrebljavati za izradu košnica ?

Boranić: Košnice se mogu izrađivati i od drveta topole. Za područja Dalmacije i Primorja gdje su česte bure pogodno je i drvo bora.

Da li izbjegavate kvrge u daskama za izradu košnica ?

Boranić: Ako su kvrge bijele, ne smetaju. Crne kvrge prije ili kasnije ispadnu sa svog mjesta. Da bi ih preduhitrio, izbijem ih, na njihovo mjesto stavljam čep od lipovog drveta koji namočim u ljepilo. Kad ga jako nabijem na mjesto crne kvrge, teško ispada van.

Kako se dugo drvo mora sušiti prije upotrebe ?

Boranić: Sada se drva ruše u bilo koje godišnje doba, što je loše, jer kada su rušena samo u jesen u njima je bilo puno manje soka. Danas se kupuju mokra drva. Treba ih sušiti najmanje dvije godine na zraku s tim da ih se s gornje strane zaštiti od oborina.

Kako impregnirate svoje košnice ?

Boranić: Do sada sam košnice premazivao tankim slojem uljene boje. Jako

Drago Vukelić

Rad Drage Vukelića u pčelarstvu je bio toliko obiman da ga u nekoliko oproštajnih redaka nije moguće u cijelosti opisati.

Doajen jugoslavenskog pčelarstva, veoma omiljen i popularan jednako kao pčelar praktičar i teoretičar. Neumorno je radio na unapređenju pčelarstva više od 50 godina, prenoseći svoje bogato iskustvo na mlade pčelare.

Bio je jedan od inicijatora osnivanja Pčelarskog saveza SR Hrvatske. Više od 15 godina je bio predsjednik a kasnije upravitelj Pčelarske zadruge Zagreb.

Prije 30 godina je dobio visoko priznanje za konstrukciju hranilice na AŽ košnici koju je Čebelarska zveza Slovenije nazvala »Vukelićevom pitali com«.

Bio je odličan poznavalac pčelinj proizvoda. Uz med i vosak proizvod je matičnu mliječ i razradio tehnol giju njene industrijske proizvodnj Zbog tako dobrog poznavanja pčela pčelinjih proizvoda bio je sudski v štak za pčelarstvo.

Skupština Pčelarskog saveza SR Hrv ske na IX kongresu pčelara Jugosla je dodjelila je Dragi Vukeliću najvi priznanje — zlatnu plaketu.

Svim pčelarima koji su imali prilike se sretnu s njim i slušaju njegova pr davanja kao i njegove uvijek dob došle savjete i odgovore na pitanja koja je uvijek imao vremena ostat u nezaboravnoj uspomeni.

Stevo Pavlaković

U 57 godini života nakon više od 25 godina rada s pčelama preminuo je Stevo Pavlaković, napustio svoje pčele u Hrašću kraj Ozlja, kćerku Nadicu i suprugu Slavicu.

Taj brzi odlazak nas je sve iznenadio. Teško je vjerovati surovoj i gruboj sudbini, vjerovati da se više nikada nećemo sastajati na njegovom predivnom pčelinjaku.

Težak je i mukotrpan bio njegov život. Neumornim je radom stvorio najljepši i najuzorniji pčelinjak na kojem su studenti Veterinarskog fakulteta u Zagrebu upoznavani s radom na pčelinjaku, kojeg su posjetili pčelari iz Holandije, Njemačke, Austrije i dalekog Japana.

Ako ponovimo riječi predsjednika Pčelarskih organizacija Japana koji je rekao »Gospodine Pavlaković, obiš sam cijeli svijet, ali ovako uzorno pč larenje nisam vidio«, shvatit ćemo k liko je pčelar Stevo Pavlaković ulož napora na unapređenju pčelarstva šeg društva i naše zemlje.

Za svoj nesebičan i neumoran rad bio je od Pčelarskog saveza SR Hrv ske zlatnu značku, a u Osijeku priz nje SPOJ-a, možda i premalo za sva laganja na proizvodnji najdragocjen hrane u nas.

Ponosili smo se njegovim ogledn pčelinjakom na kojem je svatko rado viđen gost. Sretni smo da je v ki čovjek i pčelar Stevo Pavlako pripadao našem društvu.

Pčelarsko društvo Karlo

smreke i jele. Izgleda da je lipovo i vrbovo drvo kiselo pa ga manje napada crvotočina. Može se upotrebljavati i drvo od topole ako je sa sitnim godovima i to od 2 do 3 mm. Od topole se mogu raditi i košnice.

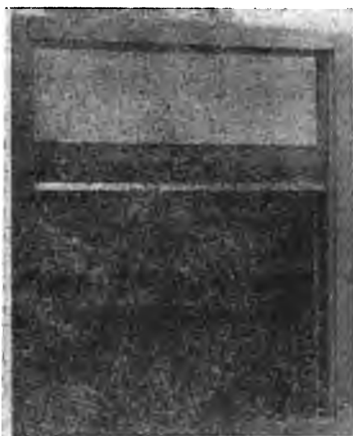
Pčelarite s LR i AŽ košnicama. Koja je košnica bolja za ovo naše podneblje ?

Boranić: Najlakše je raditi s nastavljaćama, koje su opet komplicirane za selenje. Uvijek spremna za selenje, za razliku od LR, je AŽ košnica.

Razrojavanje je lako kod nastavljaća. Vrcanje kod nastavljaća možemo ubrzati upotrebom benzaldehida. Jedna i druga imaju svoje prednosti i nedostatke.

Da li selite i na koje paše ?

Boranić: Svake godine selim pčele i to na, mogu reći, sve paše. Ako ocjenim

da će neka biljka mediti, odselim pčele na tu pašu. Mislim da u pčelarstvu čovjek mora imati i puno sreće.

Uzgajate li matice ?

Boranić: Matice uzgajam iz rojevnih matičnjaka. Formiram nukleuse na tri okvira. U svaki nukleus stavim po jedan matičnjak sa leglom i pčelom. Mlade pčelice požuruju mladu maticu na sparivanje. Vrlo brzo imam sparenu maticu.

Sakupljate li pelud ?

Boranić: Upravo sada izrađujem 50 podnica sa hvatačem peluda. Nadam se da ću biti zadovoljan sa tim hvataćima. To ću uskoro vidjeti, u proljeće.

Kako uzimljavate košnice ?

Boranić: U hranilicu svake košnice stavljam novine. Nekada sam košnice zamatao terpapirom ali sada to više ne radim. Pčele mi zimuju na dva nastavka osim slabijih zajednica koje zimuju na jednom.

Imate li problema s bolestima?

Boranić: Momentalno na pčelinjaku imam varoozu. Već sam dva puta davao timol. Stavljao sam timol na komad jako dlakave deke predvečer. Ostavljao sam timol u košnici dok ga pčele nisu potpuno potrošile. Nikakvih gubitaka nisam imao.

Kome izrađujete košnice?

Boranić: Tu i tamo, po koju sitnicu napravim prijateljima, ali uglavnom radim samo za sebe.

Kojeg ste pčelarskog društva član ?

Boranić: Član sam Pčelarskog društva željezničara od kada postoji. Dvije sam godine bio izvan društva. Rado popričam s pčelarima o svom i njihovom radu.

Koje pčelarske časopise primate ?

Boranić: Pretplanik sam časopisa »Pčela« odavna. Prvo sam primao osječku »Pčelu« a kasnije »Pčelu«.

Na kraju smo pčelara Slavka Boranića pitali, voli li pčele?

Sve bi dao za pčele, više nego za sebe. Kao mali volio sam pčele. Uvijek sam ih gledao kao mačka ptiča kako gled

Jastuci od slame

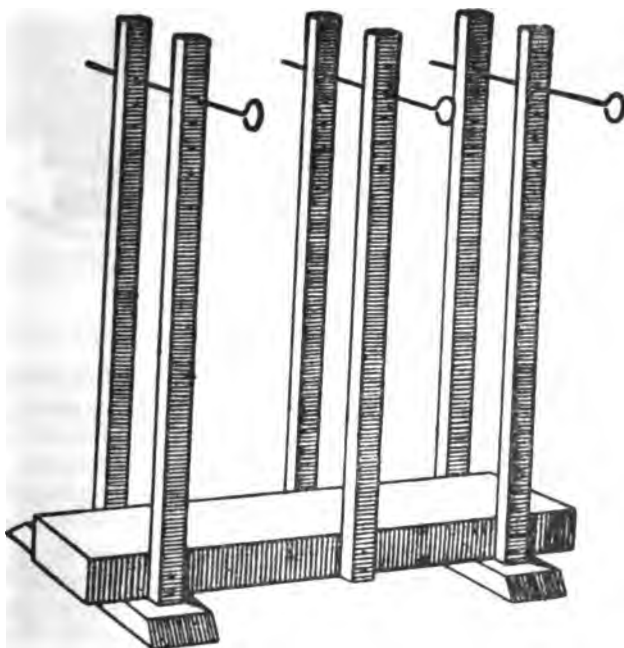
Koviljka Majnarić, Zagreb

Kao materijal kojim se košnice utopljavaju najbolje služe prošiveni jastuci od slame.

Nije ne znam kakva umjetnost napraviti dobre jastuke od slame. Stroj za izradu jastuka lako napravi svatko tko je malo vješt u stolarskim radovima.

Stroj izrađujemo tako da uzmemo 6 cm debele letve. Najbolje je upotrebljavti tvrdo drvo: bukovo, hrastovo, javor ili jasen. Može se upotrijebiti i smrekovo drvo ako baš nemamo drugog. Letva treba biti glatka i duga oko 65 cm. Zatim priredimo 4 letvice široke po 3 cm i tako debele. I one bi trebale biti od tvrdog drveta dužine 65 do 70 cm. Na letvama odmjerimo debljinu stalka i dodama još 40 cm za jastuk od slame i tamo izvrtamo rupe. Sa svake strane pribijemo dvije ili tri letve .Ako smo ih pribili kako treba od stalka do rupa mora iznutra biti 40 cm. Ta razdaljina je potrebna da bi kad stavimo slamu i kad ju šivanjem stisnemo širina jastuka od slame bila 35 do 36 cm. Tako široka mora biti da bi što bolje prijanjala uz stjenku košnice jer preuski ili preširoki jastuk nije dobar.

S donje strane pribijemo dvije daščice. Trebamo i dvije ili tri igle od jake žice ili dva velika čavla da bi ih utaknuli u izbušene rupe kada u stroj stavimo slamu. Žice pritišću slamu prema dole za vrijeme šivanja. Napravimo gornje

sl. 1

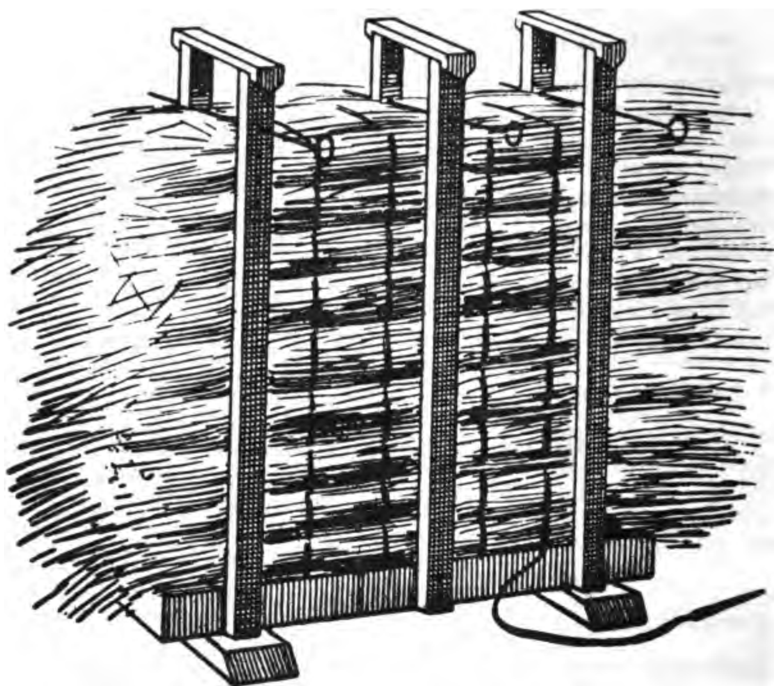
letvice kao na slici 4 s kojima stisnemo postrane letvice na vrhu slame. Tako se izrađuje jednostavan stroj za jastuke od slame.

Najbolja slama je ražena slama. Pšenična slama je također dobra. Druge slame nisu dobre za izradu. Koristiti se može i škopa tj. slama koja se upotrebljava za pokrivanje krovova.

može se namazati voskom ili lanenim uljem radi lakšeg stezanja. Stari pčelari su špagu nekoliko dana prije šivanja namakali u katran.

Vjerovali su da tada miš neće nagrizati špagu ni jastuk.

Stisnutu slamu do rupa na postranim letvicama fiksiramo sa žicom provućenom kroz rupe. Špagu navedemo u ig-

sl. 2

Kad imamo pripremljenu slamu, koliko got nam u ruke stane i stavimo u stroj tako da okrečemo klasje jedanput simo jedanput tamo da bi jastuk od slame bio s jedne i druge strane jednako nabijen. Slame stavimo toliko među letve da na kraju moramo dobro pritisnuti da bi došla do razine rupa.

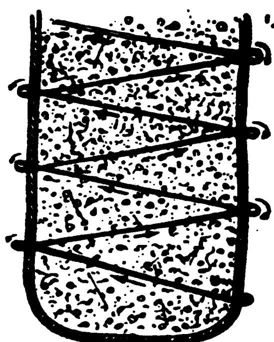
Povez mora biti jako čvrst jer ništa nije tako strašno kao kad se jastuk od slame razleti. Ako se upotrebljava špaga

lu i počnemo šivati. Prvo provučemo iglu između dna slame i stakla. Na vrhu ju dobro svežemo tako da je povez okolo naokolo slame. Kraj špage ne režemo nego ga potegnemo do letve i počnemo šivati od dna jer na vrhu lakše zavežemo kraj. Šivati moramo tako da svaki put kad gurnemo iglu k sebi ili od sebe zahvatimo špagu s kojom smo povezali slamu (slika 3). Kod svakog provlačenja moramo dobro zategnuti da čvrsto drži. Prošiti možemo

koliko puta hoćemo. Velike jastuke od slame treba prošiti četiri puta a male dva do tri puta.

Kada je jastuk od slame gotov odrežemo ga na dužinu kakvu želimo. Lako se reže s oštrim nožem ili kosom.

Osim špage može se upotrebljavati za vezanje žica ili kakav drugi povez po vlastitom izboru.

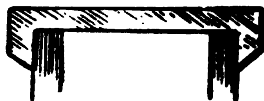

sl. 3

Na kraju da bi što lakše jastuk od slame metali i vadili iz košnice treba napraviti i ručicu od špage.

Dobro napravljen jastuk od slame možemo upotrebljavati i više od 10 godina. Uvijek treba paziti da prije spremanja budu jastuci suhi i da u blizini nema miševa.

Kratke upute o izradi jastuka od slame prenosimo iz jedne stare slovenske

sl. 4

pčelarske knjige. S obzirom da smo pod utjecajem industrijalizacije postali skloni kupovanju gotovih proizvoda, stari načini izrade se sve više gube. Opisom ovog načina željeli smo upoznati mlade i podsjetiti stare pčelare na izradu kao i na upotrebu jastuka od slame koji se sve manje upotrebljava iako spada u bolja sredstva za utopljavanje košnica.

Pčelarski savez SR Hrvatske

U suradnji s **Republičkim komitetom za poljoprivredu i šumarstvo, Zadružnim savezom Hrvatske, Fakultetom poljoprivrednih znanosti iz Zagreba i Veterinarskim fakultetom iz Zagreba**

organizirat će

DVODNEVNO SAVJETOVANJE za početnike i iskusnije pčelare

10. i 11. prosinca 1983. godine

Oskoruša jarebika

Dragutin Loc, Zagreb

Njem. — Eberesche/Vogelbeerbaum — franc. Sorbier des oiseleurs, Engl. — R o w a n; por. Rosaceae.

U Evropi pojavljuje se — osim često na užem području Mediterana — Pojedinanočno u šumama do 2400 m visine. **Zaštićeni u Švicarskoj:** — plodovi, lišće i kora. — To je veliki grm ili do 10 (pa i 16) m visoko drvo s rastresitom krošnjom i dlakavim rumenim pupovima. Kora je glatka i srebrnasto siva, listovi su veliki sa perjastim, nasuprnotnim, suličastim i nazubljenim listićima, cvjetovi su bijeli u širokim plosnatim gronjama, neugodna mirisa, a cvate prema položaju i visini u travnju i svibnju. Po lišću i po bogatom cvatu podsjeća izdaleka na jesen, ali plodovi su jarko crvene do narančaste bobice u gustim grozdićima, što sve do zime čini upadljivo lijep ukras po nasadima i alejama jer se sve više zbog toga viđa i izvan šuma. Po tom bogatom plodu i dekoru gotovo nemoguće je ne prepoznati je već izdaleka. Kasne jeseni i u zimi stabla vrve od ptica, koje neobično vole ove plodove, a kako sjemenke iz tih bobica izbacuju neprobavljene, uvelike doprinose širenju ove biljke. Drugo njemačko ime pa i francusko te i latinsko »aucuparia« ukazuju, da su plodovi nekoć služili da se privabe i love ptice.

Plodovi su i sa medicinskog gledišta zanimljivi. Oni sadrže parasorbinsku, jabučnu i sorbitansku kiselinu, sladore (osobito sorbozu), pektin i znatne količine provitamina A i vitamina C. Sorboza se upotrebljava umjesto šećera u dijeti diabetičara. — Plodovi su vrlo bogati vitaminom C. Iz njih se priređuje sirup i ekstrakt. Po selima narod je već od davnine poznavao antiskorbutska svojstva oskoruše.

Aktivni dijelovi: osušeno lišće, ili kuhani plodovi.

U svojoj knjizi »Naše medonosno bilje« (»Znanje«, Zagreb 1980) Filip **Šimić** o rodu **OSKORUŠA PRAVA** (Sorbus domestica L.) piše:

»Listopadno je drvo, 15-20 m visoko, s pravilno raširenom krošnjom. Raste sporo i može doživjeti do 500 godina. Nalazimo je u nižim šikarama i šumama hrasta. Najčešća je na Primorju u submediteranskoj klimi. Listovi su neparno perasti, sastavljeni od 13 do 21 listića. Cvjetovi su skupljeni u gustim širokim dlakavim gronjama. Cvati u travnju i svibnju. Plod je kruškolik, mesnat, u zelenom stanju ljut i opor, kasnije sivkastosmeđ i dobar za jelo. Upotrebljava se za pečenje rakije i spremanje pekmeza. Oskoruša **dobro medi** i pčele je mnogo pohađaju. Razmnožava se sjemenom.«

I još neka razmatranja o toj zanimljivoj biljci i njenim mutacijama. Tako među inim piše austrijski dendrolog i pčelar Dr. Otto **Widtmann** (A — 2380 Perchtoldsdorf):

»Sve češće se kod nas **Sorbus aucuparia** sadi kao ukrasno drvo uz ceste i po parkovima. To je pčelarima dobro došlo, jer je za vrijeme cvatnje u svibnju pčele vrlo dobro posjećuju i **njena ponuda nektara kao i praška može se označiti vrlo dobrom.**

Iako cvat već u proljeće daje tom drvetu lijep ukras, u zaista slikovitoj ljepoti ono zasja u jesen za vrijeme dozrijevanja plodova, kad njegovi skerletno crveni grozdovi žarko zasvijetle svagdje iz tamnog zelenila lišća. **Ne treba se stoga čuditi što ovo drvo nailazi na sve veću upotrebu kao ukrasni nasad. Po-**

jedini plodovi su okrugli s promjerom 7 do 9 mm, a svojom građom liče minijaturnoj jabuci. Oni su trpki i kiseli i nisu baš privlačni za ljude no tim više ih cijene ptice, osobito drozdovi. Po svojoj koristi za probavu i bubrege u nekim ga krajevima od davnine zovu ne samo »ptičje drvo« (Vogelbeerbaum) nego i »drvo dizenterije« (Ruhrbaum). I njegovo drvo vrlo se cijeni. Ono je bijelo, srednje teško, tvrdo, žilavo sa svjetlosmeđim srcem. Početkom 18. stoljeća otkrio je seljak Zengerling iz malenog češkog sela Spornau u Moravskom gorju oskorušu koja je bila potpuno nalik na druge oskoruše, ali su njeni plodovi veći, slatko-kiselkastog okusa, miomirisnog okusa i bili su jestivi. Ovoj podvrsti, koja je kako se danas znade nastala mutacijom dali su ime **Moravska oskoruša** (Sorbus aucuparia moravica). Ona je svojim zahtjevima asto tako skromna poput obične oskoruše, pravi je majstor prilagođavanja (»Standortkuenstler«) i raste svagdje i na svakom položaju, bao on suh ili vlažan oskudan ili bogat hranivima, sunčan ili sjenovit. Može se zasaditi čak i u najsurovijim planinskim staništima gdje ne uspijeva više nijedna plodonosna vsta ili voćka. Dok je mlada raste brzo i procvate već nakon 6 do 8 godina pa zatim svake godine obilno rodi. Starija stabla mogu dati berbu od 200 do 300 kg. Moravska oskoruša ponajviše se radi bržeg razmnožavanja cijeni na običnu oskorušu, ali mogu isto tako kao podloga poslužiti **Sorbus aria** (oskoruša brašnjavih plodova) ili **bijeli glog** (Crataegus monogyna).«

Zanimljivo je da oskoruša može poslužiti **kao podloga,** ako se od grma **Japanska dunja** (Chaenomeles japonica) žele uzgojiti visoka stabla. Taj rod iz iste porodice vrlo je medovit i dao je prema istraživanjamt bugarskog autora **V. Petkova** u 3 godine godišnji prosjek prinosa od **306 kg meda na hektar i obilje peluda.** Jedan cvijet daje 27,4 mg nektara sa sadržinom sladora od **48,5%**. Uzgojj ove biljke na podlozi oskoruše ujedinio bi dakle uz povećanje plohe cvata, medenje jap. dunje sa skromnošću i izdržljivošću oskoruše. Rijetke su biljke koje su i plodom kroz sivila kasne jeseni i većeg dijela zime tako dekorativne kao Oskoruša jarebika, odn. ako bi se mogla nabaviti. Moravska oskoruša. Tu se sjedinjuju vrijedna medicinska svojstva s lijepim prinosom plodina za ljude i ptice te meda i cvjetnog praška.

Danas je broj ljudi koji žele popraviti uvjete čovječje okoline sve veći zbog nasušne potrebe za zdravlje, ljepotu. klimu i opstanak pa se oko toga brinu odbori, vrtlari, poduzeća i šumarije u svim gradovima, naseljenim i selima uz sve veće učešće omladine i škola. Svagdje ima još dosta potrebe i mjesta, a oskoruša bi svojim svojstvima mogla ujediniti u poduzetnu formu staro i mlado, ekologe i ornitologe, pa zatim pčelare, šumare, medicinare, travare, dendrologe, hortikulturiste, ukratko sve ljubitelje prirode. Start mogu dati naši rasadnici, ali i pojedinci u svojim malim vrtovima škola, domova i kuća za odmor. Sjemena ima uvijek u izobilju, ako nema već većih sadnica, da krenu po zapuštenim živicama, gdje mogu se ukopčati majstori cijepljenja ima razvijenih i uvijek bijesno podrezivanih stabalca gloga. Grmova **japanske dunje** imamo po cijelom gradu i u mnogim parkovima i vrtovima, većinom jarko crvene boje, ali u mom prijašnjem vrtu još stoji lijepo razvijen grm cvjetova boje slonove kosti (creme), koji je uvijek kroz 3-4 sedmice cvatnje u sjeni vrvio pčelama.

Buduće Savsko šetalište, Sportski i rekreacioni centar u Jarunu i tisuće kućica za odmor još čekaju svoje aleje i gajeve, isto tako i brojni nasipi, koje je izgradila i još svake godine dograđuje omladina. Eto nam privlačnih biljaka koje tu mogu i treba da nađu svoje mjesto.

Pčelarsko društvo „Bagrem" Buje

Izvršni odbor imao je tokom godine više sastanaka a na dnevnom redu bile su aktuelne teme. Nastojao je, da se oživotvori plan rada za sezonu 1982/83, te podigne stručna razina pčelara.

U okviru sprovođenja plana prosvjećivanja članova priredili smo predavanja. Drugovi Bubola i Cerovac održali su zapaženo predavanje o bolesti pčela a Ludvig Klun govorio nam je o savremenom načinu uzgoja matica. Predavanja bila su ove godine nešto slabije posjećana, a uzrok je možda u nestašici benzina.

Svi predavaći su bili dobro pripremljeni a s obzirom na financijsko stanje društva predavanja su održali besplatno.

Poznato je da pčelar treba dolazak pravovremeno prijaviti općini a zdravstvene papire veterinarskoj stanici. Pritisak na ovaj teren u nekoliko je popustio ali pojedinci još uvijek dolaze. U proljeće 1982. god. je došao vlasnik pčela kamionom u područje Savudrije — kod spomenika Maria-Lina — i donio varoozu, što su okolni pčelari odmah i osjetili. Poslije relativno blage zime, prvi izvještaj o šteti došao je iz Novigrada. Sva druga područja javljala su također o prilično velikom broju pčelinjih zajednica s varoozom. Veterinarska stanica nabavila je dovoljne količine lijekova i to najprije Varitan a kasnije i Apiakaridim. Pčelari više upotrebljavaju Apiakaridim jer bolje gori a zajednice se mogu u kraćem roku zadimiti. Pored toga lakše se dim jednakomjerno raspodjeli po košnicama. Neki naši članovi su Apiakaridim i direktno nabavili kod proizvođača.

I ove godine podnijeli smo općini zahtjev za dodjelu financijske pomoći zajedno sa planom rada i financijskim planom za ovu godinu. Općina je prihvatila naš zahtjev te nam za odbranu od pčelinih bolesti odobrila 40.000.- dinara. Općini se najljepše zahvaljujemo a posebno onima, koji su zahtjev poduprli. Znamo, daje inspektor Ing. Kozlović uložio dosta napora, pa mu moramo biti veoma zahvalni za učinjeno. Sada ćemo moći uložiti više napora i to na širem području da se obranimo od bolesti. Također moramo se zahvaliti našem neumornom tajniku, koji je godinu za godinom sastavljajo zahtjeve i slao ih općini.

Naši kontakti sa veterinarskom stanicom su dobri. Zajedno želimo likvidirati američku gnjiloču. Šefu stanice dipl. vet. Kovačiću zahvaljujemo na suradnji. S obzirom da je varooza takorekuč na cjelom našem području, željeli smo slati dva naša mlađa pčelara na stručno osposobljavanje u Zagreb ali pošto smo bili prekasno obaviješteni u tom nismo uspjeli. Učinit ćemo to prvom prilikom.

Da bi bilo više reda na ispaši repice i da ne bi došlo do trovanja pčela inspektor ing. Kozlović sazvao sastanak rukovodilaca Pik Umag i pčelarskih društava Buje i Kopar. Sastanak je bio veoma konstruktivan. PIK Umag, pogotovo njegov OOUR iz Novigrada tražio je da se u dolinu Mirne dovezu pčele, jer ih tamo nema a u blizini su u manjem broju. Sve smo se dogovorili i izgleda, da šteta ove godine neće biti.

Ovi razgovori su jasno pokazali, da rukovodstvo PIK-a dobro zna kako su pćele važan faktor u oprašivanju repice, ali mi nemamo dovoljna za selenje sposobnih pčelara. Naša dužnost je da u buduće osposobimo pčelare, koji će biti sposobni prebaciti svoje pčele tamo, gdje treba više zajednica za oprašivanje.

Zbog nestašice, ove godine Pčelarski savez SRH i Pčelarska centrala u Zagrebu nisu mogli ponuditi šećer. Svaki pčelar snalazi se kako zna.

Sa predsjednikom Konzorcijuma pčelara Provincije Trst održavamo česte kontakte. Obavještava nas o širenju varooze u Italiji i o mjerama, koje propisuju tamošnje vlasti.

Povremeno održavamo kontakte s pčelarima Autonomne provincije Bolzano.

Dosta naših pčelara posjetilo je Savjetovanje u Ljubljani, održano septembra prošle godine. Razgledali su veoma interesantan asortiman firme LEGA, koju zastupaju braća Comaro iz Udina. Nadamo se da ćemo moći posjetiti ovo poduzeće u Udinama.

Pčelarski savez nas je obavijestio o uspješno okončanim razgovorima sa republičkim forumima o dopunskoj dodjeli benzina pčelarima, članovima društava. Nažalost od toga nije bilo u Bujama ništa, ali saznali smo, da je veći broj drugih općina naše republike udovoljio traženju pčelara i dodijelio dopunske količine goriva. Moram konstatirati, da imaju mnogi pčelari pčele odvojene od mjesta stanovanja. Bez benzina ne mogu redovno obavljati njegu zajednice. Benzin je potreban i za prevoz meda na pijacu a i za pogon elektroagregata.

Eto drugovi, sa takvim problemima smo se susretali, tako smo radili. Negde smo imali više, drugdje manje uspjeha. Presudite šta smo pravilno radili a šta je treba u buduće bolje uraditi.

Dušan Medved

Požar i pčele

Prošlih je desetak godina mnogo požara bilo u Dalmaciji a najviše u srpnju mjesecu, kad je najveća vrućina, kad je sve suho i kada je požar najteže gasiti. Uništeno je mnogo vrijedne borove šume, raslinja maslinjaka, vinograda, smokvika, rogača i raznog voća i povrća. Nas pčelare najviše boli to što je uništen vrijes (Erica L.). Većina dalmatinskih pčelara vjerojatno ne bi pčelarila da nema vrijesa, a rijetke su jeseni da se ne vrca med od vrijesa. Na vrijesu se pčelci obnove mladom pčelom, lakše prezime i tako jaki u idućoj godini koriste svaki cvijet. Dobro je poznato da mnogi seleći pčelari iz svih republika naše zemlje odlaze na vrijes u Dalmaciju kada nigdje nikakve paše nema. Još bliže uz more cvate bijeli vrijes krajem veljače i u ožujku, koji je mnoge pčelare pomogao u ranom razvoju pčelaca osjetnim unosom nektara.

Planika (Arbutus unedo. L.) počne cvasti u kasnu jesen, ako su topli i vedri dani. Vrcanje meda od planike je u studenom ili u prosincu, kao što je bilo u 1982. godini.

Vatrena stihija prošlih je godina mnogo uništila ali je uvijek nešto ostalo za uzdržavanje pčela, ali 28. srpnja 1983. počeo je požar zapadno od stona i

sve uništio što je bilo prije pošteđeno. Članu našeg pčelarskog društva uzornom pčelaru Vlahu Krili izgorjele su 42 košnice pčela a Pavliću 20 košnica. Obojica su iz Mjesne zajednice Ston. Ujutro 30 srpnja, u 3 sata izbio je požar u Slanom na istočnoj strani. Uz pomoć bure brzo je stigao do Bresečina i uništio svu pčelinju pašu Mjesnih zajednica Slano, Majkovo, Dubravice, Ridice i Mravinjca. Može se reči da malo gdje ima vrijesa od Dubrovnika do Pelješca. To je područje pčelarskog društva »Dubrovačko primorje« To će područje biti i u idućim godinama ugroženo, jer se vrijes teško oporavlja, a mnogi su busovi izgorjeli do temelja.

Održali smo izvarednu sjednicu pčelarskog društva i zaključili da se treba tražiti i nabaviti šećer, da bi pčele ostale do proljeća žive. Ovdje nema nikakve paše, a seliti je nemoguće, jer košnice naših pčelara nisu građene za selidbu, niti smo do sada selili.

Antun Lopina, Dubrovnik

Pčelarsko društvo „Željeznički pčelar Osijek

Na nedavno održanoj sjednici Izvršnog odbora, Predsjedništva Pčelarskog društva »Željeznički pčelar Osijek« iz Osijeka, ustanovljeno je, da među nama pčelarima kao i pčelarskim organizacijama nema skoro nikakve suradnje i uzajamne pomoći.

Uz varoozu, koja pomalo uzima maha, konstatirali smo da su na našem području jako proširene bolesti pčelinjeg legla, naročito američka gnjiloća legla.

Mnogi članovi Izvršnog odbora iznjeli su čenjenice koje ukazuju na postojanost ove opake pčelinje bolesti.

Više se ne može govoriti da je američka gnjiloća proširena u Podravskoj Slatini Đakovštini, Baranji i Našicama. Te bolesti legla ima svuda i previše, čak nedopustivo mnogo.

Zapažanja pčelara koji su obišli teren su porazna:

— Na 97% pčelinjaka ne zna se ime vlasnika.

— Ima jako puno neorganiziranih pčelara s velikim brojem košnica.

— Okviri na kojima se vidi oboljelo leglo vise po pčelinjacima.

Jedan od pčelara koji tako drži okvire izjavio je da je to vidio u Sloveniji a d(služi za zaustavljanje rojeva. Na upozorenje o zaraženom leglu rekao je da su mu pčele zdrave.

— Na poletaljkama i ipred košnica nekoliko pčelinjaka pronašli smo izbačene tamno smeđe ličinke. Zajednice daju jadnu sliku. Javlja se grabež. Jednom riječju, stanje je užasno.

— Nije rijetko da se okviri i saće bolesnih zajednica nađe po šikarama.

— Mnogi pčelari organizirani ili oni koji to nisu, prikrivaju bolest svojih zajednica koja traje i po nekoliko godina.

Ovi nas primjeri obavezuju na što širu i neposredniju suradnju i što bolju međusobnu informiranost. Mišljenja smo da se tim putem možemo uspješnije b protiv opasnosti koje su ozbiljno zaprijetile pčelarstvu naše regije.

Svetozar Borojević, Osijek

Prenosimo iz drugih časopisa

POSLJEDICE IZLIJEVANJA OTPADNIH VODA IZ JEZERA SREBRENICE

(»Večernji list«, Zagreb, 8. izdanje — br. 7096 od 21. IX 1982., str. 17 **ČIŠĆENJE JALOVINE.** ZVORNIK — Iako je prošla najavljivana opasnosti od otpadnih voda iz flotacije Rudnika olova i cinka u Sasama kraj Srebrenice, stanovnici podrinjskog kraja još su donekle uznemireni, prije svega oni koji žive na užem priobalnom pojasu uz rijeku Sasu gdje su posljedice najvidljivije. Debeo sloj jalovine leži na oranićama, dvorištima, vrtovima i cvjećnjacima.. Prošle je subote organizirano raščišćavanje dvorišta i vrtova. Radne brigade u kojima je bilo 500 rudara i učenika Centra usmjerenog obrazovanja iz Srebrenice neumorno su radile i, kako nam rekoše, za njima će doći mehanizacija, pa će opasnosti za 15 dana biti uklopljene. Općinske komisije iz Srebrenice Brutanca već su na terenu i procjenjuju štetu. Zasad se pretpostavlja da je jalovinom prekriveno oko 20 hektara obradivih površina i da će to štetiti zemljištu **u idućih pet godina !**

Razgovarali smo i sa **Sekulom Kovačevićem,** kojemu su uginule pčele. od 120 košnica 70 posto mi je uništeno kad je naišao prvi val, a ni ostale pčele neće preživjeti s obzirom na to da ugibaju vrlo brzo. Što se tiče voćnjaka, siguran sam da uroda neće biti. To znam iz iskustva, jer se nešto slično dogodilo prije 20 godina i voćke su se tada osušile — rekao nam je on. — Ismetu Jahiću otrovni je val prodro u podrum kuće. — Najveći se dio zalovine zadržao u Zvornčkom jezeru pa se misli da flora i fauna u tom dijelu Podrinja neće opstati. Zvornik i Mali Zvornik, koji se opskrbljuju vodom iz Drine. ostali su bez nje. Crpke još nisu priključene i ljudi se opskrbljuju vodom iz cisterni. —Ne znamo do kad će tako biti, jer opasnost još nije prošla — kaže Milan Mijić, predsjednik Izvršnog vijeća skupštine općine Zvornik.. M. J.«

Zaista težak gubitak za pogođenog pčelara, kom je ta ekološka nesreća na više godina obezvrijedila ne samo pčelinjak nego i pašno područje.

(**Tjednik »Danas«,** broj 31 od 21. 9. 1982., str. 82)

MED

Najnovija proučavanja sovjetskih znanstvenika pokazuju da je med veoma koristan za srce i krvotok. Naime, kako je u neformalnom razgovoru iznio profesor **dr. Vaktor Ovčinikov,** med sadrži jedan sastojak sličan vitaminu. Od davnina je poznato da je ovaj proizvod pčela ljekovit. Med je melem za srce — kaže dr Ovčinikov. — Sastojak o kojemu je riječ sprečava zgrušavanje krvi u mozgu ili srcu, a sav organizam postaje otporniji. Zato nije čudo kada se srčanim bolesnicima ili onima kojima je oboljela jetra, savjetuje uzimanje meda ili peluda. I pelud i med sadrže vitamine i minerale neophodne za pravilan rad svih ljudskih organa. Osim što jača organizam, med i produžava život. Gotovo svi stogodišnjaci rekli su liječnicima da redovno jedu prirodni pelud i med.

I njegove kolege iz Švedske, Finske, Norveške i Danske smatraju da je med koristan za srce. Švedski kardiolog **dr Han Mehmel** potvrdio je da med i pelud aktiviraju rad mozga i poboljšavaju moć zapažanja i koncentracije.«

Urednik časopisa je ovu kratku ali značajnu vijest lucidno uklopio u posebnom okviru u članak Dragutina **Gregorića** »KRVNI PRITISAK, GOJAZNOST I SOL« (Srčani bolesnici ne treba da se plaše ljubavi) sa dodatkom u drugom okviru »SRCE JE U VAŠIM RUKAMA« Zatim s odgovorima na pitanja dr **Frederica Epsteina** o stresu i stresnim situacijama,

slikama uz naslove »Možda se moglo spriječiti: operacija teško oštećena srca« i »Zdrava krvna žila napadnuta sklerozom »te najavama za idući tjedan sa podnaslovima »Balonom do srca — Lijekom izravno u venu — Kraj tromba — Zamrznuto srce — Nove metode spasa.«

Sve to zajedno zaista smišljamo i korisno redigirana propaganda oko današnje najčešće bolesti čovječanstva.

Pripremio Dragutin Loc

ZAMJENA MATICA VODENOM METO DOM

Ovo je najbrži i najlakši način da se zamijeni matica koja nese ali ne zadovoljava, sa drugom boljom maticom koja također nese. Postupak je slijedeći:

Prvi način

Prvo treba ukloniti maticu koju želimo mjenjati, pa onda novu koju dodajemo uhvatimo za krila i cijelu zaronimo u manju posudu napunjenu mlakom vodom. Promućkamo nekoliko puta po vodi da bi se matica potpuno smočila. Zatim je izvadimo iz vode i odmah stavimo na stanice saća u košnici. Polagano zatvaramo košnicu i ne otvaramo je 5 do 6 dana.

Drugi način

Uklonimo iz košnice maticu koju želimo zamjeniti. Novu maticu koju dodajemo stavimo u kutiju od šibica i tu je zadržimo zatvorenu 5 minuta. Zatim spustimo kutiju s maticom u omanju posudu napunjenu mlakom vodom. Prstom malo pomaknemo poklopac kutije i to samo toliko da voda može ući u kutiju a ne da je sasvim napunimo. Zatvorimo kutiju, izvadimo iz vode i promućkamo nekoliko puta. Skinemo poklopnu dasku s košnice a kutiju otvorimo pored satonoša tako da matica može iz kutije izaći i ući između okvira. Tiho zatvorimo košnicu i 5 do 6 dana ju ne otvaramo. Matica će poslije kupanja ogladnjeti i brzo će početi tražiti hranu od pčela. Temperaturu vode u kojoj se matica kupa određuje pčelar sam. Međutim, smatra se da temperatura vode u kojoj se matica kupa treba iznositi 35°C. Topla kupka od 5 do 8 sekundi neće naškoditi matici. Poslije kupanja matica će se brzo osušiti i nastavit će sa polaganjem jaja još istog dana.

Vodenu metodu dodavanja matica ne treba primjenjivati ako postoji pauza u zaleganju matice koja se dodaje, kao npr. matica koja se isporučuje poštom. Metoda je potpuno sigurna kada se matica iz nukleusa ili oplodnjaka zamjenjuje s maticom iz normalne košnice, kada obje imaju legla.

Ako su pčele bile dugo bez matice potrebno je da im se 2 do 3 dana prije dodavanja matice stavi u plodište okvir ili dva s leglom, ali nikako s jajima ili mladim ličinkama. Pored toga pčele trebamo prihranjivati prije i poslije dodavanja.

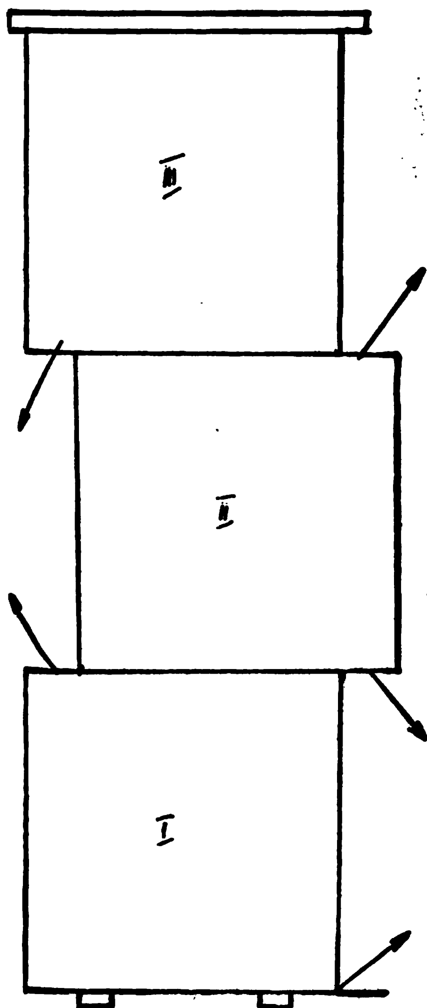
Treba zapamtiti da je dodavanje matica nesigurno bilo kojom metodom kada se oko košnice vrzmaju tuđice, te da se košnica drugi dan poslije dodavanja matice ne otvara. Razni autori preporučuju da se ne uznemiravaju 2 do 4 dana posije dodavanja matice. Međutim, Snelgrove preporučuje da se košnice ne otvaraju tjedan dana poslije dodavanja matice.

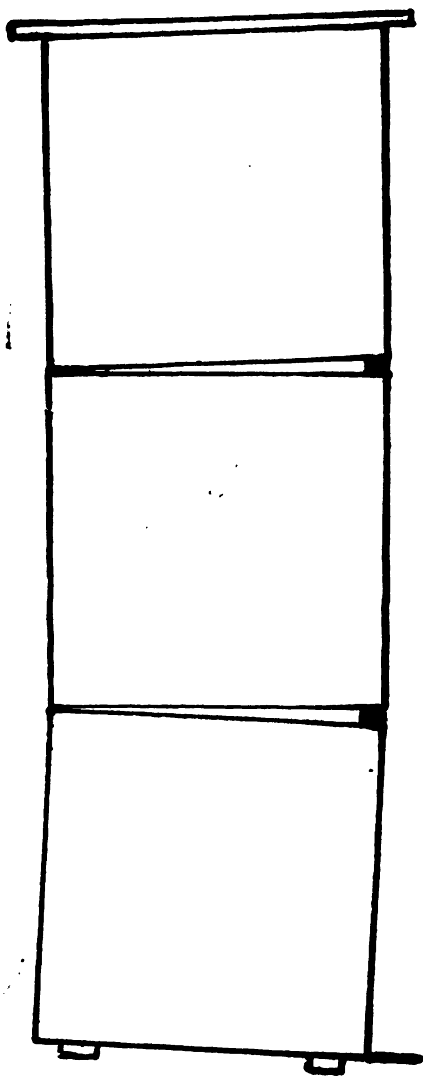
Dušan Simonović »Pčelar« 8. 1983.

Leta košnica

Već me dvadeset godina brinu leta na košnicama svih tipova. Uvijek sam se radovao dobroj paši, iako me je za vrijeme dobre paše zabrinjavao mali otvor s kojim su se pčele više mučile nego ulazile i izlazile iz košnice. Kao svakog pčelara tako je i mene obradovao dobar unos i iz godine u godinu nisam ništa poduzimao. Mnogi

teoretičari i praktičari kao i pisci knjiga ne spominju problem malog leta, pa ni ja nisam mnogo o tome razmišljao. Ali ne dugo. Imam jednu zajednicu pčela u starinskoj pološki sa 4 leta starinskog oblika (prostrana). Iz godine u godinu mi ta zajednica daje 5 do 10 kg više meda od ostalih. Razmišltao sam kako da ta košnica uvijek

daje više na istoj paši. Promatrao sam tu zajednicu i ustanovio da ujutro pčele izlijeću iz košnice ranije od ostalih, uvećer dulje lete. Prostrano leto je također utjecalo jer su kod drugih košnica pčele jedva ulazile i izlazile a kod ove košnice nije bilo nikakvih problema. Došao sam do saznanja da za vrhunske prinose nije dovoljno imati dobru pašu, prostranu košnicu i jaku zajednicu, nego i prostrano leto na košnicama. Amerikanci su do te spoznaje došli već ranije. Riješili su taj problem kod nastavljača tako da su drugi (II) nastavak povukli napred, a treći (III) nastavak unazad. Dobili su 5 izletnih mjesta za pčele, a naravno ubrzali su cirkulaciju zraka i isparavanje. Pčele su mogle brže ulaziti i izlaziti.

Izletna se mjesta mogu napraviti i na drugi način kod nastavljača. Za vrijeme paše možemo umetati letvicu između nastavaka i tako dobiti 3 izletna mjesta za nesmetani rad pčela a samim tim i više meda. Kod položki pčelama možemo olakšati rad da svih 6 leta ima zatvarače, pa kada je paša dobra otvaramo svih 6 a kada paša prestane zatvorimo peto i šesto leto a po potrebi i treće i četvrto, jer, kako Belčić navodi u svojim knjigama: »Za vrhunski prinos treba jaka pčelinja zajednica prostrana košnica, a također i prostrana leta«. Olakšajmo rad pčeli, za veći prinos, jer vrhunski su prinosi veoma rijetki pa ih zato treba iskoristiti do maksimuma

Mihajlo Erdei, Novi Sad

Praktična iskustva

Slušajući žalopojke pčelara početnika i to onih mladih početnika koji ne raspolažu s financijskim sredstvima kao oni stariji početnici ali posjeduju veliku volju i ljubav prema pčeli i prirodi, odlučio sam ovim napisom pomoći u ovoj situaciji nestašice satnih osnova, odnosno pčelinjeg voska.

Prije 23 godine kao mladić, zavolio sam pčele i želio nabaviti pletaru ili roj pčela. Sredstva nisam imao, ali uz veliku volju i velika odricanja moje pčelarstvo se je počelo polako razvijati. Košnice sam izrađivao sam. Najveći problem za mene je bio vosak. Voska nikad dosta iako je tada satnih osnova bilo za kupiti na tone. Ja nisam imao mogućnosti da ih kupim onoliko koliko mi je trebalo.

Rekao sam sam sebi ! Rojevi u pletaru ne idu s obzirom da sam kroz zimu napravio 6 položki prešanih od slame (zadrugarke 24 okvira 38x42). Trebao sam 15 kg satnih osnova a raspolagao sam sa 3 kg.

Znao sam da na gole okvire rojevi ne idu već da moram staviti barem trake od satne osnove ispod satonoše da bi pčelama dao orjentaciju za gradnju po okvirima. Pročitao sam da je okvire najbolje žičiti vertikalno. Smatrao sam da je to u redu ali nisam mogao zamisliti da visina okvira od 38 cm može izdržati teret, pogotovo ako okvir bude pun meda.

Došao sam na ideju da okvir pregradim sa dvije letvice od 8 mm debljine s razmakom od 12 cm. Napominjem da je satna osnova bila samo ispod satonoše širine 4 do 5 cm. Žica je bila na 8 cm jedna od druge provućena kroz srednje letvice.

Rojevi su sastavljeni na ovako pripremljene okvire prije i u samoj bagremovoj paši koja je te godine bila jedna od boljih. Rezultati su bili iznad mog očekivanja. Preko 60% okvira bilo je tako lijepo izgrađeno da se one dvije letvice u okviru nisu skoro niti zamjećivale. Jasno je da je trutovskog saća bilo više nego sam želio al daljnjem intervencijom kroz godinu sve trutovsko saće pretopio sam u vosak a svi lijepo građeni okviri svoj vjek od tri godine ostali su u plodištu.

Od tada sam uvijek imao dosta voska iako ga nikad nisam imao viška. I danas koristim u Locovim lisnjačama (okvir 40x30) okvire građevnjake koji su po sredini pregrađeni s jednom letvicom. Trutovsko saće izrezujem u svrhu suzbijanja varooze. Kod LR nastavljača nije okvir potrebno pregrađivati letvicom, ali ga treba vertikalno užičavati.

Za stare pčelare ovo nije nikakva novost jer su taj sistem mnogi isprobali. Pčelarima početnicima toplo preporučujem ovaj mo davno isprobani sistem. Napominjem, da ukoliko paša oslabi ili prestane moraju pristupiti hranjenju rojeva jer znamo da je roj u stanju izgraditi najviše saća. Kad prestane gradnja i pčele budu starije kasno je početi hraniti. U svakom je slučaju lakše doći do šećera za ishranu rojeva nego do voska kojeg početnik nema nikada dosta.

Ivan Božac, Bjelova

???

Pretplata na „Pčelu"

Pitanje: Učlanio sam se u Pčelarsko društvo u svibnju mjesecu ove godine a do sada sam dobio samo časopis »Pčelu« broj 7/83. Želio bih saznati zašto sam dobio 6 brojeva iz prošlih godina a ne prvih 6 brojeva »Pčele« od ove godine?

Ante Kovačić, Zagreb

Odgovor: Zbog povečanog broja pretplatnika nedostaje nam prvih šest brojeva časopisa »Pčela«. Od broja 7 tiraža časopisa je povećana pa će od broja 7 do kraja godine pčelari redovito dobivati časopis.

Da novi pretplatnici ne bi bili oštećeni izabrali smo zanimljive brojeve iz prijašnjih godina i poslali ih, jer smatramo da će novi pčelari i u tim brojevima naći nešto zanimljivo.

Z. V.

Stršljeni

Pitanje: U vikendici na tavanu imam gnijezdo stršljena. Na koji se način može uništiti gnjezdo a da ne zapalimo drvenu građu ?

Srđan Slamić, Rijeka

Odgovor: Stršljen na pčelinjaku može napraviti veliku štetu. Pčele hvata u letu pred košnicom. Ako gnjezdo nije smješteno u unutrašnjosti kuće, u sumrak, je dobro pred njim zapaliti vatru. U slučaju da je gnjezdo smješteno u unutrašnjosti kuće možemo pokušati stršljene istjerati van tako da dugi štap namotamo vatu natopljenu u alkohol i zapalimo. Dim će tjerati stršljene van a vatra će im paliti krila. Gnjezdo skidamo u najlonsku vreću.

Ako se gnjezdo nalazi između dva zida ili u šupljini drveta tj. u bilo kakvom zatvorenom prostoru možemo pokušati sa sumpornim trakama.

Đ. S.

Sjetivši se stare narodne poslovice »Sve što je staro to je i dobro« zavirili smo u požutjelu bakinu kuharicu i izabrali dva recepta, za koje se nadamo drage pčelarke da će vam se svidjeti.

Tetkini medenjaci

Umutimo dvije žlice maslaca, dodamo 8 žumanjaka i šalicu (za bijelu kavu) sitnog, šećera, pa pjenasto umutimo. U masu umiješamo šalicu meda, naribane limunove kore, tucanog karanfilića, pola žlice soda bikarbone, 10 jušnih žlica oštrog brašna i, na kraju, čvrst snijeg od 4 bjelanka i lagano izmiješamo. Izlijemo u pripremljen kalup (za torte) ili pleh i pečemo na blažoj vatri. Pečeno tijesto namažemo pekmezom. Od 4 bjelanka umutimo čvrst snijeg, dodamo dvije žlice šećera i malo izmiješamo. Onda dodamo 1 žlicu mljevenih oraha i tu masu namažemo preko pekmeza i malo zapečemo.

Medenjaci

U posudu stavimo 4 pune žlice meda i na vatri otopimo. Dodamo 20 dag šećera i, kad se otopi posudu maknemo na kraj štednjaka. Umiješamo 3 cijela jaja, žličicu cimeta, malo sode bikarbone i 1/2 kg brašna. To na kraju štednjaka miješamo da se masa dobro izjednači. Posudu skinemo s vatre i ostavimo 1 sat da se ohladi. Ohlađeno tijesto razvijemo prst debelo i okruglim kalupom vadimo kolutiće, poredamo u pripremljen pleh i pečemo na umjerenoj vatri. Umutimo čvrst snijeg od 2 bjelanka, dodamo 15 dag sitnog šećera, pa izlupamo kao za puslice sa malo soka od limuna.

Gotove kolače stavimo u veću zdjelu, pa ih prelijemo umućenom masom od bjelanjaka i čistim rukama dobro izmiješamo, poredamo na čistu dasku i ostavimo preko noći da se osuše.

IN MEMORIAM

Dr ALEKSANDAR JANKOVIĆ 1902 — 1983. godina

Poslije kraće bolesti, u 81. god. života, preminuo je penzioner dr. Aleksandar Janković apotekar - kemičar pčelarski pisac i član Izdavačkog savjeta lista »Pčelar« 14 god. (1962-1976)

Dr. Aleksandar Janković je rođen u Beogradu 1902. god. Kao vojno-državni pitomac na Zagrebačkom univerzitetu je diplomirao za magistra farmacije 1927. god. Poslije nekoliko godina službovanja u Armiji, poslan je u Francusku na dvogodišnju specijalizaciju, gde stiče zvanje apotekar-kemičar, a kasnije i doktorat. Kao sanitetskog oficira rat ga 1941 zatiče u vojnoj bolnici Skoplje. Uspjeva u civilnom odjelu doći u Beograd, gde se zapošljava kao šef Odjeljenja ljekovitog bilja »Glavnog saveza srp. zemljoradničke zadruge Beograd« Po oslobođenju prijavljuje se u JNA, gde je bio neko vrijeme u činu majora. Odlikovan je ordenom rada 1950. god.

Baveći se kemijom životnih namirnica, još prije rata publicirao je izvjestan broj radova iz te oblasti, a izdao je i opširno djelo pod naslovom »METODI ISPITIVANJA ŽIVOTNIH NAMIRNICA I PREDMETA OPŠTE UPOTREBE«. To je prvo djelo te vrste na našem jeziku.

Penzioniran je kao redovni profesor Više pedagoške škole u Zemunu, gdje je predavao kemiju i kemiju životnih namirnica. Bio je i vanredni profesor u Medicinskoj školi, Farm. fakultetu, Poljoprivrenom fakultetu u Zemunu i Više ekonomsko-komercijalne škole u Beogradu i Peći.

Pčelarstvo je bliže upoznao i zavolio šezdesetih godina, preko beogradskih pčelara, sa kojima je drugovao, da bi 1961-1964. god. bio izabran za p. predsjednika Društva pčelara Beograd, gde je održao veći broj predavanja na temu proizvodi pčela (med, mliječ cvijetni prah, propolis itd. (od 1962 d(1976 god. je bio član Izdavačkog sav jeta lista »Pčelar«, gde je objavio već broj članaka o pčelinjim proizvodima Takođe je i u »Politici« objavljiva(članke na temu »Med kao hrana i lek s aspekta kemijskog sastava ističuć dijaterapijsku i dijaprofilaktičnu vrijed nost meda. Tako je dr. Janković prek »Politike vrlo stručno, autoritativno popularno čitaoce »politike« informira o ljekovitom djelovanju meda.

Objavio je slijedeće pčelarske knjige:

1968 god. PČELINJI PROIZVODI KA(HRANA I LEK, 103 st. Beograd.

1982. god. izdaje knjigu »LEČENJ MEDOM I DRUGIM PČELINJIM PRC IZVODIMA«, izdanje Nolit-Beograd n 127 str. u 5.000 primjeraka.

Posljednjih godina života surađivao ; sa Pčelarskim kombinatom Beograd rezultat te suradnje je proizvod »FOR SAPIN« stimulativno sredstvo za pov ćanje legla kod pčela. Neposredr pred smrt radio je na proučavanju-o stranjivanja varooze putem pčelin hrane.

»Izgubili smo velikog stručnjaka, naučnika i humanistu, dobrog drugo prijatelj, čovjeka.

Podatke sredio **S. Kupusin**

[redacted] član Saveza, odnosno, pretplat- [redacted] pravo da mu se preko godine [redacted] objave dva oglasa različitog [redacted]. Sadržaj svakog oglasa može [redacted] najviše dvadeset riječi, ne ra- [redacted] punu adresu oglašivača. Za [redacted] daljnju riječ iznad navedenog [redacted] naplaćujemo 10 dinara. Eventu- [redacted] daljnjim oglasima naplaćujemo [redacted] dinara.

[redacted] za oglašavanje mogu koristiti i [redacted] pčelari koji nisu ni članovi ni [redacted]latnici uz cijenu 15 dinara za svaku riječ. Molimo cijenjene korisnike da se pridržavaju iznesenih normativa.

Kupujem 9 jakih rojeva s mladim maticama. Može i 9 LR košnica s jakim zajednicama.

Učenička školska zadruga
Os. škola Đuro Đaković
56292 **Otok**

Pčelari: Stalni sam kupac starog saća. Cijena po dogovoru. Pišite koliko cijenite 1 kg.

Božidar Cvetković
Istarska 25
tel. (043) 842-584
43260 **Križevci**

Kupujem polovnu vrcaljku za okvire dimenzije AŽ.

Ivo Mandić
Teslina 9
tel. 45-196
58000 **Split**

S većeg pčelinjaka zbog starosti, prodajem do 50 komada napučenih nastavljača tipa Jugoslavenke.

Marijan Bilić
Lisice
79450 **Ljubuški**

Prodajem autobus preuređen za prijevoz 70 AŽ košnica (oznaka OM). Autobus je registriran i u odličnom stanju.

Jože Bolinšek
Ljubljanska 31
Trnin
61234 **Mengeš**

Prodajem 10 AŽ polovnih košnica napučenih zdravim i jakim pčelama.

Dragoljub Bijelić
Turanj 6
47000 **Karlovac**

Prodajem autobus marke TAM, 125 KS s 30 napučenih AŽ košnica. Na autobus se može ugraditi 65 AŽ košnica.

Ivan Turkalj
Klaićeva 62
tel. 571-554
41000 **Zagreb**

Prodajem 3 AŽ košnice napučene pčelama.

Ivan Vdović
Barbarićev put 12
tel. 223-989
41000 **Zagreb**

Kupujemo 10 jakih pčelinjih zajednica za LR košnice. Može i 10 LR košnica s jakim zajednicama. Cijenu i uvjete dostviti na adresu:

Učenička školska
zadruga »Otočanka«
Os. šk. »Đuro Đaković«
56252 **Otok**

Zbog starosti prodajem pčelinjak, autobus TAM 4500 sa 50 napučenih AŽ košnica. Autobus je registriran kao poljoprivredno vozilo.

Informacije:

Karlo Žerjau
tel: 063/778-084
63204 **Dobrna 39**

Kupujem Pčelu broj 12/81. i Slovenski čebelar broj 2/79. ili za njih dajem Startove, Stripove ili Galaksiju.

Momčilo Avramović
B. Kidriča 45
19000 **Zaječar**

Prodajem 10 LR košnica napučenih pčelama i ovogodišnjim maticama. Zimnica obezbjeđena.

Miroslav Polovina
J. Stanivuković 17
22240 **Šid**

Prodajem 40 komada košnica nastavljača napučenih pčelama po povoljnoj cijeni.

Ivica Tomljanović
Trg M. Balena 9
51270 **Senj**

Prodajem prešu ručno rađenu za prešanje starog saća. Kapacitet 10 kg. Cijena 4000 din. Isporuka željeznicom.

Josip Blaževič
Đ. Đakovića 28
54500 **Našice**

Kupio bih veći broj pletara napučenih pčelama i sjeme facelije.

Mladen Šmitran
R. Boškovića
58000 **Split**

Kupujem 7 pletera ili iskucanaca.

Ivan Šimunović
tel: 216-163
Kosorova 17
41000 **Zagreb**

Prodajem veliku prikolicu za pčelarenje.

Tomislav Vrban
Starogradska 59 a
tel: 043/823-180
43000 **Koprivnica**

Prilozi za tiskovni fond Pčele

Ptičak Đuro, Zagreb	450
Vojvodić Miroslav, Samobor . .	450
Kozonić Drago, Vinkovci . . .	25[illegible]
Osrečki Eduard, Zagreb	20[illegible]
Babić Josip, Dubrovnik	15[illegible]
Ćutić Ivan, Đurđenovac	15[illegible]
Filipčić Leopold, Pregrada . . .	15[illegible]
Šilvestar Pavle, Križevci	15[illegible]
Tomljenović Frane, Gospić . . .	150
Alapić Slavko, Sisak	14[illegible]
Butorac Drago, Dubrovnik . . .	10[illegible]
Valentić Adam, Zagreb	1[illegible]
Dumanović Dušan, V. Banja . .	[illegible]
Jarčević Mato, Vareš	5[illegible]
Marinković Marko, Bol	5[illegible]
Slomo Josip, Sarajevo	5[illegible]
Slomo Josip, Sarajevo	5[illegible]

Pčelarska centrala — Zagreb
izvršila je promjenu nekih telefonskih brojeva:

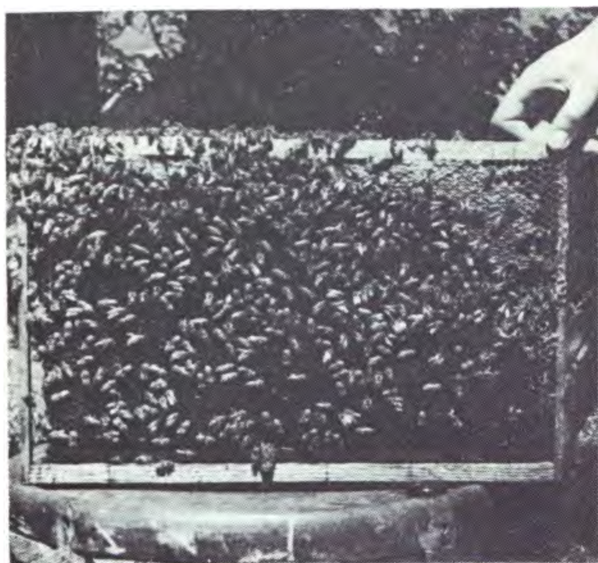
SKLADIŠTE — MLINOVI, Grašćica bb: stari broj telefona 419-407 mijenja se u novi 426-564

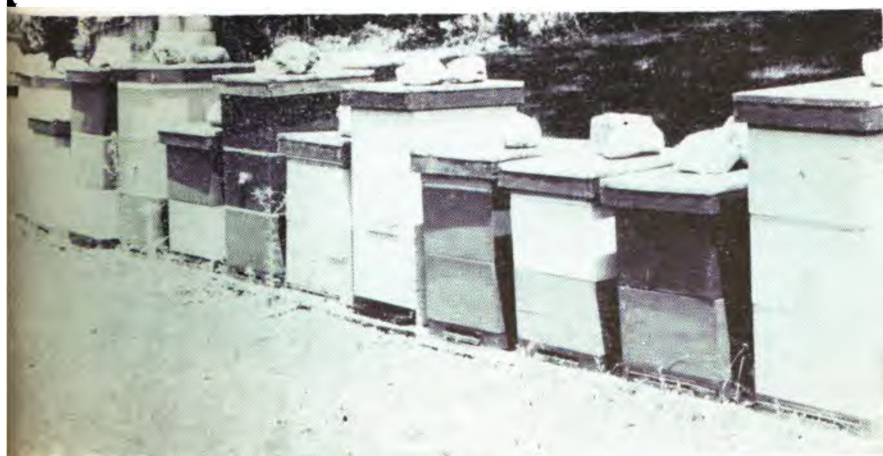
UPRAVA — GAJEVA 7: stari broj telefona 443-811 mijenja se u novi 421-2[illegible] i 421-266. Izmjene objavljene u Večernjem listu od 21. 7. 83.

Pčelu izdaje Pčelarski savez Hrvatske, 8. maja 26/III, 41000 Zagreb, tel. 272-383. Izdavač[illegible] savjet: Valent Ambrošić, Josip Belčić, inž. Tatjana Brence-Lazarus, Nikola Čulj[illegible] dr Nikola Fijan, Milenko Gavrilović, Vladimir Hajduković, inž. Esad Kovačević, St[illegible] Krešić, Marko Luković, Ivan Matijašić, Blaško Pajnić, Lovro Plantak, Nikola Rand[illegible] inž. Napoleon Salvaro, inž. Nenad Strižak, Dušan Šakota, inž. Stjepan Nesek, Marin[illegible] Vignjević i Zdenka Vlainić. Uredništvo: Nijaz Abadžić, Mirko Brence, inž. Mirko Ću[illegible]vija, dr Ratko Dobre, Dragutin Loc, Stevo Lončarević, Josip Katalinić, prof. dr Boja[illegible] Milkavić, inž. Stjepan Nesek, Milan Preočanin, i mr Đuro Sulimanović. Glavni i odgovor[illegible] urednik: Koviljka Majnarić, dipl. vet. Članovi pčelarskog saveza Hrvatske plaćaju član[illegible]rinu preko pčelarskih društava i to 600 dinara u što je uračunata i pretplata. Pretpla[illegible] za tuzemstvo iznosi 450, a za inozemstvo 600 dinara. Cijena pojedinog broja za tuzemst[illegible] je 50, a za inozemstvo 70 dinara. Pretplatu prima Pčelarski savez Hrvatske, broj ži[illegible] računa 30102-678-6553. Časopis se tokom godine može otkazati. Rukopisi se ne vraća[illegible]
Tisak: Štamparija »Ognjen Prica« Daruvar.«

Pčelarska literatura

Pčelarski savez Hrvatske

Pčelarski savez Hrvatske ima na prodaju slijedeću pčelarsku literaturu:

Josip Belčić i Đuro Sulimanović: ZLATNA KNJIGA PČELARSTVA — — 1.20

Grupa autora: PČELARSTVO — — — — — — — — 90

Filip Šimić: NAŠE MEDONOSNO BILJE — — — — — — 35

Josip Belčić: PČELARENJE DANAS — — — — — — — 20

ZBORNIK RADOVA 9. KONGRESA PČELARA JUGOSLAVIJE — — — 20

Husnija Ćerimagić, Jože Rihar i Đuro Sulimanović: BOLESTI, ŠTETNICI I TROVANJA PČELA — — — — — — — — — — 17

Jože Rihar: PČELARENJE NASTAVLJAČAMA — — — — — 15

Josip Belčić: PČELARENJE PLETARAMA — — — — — — 3

TABELARNI PRIKAZ BOLESTI PČELA — — — — — — — 2

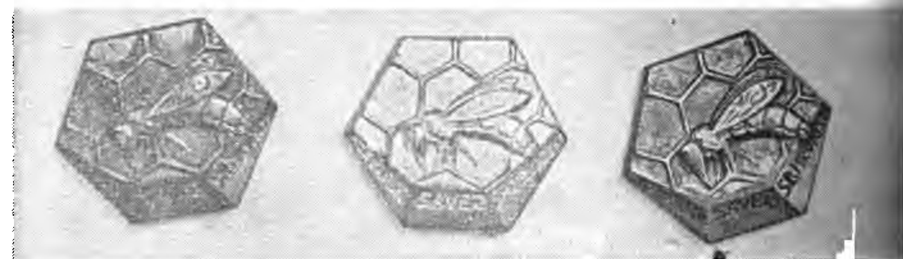
Bojana Milković: VRIJEDNOST MEDA ZA ZDRAVE I BOLESNE — —

Osim toga imamo i

ZNAČKE PČELARSKOG SAVEZA HRVATSKE PO 20 DIN I
JUBILARNU ZNAČKU 100 GODINA »PČELE« PO 30 DIN

Sve gore navedeno možete dobiti na svoju adresu uplatom na žiro-račun bro
30102-678-6553, Pčelarski savez Hrvatske, Zagreb, 8. maja 26/3.

Molimo da na uplatnici naznačite svrhu uplate i Vašu točnu adresu.

pčela

pčela

pčela

ORGAN PČELARSKOG SAVEZA SR HRVATSKE
SAVEZA PČELARA SR BOSNE

02

ODIŠTE 102
AGREB 1983
ROJ 11

ISSN 0031-3416

pčela

ORGAN PČELARSKOG SAVEZA HRVATSKE I SAVEZA PČELARA BOSNE I HERCEGOVINE

Godište 102 Broj 11 Godina 1983.

Stručni časopis »Pčela« osnovalo je Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo u Osijeku godine 1881. te je dugo godina izlazilo pod naslovom HRVATSKA PČELA

To je najstariji pčelarski časopis na Slavenskom jugu. Godine 1967. ujedinjuje se »Pčela« sa časopisom »Pčelarstvo« koji izlazi u Zagrebu od godine 1946. Odonda ujedinjeni časopis izlazi pod imenom »Pčela«

Izdavački savjet:

Valent Ambrošić, Josip Belčić, inž. Tatjana Brence-Lazarus, Nikola Čuljat, dr Nikola Fijan, Milenko Gavrilović, Vladimir Hajduković, inž. Esad Kovačević, Stipe Krešić, Marko Luković, Ivan Matijašić, Blaško Pajnić, Lovro Plantak, Nikola Randić, inž. Napoleon Salvaro, inž. Nenad Strižak, Dušan Šakota, inž. Stjepan Nesek, Marinko Vignjević i Zdenka Vlainić.

Uredništvo:

Nijaz Abadžić, Mirko Brence, inž. Mirko Čuruvija, dr Ratko Dobre, Dragutin Loc, Stevo Lončarević, Josip Katalinić, prof. dr Bojana Milković, inž. Stjepan Nesek, Milan Preočanin, i mr Đuro Sulimanović

Glavni i odgovorni urednik:

Kovilika Majnarić, dipl. vet.

Vlasnik i izdavač:

Pčelarski savez Hrvatske, 8 maja 26/III. 41000 Zagreb, telefon 272-383
Broj žiro računa 30102-678-6553.

Tisak »Ognjen Prica«, Daruvar

Ukazom Predsjedništva SFRJ broj 1 o
18. siječnja 1982. godine časopis »Pčela« povodom stogodišnjice izlaženja, za naročite zasluge i postignute uspjehe u populariziranju i unapređivanju pčelarstva, odlikovan je **ORDENOM ZASLUGA ZA NAROD SA SREBRNIM ZRACIMA.**

S A D R Ž A J:

pčela

YU ISSN 0031-3416

God. CII — studeni br. 11 — Zagreb 1983.

Osiguranje pčela

Vladimir Kovačić, Zagreb*

Osiguranje pčela uvedeno je kod nas već 1951. godine, kao jedno od prvih osiguranja po posebnim pravilima, nakon što je 1964. godine započelo po Državnom osiguravajućem zavodu osnovno osiguranje stoke. Po tome se vidi da je društveno-ekonomskom značenju pčelarstva već tada dano veliko značenje, a pogotovo to vrijedi sada, kada se pčelarstvo razvilo u jaku i modernu proizvodnju od velikog značenja za cijelu društvenu zajednicu.

Neosporna je potreba osiguranja pčela, ali koje se u Hrvatskoj do sada nažalost nije ostvarilo u značajnijem pogledu.

Kakova su osiguranja pčela bila može poslužiti jedan primjer iz razdoblja 1968-1973. godina, kada je preko »CROATIA« zavoda za osiguranje i reosiguranje bilo osigurano svega 1.808 košnica, od kojih je nastradala 51 košnica. Tehnička premija za ta osiguranja iznosila je 2.459 din, a odšteta 7.201 din. Tehnički rezultat (odnos između odštete i premije) bio je 202,8% U novije vrijeme prišle su zajednice osiguranja u Jugoslaviji preko svog Udruženja usaglašavanja svojih posebnih pravila i cjenika za osiguranje životinja, pa tako i osiguranja pčela, i može se reći, da je u toku javne rasprave, koja još nije sasvim dovršena, došlo do značajnijih promjena u pogledu osiguranja pčela.

Uz rizike koji su se i do sada osiguravali, kao uginuće pčelinjeg društva zbog bolesti, te uništenja košnica i i sadržaja zbog nesretnog slučaja u koji se ubraja požar, poplava, grom, oluja i slično, razmatrano je i proširenje osiguranja pčela na neke druge rizike.

Tako je razmatrana opasnost prevoza pčela na pašu, kao i naknada za štetu koja bi nastala, ako bi osigurane pčele prouzrokovale uginuće ili potrebu prisilnog klanja neke domaće životinje.

U toku rada na ovom osiguranju, kao i kroz javnu raspravu proisteklo je, da su neosigurane opasnosti u osiguranju pčela slijedeće: gubitak matice, pčelinjeg roja, grabež pčela, štete zbog nedovoljne zalihe hrane (glad), štete zbog lošeg ili zlonamjernog postupka s pčelama, kao i zarazne i parazitarne bolesti pčela koje se suzbijaju po zakonu. Isto tako ne može biti osiguran rizik krađe ili nestanka pčela.

* Mr. Vladimir Kovačić, dipl. vet. »Croatia«, zavod za osiguranje i reosiguranje, Zagreb

Prilikom izrade posebne grupe cijena za osiguranje pčela najviše je bilo rasprave oko grupa opasnosti, a time i cijene rizika, u odnosu na mjesto osiguranja pčela tj. da li pčele ostaju stalno na istom mjestu koje je navedeno u polici, ili sele zbog paše na manje ili veće udaljenosti, pa i preko republičkih granica.

Općenito predloženo je sniženje premijskih stopa u osiguranju pčela u rasponu od 25-40% prema sadašnjim u Hrvatskoj. Osim toga postoji i tkz. korekcioni faktor koji omogućuje daljnje sniženje ovih premijskih stopa sve do 50% u odnosu na tehnički rezultat, ako je isti povoljan (bonus). Postoji i mogućnost primjene povišenja premijskih stopa, ako je tehnički rezultat loš (malus).

Svakako je za pčelare interesantno uvođenje mogućnosti kolektivnog osiguranja pčela uz sniženje premijskih stopa do 30%. Osnovni uvjet za uvođenje kolektivnog osiguranja je broj košnica, najmanje 500 košnica, na određenom području, regionalnom društvu. Ostali uvjeti u vezi kolektivnog osiguranja još nisu precizirani.

Smatramo da će postojati dobri uvjeti i mogućnosti za osiguranje pčela prema novom osiguranju pčela, koje se predviđa da će započeti u prvoj polovini 1984. godine, a o čemu će pčelari biti pravodobno obaviješteni.

Na pčelarima je da osiguraju i zaštite svoju proizvodnju od ekonomskih gubitaka, od šteta na pčelama i pripadajućim košnicama.

Pčelarski radovi kasne jeseni

Gragutin Loc, Zagreb

STUDENI: Potrošnja meda iz zaliha 0,5 do 0,8 kg — Povremeni zadnji izleti pčela — Osiguranje potpunog mira — Zaštita od štetočina — Naknadno ili posljednje utopljavanje — Zaštita od vjetra — Korištenje svake zrele prilike za dimljenje protiv varroa.

Prema promjenljivim vremenskim prilikama u košnicama vlada potpun zimski mir i što je hladnije pčele se sve jače stežu u zimsko klupko. Iz zadnjih ostataka legla vale se zadnje mlade pčele, a s njim nažalost — gdje hara varroa — i zadnja generacija krpelja koja u pogođenim ćelijama napušta za život nesposobne kržljave pčele i lutke i razmilji se po jedrijim zimskim pčelama gnijezda i maticama skraćujući i njima životni vijek. Stoga bih osim radova, i opet težište intervencija posvetio dodatnim ili zadnjim dimljenjima protiv varroze kako bi se — ako izuzetno posreći vrijeme — krpelji što temeljitije oborili sa zimskih pčela i po mogućnosti potpuno dotukli, što uopće može uspjeti samo u ovom rijetkom razdoblju bez legla. U drugim periodima pčelarske godine krpelj za vrijeme dimljenja ima uvijek utočište i rezervu u pčelinjem leglu ili mogućnost da se sa podnice ili i vani u prirodi oporavi i sa iznurene stare pčele preseli na jedre mlade pčele.

Sve upute naših patologa i proizvođača sredstava za suzbijanje varooze stoga s pravom naglašavaju, da će suzbijanje biti najefikasnije kad u košnicama nema legla a temperatura nije niža od +10°C. To je vrlo teški preduvjet. U svom očaju jako napadnuti pčelci gaje leglo sve do konca listopada, ponekad i do sredine studenog, a to leglo nažalost nije nikakva regeneracija pčelca iz normalnih uvjeta, nego naprotiv kolač, na kojem biološki »neuviđavne« krpelji pripremaju završni udar ne samo protiv pčela i matica nego i sebe samih. Oni su programirani za veću i jaču indijsku pčelu, koja je s njima mogla i dalje opstati kao naša pčela s pčelinjom uši. Samoizliječenja nema, bez pomoći patologa i pčelara svi naši pčelci na pokretnom i nepokretnom saću, po naseljima, pčelinjacima i u slobodnoj prirodi izvrgnuti su sigurnoj propasti u fatalnoj progresiji razmnažanja i širenja varooze do zadnje zabiti i mi već ove zime i tokom slijedeće godine stupamo na prag najveće katastrofe koja je ikada zadesila naše pčelarstvo. Prema izvještajima pčelara krpelj se neslućeno javlja i neometano hara i na najosamljenijim pčelinjacima, prenose ga do pčela ose, stršljeni, bumbari i drugi insekti. Neka sredstva, metode suzbijanja ili rokovi tretiranja nisu zaustavili štetnika, a ne vrijedi ni očekivanje, da su potrebne 3 godine od zaraze do potpune propasti. Naši patolozi ustanovili su **(Sulimanović),** da je zaraženi kontrolni pčelac, koji nije za razliku od ostalih kraj njega uopće tretiran, poptuno propao za 17 mjeseci. Najjače i najbrže krpelji naseljavaju najjače zajednice putem grabeža koncem ljeta i u jesen, u bespašno doba i prije. Tako na 4 ciklusa pčelinjeg legla do početka zime dolazi 10 ciklusa zametaka varroe, dakle snažna zasada, koja ne samo da bi teško opterećivala zimske pčele i maticu tokom zime nego i pripremila uništenje zajednice tokom iduće godine uz brzo širenje i na druge pčelce tog pčelinjaka i kraja. Kobna je bila i jesenska progresija: što su jači pčelci i što je bilo više legla bez

trutova i trutovskog legla, to se naleglo više varroa na pčele s posljedicom, da najljepši pčelci mogu opterećeni krpeljima imati uz skraćivanje života pčela i najveće zimske gubitke pčela i matica. Ne treba se ni zanijeti na biološko suzbijanje trutovskim leglom iduće godine: oslabljeni pčelci niti mogu niti žele graditi trutinu i uzgajati trutovsko leglo ili dok do toga dođe u neznatnoj količini, pčelci su već na nizbrdici propasti. Treba stoga iskoristiti svaki pogodan dan ili niz dana s temperaturom iznad +10°C i ne prehladnom noći kad olabavi zbijenost zimskog klupka tako da dim može doprijeti do svih pčela i matice, djelovati i omamiti ili ubijati krpelje na pčelama, obarati ih na podloge na podnicama i onemogućiti vraćanje na pčele. Pri tom valja **jako paziti,** da u jako utopljenoj košnici ne bude nakon studene noći znatno hladnije no što je vani, jer bi tad dimljenje moglo završiti katastrofom i za pčele. Naime, ako razvrgavanjem klupka velik dio pčela u hladnoj košnici obamre i pada na hladnu podnicu i donji dio ulica, one se tu nastupom noćne hladnoće ne mogu više zagrijati, prihraniti i oporaviti, osobito kad su iscrpljene krpeljima, pa će tu nastupom noćnog zahlađenja i definitivno obamrijeti. Stoga zimsko dimljenje traži od pčelara povećanu meteorološku obzirnost. Treba pripaziti prije zadovoljavajućeg porasta dnevne temperature kakva je bila prethodnog dana i izjutra, jer granična temperatura od +10° većinom nije dovoljna da kroz samo nekoliko sati i iznutra valjano zagrije sve dijelove košnice, a ponajmanje hladnu podnicu.

To mi je pokazao čudan odnos temperature prije tridesetak godina. Nakon dugotrajne vrlo studene zime danju i noću vrhunac s obratom nastupio je 13. ožujka. Ujutro je temperatura bila još minus 23°C. A zatim je uz grmljavinu naišla ciklona (jugovina) s jakom kišom. Oko 11 h se razvedrilo, temperatura je porasla na +12 u hladu, ali na duboko zamrznutom tlu svagdje pa i pred košnicama stajala je pedalj duboka voda, koju nije moglo upiti zamrznuto tlo i u kojoj su se već utopile neke pčele, što su suzdržano počele izlijetati iz nekih košnica. Srećom sam bio na pčelinjaku i poduzimao sve i sva da prekrijem vodu, potaknem njeno oticanje pred pčelinjakom i spriječim utapanje. Doskora počeo je velik izlet čišćenja kod +15°, ali iz dvije košnica, uklonio obilnu ambalažu i nikako da priviri ijedna pčela. Pobojao sam se da su pčelci propali pa sam sa stražnje strane otvorio pčelinjak i vrata košnica, uklonio obilnu ambalažu i mukom istrgao nabrekle i zamrznute prozore. Čudan prizor, prozor iznutra sav zaleđen, na završetku ulica među okvirima 15 cm duge debele sige leda, isto tako inje i zaleđena mokra ambalaža, a na drugoj strani pregrade premalo stegnutog pčelca. Stavio sam prozore i ambalažu na sunce. Kako je izvana nahrupio topli zrak u divno zbijenom klupku pčele su se počele micati pa sam i naprijed pred zaleđenim gornjim letom otrgnuo ledeni oklop. Dugo je trajalo dok je topliji vanjski zrak postepeno svom širinom prodro u košnicu i otopio zaleđenu špilju. A još je dosta dugo trajalo, dok su nakon vraćanja suhih toplih prozora i ambalaže sa sunca i iz ovih košnica navrle pčele u velikom broju na prvo čišćenje. U ovakvim ekstremnim prilikama košnica sa svom ambalažom pretvara se iznutra u frižider u kom iz klupka izlazi postepeno vrlo malo topline i da se ona i iznutra prigrije potrebne su i noću i danju kroz dulje razdoblje temperature iznad nule.

Ove jeseni imali smo prvi mraz 24. X. uz —2°C od noći do noći 7 h, maksimum istog dana +10, idućeg dana minimum i maksimum 0 i +11 pa dalje 26. — 2/12, 27. — 5/15, 28. —

3/14 i dalje opet postepeno opadanje. Na pčelinjaku, koji sam 3. X. morao seliti kod temp. od 3/10 (leta su zatvorena prethodne večeri), samo je jedan pčelac i kod prethodnih priprema pokazivao i na ostacima legla i na pčelama, iako još dosta jak, prisutnost varroa i još 3 dana nakon selidbe imao na podnici velik broj poluobamrlih pčela. Nakon umjerenog izlijetanja gore i dolje vratio prozore s razmacima te stražnju ambalažu i zatvorio košnicu. Pčele su nešto malo izlijetale oko 11 h, ali bilo je oblačno, oko 12 h prestao je svaki izlet, iako je bilo +14, jer su obilnije izlijetale prethodih sunčanih dana. Tad sam u pripremljenom pčelcu izvadio gore iz prozora umetak sa mrežicom, zatvorio naprijed gužvarom od novinskog papira i onako vrlo steg-

pčela na novoj lokaciji 25., 26. i 27. X. dimio sam 28. X. spomenutog pčelca (temp. 3/14) u stegnutom gnijezdu sa cijelim štapićem »Folbexa Va« uz zatvoreno leto.

Pojedinosti: pčelac je uzimljen u medištu na 12 okvira mjere 42x32 na oko 20 kg zimnice. Prije podne očistio sam kod +10°C podnicu u plodištu od mrtvih i nešto obamrlih pčela na papir, što sam kasnije spalio. Odozgor spustio sam sa periferije gnijezda 3 okvira s nešto pčela pod gnijezdo u plodište, gore sam zataknuo u zadnji deveti okvir u sredini 7 cm dugi tanki čavlić, na kom je 2 cm daleko od saće visio samogorivi štapić akaricida. Zatim sam nuto leto. Kroz prozor sam pripalio šibicom štapić, osvjedočio se **da tinja ali ne gori.** (Ako se slučajno zapali treba ga prema uputama odmah izvaditi i stiskanjem ugasiti što mi se dosad kod oko 30 proba s polovicama nikad nije dogodilo i svaki puta su do kraja izgorili. Zatim sam vratio umetak s mrežicom i izolacijom u prozor, glavnu izdašnu izolaciju u košnicu i zatvorio vrata. Pčele počinju smjesta brujati čim štapić zatinja uz obilno ispuštanje bijelog dima, to brujanje se zatim sve vieš povećava u pravi orkan, što u nesmanjenoj žestini šumi oko 10-15 minuta, zatim uz postepeno popuštanje traje još oko 20 minuta da bi se

nakon sat vremena stišalo na ne sasvim normalno, ali ipak umjereno trajao brujanje. Leto sam ostavio zatvoreno 90 minuta (propisano je 60), jer u košnici ima dosta rezervnog prostora kroz otvorenu rešetku i u donjem redu. Kad sam otvorio leto, pčele su ipak još uzbuđeno navrle na doletaljku, neke poletile, počele žustro ventilirati, ali se to ubrzo smirilo, a osluškivanje uvečer odavalo je potpun normalan mir. Osluškivanje one burne reakcije nakon početka tinjanja divna je muzika za pčelara, jer osjeća, da je reakcija vrlo burna, da se klupko u strci po košnici potpuno razvrglo, da dim može do svakog krpelja i da ovi mogu padati mrtvi na podnicu.

Proizvođač je propisao (kako mi reče na izložbi Apimondije u Budimpešti zastupnik dr. vet. g. Bachman nakon 4-godišnjih svestranih pokusa, prije svega u pravcu ubijanja krpelja, poštede svih stadija i poštede matica) u pčelcu sa 7 i više normalnih okvira (npr. LR, AŽ i manji) za: a) dokaz prisutnosti varoze 2 puta po jednu cijelu traku u razmaku od 4 dana (npr. u tom slučaju treba svakako na podnicu ili neki njen veći dio staviti običan ili novinski papir, na kom će dokazana prisutnost krpelja biti vidljiva). b) za suzbijanje varooze 4 puta po cijelu traku u razmacima od po 4 dana. c) za suzbijanje akaroze (grinjavosti, pršičavosti) 4 do 6 puta po jednu cijelu traku u razmaku od 7 dana. d) za nukleuse, odvojke i rezervne pčelce do 6 normalnih okvira dovoljno je na isti način samo **po pola** štapića.

Osim toga propisani su slijedeći uvjeti, koje vjerojatno valja po mogućnosti slijediti i kod drugih naših posutpaka dimljenja: **1)** pripremiti šibice za nabadanje traka i podložni (novinski) papir, **2)** klupko mora biti razvrgnuto, dakle kod najmanje +10°C u hladu, **3)** u košnicama po mogućnosti neka ne bude legla (jer dim ne ubija varroe pod otvorenim i zatvorenim leglom), **4)** dimiti uvečer nakon prestanka izleta ili u vrijeme kad pčele ne lete, tj. sve su u košnici, **5)** pčele moraju imati pristup do otvorene hrane, dakle nepoklopljenog meda ili hrane utrljane u saće ili u hranilici, jer se u panici dimljenja bacaju na brzo prihvatljivu i spasonosnu hranu, **6)** pored ulica i prostora među okvirima pčele moraju imati odozgora ili sa strane gnijezda nešto rezervnog prostora u koji mogu razvrći klupko, srljati po košnici, sve doći u dodir sa dimom i tako sresti omamljene i ubijene krpelje. 7) leto se zatvori vatom, papirnom vatom ili čepom na 90 minuta, a treba prije toga dobro začepiti i sve pukotine te ine otvore i spojeve na košnicama, jer dim brzo izlazi na svaki i najmanji otvor, što dakako uvelike slabi efikasnost lijeka, **8)** kod paljenja treba pripaziti da se nekim prejakim plamenom ili drugim uzrokom štapić ne zapali nego samo tinja i **9)** nakon 60 minuta otvori se leto na košnici.

Spomenutog pčelca dimit ću tokom zime, čim to temperatura omogući, još dva puta sa po cijelim štapićem, a rano u proljeće kad krene leglo još jednom uz stavljanje podložnog papira pod cijelim plodištem (što je kod lisnjača zanovjetan posao) zbog kontrole učinka.

Istog dana, kad sam obavio ovo pokusno dimljenje, dimio sam i cijeli pčelinjak od 30 pčelaca **»Apiakaridimom«** na slijedeći način: u dimilicu sa produžetkom, koju sam kao i lijek nabavio kod Pčelarske centrale, Zagreb, Ilica 54 stavio sam nešto grubih šuški (hoblinja), na to nekoliko grumena drvenog uglja i to pripalio. Na to sam bacio 6 kom. po 2 cm širokih trakica sa bijeliom masom, koje sam izrezao iz rebrastog koluta, a imao sam priređe-

nih još 4 rebarca. Kad se drveni ugalj prižario bacio sam nanj prvih 6 štapića, zatvorio dimilicu i uzeo puhati dok sa bijelom masom, koje sam izrezao iz se nije pojavio (nakon par sekundi) jaki bijeli dim s karakterističnim mirisom. Tad sam išao od leta do leta, gurnuo grlić cijevi koliko je išlo u leto i ubacio po 3 jaka dima, na što su pčele ogdovarale jačim brujanjem. Tako sam prošao sve pčelce, ali bijeli dim trajao je i dalje pa sam njime još jednom obišao na isti način cijeli pčelinjak. Pred kraj dim je postao slabiji i tamniji pa sam ubacio još 4 rebarca, kojima sam obišao cijeli pčelinjak po treći puta uz dobar bijeli dim, a da nisu zadnji štapići ni izgorili do kraja. Ponavljao sam stoga kod pčelaca koji zimuju u plodištu sve do potpunog utroška. Pčele nisu žestoko reagirale, a uvečer su brujale idealno smireno i jedva čujno. Ovaj postupak ponovit ću tokom zime još dva puta, a dimit ću isto tako i kod svih susjednih prostokošničara, ako drukčije ne pristanu, o svom trošku, jer oni o bolesti ništa ne znaju . Ako se netko protivi zamoliti ću za podršku područnog veterinara koji će sigurno uspjeti, ako priprijeti, da će se tretiranje u tom slučaju obaviti s opremom, lijekom i intervencijom na račun pčelara. Oni, kod kojih sam iskucavao, već su sa zahvalnošću pristali, a vjerujem da neće biti otpora niti kod drugih, ako ih usrdno uvjerimo o čemu se radi i da će sigurno izgubiti pčele, ako se izostavi ova preventiva. Kako bih se osvjedočio uz naše čitaoce i pčelare, da u razdoblju bez legla gotovo svake zime ima dana, kad povremena zatopljenja omogućuju dimljenje, pribilježio sam za zadnjih 7 godina iz mog dnevnika motrenja slijedeće podatke: (najprije godina, zatim mjesec i napokon datum uz oznaku iza stanke minimalne i maksimalne temperature:

1976: XI: 29. — 0/13,30. — 5/15, XII.: 1. — 10/15, 2. —9/13,3. 12/15

1977: I: 23. 1/12 26. — 3/11, II: 10. — 3/13, 11. — 5/15, 12. — 4/14, 13. — 4/15, 20. — 5/15, 23. — 5/16; XI: 1. — 7/12, pa redom idućih dana — 5/13, 4/15, 7/14, 8/11, 10/11, 10/12 — 10. — 6/15, 11. — 5/18, 12. — 7/17.

1978: II. — 26. — 3/15, 27. — 9/15, 28. — 7/12, III: — 1. — 7/12, 2. — 6/16, 3. — 7/16, 4. — 5/16, 5. — 7/13 itd. — XI.: 4. — 4/12, XII.: 28. — 4/10, 29. — 4/12, 30. — 7/13, 31. — 8/12

1979: I: — 8/11, 27. — 0/11, 28. — 10/16! Zatim: 9. XI. — 6/13, 17. XI. — 4/11, 1. XII. — 4/16, 2. — 5/12, 8. — 8/13, 11. — 8/13

1980: 31. 1. — 4/10, 1. 2. — 6/10, 4. — 4/12, 7. — 4/17, 8. — 5/11 16. XI. — 5/12, 17. — 7/15, 26. — 4/14 (zatim duga izletna stanka).

1981: 9. II: — 2/10, 8. III. — 5/14, 7/15, 8/17 itd.; 1. XI. — 8/17, i idućih dana 7/18, 5/15, 5/11, 4/10; 21. XI. 6/13 i dalje 7/14, 8/15, 7/14., 30. XII. 3/12, 31. 12. — 6/10.

1982: 1. I. — 5/10, 6. I. — 4/12, 1. III. — 2/12, 17. — +2/16 29. — 4/18 **16. XII.** — 6/12, 21. — 7/10.

1983: 7. III: — 0/15, 8. — 1/17, 9. — 2/15, 10. — 2/14; 16. 10 — 8/15, 20. — 6/15, (i dalje u prethodnom tekstu).

Jedan veliki i od svakog drugog 5 km udaljeni pčelinjak propao je tokom ljeta 1983. i do jeseni 70%, jer sam se uzdao da ću moći intervenirati u jesen dok nabavim opremu i lijekove i steknem iskustva. Ali varroa je bila brža. Kod nekih pčelaca na jednom dijelu tog istog pčelinjaka i po snazi zajednica i po preostalom leglu prividno ni traga varoozi bar po uobičajenom motrenju, ali tim više slabića i grabeži kod preostalih. Što će od toga ostati pokazati će proljeće, ali dosad stečena iskustva pokazuju, da je bez obzira na osamu i navodne rokove trebalo dimiti

već u jesen 1982. i tokom zime te u proljeće, jer sve što je učinjeno u jesen 1983. došlo je prekasno. Sad treba steći svestrana iskustva dimljenjem u **zimskom razdoblju** čim temperatura ukaže priliku i izvijestiti o rezultatima, jer samo ustrajnom borbom i izmjenom iskustava bit će moguće spasiti osnovni fond pčelaca i spriječiti sveopću katastrofu.

Pčele u Indiji

Ruža i Savo Dejanović, Zagreb

Indira Gandhi sa seoskim stanovništvom Masudpura u blizini Delhia

Na osnovu podataka i izvještaja predsjednika PKJ u Bombaju, a u cilju realizacije programa koji bi se trebao realizirati između Indije i Jugoslavije, na bazi unapređenja pčelarstva i upotrebe pčelinjih proizvoda u prehrani i kozmetici. Posjet Indiji trebao je da ličnim kontaktom između predstavnika pčelara Indije i Jugoslavije nađe sadržaj suradnje i mogućnost robnih razmjena u kompenzacionim poslovima.

Dana 27. 1. 1983. godine posjetili smo konzulat SFRJ u Bombaju, gdje smo održali sastanak sa predstavnicima pčelara Indije. Upoznali smo se sa organizacijom i stanjem pčelarstva Indije.

U Indiji pri Saveznoj vladi u Nju Delhiju, postoji Komisija za poljoprivredu u kojoj se nalazi i pčelarstvo. Po ostalim federalnim državama kojih ima 22, postoje komisije za pčelarstvo u okviru poljoprivredne komisije, a na nivou Savezne države postoji Savez pčelara Indije. U 6 država imaju razvijeno pčelarstvo.

Na razgovoru su bili predstavnici Saveza pčelara Indije, predstavnici Instituta države Maharashtra, predstavnik Instituta Puna, grada koji broji 2,000.000 stanovnika sa jakom industrijom i poljoprivredom.

Ovaj Institut smo posjetili 28. 1. 1983. Institut je jedan od boljih u Indiji, služi za suradnju sa više država u Indiji, kao i susjednih država za oblast pčelarstva. Institut se bavi proučavanjem vrsta meda, poznaje tehnologiju proizvodnje

matica, matične mliječi, voska, cvjetnog praha. Izučava pčelinju pašu i izdaje svoj časopis sa uputama za pčelare u kom je kalendar radova na pčelinjacima, kao i obavijest o sezoni paša. Prate literaturu Apimondia-e prate dostignuća u svijetu, ali su još ostali na nižem stupnju pčelarenja uz izvjesnu primjenu modernih pčelinjih košnica tipa LR, kao i manjih košnica prilagođenih prilikama Indije.

U Indiji postoje tri vrste pčela: mala divlja pčela, srednja medonosna pčela i velika pčela.

Mala divlja pčela, proizvodi propolis, te dosta voska i nešto meda. Sada pokušavaju te pčele priviknuti na košnice i prilagoditi ih nastambi. Divlje pčele su vrlo male, sitne gotovo 1/5 srednje pčele. U rojevima se drže grane i daju jedno dugo saće, zavisno od jačine zajednice. U Institutu ih već drže u košnicama, ali još nemaju vidljivih rezultata.

Srednja mednosna pčela je sitnija od naše pčele, ali je vrlo vrijedna i mirna. Osigurava unos u boljim predjelima do 40 kg meda po košnici. Njena karakteristika je da ne skuplja propolis, što nismo vjerovali. Kada smo posjetili pčelinjak, pregledao sam nekoliko košnica i nigdje nisam našao propolisa. Našao sam nešto voska sa kojim pčele zatvaraju rupe u košnici.

Velika pčela živi u predjelima Kašmira. Teško se prilagođava košnici, ali u prirodi daje dosta voska i meda. Saće radi dugo i do 1,5 m, prema zemlji od grane gdje se uhvati. S obzirom da nema hladnoće u prirodi, može se održati.

Najljepši predio koji smo posjetili bio je u državi Maharashtra-mjestu Mahabaleshwar na nadmorskoj visini od 1500 m, gotovo turističko mjesto sa bujnom vegetacijom i nizom hotela moderno opremljenih. Slično našem Gorskom Kotaru. Jezero sa čamcima i bogatom vegetacijom flore, voćem, grožđem, malinama, jagodama i dr. Tu je smješten Institut za pčelarstvo koji posjeduje 300 košnica na mjestu i 300 van mjesta. Dobiva raznovrsni med, kao:

Ran perav	— med od grmlja (to je mješani med) svjetle boje,
Jambhul	— med od velikog drveća, jakih aroma,
Harada	— med od drveta sa mnogo tanina, taman,
Gala	— med dobar, ali je od otrovne biljke,
Pisa	— med od malih plodina koje daju ulje,
Karavi	— med od vrste grmlja,
Whvati	— med od vrste grmlja,
Akhara	— med od trave,
Burambi	— med od trave,
Ain	— med od drveta koje služi za hranu svilenih buba.

Roj malih divljih pčela

Indijske pčele

Ispred instituta

Bolesti pčela su im poznate. Najraširenija je grinjavost. Ima i nosemoze, dok je varooza u manjem opsegu. Od talijana su uvezli nešto košnica (lookoš.) s kojima su dobili i bolest pčela koju ranije nisu poznavali. Bolest liječe. Ne zadaje im veće brige.

Imaju dosta neprijatelja pčela, kao što su razne vrste leptira, medvjedi, stršljeni, te jedna vrsta zmije koja jede pčele. Protiv stršljena se bore raznim hvataljkama.

Način proizvodnje peluda i matične mliječi im je poznat. Mogu je i proizvoditi ali nemaju mogućnosti veće primjene.

Zainteresirani su za tehnologiju proizvodnje pčelinjih proizvoda (za prehranu i kozmetiku).

Kozmetika im je interesantna jer oni imaju kozmetiku na bazi trava i jako raširenu. Svakako da su im med i medni pčelinji proizvodi interesantni, ali nisu imali tehnologije.

Do 1960. godine su kod njih bili Englezi koji nisu dali gotovo ništa za unapređenje pčelarstva. Sada vlada želi ulagati u pčelarstvo, jer vidi mogućnost zaposlenja i prihoda od poljoprivrede, a i pčelarski proizvodi su korisni u prehrani i kozmetici.

Da bi ih djelomično upoznali sa pčelarstvom kod nas poklonili smo im uzorke kozmetičkih proizvoda, katalog proizvoda Pčelarske centrale i knjigu »Pčele i zdravlje« od Nijaza Abadžića. Zainteresirani su i za prijevod knjige, ali bi voljeli da se tekst na engleski prevede u Jugoslaviji, te da ga oni takvog izdaju. Svakako da je za njih ovo jedinstvena knjiga s obzirom da vjeruju u prirodne komponente u liječenju.

Indija ima registrirano 600.000 košnica sa proizvodnjom 6,000.000 kg godišnje.

Najrazvijenije pčelarstvo je u državi Kerala, Tamil, Nadu i Karnataka, te dijelom Maharoshtra-jug Indije.

Dva kišna perioda, osiguravaju jaku vegetaciju. Imaju više žetava godišnje.

Na sjeveru imaju razvijeno pčelarstvo Kašmir, Asamo i Biharu. Na jugu je sitnija pčela, dok je prema sjeveru sve veća. Vršili su pokuse oprašivanja bilja -usjeva s pčelama, te su dobili gotovo 40% veću proizvodnju bilja.

Kokosov orah i palmu su pčele oprašivale i dobilo se 40% više oraha. Jedan pčelar je izvršio probu i drvo palme staro 15 godina oprašivano pčelama dalo je 150 oraha više.

S pojavom nosemoze pojavio se i virus »Crna kraljica« koja se razvija zajedno sa nosemozom. Poznato je oko 17 virusa uzročnika bolesti kod pčela.

Indijci ističu značaj Mahatma Gandhia lično zasluženog za razvoj pčelarstva, jer je on sa svojom filozofijom (Socijalna ekonomska filozofija) u malim unijama na selu poticao razvoj poljoprivrede a time i razvoj pčelarstva.

1953. godine Mahatma Gandhi je oformio komisije pri vladi za seosku industriju, koja i danas postoji.

1978/79 broj registriranih košnica je bio 600.000. Najveći prinos je bio 60 kg meda po košnici.

Bili smo svuda srdačno primljeni i ovom prilikom se Institutu u Puni i Mahabaleshwaru najljepše zahvaljujemo.

Dijeta kod ciroze jetre i oboljenja žučne kesice

Bojana Milković, Zagreb

Uzroci pojave ciroze jetre mogu biti razni; mogu biti zarazne bolesti (zarazna žutica npr.) trovanja kroničnog karaktera, nepravilna prehrana, nedovoljno bjelančevina, naročnito životinjskog porijekla, kroničan alkoholizam i dr.

Osobe koje su preboljele zaraznu žuticu a nisu se pridržavale dijete koja se u toj bolesti mora pažljivo sprovoditi najćešće oboljevaju od oštećenja jetara tj. ciroze.

Ciroza jetre se pojavljuje u dva stadija. Prvi stadij je kompenzatorni stadij a manifestira se uvećanjem jetre, i slezene, manje izraženim subikterusom, endokrininim sindromom (ginekomastija kod muškarca, smanjenje maljavosti, atrofija testisa, sterilitet, poremećaji menstrualnog ciklusa u žena, kao i pojava palmarnog eritema, spider-nevusa i dr). Drugi stadij je dekompenzatorni stadij koji se manifestira pojavom ascitesa i edema, ponekad se istovremeno pojavi jače izražena žutica, što sigurno već i klinički označava odmaklu fazu u razvoju ciroze.

Kod lakšeg oboljenja prehrana treba biti bagata energetskim tvarima, prvenstveno šećerima, nadalje bjelančevinama i mineralnim tvarima te vitaminima. Med je i kod ovih oboljenja namirnica i lijek. Jela se moraju sladiti s medom (preporučuje se med od kestena ili vrijeska). Treba nastojati bolesniku davati voćne salate slađene medom, prelive od meda na kolačima. Med se kod upotrebe ne smije zagrijavati. Medni napici moraju biti svježe napravljeni a bolesniku se moraju davati između obroka za žeđ, Mast se smije kod lakših oboljenja davati toliko da hrana ima dobar okus, što je neophodno za bolji apetit bolesnika. U medne napitke se preporuča stavljati sintetska askorbinska kiselina, C vitamin (100 mg) kao i u voćne napitke koji su svježe napravljeni i slađeni medom. Hrana se mora obogaćivati s vitaminom A (retinolom).

Ako se radi o težem oboljenju koje je praćeno s pojavom otoka, količinu šećera treba još više povećati.

Kao i kod zarazne žutice dozvoljne su namirnice bez masti, svježe i kuhano povrće i voće osim onog koje napuhava. Bolesnicima je dobro davati mlado i nemasno meso, posne sireve, obrano mlijeko i mliječne prerađevine. Zabranjena su za upotrebu alkoholna pića, pića koja su gazirana, kao i mineralne vode. Kao i kod zarazne žutice zabra-

njuje se začini kao što su papar, paprika, kopar, industrijski začini i jaki ocat.

Bolesnik treba uzimati hranu u određeno vrijeme, najmanje u 5 do 6 obroka dnevno.

UPOTREBA MEDA U DIJETI KOD OBOLJENJA ŽUČNE KESICE I ŽUČNIH PUTEVA

Bolesti žučne kesice i žučnih puteva (holecistitis i holangitis) češće se javljaju kod debelih osoba nego kod mršavih, a mnogo češće kod žena nego kod muškaraca. Kronično oboljenje može povremeno dobivati oblik akutne bolesti. To se najčešće događa uslijed prisustva žučnih kamenaca, ali može biti i infektivni uzrok. Upala žučne kesice uzrokuje kod oboljelog jake bolove pod rebranim lukom. Može doći do poremetnje u probavi hrane, a u akutnom stanju može se povećati i tjelesna temperatura. Ako su prisutni žučni kamenci može doći i do začepljenja odvodnih kanala žuči. Bolesnik tada dobije žuticu.

U dijetoterapiji akutne upale žučne kesice i žučnih puteva koja je praćena povećanjem tjelesne temperature, dajemo bolesniku čajeve (kamilica, kičica, stolisnik, maslačak, i sl. same ili u smjesama) slađene s medom, obrano mlijeko s medom i čiste medne napitke.

Kod kroničnog oboljenja bolesnik se treba, ako ima kamence podvrći kirurškom zahvatu i odstraniti. ih. Dok se kamenci ne uklone treba nastojati pridržavati se dijetalne ishrane. Ako su oboljele osobe gojazne, treba se sprovoditi redukcijska dijeta, ali se kod te dijete ne smije izostaviti med kojim se slade napici 2 do 3 puta dnevno. Dijetalni postupak se osniva na dijeti sa malo masnoća. Zabranjuje se korištenje namirnica koje stvaraju plinove (sirove jabuke s korom, kruške, suhi grah, prokolica, kelj, crveni luk svježi ili prženi na masti, češnjak, cvjetača, kiseli kupus, svježi kupus, leća, začini kao paprika, biber, i sl., čokolada kao i jela i namirnice s mnogo masti.). Obroci trebaju biti manji ali češći. Bilo bi poželjno da med bude prisutan (osim kod jako gojaznih bolesnika) u svakom obroku bilo kao napitak sa svježim voćem ili čajem, bilo kao dodatak slasticama. Med ne smije biti grijan, već treba biti dodat u izvornom obliku ili razrjeđen s vodom, ili sokom od voća.

Jedna nemila pojava - vrlo ružna slika

Vukašin P. Popović, Aranđelovac

Naša »Pčela« napunila je prije dvije godine 100 godina svoga izlaženja. Zar je to malo. Ne, nije malo s obzirom na kakve je poteškoće nailazila, sve to prebrodila i izašla kao pobjednik. Sve je to izdržala zahvaljujući razumnim pčelarima koji su jedva čekali kada će se pčela pojaviti u njihovu domu i sa strašću je čitali i upotpunjavali svoja skromna znanja o pčeli, tom majušnom stvorenju, koje kako posredno tako i neposredno pruža čovjeku najveće koristi od svih insekata kojih ima u prirodi.

Da, koristi su tu, ali nesavjesni, bolje reći nerazumni pčelari neće to vidjeti i neće shvatiti, pa našoj »Pčeli« neće pružiti minimalnu pomoć — članarinu, koju su obavezni poslati jer primaju redovno časopis. Njima je dobro! A kako je Pčeli, to ne pitaju !

Pa zar su zaboravili na kakve je teškoće nailazila i kroz kakve je peripetije naša pčela prošla za svojih 100 godina izlaženja. Tko to ne zna neka uzme i pažljivo pročita njenu povijest koja je izlazila u 1970 i 1980. godini pisao ju je Milenko Gavrilović iz Osijeka, gdje je i ponikla Pčela kao prvi list na slavenskom jugu. Drug Gavrilović nije žalio ni truda ni vremena da proturi kroz ruke bar tisuću brojeva pčele i da odabere ono što je bilo najvažnije u životu naše Pčele. Tko je pratio članke druga Gavrilovića mogao je vidjeti da je bilo nepremostivih teškoća ali savjesni pčelari okupljeni oko Pčele uspjeli su svojom upornošću sve to prebroditi i izaći kao pobjednici.

Dosta je napomenuti da se na odobrenje za izlaženje čekalo nekoliko godina, da je u početku morala izlaziti dvojezično (hrvatski i njemački), da nije dobivala nikakvu materijalnu pomoć osim dobrovoljnih priloga članarine pčelara i građana. Pored ovih osnovnih poteškoća imala je i drugih ali je ipak redovno izlazila.

Da, ovo su bile primarne teškoće koje se nisu mogle zanemariti. One su svladane i naša Pčela je počela živjeti, počela izlaziti na svom materinjem jeziku što je mnogo značilo jer su pčelari dobivali upute za rad sa pčelama.

Zadatak Pčele bio je pored ostalog da pčelarima pruži osnovna znanja iz života i rada pčela kako bi dobili što veće koristi od pčela i time poboljšavali svoje materijalno stanje.

U brojevima Pčele od prije 6 ili 7 godina čitam da ima veliki broj drugova pčelara, bolje reći nepčelara koji primaju Pčelu a nisu poslali pretplatu. Čitam i to da ima pčelara koji duguju pretplatu za jednu do dvije godine. Pitam se da li je moguće da ima i takvih koji su sebi dozvolili da ne plate članarinu za dvije i više godina, Zar na njih nisu utjecale naše vredne pčelice koje rade danonoćno i nesebično, a za koga, pitam se za te loše platiše koji hoće sve tuđe, a svoje ništa ne daju. Zaboravljaju koliku korist imaju od čitanja časopisa u kome pored članaka i redovnih savjeta o radovima po mjesecima ima članaka u kojima pojedini pčelari iznose svoja

iskustva iz rada s pčelama, zatim o značaju pčela za našu poljoprivredu, kao i neposrednoj koristi pčelinjih proizvoda za ljudsko zdravlje. Što je najvažnije o pčelinjim bolestima, a naročito o varoozi koja je isto opasna kao i američka gnjiloća.

Zar ti ljudi ne mogu odvojiti 2 kilograma meda, kojeg prodaju i taj novac poslati kao članarinu društvu, a to im je ujedno i pretplata za časopis za čitavu godinu. Ja bih bio u stanju da od usta odvojim ta dva kilograma, da bi imao časopis koji sa zadovoljstvom čitam. No sve to zadovoljstvo pokvare mi ti drugovi pčelari, bolje reći nepčelari koji ne plaćaju članarinu a ima ih podosta.

Čitajući Pčele pronašao sam podatke o dužnicima. U godini 1976. bilo je 308 dužnika. Ako to pomnožimo sa pretplatom od 120 din, dobit ćemo da su pčelari ostali dužni 36.960 din. U 1977. bilo je 800 dužnika, puta 120, jednako 96.000 din, 1978. bilo je 1.100 dužnika, puta 120, jednako 132.000 din.

Ta loša pojava bila je ranijih godina, a evo je i u 1979 godini. U Pčeli br. 9/1979 piše:

»Pretplatnici! Nakon kontrola kartica pretplatnika pokazalo se da pretplatu nije do 31. listopada 1979. podmirilo 2019 pretplatnika. Molimo pretplatnike koji to do sada nisu učinili da svoju obavezu izvrše najkasnije do 30 studenog«.

Zaista je velik broj dužnika — pretplatnika s obzirom na tiraž Pčele. I ne samo to, nego je pozamašna i svota novca koju duguju Pčeli a zna se da Pčela živi jedino od pretplate i ničeg drugog Nikakve dotacije ni od kuda osim ako koji pretplatnik ne pošalje pored pretplate i dobrovoljan prilog za tiskovni fond Pčele.

U godini 1979., 2019 dužnika x150= 302.850 din. To je suma koja nije mala i koja kad bi svi tu svoju pretplatu dali u siječnju mnogo koristila društvu jer bi dobivali kamate.

Dugogodišnji sam pretplatnik Pčele i čitao sam neke apele pretplatnicima-dužnicima da izmire svoja dugovanja. Da ih je malo to bi se dalo i podnijeti, ali ih je mnogo i ti dugovi se iz godina u godinu nagomilavaju i ne mogu se više podnijeti.

Ranije je Pčela objavljivala popis dužnika. Pitam se, kako su samo mogli ti ljudi dozvoliti da im se imena štampaju kao imena dužnika.

Imaju li ti pretplatnici srama i stida: 1. od sebe samih što će se naći u taboru nesavjesnih pčelara, 2. od svojih prijatelja pčelara koji će pročitati njihova imena, 3. od svojih unuka koji će sutra kad budu pčelari pročitati i reći: Ta vidiš moj djed je primao Pčelu i nije plaćao članarinu a ovo je jedna Pčela od onih što nije plaćena. Zaista sramota!.

Veliki broj dužnika, a još veći dug. Da pokušamo sumirati ukupno dugovanje za ostale godine.

U godini 1979. 302.850 dinara

U godini 1980. 213.600 dinara.

U godini 1981. 235.200 dinara.

U godini 1982. 535.000 dinara.

Kad bi svi dužnici izmirili svoje dugove od te sume Pčela bi mogla izlaziti godinu dana a da ništa ne troši ostali novac. Kada bi još svaki pčelar u pro-

pčelarska centrala

RADNA ORGANIZACIJA ZA PROIZVODNJU I PRERADU PČELINJIH PROIZVODA

bilten

Godište III

Godina 1983.

Broj 5

Otežano osiguranje šećera

Osiguranje šećera za zimsko prihranjivanje teklo je otežano, jer jednostavno, šećera na tržištu nema dovoljno. Poteškoće se javljaju kod onih pčelara koji nisu na vrijeme najavili potrebe za ovu jesen što i nama u Pčelarskoj centrali zadaje velike poteškoće da im osiguramo šećer.

Pravog uzimljenja bez šećera nema, a pašne prilike poslije bagrema su takve da je nužno poduzeti sve kako bi se dohranjivalo sa šećerom da zajednice sa što više mlade pčele uđu u zimu. Sad se ne pita cijena, samo da šećera ima. Poučeni ovim iskustvom mišljenja smo da svaki pčelar mora imati kod kuće zalihe za jednu sezonu kako ne bi došao u sličnu situaciju.

Pčelarska centrala, Zagreb se obraća svim kooperantima da se već sada jave za potrebe šećera za sezonu proljeće 1984. godine kako bi u veljači 1984. mogli dobiti šećer.

Šećera je osigurano 50 tona i svi koji žele moraju uplatiti šećer do 1. veljače 1984. godine.

Pčelari nabavite na vrijeme satne osnove

Radionica satnih osnova radi tokom cijele zime pa vam preporučamo da u to vrijeme zamijenite vosak za satne osnove kako u proljetnim mjesecima ne bi dugo čekali.

Satne osnove možete kupiti u veličinama:

- rola širine 500 mm
- rola širine 420 mm
- AŽ izrezano na mjeru 390x225 mm

— AŽ »Grom« izrezano na mjeru 390x250 mm
— LR izrezano na mjeru 430x195 mm
— DB izrezano na mjeru 420x265 mm
— A izrezano na mjeru 400x200 mm
— P izrezano na mjeru 400x300 mm
— J izrezano na mjeru 400x250 mm

Rezanje satnih osnova izvan navedenih mjera vršimo samo ako se radi o količinama većim od 100 kilograma.

Pčelarska centrala — Radna jedinica za kooperacijsku proizvodnju i prodaju pčelarskih potrepština Ilici 54 (dvorište) 41 000 Zagreb

Održana prva sjednica Savjeta kooperanata

Sjednica je održana 12. 11. 1983. godine.

Sjednici su prisustvovali svi izabrani delegati.

Za PREDSJEDNIKA SAVJETA izabran je Blaško Pajnić, a zamjenika Mr Zvonimir Šver.

Na ovoj sjednici razmatrana su pitanja:

1. Iz problematike rada u 1983. godini,
2. Mogućnosti unapređenja suradnje — Kooperant — Pčelarska centrala,
3. Program rada za razdoblje do 1985. godine.

Na ovom sastanku, a na preporuku Skupštine kooperanata, donešena je odluka da se zborovi kooperanata održavaju po područjima:

1. Sjedište Bjelovar s područjem:
Žabno, Čazma, Vel. Grđevac, Vel. Trojstvo, Šandrovec,

2. Sjedište Virovitica s područjem:
Kloštar Podravski, Pitomača, Podravska Slatina,

3. Sjedište Koprivnica s područjem:
Đurđevac, Križevci, Rasinja i Gola,

4. Sjedište Varaždin s područjem:
Čakovci, Ludbreg, N. Marof i Bednja,

5. Sjedište Zagreb s područjem:
Krapina, Pregrada, Zabok, Zelina, Vrbovec, Jastrebarsko, Lekenik i Ivanićgrad,

6. Sjedište Kutina s područjem:
Križ, Garešnica i Banova Jaruga,

7. Sjedište Novska s područjem:
Lipovljan, Jasenovac, Bos. Gradiška, Nova Gradiška i Dubica,

8. Sjedište Daruvar s područjem:

Lipik, Pakrac, Miokovićevo, Grubišno Polje, Zdenci, Hercegovac i Uljanik,

9. Sjedište Slavonska Požega s područjem:

Sl. Brod, Đakovo, Našice, Orahovica i Velika,

10. Sjedište Petrinja s područjem:

Topusko, Glina, Žažina, Sisak, Sunja, Lonja, Kostanjevica,

11. Sjedište Karlovac s područjem:

Draganić, Metlika, Gorski Kotar, Rijeka, Istra, Generalski Stol, Slunj, Kladuša i Vrgin Most,

12. Sjedište Otočac sa područjem:

Rakovica, Titova Korenica, Gračac, Zrmanja, Obrovac, Zadar, Gospić, Karlobag i Senj.

Kako u pojedinim mjestima već postoje konsignacije ili zastupništva preporuka je da se predstavništva osnuju i u sjedištima, gdje ne djeluju, oko kojih bi se okupljali pčelari.

Prvi sastanci zborova kooperanata će se održati tokom prosinca, siječnja i veljače. Prvi dnevni red bi obuhvatio probleme međusobne suradnje te jedno stručno predavanje po izboru pojedine regije. Raspored održavanja regionalnih sastanaka treba odrediti RJ Kooperacija, a tehničke pripreme pčelari određenog područja (dvorana, obavještavanje pčelara itd).

— Angažirati se na nabavi šećera za prihranjivanje pčelinjih zajednica i to u količini od 20 kg po zajednici (5 kg za proljeće i 15 kg za jesen). Nabavku izvršiti samo za kooperante, izdavati ga uz izjavu o namjenskoj upotrebi i navići ih da u proljeće uzimaju šećer za jesen a u jesen za proljeće.

— uvođenje dvojnih cijena za pčelarske potrepštine i satne osnove nije prihvatljivo.

— podjela kritičnih lijekova (fumagilina i folbeksa) izvršiti po principu:

a) kooperanti — kreditaši
b) kooperanti — veliki proizvođači
c) ostali kooperanti
d) slobodna prodaja

— preuzimanje meda od kooperanata kao i kreditaša treba da bude mnogo poslovnije. Naime treba ubrzati skupljanje meda kao i držati se ugovorenih termina dolaska kamiona. Razmotriti mogućnost vaganja meda prilikom preuzimanja kod pčelara.

— ubrzati zaprimanje meda kao i pražnjenje pčelareve ambalaže te njezin povrat. Pažljiviji postupak sa ambalažom.

— obavezna i redovita dostava poštom adekvatnih dokumenata skladišna primka, račun itd) o vrstama i količinama zaprimljenih pčelinjih proizvoda sa predujmom akontacione cijene na dan preuzimanja

— pismena obavjest svim pčelarima o obračunu bankarskih kamata za sredstva koja se nisu isplatila nakon 30 dana od preuzimanja meda, a odnosi se na pčelare koji nisu oročili sredstva posebnom izjavom.

— pismena obavjest svim kooperantima o konačnim vrijednostima akontacione cijene pojedinih pčelinjih proizvoda kao i njihov obračun a po članu 5 aneksa

samoupravnog sporazuma o trajnoj zajedničkoj proizvodnji pčelinjih proizvoda u 1983. godini.

— pismena obavjest svim kooperantima o razlici koja nastane iz zajednički ostvarenog dohotka, a po donošenju zaključnog računa a po članu 10 aneksa samoupravnog sporazuma o trajnoj zajedničkoj proizvodnji pčelinjih proizvoda u 1983. godini.

— hitna razrada dugovanja koje ima prema Centrali svaki kreditaš, a po osnovici interkalarne kamate odnosno vrijednosti 0,74% provizije banci te ostalih potraživanja. O tome dostaviti pismenu obavjest i izvršiti gotovinsku naplatu ili iz vrijednosti nepodignutih sredstava za predani med.

— obračun kamate te pismena obavjest svim kooperantima — kreditašima koji su predali med, a nisu podigli protuvrijednost, a tu vrijednost ostavili za isplatu anuiteta.

— pojačati kontrolu te inzistirati na predaji svih proizvedenih količina pčelinjih proizvoda kod kreditaša.

b) Rad na unapređenju daljnje kooperantske suradnje

— u razdoblju do 1985 godine po regijama organizirati kraće tečajeve sa temama iz područja primjenjene anatomije, fiziologije, i biologije pčela, tehnologije proizvodnje pojedinih pčelinjih proizvoda, bolesti pčelinjeg legla i odraslih pčela.

— razmotriti mogućnost da u okviru »Pčelarske centrale« budu zaposleni veterinarski stručnjaci koji bi obilazili pčelare i radili samo na otkrivanju i suzbijanju pčelinjih zaraznih bolesti te izdavali veterinarske zdravstvene potvrde. Takva mogućnost po današnjim zakonskim propisima ne postoji. Međutim sada se radi na reorganizaciji opće uprave u općinama i zajednicama općina te viditi mogućnost ozakonjenja takvog oblika u okviru veterinarske službe odnosno inspekcije.

— raditi na organiziranju fonda solidarnosti u okviru »Pčelarske centrale«. Sredstva bi osigurali pčelari izdvajanjem određenog postotka ili iznosa, a osnovica bi bila količina predanog meda. Sredstva bi se koristila da se pomogne onim kooperantima koji su izgubili pčele nesretnim slučajem. Da bi taj fond mogao početi postojati treba izraditi samoupravni sporazum i pravilnik i s njima izaći na usvajanje pred kooperante na regionalnim sastancima.

— osiguranje pčela odnosno pčelinjaka nije danas adekvatno. Zato treba sa osiguravajućim zavodom razmotriti mogućnosti izrade prihvatljivijeg načina osiguranja.

— razmotriti mogućnost izrade pašne karte kao i organiziranja službe medenja.

— pojačati rad na stvaranju pčelarskog podmlatka u okviru osnovnog i usmjerenog obrazovanja

— preporučuje se RO »Pčelarskoj centrali« da razmotri mogućnost odnosno potrebu da uđe u neku složenu organizaciju rada i preko takve organizacije olakšati si unapređenje pčelarske proizvodnje.

V.d. uredenik Biltena: Tomislav Bulić dipl. ing.

ku poslao pretplatu za slijedeću dinu gdje bi bila naša Pčela. aki istinski ljubitelj Pčele svjestan je mora poslati pretplatu., pa kad je to pošalji je onda ranije, u prosin-, pa čekovnu uplatnicu zalijepi na ri broj u slijedećoj godini da te pod-ća da si platio. Ja tako radim.

nije je Pčela izlazila u 10 brojeva dva dvobroja, pa je posljednjih dina redovno izlazila svakog mjese- (12 brojeva godišnje) što znači da stanje poboljšalo. Ali, nije tako! nje je vrlo loše što se opet vidi iz avijesti u Pčeli broj 10/1982. gdje kaže da će biti u jednom od nared- h brojeva objavljena imena dužnika 1981. i 1982. godinu. Dakle, opet a slika. A još je crnija slika kad očitamo u istom broju Izvještaj o ancijskoj situaciji Saveza. Nešto tastrofalno! Savez ima 980 pretplat-ka dužnika u 1981. godini čiji dug osi 235.200 dinara, 1500 pretplatni- dužnika u 1982. godini čiji dug osi 535.000. Koliki li će dug biti u 83. i za koliko se taj dug povećava. aženje Pčele u inače danas teškim etima je vrlo otežano, a ovi nesav-ni pčelari još više joj zagorčavaju ot i opstanak.

dna naša Pčela, kud joj nitko ne uža pomoć još joj i ovi nesavjesni ne ju da snažno razmakne krilima i ojim umilnim zujanjem pruži radost kom živom stvoru a najviše čovjeku. ovoj 1983. godini opet čitamo obavi-t da će morati dužnike predati sudu a taj način primorati da vrate dug. ako drugačije ne ide, onda neka de tako.

dajmo se da će dužnici razmisliti o mu ovom, na vrijeme podmiriti svoja dugovanja i tako izbjeći neugodnosti što nije prijatno ni za potraživača a najmanje za dužnika.

Svi mi hoćemo da nam Pčela bude bolja, da nam na vrijeme dođe do naših ruku, da iz nje pročitamo razna uputstva, savjete i druge zanimljivosti iz života i rada pčela. Kako može sve to postići kad ima itekako mnogo svojih obaveza koje isto tako mora ispuniti da bi stiglo do nas.

Treba platiti papir, platiti tiskanje, honorare piscima-autorima članaka, plaću uredniku i drugo, te kad se sve to zbroji, to su veliki izdaci koji se moraju ispuniti da bi bila štampana i stigla do nas.

Kao što vidite velike su njene obaveze, a naša je samo pretplata pa ni to ne izvršavamo, a ta pretplata nije ni dva kilograma meda. Kad je tako neću pojesti 2 kilograma meda,a platit ću pretplatu.

Kad pomislim koliko kg meda poklonim rođacima i prijateljima koji su mi nešto pomogli, što ne bih odvojio 2 kg meda za našu Pčelu koja nas svakog mjeseca pomaže svojim savjetima i uputama a uz to nikad ne naljuti, a prijatelji pa i rođaci mogu nas katkad ozbiljno naljutiti i predbaciti kako smo im malo meda poklonili. Recite, zar nisam u pravu?

Pa kad je tako budimo mi savjesni i bolji pa će i naša Pčela biti još bolja, sadržajnija i na vrijeme stizati u naše domove. U to ime izmirimo svoja dugovanja prema Pčeli i na kraju ove godine pošaljimo pretplatu za iduću godinu. Tako trebamo raditi svake godine pa će Pčela uspješnije dolaziti.

Tilovina ili zanovet

Nikola Raguž Nikić, Burmazi

Kod nas se najčešće naziva zanovet.. Naraste kao grm do 2 m visine. Cvat se sastoji od 10 do 12 cvjetića. Na prošlogodišnjoj grančici nalazi se i po desetak pupova a iz svakog izraste nova grančica sa cvjetom. Preko zime se sve te grančice osuše. Nove mladice izbijaju iz stabla. Razmnožava se sjemenom (u mahunama), žute boje promjera oko 2 mm. Cvjetići su u grozdovima, jedan je do drugog, lijepog mirisa.

Postoji i divlji zanovet. Može ga se naći na rubovima njiva. Sjeme divljeg zanoveta je u mjehurićima velikim kao palac. Stisnemo li ga pucketa. Zato ga često zovu i »pucalica«. Od kako nema koza zanovet bolje medi jer su koze obrstile većinu mladica. Sada ga ima gotovo tri puta više.

Može kasniti 10 dana pa i više. Med od zanoveta je tamne boje, skoro crn, dobrog okusa. Cvjeta rano, početkom travnja u nižim predjelima, a na višim čak mjesec dana kasnije .Ovisi o temperaturi. Kažu da je 1977. na Žegulji istočno od Stoca izvrcano, početkom svibnja pet tona meda. Nalazimo je na područjima gdje i kadulju ali ne zajedno.

Stari ljudi govore da je zanoveta bilo više. Razlog da ga ima manje je možda u tome što je drvo dobro za vatru. Kovači traže ugljen napravljen od tilovine zvan »ćumur«. Za vrijeme sušnih ljeta dosta se tilovine suši. Nove mladice rastu iz korijena i sjemena. Iz jednog panja izraste de tak sadnica. Ima je naročito kod i istočno od Stoca, prema Ljubinju ka oko Hutova. Za brži rast joj kor rezanje polusuhih stabljika jer n izbijaju iz korijena. Gotovo svo li ostaje zeleno sve do prvih mrazova.

Sitna stoka rado jede mladice tilov dok ju goveda i konji ne jedu.

S obzirom da rano cvjeta, u d kada zajednice nisu dovoljno razvij rijetko kada se vrca med od sam zanoveta, ali ipak paša zanoveta p luži kao podražajno prihranjivanje.

jednica predsjedništva SPOJ-a

EDNICA PREDSJEDNIŠTVA SAVEZA PČELARSKIH ORGANIZACIJA UGOSLAVIJE — ODRŽANA 24. 9. 1983. U BEOGRADU

9,30 h u prostorijama Saveza održana je sjednica Predsjedništva SPOJ-a uz risustvo delegata iz svih republika i pokrajina prema predloženom dnevnom

jednicu je otvorio predsjednik Predsjedništva Andrej Petelin, pozdravio delegate i predložio dnevni red.

redsjedništvo je jednoglasno usvojilo predloženi dnevni red i otpočelo s radom.

Ad. 1a.

redsjedništvo je usvojilo Zapisnik sa sjednice Skupštine. Delegati Pčelarskog aveza SR Makedonije, iznjeli su stav Predsjedništva Pčelarskog Saveza SR akedonije po pitanju Odluke Skupštine o usvajanju izmjena i dopuna Statuta POJ-a kada se radi o produžetku mandata predsjedavajućeg sa jedne na dve dnosno na četiri godine. Predsjedništvo SR Makedonije zastupa mišljenje da andat predsjedavajućeg Predsjedništva odnosno Skupštine ostane godinu ana. Odluku o izmjeni Statuta SPOJ-a donjelo je prethodno Predsjedništvo POJ-a na svojoj sjednici a zatim se sa tim prijedlogom izašlo na Skupštinu. elegati iz svih republika i pokrajina jedinstveno su usvojili odluku o izmjeni i opuni Statuta SPOJ-a koja se uglavnom odnosila na produžetak mandata redsjedavajućeg. U donošenju odluke nije bilo nadglašavanja, tako da je vakva odluka neopaziva.

apomena — za donošenje ovakve odluke konsultirani su i nadležni organi pri K SSRNJ, gdje je data saglasnost.

tav Predsjedništva je da se uputi ovakvo obrazloženje Predsjedništvu Saveza čelara SR Makedonije.

Ad. 1.

vještaj zvanične delegacije sa XXIX. Međunarodnog kongresa pčelara u Budimešti podneo je šef delegacije drug Dr Luka Kolarović. U svom izlaganju **Dr Luka olarović** se ogradio što će izvještaj iznijeti usmeno i to će biti više njegovo bjektivno gledanje i sud, jer pismeni izvještaj nije stigao vremenski kompletira-, što će učiniti naknadno i dostaviti Savezu. Drug Kolarović konstatira da je glavnom Kongres uspio sa dosta nedostataka i primjedbi. Posjeta kongresu bila masovna sa dosta gostiju iz inostranstva među kojima je bilo dosta i jugoslana. Jugoslaveni su bili brojni u stručnom djelu kongresa a također i na Izložbi. goslavija je u stručnom djelu bila zastupljena sa 24. referata, koji su prijavljeni sedam sekcija. Svi referati nisu bili saopćeni, što je bila krivica samog ganizatora, jer uslijed velikog broja prijavljenih referata bilo je dosta i eobaveštenosti.

Izložba u odnosu na ranije, podbacila je, bila je nedorećena ,na njoj se nij moglo ništa novije vidjeti. Toliko se može vidjeti i kod nas. Nije izlagala ni jedn od poznatijih firmi bilo iz Njemačke, ili iz Amerike kao ni iz Francuske, Nije s mogla vidjeti organizirana proizvodnja za masovniju upotrebu. Oprema koja s mogla vidjeti na izložbi bila je namjenjena malom i srednjem pčelaru. Jugoslav ni na izložbi bili su kompletni i jedinstveni. Nije se osjetila razjedinjenost ka ranijih godina. Jugoslavenski štand bio je zapažen. Dolazili su predstavni pojedinih firmi, nacionalnih organizacija, tražiti izvjesna obavještenja i suradnj sa našim organizacijama. Međutim na štandovima je bilo malo ljudi koji su zna jezike da bi mogli dati ili dobiti više obavještenja.

Može se konstatirati da su Kongres kao i Izložba uspjeli, ali uz bolju organizir nost moglo je biti sve daleko bolje. Opća ocjena je da ovaj kongres nije da ništa novije u odnosu na ranije. Jedino može dati pouku kako bolje raditi.

Naša zvanična delegacija nije održala ni jedan zajednički sastanak, nije bi objektivnih mogućnosti, a i tamo kada smo stigli nismo se mogli sastati jer i sa odlazak nije bio organiziran i zajednički. Ipak smo djelovali prema našoj pla formi. Mišljenja sam da je naša delegacija brojna od šest članova. Treba smanjiti i predlagati ljude koji govore po nekoliko jezika, jer samo tako mo biti nekih rezultata i koristi od tih posjeta. Svaka delegacija treba prenositi svo iskustva kako bi se ispravljali i kako bi sljedeći put bolje startali. U dalje izlaganju drug Kolarović je iznio da su na kongresu isticane kandidature poje nih zemalja potencijalnih kandidata za održavanje narednih kongresa. Za idu kongres kandidirao se Japan. Među predloženim zemljama za održavanje jedn od narednih kongresa bila je i Jugoslavija, bez zvaničnog prijedloga.

Drug Kolarović je naglasio da je na Kongresu jugoslavenski štand dobio najvi priznanje »Apimondije« »Zlatnu medalju«. Takođe je rekao da je knjiga Nija Abadžića »Pčele i zdravlje« dobila zvanično priznanje.

Dr. Vlado Stojanovski, član zvanične delegacije, podržao je izvještaj Dr. Kolar vića i složio se sa njim.

Dr Dragutin Popesković, podnosilac više referata sa Kongresa, uzeo je rj podržavajući izvještaj druga Kolarovića, iznoseći i svoja zapažanja. Drug Pope ković je istakao da je Jugoslavija bila zapažena na kongresu, kako u stručno pogledu tako i svojim bogatim asortimanom na izložbi. Mora se priznati da organizacija kongresa podbacila, mada se može konstatirati da je kongres dob prelaznu ocjenu. Sve to treba da bude pouka kako raditi za u buduće. Činjeni je da na takvim skupovima našim ljudima nedostaje znanje jezika.Bez toga ne može ostvariti niti poslovnost niti bilo kakav kontakt. Mora se priznati d naše delegacije sa ovakvih manifestacija ne izvlače puno iskustva i ne preno ga na naredne delegacije. Moramo priznati i to da pomalo napredujemo u to svemu ali je sve to nedovoljno. Može se daleko bolje.

Andrej Petelin, naglašava da iz razgovora mnogih učesnika stekao je uvid nisu bili zadovoljni sa organiziranošću samog kongresa. Naglašeno je je bilo dosta neobavještenosti, smetalo nam je dosta neznanje jezika, zb čega je i dolazilo do nesnalaženja i lutanja. Sva ta zapažanja su korisna da iz njih izvlače iskustva kako bi se to ubuduće izbjeglo.

Naš nastup nam govori koliko smo siromašni. SPOJ nije u stanju da poša svoga predstavnika na kongres, nema sredstava, već ljudi idu o svom trošku privreda je to u stanju. Sve to koči naš pravi rad, zato su nam i takvi rezulta Dajem primjedbu na kandidiranje naše zemlje za održavanje jednog od nare

ih međunarodnih kongresa, iz razloga što se o tome nije diskutiralo na našem edsjedništvu, jer bez stavova našeg Predsjedništva i drugih nadležnih ne ožemo ništa poduzimati.

a osnovu izlaganja i diskusija po prvoj točci Predsjedništvo je donjelo slijedeće

DLUKE:

· Da se na jednoj od narednih sjednica ponovo razmotri pismeni izvještaj anične delegacije sa 29. Međunarodnog kongresa.

· Da se razmotri pitanje broja zvanične delegacije kao i njeni budući zadaci

· Da se razmotre sve mogućnosti oko održavanja jednog od narednih Međurodnih kongresa pčelara u Jugoslaviji.

di kompletnijeg rješavanja ovih pitanja Predsjedništvo je predložilo:

· Da se postigne dogovor sa Poslovnom zajednicom za pčelarstvo Jugoslavije održavanju zajedničkog sastanka Izvršnih organa SPOJ-a i Poslovne zajedce, gde bi se razmotrio Izvještaj sa Kongresa, pitanja vezana za održavanje eđunarodnog kongresa u Jugoslaviji, i druga zajednička pitanja za koja bi ali obostrani interes. Na ovaj sastanak pozvati i naučne radnike koji se bave oblematikom pčelarstva. Što se tiče usvajanja prijedloga Samoupravnog orazuma o obrazovanju Saveza pčelarskih organizacija Jugoslavije, svi deleti su se izjasnili da se prethodno još jednom ispita nužnost postojanja ovakvog ta, jer je on povezan sa novim Zakonom o društvenim organizacijama i ruženju građana, koji još nije zaživio u svim republikama i pokrajinama.

Ad. 4.

novo je pokrenuto pitanje financiranja SPOJ-a. Treba naći izlaze da se stalno a pitanja ne bi postavljala na dnevni red. Činjenica je da svi Savezni ne ikazuju stvarno stanje kod broja članstva. U javne informacije prikazuje veći oj članova nego što je to u SPOJ-u evidentirano. Obaveze prema SPOJ-u nisu nirile sve republike i pokrajine.

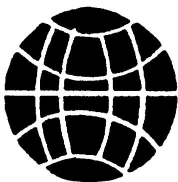
legati ističu problem nedovoljne organiziranosti pčelara, uslijed toga što elari nisu zadovoljni, jer im se ništa ne može pružiti počev od opreme, pribora sredstava za zaštitu pčelinjih zajednica od bolesti. Pitanje šećera dosta je tuelno kod pčelara, bonovi za benzin, koji se u ovoj godini daju pčelarima ecali su na povećanje broja članova.

edsjedništvo je ponovo predložilo delegaciju u sastavu: Vladan Jevtić, Momčilo nčar i Jana Poleksić, koja će ponovo pregovarati sa »Jugošećerom« u cilju ezbjeđenja makar najminimalnijih količina šećera za pčele, jer ova godina zirom na lošu pašu bit će kritična da se sačuva čitav fond pčelarstva u Jugosviji. Predsjedništvo je na osnovu ranijih prijedloga donjelo odluku:

edsjedništvo SPOJ-a treba uputiti svoje mišljenje Predsjedništvu Saveza elarskih organizacija Bosne i Hercegovine za dodjelu saveznog priznanja ugu Nijazu Abadžiću, dugogodišnjem pregaocu u populariziranju pčelarstva tem žive i pisane riječi

elegat iz SR Hrvatske upoznao je Predsjedništvo o održavanju Savjetovanja o elarstvu, koje će se održati u decembru u Zagrebu t.g.

pisnik vodila:	Predsjednik Predsjedništva:
na Poleksić	**Andrej Petelin s.r.**

Pčele i dim

Časopis »VČELAŘSTVI« 9/83. prevela: Koviljka Majnarić

U pčelarstvu desetljećima, pa i stoljećima vlada mišljenje da je šumski požar i odbjegle pčele s njim u vezi glavni razlog i povod da čovjek može sa uspjehom upotrebljavati dim kao oružje protiv pčela, ili blaže rečeno kao djelotvornu obrambenu pomoć u toku rada s pčelama. Nakon dubljih razmišljanja se pojavljuju pitanja, kao što su ova: Da li su u doba šumskih požara mogle u genima pčele fiksirati informacije o nekakvoj opasnosti od požara, kad se pčela tek formirala u »današnji oblik«? Da li se pčelinja zajednica mogla u to vrijeme i da li je bila sposobna da se spasi od eventualnih požara?, a to opet znači da je tadašnja pčelinja zajednica imala u svojoj zajednici sposobnu maticu ili više matica, koje su bile u stanju osigurati daljnju egzistenciju zajednice? Da li su pčele otežale od paše bile sposobne umaknuti stihiji koja je bjesnila? Ako je sve to bilo moguće zašto tim osobinama pčela danas nema ni spomena? Pčele koje su sposobne za život u pčelinjoj zajednici danas prije jadno izginu u plamenu ili očajno oblijeću oko legla koje gori nego da odlete i na taj način napuste maticu ili svoj plod. A ima li uopće smisla baviti se tim pitanjima u svjetlu neponovljive stvarnosti, po kojoj pčele počinju uzimati med i onda ako se prilikom otvaranja košnice ne upotrijebi dim? Bez sumnje da je zato dovoljno i zbunjivanje pčela pa što je veće uzbunjivanje bude više pčela na medu, makar to uzbunjivanje činili na bilo koji način, pa i dimom. Drugim riječima što više dimimo to više pčela uzima med ako uopće imaju gdje uzimati. Ali nikada ne uzimaju med sve pčele, pa i onda kad imaju za to mogućnost. Za pčelarsku praksu nije bitno da li je uzimanje meda prilikom upotrebe dima atavizam, ili ostatak od predaka, zaostatak iz vremena kad se nekakva daljnja rođaka naše pčele prije odletanja sa ugroženog mjesta »natankirala« medom, je tome sasvim drugi i drugačiji uzrok. K rješavanja tekućih proizvodnih problema je teorija često spominjana. Pun med mjehur ne mora odmah značiti da in neophodni umirujući učinak kod nekih i uzetno borbenih vrsta, tako da ne možen iz očevidne činjenice da su pčele min kad su site, izvoditi zaključak da te is pčele nisu sposobne bosti.

Znamo da je dovoljna nagla promje vremena da se promjeni i raspoložen pčela i onda kad su one site. Fizič nesposobnost pčela da bodu onda k imaju prepune medne mjehure ne mo nas siliti na zaključak da moramo dove pčele do tog stanja, pa da uspijemo ne pokazuju sklonosti da bodu. Da pče budu mirne ne moraju biti tako presite k na primjer kad se roje. To drugim riječin znači da je stanje u kome ne bodu a kojega se dolazi prezasičavanjem zapra uzaludna raskoš, ili da agresivnost spl njava sama pa sebi primanjem hrane sa zato jer je to primanje kod sviju kukaca svojoj prilici praćeno ugodnim osjećan ma. Prilikom hranjenja pčelinje z jednice u košnici sa ratvorom sit acija je ponešto drugačija jer je izvjesne mjere stimulirana prijetnjom propasti košnice, kad se lomi saće i k obim hrane u danom trenutku nije sigur za daljnje održanje, pa to izaziva nem izletanje i pojačanu sklonost pčela pre ubodima.

Postoje ograde i prema tvrđenjima da d pčele neposredno uznemiruje, a osobi onda kad se nasišu meda. Kao dokaz p zitivnog djelovanja dima na pčele sa st jališta radnih potreba pčelara, navodim da poslije skidanja medišta sa zalihama poslije dimljenja se sa pčelama ko prosječno bodu, sasvim dobro radi i on kad u plodištu nema nikakvih zaliha. isto vrijedi djelomično i za zajednice ko gotovo nemaju nikakvih zaliha i koje ži iz dana u dan. Tim nije do kraja negira

jašnja tvrdnja da sitost miruje, nego ba podvući tu okolnost da se neposred- djelovanjem dima smiruju upravo one ele koje su najmanje voljne sisati ma željama pčelara, a to su pčele varice.

asnost pčelinjoj zajednici je dugo vre- na dolazila od divljih pčela, osa, miševa rugih sličnih sitnih životinjica. Uništava- pčelinje zajednice prilikom uništenja avka je bila iznimka, jer je zajednički ot pčela i čovjeka pitanje davnih i mo utvrđenih navika. Neke vrlo borbene te pčela kao što su npr. Ciparske pčele, čke pčele, adansonije i sl., imale su, ojatno više neprijatelja i manju moguć- t za prehranu. Pitanje da li je medonos- pčela uvijek i oduvijek upotrebljavala gradnju svoga gnijezda prikriveno mjes- ili od kada to čini je hipotetično pitanje azmatranja na tu temu bi imala samo demsko značenje. Praktički, za pčelara ba istaći da bar dio pčelinjih zajednica ma razvijen odgovarajući instinkt, među je spadaju u prvom redu mlade, još ne rele pčele da bi mogle upotrijebiti ambeni instinkt i obraniti se stresa koji taje uznemiravanjem, za razliku od tinkta primanja hrane koji ni jedan živi or »ne mora učiti«. Kad velika množina ijih »razumnih« a isto tako borbenih ela bude i kad se nađe izvan košnice da i kod blagog dimljenja one mlađe đu njima jure na zalihu iako nema voljno slobodnih mednih stanica. To navodi na zaključak da upotreba ma kojim se prisiljava pčela da prepuni dni mjehur nije poželjna, čak što više da uzaludna. Dimljenje je potrebno zato čuvarice koje nisu dopustile da se izne- de prilikom otvaranja košnice ne uginu očaja, jer zauzimanje obrambenog po- aja pčelama čuvarima omogućuje ne to budu »natjerane na med«, već da budu siljene da »ništa ne poduzimaju«, a što ći da ne izlučuju feromon prilikom bune, već da mirno sjede u saćima i ojim mirom utječu na ostale pčele i na ticu. Umjerenom količinom dima te borbene čuvarice demoraliziraju, dezer- aju sa svojih stražarskih mjesta jer je dim njih nešto što im je neugodno, iz čega mogu naći izlaz. Tako dobijamo pčele e mirno sjede na saću, svojim tijelima aju leglo i zalihe, ukratko ponašaju se ako kako to odgovara pčelinjoj zajednici pčelaru. Ako upotrijebimo onoliku količi- dima, kojom natjeramo na med i sve arice, ako je to uopće moguće, doživit mo da će pčelinja zajednica biti rastje- a i razrušena do te mjere da će se s om dalje vrlo teško raditi.

Osobine pčela kao što su njihova borben- ost i sklonost da se razbježe, mogućnost da se svladaju dimom i sl. zavisi od mno- gih okolnosti kao što su nasljedni faktori, stanje vremena, smještaj košnice u pčeli- njaku, radne navike, osječaj i iskustvo pče- lara i tome sl. Prilikom upotrebe dima sve to moramo uzeti u obzir. Istina je da se prekomjernim dimljenjem može kod pčela izazvati nervoza ali nije sigurno da na taj način možemo pčele razbjesniti« i prouz- ročiti njihovu agresivnost«. Moguće je da izvjesnu averziju kod pčela može izazvati dim duhana, ali dim od borovih iglica i pi- lovine to utvrđeno ne izaziva. Drugim rije- čima i praktički jaka i nesnošljiva agresiv- nost pčela uvjek je izazvana nasljednim osobinama, premda tu agresivnost potiću grabež, povišenje relativne vlažnosti zraka prije oluje, promjena zračnog tlaka, pelud od maka, uzimanje meda i ometanje okvi- ra, neoplođena matica u košnici u mjesecu kolovozu i rujnu, crna ili tamna odjeća, rad u pčelinjaku u kasnim dnevnim satima i prije mraka. U tim i takvim slučajevima umjerena upotreba dima ima svoj učinak jer se bez dima u takvim okolnostima često ne može raditi, pa ni zatvoriti pčelinjak. Tada se i pčele koje su najviše sakupile meda u svojim mednim mjehurima u sta- nju natjerati svog pčelara da se skloni u najbliži grm. Dakle prema našim iskusvima sve veća i sve češća upotreba dima u sve većim količinama je posljedica a ne uzrok povišene agresivnosti pčelinje zajednice. Pčelar nije uvijek gospodar svog vremena. On mora izvršiti određeni radni plan i pod cijenu jačeg dimljenja, osobito u kritičnim situacijama kao što je pretnja od grabeži ili sl. U takvim slučajevima je dopušteno a često i neophodno dimiti neposredno tu pčelinju zajednicu jer sve treba raditi sa mjerom. Treba se čuvati prekomjernog izlu- čivanja feromona kao što malo prije reko- smo. Prema nekim ispitivanjima dim maski- ra miris feromona u obliku heptanona ili izopentilacetata koji nastaju kao produkt mandibularnih žlijezda .

Šta ćemo učiniti za vrijeme rada sa pčeli- njim zajednicama do onog vremena dok ne bude u trgovinama dovoljno »Api spreja« koji će upotrijebiti onda kad želimo da pčele mirno »sjede« i da izmiću pčelarevim prstima kako on to želi. Do tog vremena upotrebljavajmo u manjim količinama dim i rashlađujmo« gornje dijelove okvira Zato nema smisla uznemiravati odmah čitavu pčelinju zajednicu. Za vrijeme rada zato moramo biti snbdjeveni svim pomoć- nim sredstvima i oruđima da bi posao oba- vili što mirnije i što postupnije. Trebamo imati uvijek na umu da u pčelinjoj zajedni-

ci koja je rastjerana dimom vrlo teško nalazimo maticu a da je pri tome možemo prignječiti, zato izbjegavajmo nagle pokrete, udaranje po košnici, disanje, govorenje i kihanje uz pčelinju zajednicu.

Navedeni redci mogu djelovati u prvom redu na početnika da se orjentira u tim naoko zamršenim ina prvi pogled složenim naputcima ili preporukama ali ih se smjerno pridržavajući može postići značajni uspjeh, jer se u praksi često ekstremne situacije i pretjerane akcije svete i ne donose odgovarajuće rezultate. Iskusan pčelar mora upotrebom dima izbjeći inače dosta česte i znane neugodnosti u svom pčelarenju.

Fungicidi

Glasnik zaštite bilja 10/83 — J. K.

Za suzbijanje određenih bolesti u voćarstvu mora se vršiti prskanje fungicidima u doba cvatnje. Koriste se samo za pčele neotrovni fungicidi. Ali i za neke od njih je ustanovljeno da na pčele djeluju odbojno, pa voćku, oprskanu tim fungicidima u cvatnji pčele manje posjećuju, pa može oplodnja biti slabija. Zbog tog se vrše pokusi »parfimiranja« fungicida. Institut za pčelarstvo u Celle (SR Njemačka) provjerio je u praksi već poznatu činjenicu da koristi dodatak različitih žestokih pića — »travarica«. Provjera je pokazala da Kaptan fungicid s izrazitim odbojnim djelovanjem na pčele, to djelovanje gubi ako se tekućini za prskanje doda žestoko gorko alkoholno piće, načinjeno iz gorkih »trava«. Na osnovu tih istraživanja postoji mogućnost da se u sredstva za zaštitu bilja s repelentnim djelovanjem na pčele dodatkom »mirisa« ta nepoželjna pojava ukloni.

Jaglac i jagorčika

(Primula veris L.,Syn. Primula officinalis).

Vrlo raširen po cijeloj Evropi do preko 2000 m na suhim livadama i svjetlim šumama, u podrastu i živicama, u ravnici i gorju. **Zaštićen:** u Austriji — korijen i cvijet, u Švicarskoj i Njemačkoj — cvijet. Žilava trajnica sa širokim izduženim svjetlozelenim naboranim listovima, cijela biljka kratkodlako-baršunasta. Cvjetovi su svijetložuti na pojedinačnim dugačkim stapkama u središtu široke lisne rozete, visine 8 do 20 cm. Čaška je svjetlozelena, naduta, petokraka, poru ljena, kruna lijepo žuta sa 5 crvenih mrl ca i rubom. Prašnika 5, tučak 1, miris sl dunjav, korijen miriše kao aniš.

Za cvjetanje kaže Šimić: »Cvati odmah n kon snijega, tako da za par lijepih da vidimo prve cvjetove i pčele na njima. Cv ti do mjesec dana. Daje pelud i pomc nektara.«

Ima i kultiviranih vrsta u plavoj i crv boji, koje također imaju vrlo lijepe praš i vrlo su žilave tako da se — jednom zas đene na zaštićenom sjenovitom mjestu javljaju dugi niz godina u travnju svak proljeća i cvatu sve do ljeta.

Prije sam u svoj vrt pred domaći pčelinj donio sa gorskih livada desetak cvatu busena sa dosta zemlje i zasadio ih u ćim razmacima po tratini. Tokom godina se samo razmnožilo na oko 200 biljal koje se ljeti nisu ni viđale, ali su u prolje činile radostan i divan sag žutih cvjeti po kom su se pčele vrzmale od zore mraka. Često sam rano ujutro viđao cvjetnim čaškama više pčela, čak i nak blagog noćnog mraza, koje su tu od ve ri zaostale i obamrle pa čekale sunce. V puta sam takav bivak označio ceduljic na grančici uz oznaku broja pčela. Kas je, kad je zagrijalo sunce, sve su se te ćnice prenule, opskrbile nektarom i pe dom i sretno vraćale u svoje košnice. Sig no je, da na sunčanim livadnim padina i većim površinama sa desecima tis cvjetova mogu imati izrazito značenje proljetni razvoj pčela.

Dragutin Loc, Zagreb

Pčele sabiru DDT

Glasnik zaštite bilja (6/1983)

Istraživači malarije u slivu rijeke Ituxi u dručju Amazone (Brazil) otkrili su zan ljivu činjenicu. Naime, na zidovima su redovito prskani s DDT-jem pr Anopheles vrsta komaraca kao prenosik malarije, sakupljale su se u velikom br pčele. Radilo se je o mužjacima v Eufresia purpurata. Znanstvenici su utvr da te pčele DDT-i redovito privlači, pače da ga one uzimaju ali bez ikak znakova otrovanja. Uzrok tom ponaša nije objašnjen. Pretpostavlja se da m DDT-a odgovara nekom prirodnom mi koji u prirodi privlači pčele te vrste, s da ga onda pčele koriste za označava svog teritorija ili za pretvorbu u seksua tvari (PiP, 1983).

...rečavanje grabeža

...da i šprica su najuspješnije sredstvo ...tiv grabeža na pčelinjaku. Najveći gra... po najvećoj vrućini može se otkloniti za ... sata, bez ikakve štete na pčelinjaku. ...o sredstvo koristim već dvije godine na ...m pčelinjaku i kod mojih kolega.

...pčelarskim časopisima sam čitao o ne...ko drugih sredstava koja treba upotre...vati protiv grabeža. Prije dvije godine ...n imao jedan grabež koji sam pokušao ...šiti na dosad objavljene načine, ali to ...m uspio. Velika vrućina nije dozvolja...a da se košnica potpuno zatvori, suža...je leta nije pomoglo, jer je tuđica ušla ...košnicu i ona je gospodar situacije. Ma... je zajednica bila jaka, u njemu je ne...lo matice. Petrolej i stavljanje krpa na ...o nije pomoglo. Suzio sam leto i tako ...ao da dođe noć. Preko noći sam razmi...o šta da uradim.

...što sam na pčelinjaku imao špricu od ...a litre, koju sam ranije upotrebljavao za ...šenje okvira posle vrcanja, da se pčele ... nalijepe, odlučio sam da dođem rano ... pčelinjak prije nego što pčele počnu iz...iti, te da sa špricom zasipam sve pčele ...e dolaze na košnicu gdje je grabež izaz...n. Leto sam zatvorio i posmatrao dolazak ...adačica. Kad se na letu nakupilo dosta ...la, upotrijebio sam špricu s vodom ko...je pretvorena u maglu. Primjetio sam da ...le sa poletaljke bježe, pa sam tako od...o da se borim dva sata jer sam toliko ...o vremena za zadržavanje na pčelinja... Kako je vrijeme prolazilo, dan je posta... sve topliji, a navala pčela sve veća. ...kon jednog sata moje borbe sa napa...čicama, primjetio sam da napad postaje ... manji i manji. Kad se napad smanjio, ...a sam malo otvorio leto i gledao kako ...se ponašati pčele iz dotične košnice ...da njih budem zasipao vodom. Kada su ...košnice na poletaljku izašle pčele, raspr...sam po njima vodu. U međuvremenu su ...lje dolazile napadačice, koje su čim os...e vodu bježale, a dotične su se i dalje ...državale na poletaljki ili su bježale u ko...cu.

Došao sam do saznanja, kako se koje pčele ponašaju kod upotrebe mlaza vode, nastavio sam još jedan sat špricati vodu na one pčele koje dolaze sa strane. Tačno za dva sata uspio sam riješiti napad grabeža Sutradan kad sam došao napadnuta zajednica je normalno radila, grabeža više nije bilo. Ovakvo rješenje nisam očekivao.

Ovakvo rješenje moglo bi se staviti pod broj 1. Dakle, ovakvu obranu treba organizirati kod grabeža gde je tek u začetku.

Šprice su dosta skupe, ali se one mogu koristiti za više poslova na pčelinjaku. Vodite računa ,da se ne upotrebljavaju šprice u kojima je bio otrov za insekte.

Đorđo Sredić, Banja Luka

Uz pčelarski stacionar i uzgoj puževa

Ovim putem želim upoznati čitaoce »PČELE« s mogućnosti bavljenja uzgojem puževa pored stacioniranog pčelarenja. Meso puževa još u dalekoj prošlosti ne da je bila samo hrana, već i prava poslastica. I danas su veoma traženi, ne samo na našem tržištu, već i na inozemnom, gdje se pojavljuje kao devizna izvozna roba, bez mogućnosti zasićenja tržišta ili kako to zovemo, hiperprodukcije. Šta treba znati o puževima? Oni su isključivo vegetarijanci. Hrane se listom vinove loze, djetelinom, salatom, kupusom i drugim raznim povrćem, a i otpalim voćem. Napajaju se jutarnjom rosom, pa im nije potrebna voda. Hranu koriste u proljeće, i početkom ljeta, dok nadolaskom toplih dana, njihovi se apetiti smanjuju, sve do kasne jeseni, kada prestaju konzumirati hranu, te se pripremaju za zimski san. Još sa jeseni prije mrazeva, pronalaze u mahovini, ispod lišća, ispod korjena drveća, kamena svoje zimsko prebivalište. Vanjski otvor svoje kućice, zatvaraju vapnenastom opnom, koja ih štiti od zime, prirodnih neprijatelja, a ujedno

im koristi ova opna kao ventil za pročišćavanje zraka. U proljeće, kada se temperatura podigne iznad 10—13^0 C odbacuju opnu, izlaze i traže hranu. Po vrstama, ima brojnih puževa, ali mi ćemo se zadržati samo na tk. vinogradarskom pužu (lat. Helix pomatia) koji je najkrupniji i najkomercijalniji.

Osnovno, šta trebamo znati o puževima: Oni su dvopolne životinjice, (lat. Hermafroditi) što će reći, da jedinka ima ženske i muške organe. Parenje je ipak prisutno, tako da isti puž naizmjenično igra ulogu mužjaka i ženke.

Početak parenja počinje koncem travnja ili početkom svibnja. Nakon dvije sedmice iznesu od 50—100 sitnih bijelih jajašaca. Polažu se u zemlju, mahovinu ili ispod mekog crijepa i sl. Nakon trinaest dana, izleženi pužići, izlaze iz svog gnjezda noću i traže hranu. U uslovima dobrog timarenja, ovi pužići već iste jeseni su za potrošnju. Napomenimo ,da je životni vijek vinogradarskog puža od 10—15 godina, uz sposobnost neprestanog razmnožavanja.

Ja sam na svom pčelinjaku ,u površini oko 300 čhv ,ogradio jedan dio za uzgoj puževa. Najbolje je mjesto u hladovini, ispod voćaka ili lisnatog drveća, žbunja, jer puževi ne vole mnogo sunca. Ovo ograđeno zemljište, pletenom žicom u visini 50 cm, promjera rupice 10—15 mm, i na vrhu uvijenom prema unutra, treba prekopati i zasijati, djetelinom, salatom, keljem, graškom, lisnatim kupusom, i divljom vinovom lozom. To je ujedno i cjelokupna investicija u formiranju uzgoja puževa. Priplodnjaci se, za početak donose sa polja, živica i vinograda, ili se dobavljaju sa neke druge farme. Takvi primjerci se stavljaju u ograđen prostor, i služe kao bazna osnova ili matično leglo. Ugovaranje se može izvršiti u smislu kooperacije sa Vajda Export-odjel za proizvodnju i kooperaciju, ili sa bilo kojom drugom izvozno-uvoznom organizacijom.

Drago Žauhar, Zagreb

Upotreba respiratora

Na području naše zemlje računa se da je 50% pčelinjih zajednica oboljelo opasnom bolesti izazvanom krpeljom Varroa jacobson-varooza.

Shvativši opasnost koja prijeti našem pčelarstvu, skoro svi pčelari pristupili su tretiranju svojih pčela. I u onim krajevima g[...] još nije otkrivena varooza, pčelari tretir[...] pčele.

Većina sredstava kojima se suzbija ovaj [...]pelj su kemijski preparati koje pčelar k[...]sti zadimljavanjem na određeni način. [...] su u prvom redu »Varitan«, »Fenotiazi[...] »Danikoroper«, »Folbeks«, »Varroatin«, »V[...]rroazin« ili pak sredstva koja hlape »Mr[...]lja kiselina«, »Timol«, »Naftalin«, Sim[...]kar«, »Kamfor«, »Danikat« i niz drugih [...]mijskih sredstava.

Sva ta sredstva neka manje, neka više [...]gativno utiče i na čovječji organizam. [...]di toga pčelari kod upotrebe ovih sreds[...]va moraju biti oprezni i poduzeti mj[...] predostrožnosti (zaštitne mjere).

Pored ostalih mjera važno je zaštititi no[...] usta.

Ja koristim kao zaštitno sredstvo »RES[...]RATOR FF-M-68« kojeg proizvodi kemi[...] gumarska industrija »Miloje Zakić« — [...]ševac. Respirator je filtrirajuće sred[...] namijenjeno za zaštitu organa za dis[...] od štetnog djelovanja otrovne prašine, [...]talnih dimova i magle. Respirator se m[...] kupiti za prodati 1 i pol kg. meda. Obzir[...] na važnost njegove primjene nije skup[...] njega mogu nabaviti svi pčelari. Pčelari [...] mogu nabaviti preko svojih pčelarskih [...]ruženja, poljoprivrednih apoteka i dru[...] radnih organizacija koje se bave prom[...]tom zaštitnih sredstava ili izravno od pro[...]vođača na adresu Prodajna služba Kem[...]sko gumarske industrije »Miloje Zak[...] Kruševac.

Meho Bobeta Mos[...]

IN MEMORIAM

rug FILIP ŠIMIĆ rođen je 25. svibnja 904. godine u selu Bijela Stijena kod akraca, gdje je završio osnovnu ško-. Nakon toga pohađao je i gimnaziju Daruvaru, a 1950. godine upisao je oljoprivredni tehnikum u Zagrebu.

veći u siromašnoj obitelji poljopriv-ednika u najranijoj mladosti Šimić se sam bavio poljoprivredom. Već u vojoj 20-toj godini počeo se zanimati pčelarstvo, a nedugo zatim osniva čelinjak sa pokretnim saćem.

rug Filip Šimić učesnik je NOR-a d prvih dana ustanka. 1947. godine olazi u Zagreb gdje osniva »PČELAR-KU CENTRALU«, da bi odmah bio menovan za direktora, obavljajući tu unkciju sve do 1970. godine, dakle une 23 godine. Iste godine odlazi u irovinu. Obavljajući dužnost direkto-a »Pčelarske centrale«« Šimić ulaže elike napore u propagiranju potrošnje eda i to vrlo uspješno znajući da onzumiranje pčelinjih proizvoda ima veliku ulogu za zdravlje i vitalnost svakog čovjeka bez obzira na starosnu dob. Prije toga potrošnja meda kod nas bila je na vrlo niskom nivou. Također organizira otkup meda od domaćih pčelara, organizira proizvodnju pribora i repromaterijala. Djelatnost »Pčelarske centrale« orjentira isključivo na pčelinje proizvode i pribor, što je ostalo nepromjenjeno sve do danas. Za cijelo vrijeme rada u »Pčelarskoj centrali« održava vrlo tijesne kontakte sa pčelarima, obilazeći teren čitave Jugoslavije i pčelarima pruža pomoć kroz savjete. U to vrijeme objavljuje i dvije knjižice i to »Pčelinja paša« i »Seleće pčelarstvo«.

Za cijelog svog života propješačivši terene s pčelinjom pašom Šimić neumorno prikuplja materijal za svoju knjigu »Naše medonosno bilje« koja je izišla iz štampe 1980. godine. Ova knjiga predstavlja životno djelo Filipa Šimića. Pišući ovu knjigu Šimić se nije koristio nikakvim šablonama, već je u nju ugradio rezultate ustrajnog rada jednog ljudskog vijeka. Knjiga je dobila najviša priznanja stručnjaka iz domena botanike.

Cijeli svoj život Šimić provodi s pčelama i pčelarima. Za zasluge na razvoju pčelarstva Šimić je bio proglašen počasnim članom Pčelarskog saveza SR Hrvatske a uz ostala priznanja Skupština Saveza na Kongresu pčelara Jugoslavije održanom 1979. godine u Osijeku, dodjelila je drugu Šimiću najviše priznanje — zlatnu plaketu, za životno djelo i za rad na unapređenju pčelarstva.

Smrću druga Šimića Pčelarski savez Hrvatske kao društvena organizacija, njegove članice i svi pčelari širom Jugoslavije izgubili su istaknutog stručnjaka i zaslužnog člana.

???

Pčelinje zajednice napuštaju košnicu

1. Najjače pčelinje zajednice napuštaju košnicu preko noći.

Brzina leta pčela

2. Koja je brzina leta pčele u slobodnom letu, i dali lastavica može u tom letu uhvatiti pčelu?

Trutovi

3. Kao predznak moguće loše pčelinje paše, pčelinja zajednice tjera trutove iz košnice. Te iste zajednice, kasnije izležene trutove podnose, iako se paša nije bitno popravila.

Pčelari pčelarskog društva »Moslavina« Ivanić Grad

Odgovor:

1. Javljeni podaci i opažanja ne dopuštaju postavljanje određenih zaključaka nego samo raznih mogućnosti. Prema onom što se ove godine događalo na mnogim našim pčelinjacima pa i kod mene u prvi mah zaključio sam, da je po srijedi varroa. Taj zaključak otežava završnica prikaza (**»pčele su nestale preko noći«** i veterinarska analiza legla«. No pođimo redom iz vidokruga varroe. Prilikom rojenja stara je matica pala na tle, što se ponekad događa i bez prisutnosti krpelja, a tim prije, ako je bila poput zajednice već jako bremenita varroama. Roj se vratio, a s njim na velikom broju pčela i krpelji, kojih se osim toga stalno kotilo novih iz preostalog legla. K(naših pčela protiv varooze nije progran rana obrana. One osjećaju teret i opasnc i nastoje to savladati svojim atavističkl protuustukom živog sabiranja zaliha i u goja legla.

Mlada matica svojski je potegla, ali pote li su i krpelji, a kako je njihov ciklus ra mnažanja dva i po puta brži od pčelinje unaprijed se znade tko će izgubiti utakm cu. Tu međutim smeta konstatacija da s našli samo napušteno zatvoreno leglo, š može značiti nemoć ili nedostatak mati iliprirodni prestanak legla u drugoj polov ni rujna. Nema podataka da li je na neki od tih ćelija bilo u poklopcima malenih n pica (kroz koje su se iz ćelije izvukle dozre varooe) i da li je prilikom obavljanog pre leda tog legla obraćena pažnja ne sam nekoj eventualnoj bolesti legla nego i p sutnosti zametaka varroe na ličinkama lutkama. Događa se naime i kod varr kao ponekad kod opake gnjiloće legla, d pčele u slučaju teške infestacije napus kao roj i gnijezdo i zalihe i potraže dru stan, jer nisu svijesne, da »bolest«, tj. n metnike nose na sebi. Znadem više slučaj va da smo prihvatili takve kugaše-bjegu ce, koji nisu prenijeli kugu, npr. u jesen r Lonji 1952. god., a ponekad ponesu u za hama dovoljno spora u novo gnijezd Vjerojatnost takova bijega veća je dakal u proljeće i ljeti. Inače je tok takav, kal sam ja ove jeseni opažao, da matica s zajednicom zbog varroe toliko obnemogr da na većim pčelinjacima dolazi do ne buzdanog grabeža, u kom sudjeluju varrom vrlo oslabljeni pčelci puni me čineći u svom očaju drugima to,što će dvije tri sedmice njih same snaći,

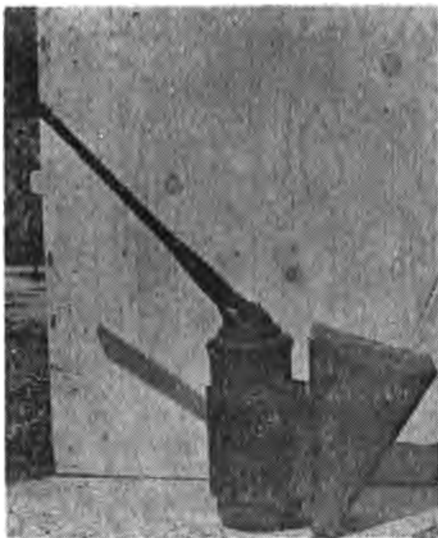
O samom pregledu ne mogu se upušta u ocjene, jer krpelji na razne načine pa na paši prelaze s obnemoglih pčela na j će i zdravije, tj. iz drugih košnica. Oni n mogu dugo preživjeti bez žrtve pa kad košnice ode populacija i oni će je napust ti. Ako je kod prijatelja pčelara nastao g

bitak pola pčelinjaka, onda svakako na neostalim treba tražiti uzrok, prije svega pokusno dimljenje ili druge probe, o čemu se u zadnje vrijeme u nas obilno pisalo i predavalo. Danas ne treba ni u najvećoj sumnji pitati ima li tu varroe ili ne. Ona je došla već svakako. Tko oklijeva i ne navali svim raspoloživim oružjem i sredstvima, sigurno će doskora izgubiti ne samo pola, nego sve pčelce.

U pčelcima koji su propali od varroe ne može se lako naći tragova i vidljivih dokaza. Krpelji odlaze sa žrtvama i jedino napušteno leglo, tu i tamo sa spomenutim rupicama na poklopcima, znak su, da su varroe bile vinovnici katastrofe.

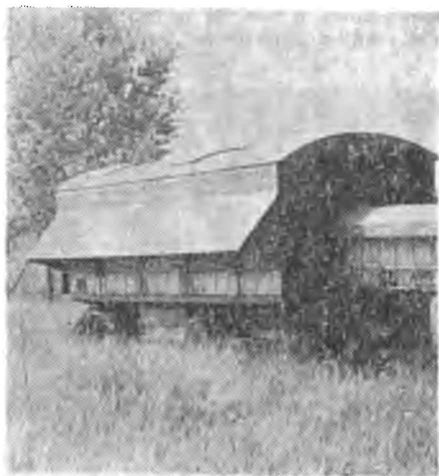
Drugi mogući uzrok je trovanje pčela nekim insekticidima, jer danas se osim klasičnih sredstava svašta upotrebljava i na ... ću, korovima, grožđu i drugim kulturama. Prije dvadesetak godina imao sam jedan pčelinjak na mađarskoj granici kraj Ferdinandovca (Kingovo), koji je lijepo uspijevao, jednom prezimio, a onda druge jeseni dosta kasno primih vijest o velikom umiranju pčela. Došao sam onamo oko 3 sedmice nakon događaja. U pčelinjaku od 3 reda lisnjača propali su svi pčelci u donjem i srednjem redu, a preživjeli svi u trećem gornjem redu. Bio je tu jedan bivšnik u blizini s pet šest pčelaca kom u njegovu neznanju o kapacitetu pašnih površina nije bila po volji prisutnost tih pčela ... su i domaćini posumnjali na sabotažu, ... je bilo rečeno, da su navodno i njegove pčele stradale. Bila je blizu sumnja da neki otrov mogao dobro prskati na donja i srednja leta, a teško na gornja 2 metra iznad zemlje. U košnicama osim lijepih ... ha poklopljenog netaknutog legla na po ... do 5 okvira nije ostalo ništa: niti otvorenog legla, niti zaliha (osim nešto peluda), pčela nešto malo na podnici, ali začudo ... ljcu ni traga. Zaključili smo, dogodilo se to nekako koncem kolovoza ili početkom rujna, da su preko u Mađarskoj primjenjivani neki otrovi (kontaktni) koji su obarali pčele. Dio zatrovanih pčela zadnjim snagama dočepao se leta u donjem i srednjem redu, unosio otrov i u košnice pa zatrovao ..., tako da su propale sve matice i pčele umirući bježale iz košnica. Mlađ iz legla ... je neko vrijeme uzgajao i poklopio otvoreno leglo dok nisu i same od unijetog otrova i zaliha umrle i napustile košnice. Pčelci u trećem redu svi su preživjeli, iako ... lo oslabljeni, jer i njihove su sabiračice ostale u polju, ali su im gnijezda s maticama ostala nezatrovana. No da je u pitanju moralo bi doskora nakon propasti biti dosta mrtvih pčela pred košnicama, a neki rigorozni pregled košnica, podnica i saća u tom pravcu morao pokazati prisutnost nekog otrova.

Baš sam sad razgovarao s jednim pčelarom iz okolice Zagreba, koji je lani izgubio 40 pčelaca, ostala su mu pred jesen, 3 koji su vrlo oslabljeni propali tokom zime. I njega je zavaralo, kao ove godine i mene, što su pčelci tokom proljeća i ljeta uzorno radili, napunili košnice medom i leglom, a tu je i bio zametak propasti: zbog brzine ciklusa varroe, svaka druga lutka ili dvije od tri imale su prije valjenja na sebi po 8 do 10 krpelja, koji su tako dali ne samo kržljavu mladu te za život i rad nesposobnu pčelu, nego su se u velikom broju bacili i na ostale pčele i maticu. I kod tretiranja obrambenim sredstvima događa se da stradavaju matice ili popušta obrambena želja pčelaca pa ih tuđice opljačkaju i unište za nekoliko dana. A ono što je ostalo na kraju ode s njima, čime je već nastala zasada

varroe u opasnim razmjerima i u tim pljačkašima. Pčelari stoga moraju zbog opstanka svojih pčela voditi brigu, da se varroa suzbija u cijeloj njihovoj bližoj i daljoj okolici. Bolest treba prijaviti smjesta i veterinarskoj stanici, koja će i sa svoje strane biti dužna da poduzme mjere suzbijanja i zaštite.

2. Pčele obično lete brzinom od 18 do 22 km/h, maksimalna brzina letenja im je po Huberu 40,225 km/h. Kod pabirčenja jedan izlet sabiračice nektara traje 26,8 minuta, kod sabiračica peludi 8,6 minuta. Vodonoše međutim obave prema udaljenosti vode ili pojila i potrebama od 50 do 100 izleta na dan. Kad lete od većih pčelinjaka i koncentracija košnica na neku veliku udaljeniju pašu, pčele lete u tzv. uskom pojasu ili koridoru najvećom brzinom, po dr Heroldu brzinom od 50 km/h. Začudo u tom metežu nikad ne dolazi do sudara, u tom koridoru one su vrlo agresivne i sigurne i nijedna ptica ne će se usuditi da se zaleti na pčelu u takovom toku, jer ako jednu pograbi stotinu drugih pčela zabušiti će se na nju i izbosti je do smrti. Pčele takovog koridora u nizu od 700 košnica uništile su u Lonjskom polju jedne godine (mislim 1958.) zaprege od 4 konja za dvadesetak minuta. Bila je velika omarina pred oluju, zemljani neravni put sjekao je poprijeko taj koridor u kom su pčele letile zbog vjetra nisko na metvicu i vrbicu (drenak). Uznojeni

konji vukli su balvane iz šume, kočijaši se nisu snašli, jer su pčele i njih napale. Da su prerezali odmah zapregu i oslobodili životinje, konji bi pobjegli usprkos ubodima natrag u šumu. Tako ostadoše ležati uz kola osuti žalcima kao da ih je mraz prekrio. Istoga dana ja sam na drugom mjestu u tom polju spriječio da dvije zaprege krenu sijenom prije večeri kući putem kraj naših pčelinjaka, jer su pčele već u polju bile nesnosne, a za opisanu nesreću čuli smo tek idućeg dana.

Lastavice lete u jedrenju obično 50— km/h prema visini leta i igre mušica u zr ku, u svrhovitom obrušavanju mogu dose — isto kao i soko — do 135 km/h ili i v še da mu uteknu. Lastavice mogu naravi uloviti u letu i pčele i trutove i matice i to i čine, osobito ako visoko u zraku ned staje druge lovine. Osobito u jesen pri odlazak na jug, ali su štete, osim nekih iz zetaka, beznačajne. Tako su se jedno tmurnog dana koncem rujna na rubovin šume u Lonjskom polju skupile ispred naš i pčelinjaka Bjelovarčana od preko 4 košnica velika jata lastavica u selidbi. I drveću je sjedilo u nedogled na tisuće l stavica ,stotine su počele jedriti ispred n ših košnica, iz kojih je srećom bio slab i let i tu se ne bi vratila nijedna pčela. Plj skali i vikali smo bacali granje sa slabi učinkom dok nije pok inž. Švab reskir nekoliko metaka iz sačmarice i zaplaš lastavičji zbor. Jata su se smjesta digla odletjela dalje.

Nije međutim točna pretpostavka nek pčelara da lastavice i druge ptice zbog ž lca love samo trutove. One dobro znaju d pčele moraju uhvatiti poprijeko i gutati u robu pri čemu žalčani aparat otpada. N sve u svemu one, svrake pa i druge pti samo izuzetno za tmurna vremena ulo neku pčelu ili truta pred pčelinjakom. Op snija je Pčelarica ili Krasna žuna (Mero apiaster), koja je specijalizirana za hvat nje pčela. No **Brehm** izvješćuje o osamlj noj pletari, koju je »obrađivalo« trajno pčelarica pa ipak nisu zapažene značaj štete. Mnogo je opasnija žaba krastač Kad sjedne za proljetna jutra pred košni pa onako za doručak proguta do 150 pč la.

3. Trutovi su sposobni za oplodnju i to i je primarna svrha — od 40. do 50. dan od položenog jajašca. No oni osim te fun cije za jakog razvoja i paše nasuprot p grešnom legendarnom shvaćanju obavlj ju niz drugih poslova u okviru svog tjele nog ustrojstva. Kad ne treba više ni jedn ni drugo ni treće tada, kako ste i sami op zili, pčele po spartanskom načelu guraju košnica ono pedesetak do stotinjak isluž nih staraca što su ostali od tisuću i vi drugih, koji su već prije slično svim pčel ma radilicama izašli i umrli izvan košnic A u isto vrijeme iako u manjoj količini, pč le kao u smjeni straže uzgajaju nove tr tove pa izuzetno neki od tih mladih mom ka ostaju u bogatim zajednicama sve d proljeća.

ranjska medena
ženjača

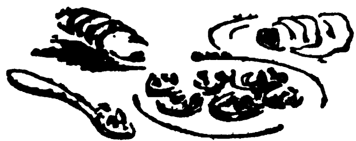
me se 1/2 kg meda i stavi se kuhati. Za lo vrijeme kuhanja treba se skidati na. Kada se pjena prestane hvatati, iba se u taj med suhog raženog kruha fino tucanih oraha, po želji). Kad se jesa ohladi umiješa se malo kore od nče i cimeta i ostavi stajati preko noći. deći dan toj smjesi se još doda 1 žlica a i 1 žlica vina

m se priredi tijesto. Tijesto se priređuje 1/2 kg brašna, 1 cijelog jajeta i 1 anjka, 50 do 60 gr. maslaca, 30 gr. ra, 15 gr. kvasca, 1/3 l mlijeka i malo .

sto se dobro izradi i tanko razvalja, a im se po njemu razmaže medena masa, se sve poput savijače smota i stavi u h na toplo mjesto. Kad se tjesto uzdig- namaže se jajetom i stavi peči. Peče se 1 sat.

kg meda u loncu stavimo na vatru. U goj posudi izmiješamo 1/2 kg pšeničnog šna s 1/4 šećera pa zamijesimo s vrućim dom. Poslije 12 sati u masu dodamo 2 la jajeta, malu žličicu sode bikarbone, krupno nasjeckanih badema i mijesimo a sata.

sto razvijemo u veličini pleha, stavimo pripremljen pleh i pečemo dok se lijepo zarumeni, a onda premažemo rastopljenim šećerom i još pola sata pečemo na blagoj vatri, dok se dobro ne zarumeni. Vruće izrežemo na kocke. Ovi kolači se mogu držati po nekoliko mjeseci.

Pića od meda

Takozvana medica tj. medom zaslađena voda bila je uopće prvi umjetni napitak za ljude, a Hipokrat je medicu preporučao u raznim bolestima kao okrijepu.

Medno vino nije ništa drugo nego jače ukuhana medica, koja sasvim prevrije, pa se nakon češćeg pretakanja puni u boce. Ako dobro priređeno medno vino odleži jedno 2 do 3 godine, dobije okus dobrog španjolskog slatkog vina.

Za priređivanje mednog vina treba: čista i mekana voda, i čisti med.

Slatka se medica (na 56 lit. vode uzme se 15 kg meda) u čistom kotlu tako dugo kuha i odpjenjuje, dok ne nestane pjena na površini tekućine, a ukuhana masa tako zgusne, da može nositi svježe kokošje jaje, smije samo vrh proviriti iz tekućine. Tada se sva tekućina nalije u hrastovo bure. Bure se s ukuhanom medicom postavi na toplo mjesto, da provrije. Nakon 4 do 6 tjedana otoči se provrijna medica u manje bure, ali tako da se svaki talog procijedi. Medica još i u manjem buretu naknadno vrije, tako da se bure samo slabo začepi. Za nekoliko dana medica ishlapi, pa se nadolije iz boca. Poslije godinu dana, medica se pretoči u drugo bure, koje se dobro začepi i spremi na hladno mjesto. I pri tom pretakanju treba mutež filtrirati.

Ovakvo medno vino može se u hermetički zatvorenim bocama godinama sačuvati. Što je starije to je finije i bolje.

Z. V.

Oglasi

Prodajem od 1. svibnja 1984. nadalje oko 60 komada rojeva. Cijena povoljna.

Albin Bujan
I. G. Kovačić 16
tel. 811-381
51300 **Delnice**

Pčelari: Stalni sam kupac starog saća. Cijena po dogovoru. Pišite koliko cijenite 1 kg.

Božidar Cvetković
Istarska 25
tel. (043) 842-584
43260 **Križevci**

Kupujem kamion ili prikolicu s dobrim AŽ košnicama napučenih pčelama ili praznim.

Ivo Čajkovac
M. Tita 15
54400 Đakovo

Kupio bih posjed od 2,5 do 3 jutra u komadu, u blizini sočnih livada, mješovitih šuma, šiblja i žbunja radi uzdgoja pčela, nedaleko željezničke ili autobusne stanice. Kupujem i sve brojeve Pčele iz god. 1983.

Ivan Bregovac
Škrinjari 28
43214 **Žabno**

Prodajem stroj za obradu drveta »Standard -Hobi«, koji hobla pili, freza i brusi.

Vlado Biondić
M. Tita 23
43000 **Bjelovar**

Kvalitetne satne osnove svih dimenzija iz dostavljenog voska, kojeg dezinficiram izrađujem od 1. prosinca na dalje.

Rudi Orešnik
Čečovje 70
62390 Ravne na Koroškem

Izrađujem sve dimenzije satnih osnova i le. Primam sve količine čistog voska primjesa. Od posve čistog voska ne o jam ništa, a od nečistog samo po pot Patvoreni vosak vraćam. Vosak prije up be se prečisti i dezinficira. Za 1 kg o đenog voska naplaćujem 100 din. Za s posao dajem garanciju. Satne osnove dajem. Cijena 950 din po kg. Šaljem tom, pouzećem.

Stjepan Jakubec
Braće Porobića 53
74400 **Derventa**

Prodajem ovogodišnje sjeme facelije. C na 1.000,00 po 1 kg.

Mirko Repulec
Lučinci
55320 **Orljavac**

Prodajem potpuno nov pčelinjak 3,50 u koji stane 3 reda AŽ košnica i 6 na ljača. Cijena povoljna. Pčele su zdrav matice mlade.

Ivan Žerjav
P. Miškine 10
42328 **Donja Dubrava**

Prodajem ručni valjak za izradu saća, ši 32 cm.

Slavko Marjanović
Ljubić, Tomašević 9
32000 **Čačak**

Prodajem 5 bačava za med od 200 l kanti od 50 l, te 5 bačava za lož ulje 200 l.

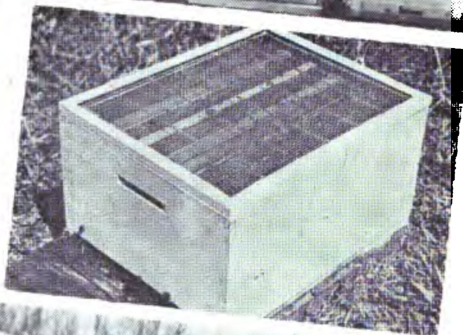
Stjepan Prstačić
Ilica 250
41000 **Zagreb**

Pčelu izdaje Pčelarski savez Hrvatske, 8. maja 26/III, 41000 Zagreb, tel. 272-383. Izd savjet: Valent Ambrošić, Josip Belčić, inž. Tatjana Brence-Lazarus, Nikola dr Nikola Fijan, Milenko Gavrilović, Vladimir Hajduković, inž. Esad Kovačević, Krešić, Marko Luković, Ivan Matijašić, Blaško Pajnić, Lovro Plantak, Nikola R inž. Napoleon Salvaro, inž. Nenad Strižak, Dušan Šakota, inž. Stjepan Nesek, M Vignjević i Zdenka Vlainić. Uredništvo: Nijaz Abadžić, Mirko Brence, inž. Mirko vija, dr Ratko Dobre, Dragutin Loc, Stevo Lončarević, Josip Katalinić, prof. dr Milković, inž. Stjepan Nesek, Milan Preočanin, i mr Đuro Sulimanović. Glavni i odg urednik: Koviljka Majnarić, dipl. vet. Članovi pčelarskog saveza Hrvatske plaćaju č rinu preko pčelarskih društava i to 600 dinara u što je uračunata i pretplata. Pre za tuzemstvo iznosi 450, a za inozemstvo 600 dinara. Cijena pojedinog broja za tuz je 50, a za inozemstvo 70 dinara. Pretplatu prima Pčelarski savez Hrvatske, br računa 30102-678-6553. Časopis se tokom godine može otkazati. Rukopisi se ne vr

Tisak: Štamparija »Ognjen Prica« Daruvar.«

pčela

ORGAN PČELARSKOG SAVEZA SR HRVATSKE
SAVEZA PČELARA SR BOSNE I HERCEGOVINE

102

GODIŠTE 102
ZAGREB 1983
BROJ **12**

YU ISSN 0031-3416

pčela

ORGAN PČELARSKOG SAVEZA HRVATSKE I SAVEZA PČELARA BOSNE I HERCEGOVINE

Godište 102 Broj 12 Godina 1983.

Stručni časopis »Pčela« osnovalo je Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo u Osijeku godine 1881. te je dugo godina izlazilo pod naslovom HRVATSKA PČELA

To je najstariji pčelarski časopis na Slavenskom jugu. Godine 1967. ujedinjuje se »Pčela« sa časopisom »Pčelarstvo« koji izlazi u Zagrebu od godine 1946. Odonda ujedinjeni časopis izlazi pod imenom »Pčela«

Glavni i odgovorni urednik:

Kovilika Majnarić, dipl. vet.

Vlasnik i izdavač:

Pčelarski savez Hrvatske, 8 maja 26/III. 41000 Zagreb, telefon 272-383
Broj žiro računa 30102-678-6553.

Tisak »Ognjen Prica«, Daruvar

Ukazom Predsjedništva SFRJ broj 1 18. siječnja 1982. godine časopis »Pčela« povodom stogodišnjice izlaženja za naročite zasluge i postignute uspjehe u populariziranju i unapređivanju pčelarstva, odlikovan je **ORDENOM ZASLUGA ZA NAROD SA SREBRNIM ZRACIMA.**

SADRŽAJ:

YU ISSN 0031-3416

pčela

God. CII — prosinac br. 12 — Zagreb 1983.

Pčele u sudskom veterinarstvu

Prof. dr Mato Winterhalter, Zagreb

Pčele u širem smislu riječi domaće su životinje; ljudi, da bi ih koristili već ih hiljadama godina uzgajaju i njeguju. Na pčelama se kao i na stoci od davnina uvriježio i pravni pojam vlasništva sa svim pravima i dužnostima koji iz toga proizlaze. Zato se u pravnom smislu pčele kao domaće životinje tretiraju i definiraju kao stvar i to živa, stvar koja je sposobna da se kreće, da osjeća a po svojim biološkim osobinama pod izvjesnim okolnostima, po današnjim pravnim poimanjima, po okolinu u kojoj žive i kreću su i opasna stvar. Ovo posljednje u tom novom pravnom poimanju bit će za pčelare od većeg značaja.

Ipak u pravnom poimanju pčele se donekle razlikuju od ostalih domaćih životinja. Tako se na primjer u bivšem Općem Građanskom Zakoniku (austrijskom) u članu 384, čijim se pravilima ukoliko nisu donešeni novi propisi, sudovi mogu i dalje služiti, a u ovom području koliko mi je poznato nisu, pčele se smatraju domaćim životinjama sa svim pravima koja iz toga proizlaze, ali ako prilikom rojenja vlasnik roj ne uhvati u toku 2 dana, roj smije svako zadržati i prisvojiti ako je sletio na javne površine, a isto tako i vlasnik zemljišta na čije je zemljište roj sletio. Sve u svemu pčele su domaće životinje, a pčelarenje sastavni dio stočarske proizvodnje. Kako u privrednoj eksploataciji domaćih životinja relativno često dolazi do raznih sporova, ni pčelarstvo u tome nije ni malo pošteđeno, naprotiv može se reći da će sudskih sporova zbog pčela i oko pčela biti sve više. Zato ih sve više ima i u praksi sudskog veterinarstva. Razlog tome su pčelarenje pod novonastalim uslovima, a i u novinama u našem sudskom zakonodavstvu. A jedno i drugo u interesu je pčelara da to znaju i koriste, da bi izbjegli razne sporove.

Ostavimo za sada po strani klasične sporove u kupoprodaji po pitanjima jamstva, koji su danas relativno rijetki i zadržimo se na ona koja su mnogo češća i uopće dominiraju u sudskom veterinarstvu. To su pitanja odgovornosti za nastanak šteta iz mnoštva raznih razloga i to prvo traženja pčelara za nadoknadu nastalih šteta na njihovim pčelama i obratno odgovornosti pčelara za štete koju su prouzročile njihove pčele. Sve je to već manje više regulirano pravnim propisima, iako još ponekad nije u svemu precizirano. Međutim mogućnosti za nastanak šteta pa prema tom i odgovornosti u oba pravca u pčelarstvu su veće nego u drugim granama stočarstva s razloga što je i način života i eksploata-

* Prof. dr Mato Winterhalter, profesor u mirovini, Veterinarski fakultet u Zagrebu

cije pčela drugačiji. Pčela, da bi mogla živjeti i proizvoditi, veoma je pokretna, izlijeće kilometrima daleko na površine koje nisu vlasništvo njihovog vlasnika a te iste površine koriste i drugi također i vlasnici zemljišta ,što je čak za zajednicu korisnije, vlasnici i korisnici tih površina ipak moraju voditi računa i o »tuđim« pčelama. Društvena zajednica nastoji da se interesi i vlasnika i korisnika površina i pčelara čije pčele slijeću na ta zemljišta usklade, ali ako se to ipak ne dogodi i nastanu štete na pčelama, nastati će i sporovi. I tu treba znati svoja prava ali i svoje dužnosti i obaveze.

S druge strane pčele su životinje koje vlasnik uz najbolju volju zbog njihove naravi nema i ne može imati pod stalnim nadzorom, a mogu prouzročiti štete i na ljudima i na životinjama za koje će pčelar pod izvjesnim uslovima biti odgovoran, prvenstveno nadoknadom štete. Naime, pčele sasvim sigurno mogu ponekad biti neposredna opasnost po život i zdravlje i ljudi i životinja, a mogu smetati pa često i onemogućiti urednu upotrebu i korištenje zemljišta, javnih puteva i td. Pčelar može biti odgovoran za štete koje su počinile njegove pčele sve ako se i nalaze na njegovom vlastitom zemljištu ukoliko su nepravilno smještene i na taj način ugrožavaju korištenje zemljišta susjedima. To danas sve više dolazi do izražaja u svakodnevnom životu zbog promjena načina života ljudi, izgradnji kuća za odmor, povećanog broja pčelara itd. Pčele su kako se danas savremeno kaže nosioci i prouzročitelji štetnih »imisija« po okolinu, što je vrlo često predmet sporova pri držanju domaćih životinja i pčelari o tome moraju voditi računa. Nadalje, savremeno pčelarenje sve je više uvjetovano sa selenjem pčela na sezonske paše, često i na velike udaljenosti. Svako selenje je povezano sa izvjesnim rizikom po pčelara, među ostalim i odgovornostima za štete koje su počinile pčele zbog grešaka učinjenih od samih pčelara, tako smještavanje košnica be prethodne dozvole i općinskih vlasti vlasnika zemljišta na koje će se smjestiti košnice, nepoštivanje propisa o smještaju pčela s obzirom na javne puteve, neobaziranje na uobičajene načine držanja domaćih životinja na području gdje su privremeno smjestil pčele i mnogo drugih momenata. Naročita opasnost po okolinu pa prema tome i odgovornosti pčelara nastaju prilikom transporta pčela. Za vrijeme transporta pčele žive pod izuzetno nenormalnim uslovima, stalno su pod stresom i postaju u pravom smislu riječi pod izvjesnim okolnostima po okolinu »opasna živa stvar« i mogla bi za sobom povući ne samo subjektivnu odgovornost na osnovu krivice, nego i objektivnu odgovornost bez obzira na krivicu, u smislu odredaba Zakona o obaveznim odnosima o čemu će u jednom od idućih napisa biti posebno govora

Pčele mogu oboljeti i od veoma opasnih bolesti. Zato se neke zarazne bolesti pčela kao i u ostalih životinja suzbija i sprečava njihov nastanak zakonom propisanim mjerama, potpuno isto kao i u drugih domaćih životinja. U suzbijanju zaraznih bolest pčela bilo da se ne sprovode određene mjere za suzbijanje, ili što je još gore usprkos zabrane seli se sa zaraženim pčelama na nezaraženo, ili se sa zdravim pčelama odlazi na područja u kojima vladaju zarazne bolesti pčela koje se suzbijaju po odredbama zakona također podliježu odgovornostima pčelara ponekad i krivičnoj.

U udruživanju pčelara postoje također određena prava i dužnosti koje treba poštivati. U protivnom i ovdje može doći do sporenja. U medicini pa i u svakodnevnom životu opće je pravilo bolje je spriječiti nego liječiti. Tako i ovdje. Pravilno odmjereni i ispravan postupak u radu uvjetovat će da do sporova neće ni doći. A ako ipak do njih dođe, dobrom voljom i sporazu

nom mirnim putem mogu se mnogi sporovi i bez suda zagladiti. Ipak da bi se tako postupilo treba znati ono najosnovnije da bi se došlo do svojih prava, ali i da bi se spoznale i svoje odgovornosti.

Kobno nevjerovanje

Josip Belčić, Peteranec

Javljaju mi se pčelari iz raznih krajeva i tuže se da im je varroa desetkovala pčelinje zajednice. Traže pomoć u pola dvanaest. Htio bih vam pomoći svima jer mi to i savjest nalaže ali, dok bi vi nabavili dobar i siguran preparat za dimljenje, prošlo bi dvanaest i bilo bi kasno za dimljenje. Temperatura će pasti, pčele će se stisnuti u zimsko klupko i dim bi obuhvatio samo manji broj pčela na periferiji klupka, dok u samo klupko uslijed gusto zbijenih pčela ne bi mogao ući. Bio bi to uzaludan i jalov posao. Valja pričekati do proljeća pa spašavati ono što ostane do tada živo.

Pitamo se kako je naše pčelarstvo dospjelo u takvo katastrofalno stanje, kako se varroa mogla toliko proširiti? Najveći broj naših pčelara ništa o pčelarstvu ne čita i o varroi ništa nezna. Prve dvije godine pčele kako tako podnose varrou, ali treće godine sigurno propadaju. Tako će najveći broj pčelara ostati bez pčela. Kod mnogih dobrih pčelara koji znadu za varrou, kriva je nebudnost i nevjerovanje da bi varrou na pčelinjaku mogli imati. Jedni kažu, nikud ne selim otkud bi varrou mogao dobiti? Tu se opet potvrđuje za mnoge nerazumljiva istina da se pčele zalijeću u druge košnice na nevjerojatne daljine. U svijetu kukaca nema primjera takvoj upornosti i rafiniranosti u krađi kao kod pčela. Kad popusti paša pčele odlaze na nevjerojatne daljine u potrazi za hranom. Njihov instinkt dovest će ih do košnice u kojoj sve **ne štima,** gdje iz raznih razloga nije organizirana obrana kako treba i gdje će pčela vješto ukrasti med. Tom prilikom ona će pritajeno biti u košnici među gusto zbijenim pčelama i ako u zajednici ima varroe, tu je prava zgoda da pređe na nju i da je prenese u svoju košnicu. U takvim prilikama prenose se i druge bolesti pčela i legla. Nemojte nasjedati pričama naivčina da varroa dolazi zrakom ili da je pčele ostave na cvijetu. Prvo varroa ne može letjeti, a drugo ona ne ostaje na cvijetu jer se ne hrani nektarom nego pčelinjom krvlju. To su priče za djecu. Za nove pčelare kojih je sve više, potrebno je osvrnuti se kako se varroa razmnaža, čime se hrani i kako se uništava, kojim sredstvima i načinom.

Varroa se hrani pčelinjom krvlju (hemolimfom). Pčela nema krvne žile kao drugi organizmi, ona ima bezbojnu krv koja natapa sve organe u njezinom zatku. Kolutići zatka spojeni su tankom kožicom koju varroa lako probije i siše joj krv. Varroa se smješta na donjoj strani zatka i što je u većem broju to pčeli prije isišu krv. Pčela bez krvi ugiba, kao što i čovjek kad iskrvari umire. Kad se varroa namnoži prelazi i na leglo. Ispitivanjem je utvrđeno da šest puta više prelazi na trutovsko leglo nego na radiličko. U leglo varroa ulazi kad ličinka ispuni stanicu, pred poklapanjem. U jednu stanicu i po više varroa ličinkama ili već lutkama siše krv što ima za posljedicu da se pčele legu kao invalidi, bez krila, nogu, ili kojeg drugog organa, a takve ih pčele izbacuju iz košnice.

Preparata za uništavanje varroe dimljenjem, ima više ali nije dobro ako ih pčelar upotrebljava bez poznavanja ili preporuke nekog dobrog pčelara koji ih je iskušao. Od nekih preparata ugibaju matice. Ima ih i otrovnih i za čovjeka, pa se takvih treba kloniti. Zapravo sve su to otrovi, ali koji u malim dozama ubijaju varrou, a pčelama i leglu ne škode. Preporučam vam ove:

1) Apiakaridin, dobije se kod Dalmatinske Pčelarske Zadruge Split, Saveznička obala 13. ili Končareva 100.

2) Kolutovi za dimljenje vrlo efikasni bez imena, dobiju se kod Korač Nikole, Police 32. 79300 Trebinje.

Uz svaki preparat dobije se uputa za upotrebu. Dimljenje se obavlja u proljeće i jesen kad u košnici nema legla, jer tada varroa nije skrivena u leglu. Ako je varroa uzela maha može se dimiti peko cijele sezone jer ne škodi leglu.

Treba upozoriti da se za dimljenje upotrebljava žeravica od suhog bukovog ili grabovog drveta. Drveni ugalj ne valja upotrebljavati jer je on tako jak da može razvaliti dimilicu.

Kolutovi za dimljenje mogu se nabaviti preko zime da u proljeće budu pri ruci. Osim toga kroz zimu treba izgraditi okvire građevnjake koji se vodoravno po polovici pregrade letvicom. U gornjoj polovici pčele obično izgrade radiličko saće i napune ga medom, a u donjoj polovici izgrade trutovsko saće koje matica rado zanese. Kad je leglo poklopljeno a u njemu varroa, saće izrežemo i varrou ubijemo pretapanjem legla u vosak. To ponavljamo preko cijele pašne sezone i na taj način mehanički uništavamo varrou.

Ovih dana posjetio nas je jedan naš prijatelj pčelar, da se samnom i mojim sinom posavjetuje što mu je sada činiti jer mu je varroa učinila veliku štetu. On je prikolicu sa pčelama postavio na jednu veću betoniranu površinu ,da tu zimuje. Zaprepastio se kad je vidio da je ta betonska površina pokrivena velikim brojem mladih pčel[o] sve samih invalida, bez nogu ili kril[a] koje su pčele izbacile iz košnica. Ka[o] svjestan pčelar bilo mu je jasno, št[o] znači gubitak tolikog broja mladi[h] pčela pred uzimljenje. To se dogodil[o] kod svih zajednica sa ovogodišnji[m] mladim maticama koje su do u kasn[u] jesen legle. Sa starijim maticama t[o] nije bio slučaj, jer su ove ranije prest[a]le nesenjem. Kad je pregledavao zaje[dnice] dnice s mladim maticama, našao j[e] saće iz kojeg su se izlegle mlade pčel[e] invalidi, zaleženo jajašcima. Pitao na[s] je što do sada radi?

Još ima dana i sa plus 15°C. a dimi[ti] se može i do plus 12° C. Dimite sa K[o]račevim kolutima u svaku košnicu pu[stite] po 10 dimova i tada to ponovit[e] još tri puta tako da svaka zajednic[a] primi po 40 dimova. Ako se za osa[m] dana pojavi još dovoljno toplo vrij[e]me, dimite opet, pa ako bude moguć[e] i treći put. To je bio naš odgovor ko[jeg] smo nadopunili još ovim. Na podnic[u] metnite bijeli papir da se vidi kako s[e] proširila varroa. Nakon dimljenja prv[e] varroe padaju već nakon dva sata ostale i nakon dva dana i dulje. Pčel[e] ih izbacuju iz košnice, pa se mogu vid[jeti] jeti i na poletaljci. Varroa je tako sitn[a] da čovjek mora imati dobar vid da j[e] uoči. Inače može se vidjeti pomoć[u] povećala koje povećava 5 ili 10 puta.

Mi vodimo borbu protiv varroe i pom[o]ću okvira građevnjaka. To je normala[n] okvir pregrađen vodoravno po polovi[ci] letvicom. Umeće se prazan, a pčele v[eć] na prvoj paši izgrade u gornjoj polov[i]ci radiličko saće i napune medom, [a] na donjoj polovici izgrade trutovsk[o] saće koje matica odmah zanese. U [to] saće kad ličinke rastom ispune stanic[e] a pred poklapanjem, naseli se varr[oa] i ispija krv već formiranoj pčeli. Tak[o] poklopljeno trutovsko saće izrezujem[o] i pretapamo za vosak. Okviri građe[v]njaci postavljeni su kod svih košnic[a] na istom mjestu. Drugi okvir sa desn[e] strane.

Pčelarstvo u Meksiku

Stevo Lončarević, Zagreb

Već prvi stanovnici tropskih područja Meksika uzgajali su i koristili pčele bez žalaca (Melipone Triganae). Na poluotoku Yucatan stanovnici Maya uzgajali su takve pčele.

Prema popisu od 1970 godine u Meksiku je bilo oko 1,040.919 pčelinjih zajednica, ali je do danas taj broj povećan. Mnoge su primitivne košnice pretvorene u moderne. Godišnja proizvodnja meda u normalnim godinama iznosi oko 58,000.000 kg, od čega se oko 80% izvozi u strane zemlje. Meksiko je na prvom mjestu u svijetu u pogledu izvoza meda.

Danas u Meksiku ima oko 42.000 pčelara i to su većim dijelom seljaci, kojima je pčelarstvo sporedno zanimanje. Osim toga u Meksiku se nalazi i nekoliko velikih pčelarskih poduzeća, kao i srednje bogatih pčelara.

Pčelarske organizacije u Meksiku

U Meksiku postoje 3 velike pčelarske organizacije, kao nacionalne Unije pčelara, sa 96 manjih pčelarskih organizacija, koje su na osnovu zakona o udruženju farmera (udruženi u Yucatan pčelarski komitet). (Poluotok Yucatan) i udružene tzv. Lol-Cab, čiji je rukovodilac član nacionalnog komiteta za pčelarsko planiranje i koji koordinira sa Sekretarijatom za poljoprivredu i hidrauličke resurse u okviru službenih organizacija. U okviru tih službenih organizacija oni surađuju sa sekretarijatima za trgovinu, finansije i agrarnu reformu Meksičkog instituta za vanjsku trgovinu, nacionalne laboratorije, za industrijski razvoj itd.

Pčelarske zone Meksika

Uzimajući u obzir najvažniju karakteristiku svake regije, glavne vegetacione vrste, (pčelinje paše, vrijeme cvatnje, vrste meda) teritorij Meksika podijeljen je na 5 velikih pčelarskih zona i to:

1. Sjeverna zona. Sjeverna zona zauzima 930.000 m^2, gdje se nalazi oko 160.000 pčelinjih zajednica (košnica sa pčelama) i sa oko 3.000 pčelara koji godišnje proizvedu oko 2.000 tona meda. (60% košnica su još s nepokretnim saćem).

Iako je ova zona najveća u Meksiku, zauzima gotovo 50% površine, ipak je pčelarstvo u njoj slabo razvijeno, uglavnom zbog ekoloških obilježja ovog područja. To najviše zbog malo oborina u toku godine (prosječno oko 300—400 mm godišnje). Ovo se područje smatra kao polupustinja, pa su vegetacija i pčelinje paše vrlo nepovoljne za pčelarenje.

Tako npr. zahvaljujući navodnjavanju nekih područja, pčele mnogo pomažu u oprašivanju voćaka i drugih poljoprivrednih kultura. Glavna cvatnja većine biljaka počinje u travnju i svibnju. U zonama bogatim sa oborinama nalazi se još jedna značajna cvatnja u rujnu i listopadu, što posebno utječe na seleće pčelarenje, koje je otežano zbog loših puteva.

2. Centralna zona. Na 400.000 km^2 nalazi se oko 450.000 košnica s pčelama, od čega 1/3 u primitivnim košnicama. Na ovaj broj košnica dolazi oko 10.000

pčelara. Godišnja proizvodnja meda iznosi oko 13.000 tona. Klima je pretežno suptropska i u višim regijama, zbog čega se i naziva visoka meksička klima. Spontana flora je raznolika i bogato zastupljena. Postoje uglavnom dvije godišnje cvatnje, jedna u travnju i svibnja, a druge od rujna do prosinca. Visoka zona za vrijeme cvatnje sa mrazevima ostaje neiskorištena. Suša je glavni uzrok za slabu pčelinju pašu niskih zona sa slabim oborinama. Dobiven med iz modernih košnica je izvrsne kvalitete, ima svijetlo-žutu boju i mali postotak vlage, a aroma i ukus su izvanredni i ugodni.

Ovo je najgušće naseljena zona, odnosno regija zemlje. (Skoro 70% od ukupnog stanovništva Meksika.) Radi toga se računa da je ovdje najveća produkcija meda, koja pokriva potražnju. Smatra se da je proizvodnja meda u ovoj zoni najveća i iznosi oko 8—9 miliona kg godišnje.

3. Pacifička zona. Ova zona zauzima regiju brdskog lanca Siera Madre Occdental sve do obale Tihog oceana, od države Sinaloa do granice Južne Gvatemale, dakle otprilike 260.000 km². O 330.000 košnica vodi brigu oko 500 pčelarskih stručnjaka. Od spomenutog broja samo ih je 15% sa primitivnim košnicama. Oni proizvedu godišnje oko 10.000 tona kvalitetnog meda. Poslije cvatnje glavnih medonosnih biljaka u listopadu i studenom, nastaje kišni period, a zatim ponovo počinje cvatnja u ožujku, travnju i svibnju. Boja meda je vrlo različita, od vrlo svijetle, pa do svijetlo-žute boje. Zahvaljujući klimi i izdašnoj paši, u ovoj zoni postoji mogućnost dobrog razvoja i uzgoja pčelinjeg legla, iako je u nekim godinam unos zbog suše prilično slab. Osi toga glavna smetnja ove zone je p manjkanje dobrih puteva, koji su čes neprohodni i za seleće pčelarenje g tovo nemogući, tako da se pčele r mogu potpuno iskoristiti.

4. Golfska zona Meksika. Ova zon obuhvaća oko 250.000 km² površin ima oko 220.000 košnica s pčelama oko 5.000 pčelara. Godišnja proizvo nja meda kreće se od oko 7.000 ton Na sjeveru ove zone nalazi se nekolik suhih područja, a na jugu naprotiv, područje bogato oborinama. Oborir su najčešće u okolini Tabasco, gdje s one tako obilne, da iznose i preko 4 r na m².

Na ovom području glavne su pčelin paše od naranči i drugog južnog voć od kojih tamošnji pčelari dobivaju travnju traženi na svjetskom tržiš kvalitetni med od naranči.

Vrijeme pčelinje paše od spontane fl re je u studenom, a zatim od travnj

do lipnja. Značajnije smetnje za proizvodnju veće količine meda je suša u proljeće, a u jesen mraz, a na sjeveru prekomjerne oborine. Kvaliteta meda je jako različita, ali je ipak najbolji od citrusa (limunova stabla).

5. **Zona poluotoka Yucatan.** Procjenjuje se da ova zona zauzima oko 140.000 km², na kojoj se nalazi oko 550.000 košnica s pčelama i oko 16.000 pčelara. U normalnim vremenskim uvjetima dobije se oko 26.000 tona meda. Zahvaljujući tropskoj klimi ova je zona vrlo bogata nektarom i peludom, koje od studenog do lipnja daju izdašnu pašu pčelama. Valja spomenuti da je ova zona po površini najmanja, ona uvijek daje najviše meda. Kao razlog tome smatra se činjenica što je čitava zona bogata pčelinjim pašama i to što se pčelari s pokretnim saćem.

Mali se broj ljudi bavi pčelarstvom, jer se smatra da slobodno vrijeme nije dovoljno iskorišćeno za mali broj košnica s pčelama.

Prinosi meda u raznim zonama

Sjeverna zona: prosječno 30 kg po košnici godišnje od jednog vrcanja,

Centralna zona: 40 kg meda po košnici u dva vrcanja,

Pacifička zona i morskog zaliva: 50 kg po košnici u dva vrcanja,

Zona poluotoka Yucatan: preko 50 kg u tri i više vrcanja u istoj godini.

Proizvodnja, izvoz i domaća potrošnja meda u Meksiku

Godina	Proizvodnja tona	Izvoz tona	Domaća potrošnja tona
1970.	30.000	22.701	·7.200
1971.	25.500	17.316	7.300
1972.	39.000	31.096	7.700
1973.	34.000	25.259	8.000
1974.	42.000	22.068	8.500
1975.	39.000	30.099	9.000
1976.	58.000	49.918	18.500
1977.	62.000	53.014	9.000
1978.	54.000	44.959	19.000
1979.	57.000	45.919	11.081
1980.	50.000	39.423	18.577

Ekonomski značaj pčelarstva u Meksiku

Smatra se da sva sredstva uložena u pčelarstvo (pčelarska oprema i saobraćajna sredstva čine oko 3.000 miliona meksikanskih pesosa (službeni kurs je 1 meks. pesos je oko 1 am. dolar). Zahvaljujući pčelarstvu osigurana su radna mjesta za 42.000 osoba. Osim toga postoje također sporedne fabrike za izradu pčelarskog inventara i najzad poduzeća za pakovanje meda. Unutarnja bruto vrijednost kreće se od oko 4.240 miliona meksikanskih pesosa.

Značaj pčelinjih proizvoda u prehrani starijih

Bojana Milković, Zagreb*

Poznata je činjenica da su ljudi koji se tokom svog života pridržavaju načela pravilne prehrane, tj. jedu umjereno miješanu hranu bogatu svježim voćem i povrćem, izbjegavaju industrijski obrađene namirnice (npr. bijeli šećer, bijelo brašno i sl.) uzimaju redovito med ili druge pčelinje proizvode zdraviji. Uz redovito kretanje i aktivnosti, starost za njih ne predstavlja teškoću za organizam.

Starenjem organizma dolazi do bitnih promjena u tijelu čovjeka. Starenjem se smanjuje životna energija, opada mišićna snaga i moć, usporena je izmjena hranjivih tvari u organizmu, smanjuje se aktivnost stanica, dolazi do oslabljenja svih životnih funkcija organa, elastičnosti krvožilnog sistema, smanjuje se lučenje žlijezda sa sekrecijom (probavni hormoni i fermenti, spolni hormoni itd.). Dolazi do smanjenja probavnih sokova. Smanjuje se dišni kapacitet. Često dolazi do ubrzanog disanja i nagomilavanja štetnih tvari u organizmu. Živčani sistem slabi i sporije reagira.

Svakako da je sve to individualno, i ne moraju se sve posljedice starenja očitovati. Posljedice starenja se očituju kod svakog organizma drugačije, što sve ovisi o mnogo raznih faktora, no prehrana je jedan od vanredno značajnih. Prehrana treba biti zdrava i uravnotežena, ne samo kod mladog organizma koji se razvija i raste, već i kod starog organizma! Za vrijeme starenja čovječji je organizam neobično osjetljiv na greške u prehrani. Posljedice loše ishrane su često nepopravljive, a očituju se i brzo. Starost često prate hipovitaminoze, kao i pomanjkanje mineralnih tvari naročito željeza i kalcija.

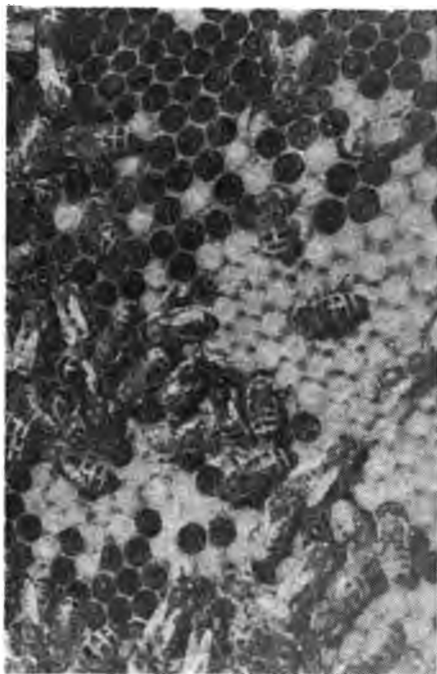
Prema preporuci suvremene medicinske znanosti energetske potrebe osoba starijih od 60 godina su orijentaciono utvrđene radi različite fizičke aktivnosti pojedinca. Teži se, da se zadrži tjelesna težina na stalnoj razini, što se mora provjeravati redovitim vaganjem. Mora se nastojati spriječiti nagomilavanje suvišnih kilograma, a s druge strane spriječiti mršavljenje tj. razgradnju vlastitih zaliha u organizmu.

U pogledu potreba za bjelančevinama, tim građevinskim materijalom, preporučuju se visokovrijedne bjelančevine čak i više nego kod mlađih osoba, jer kod starijih postoji tendencija pojačane razgradnje. Preporučuje se da se opet ne povećava pretjerano količina bjelančevina, jer kod njihove razgradnje dolazi do jačeg opterećenja bubrega, a izgleda do većeg lučenja kalcija iz organizma. Dakle radi poremećaja u resorpciji, kao i radi povećanih mogućnosti raznih oboljenja, potrebe za bjelančevinama trebaju biti kao i kod odraslih osoba, time da su zastupljene visokovrijedne bjelančevine. Potrebe za mastima se smanjuju, a preporučuju se biljne masnoće. Potrebe treba da su smanjene, jer je i lučenje sokova gušterače smanjeno. Za stariju dobnu skupinu vrijedi pravilo da oko 50—55% od ukupne energije se treba podmirivati od ugljikohidrata. Mnoge starije osobe imaju poremećenu toleranciju glukoze — što još uvijek nije posve razjašnjeno — pa se preporučuje da se iz dnevne prehrane izbaci bijeli šećer, te da se upotrebljava med

* dr sci Milković mr ph Bojana

i šećeri iz voća i povrća. Isto tako preporučuje se upotreba crnog brašna, a i brašna iz cijelog zrna radi prisustva balastnih tvari koje potpomažu rad i pražnjenje crijeva. Vitamini i mineralne tvari od vanrednog su značaja za ljudski organizam radi održavanja osnovnih biokemijskih procesa. Kod starijih osoba ti procesi već podliježu promjenama bilo radi samog procesa starenja, bilo radi učestalih popratnih bolesti. Čini se da starije osobe imaju naročito potrebu za vitaminima B skupine (naročito B_1, B_6, B_{12} i folna kiselina). Nadalje vitamin E, a često kritična može biti opskrba starijih osoba D vitaminom. Potrebe za vitaminom C su čak kod nekih starijih osoba i veće nego kod mlađih te se kreću oko 80 mg dnevno. Zato starije osobe moraju imati svakodnevno na jelovniku svježeg voća ili povrća. Od mineralnih tvari naročiti je problem kod starijih osoba pomanjkanje kalcija i željeza bilo da je pomanjkanje ovih tvari u hrani, bilo radi drugih procesa u organizmu koji idu na štetu ovih minerala.

Med, a i ostali pčelinji proizvodi, sadrže mnoge neophodne tvari koje su u pomanjkanju kod starijih osoba. Ljekovitost meda i ostalih pčelinjih proizvoda poznata je već stoljećima. Vrijednost pčelinjih proizvoda je u njihovom sastavu koji se nikakvim tehnološkim postupcima nedaju umjetnim putem izvesti. Naime, ako je nauka danas vanredno napredovala, još se uvijek nezna u potpunosti šta je med. Invertni šećer, kojeg med sadrži u najvećoj količini, sastoji se od grožđanog i voćnog šećera, koji su od vanrednog značaja za energiju u organizmu i za rad mišića srca i ostalih neophodnih organa. Osim toga med sadrži vanredno vrijedne bjelančevine koje su neophodne za organizam naročito starijeg čovjeka. Vrijednost meda za starije je u njegovom sadržaju vitamina B grupe i E vitamina, a ako uz to starija osoba uzima dovoljno svježeg voća i povrća

bilo u sokovima, bilo salatama ili sl. te se dovoljno kreće na suncu, neće biti problema sa hipovitaminozama. Po mom mišljenju, najveća je vrijednost pčelinjih proizvoda — naročito meda, matične mliječi i peluda u raznim smjesama ili samih za sebe, u tome što ti proizvodi sadrže tvari koje ostale namirnice imaju u neznatnim količinama ili uopće nemaju, a to su hormoni i fermenti, koji su naročito kod starijih osoba u pomanjkanju.

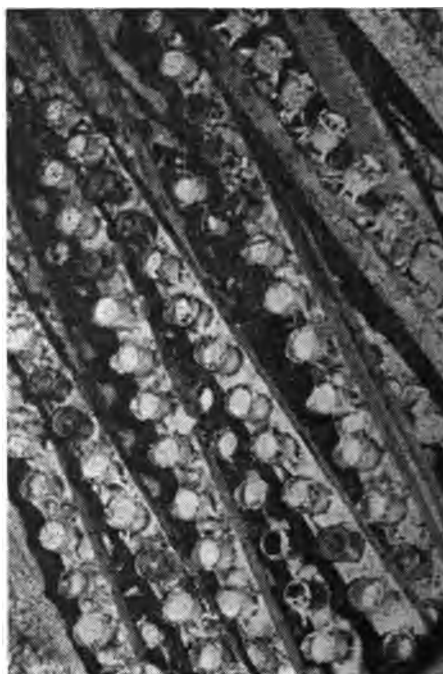
Poznata je činjenica da med ima antirahitična i antianemična svojstva. Ta svojstva su ne samo kod organizma koji raste i koji se razvija značajni, već i kod starog organizma kod kojeg postoji opasnost od raznih vrsta sideropenične anemije (malokrvnosti u pomanjkanju željeza), kao i česta pojava kod starijih osoba kod kojih poslije menopauze dolazi do sklonosti razgrađivanja kostiju i to više nego što se sintetizira kalcija u kostima, pa su radi toga starije osobe sklone osteoporozi.

Prema tome su vanredna svojstva meda, a i ostalih pčelinjih proizvoda jer djeluju antirahitično i antianemično što je od ogromnog značaja za starije osobe. Svojstva meda da se u medu otopljene pojedine djelotvorne tvari bolje iskorištavaju u organizmu nego same od sebe, npr. lijekovi, vitamini, hormoni i sl, naročito su značajna za starije osobe. Med se kod starijih ne preporučuje uzimati kao namaz, što je kod nas čest običaj, već otopljen u čaju, mlijeku ili voćnom soku i to tri puta dnevno poslije obroka. Kod osoba koje nemaju dovoljno želučane kiseline, preporučuje se uzimati med tik pred obrok. Tako će se popraviti i apetit starije osobe. Treba stalno upozoravati sve one koji uzimaju med kao ljekovitu namirnicu, da se ne smije stavljati u pretople otopine, jer će se kod više temperature razoriti fermenti i hormoni, i time će se umanjiti vrijednost meda. Med je značajan kod starijih osoba i radi njegovog blagog laksativnog djelovanja tako da se poboljšava stolica, jer često starije osobe radi oštećenog zdravlja ne mogu i ne smiju uzimati jaka laksativna sredstva. Zato se i preporučuje uzimanje meda ili smjese mliječi, propolisa i meda u jutro natašte, u čaju od kamilice i metvice i prije spavanja. Tako će se poboljšati stolica a i otpadne tvari koje su nastale razgradnjom hrane, lakše će se izlučiti iz organizma.

Kada se radi o starijim osobama koje boluju od raznih oboljenja, uz redovitu terapiju koju oni uzimaju preporučuje se i uzimanje ljekovitih čajnih smjesa s medom koje su naročito djelotvorne kod određenih oboljenja. Napominjem da med od lipe ne bi trebalo davati osobama koje pate od srčanih oboljenja radi sadržaja glikozida koji štetno djeluju na srčani mišić i rad srca.

Svi oni koji dnevno ne uzimaju barem 2 žlice meda više su neprijatelji svoga zdravlja nego prijatelji. Trebalo bi zbog toga med pratiti čovjeka od rođenja pa do smrti. Kod nekih oboljenja gušterače, šećerne bolesti i sl. med se ne preporučuje uzimati. Suvremena dijetoterapija mnogih oboljenja upotrebljava med a i ostale pčelinje proizvode.

Mišljenja sam da proizvodi pčela još uvijek kod nas nisu u potpunosti našli svoje mjesto koje im inače po njihovom vanrednom značaju za ljudsko zdravlje pripadaju, a naročito se nedovoljno i nepravilno primjenjuje kod onih koji bi ih najviše trebali, tj. kod ugroženih grupa stanovništva u ovom slučaju kod osoba starije životne dobi.

Povećanje broja pčelinjih zajednica putem rojeva

Zvonimir Klinar, Bjelovar

Poznati su nam načini razmnažanja pčelinjih zajednica bilo prirodnim putem — rojevima, ili umjetnim putem — razrojavanjem postojećih zajednica. Za pčelara koji povećava pčelinjak i broj pčelinjih zajednica postoji dilema da li ulaziti u trošak i kupovati rojeve ili razrojavatii svoje postojeće zajednice. Kupovati rojeve je trošak a i rizik jer mora nam biti dobro poznat pčelinjak i pčelar, da znamo što kupujemo. Ako imamo uvid u postojeće stanje, a sigurni smo u pčelara da će nam dati vjerodostojne podatke, tada dileme nema; kupiti rojeve, a svoje pčelinje zajednice ne dirati već ih uključiti u proizvodnju meda i ostalih pčelinjih proizvoda. Sa tim iskustvom povećao sam ove godine u svibnju i lipnju svoj pčelinjak za 30 košnica koristeći priliku da kupim rojeve na pčelinjaku veterinara u penziji Klinar Ivana u Lovincu koji ima 30 pletara. Poznato mi je da su te pletare uredno držane, svaka na svojoj praktičnoj podnjači putem koje su prihranjivane, a koje su omogućile pčelaru primjenu svih lijekova koje primjenjujemo i u košnicama sa okvirima protiv nozemoze i varooze.

Moj dio posla bio je 1. svibnja dovesti 30 košnica bez pčela sa uokvirenim satnim osnovama a 4. srpnja doći po košnice s rojevima.

U međuvremenu pčele su se rojile i svaki uhvaćeni roj naselio je po jednu košnicu. Tek nastanjeni roj na početku formiranja legla bio je tretiran dimnim sredstvima protiv varroe, a to je ujedno izgodna prilika da u ljetnom razdoblju kada nema legla kod roja izvršimo detaljno dimljenje ljekovitim sredstvima. Daljnji razvoj legla i život roja tekao je uz prisustvo timola. Kod četiri roja došlo je do gubitka matica, vjerojatno za vrijeme »svadbenog leta« što je odmah primjećeno pa je pčelar intervenirao dodatkom novog roja drugenca ili trećenca sa mladom maticom. Cijeli postupak naseljavanja novih košnica vođen je stručnom rukom savjesnog čovjeka tako da sam na svoj pčelinjak dovezao 30 nastanjenih košnica s mladim oplođenim maticama, zdravih zajednica koje ulaze sigurno na zimovanje i obećavaju od proljeća nesmetani razvoj jer je kod njih od početka proveden cijeli program zdravstvene zaštite.

Budući da svojih 20 pčelinjih zajednica — usmjerenih na proizvodnju meda — nisam oslabio razrojavanjem, uspio sam od njih izvrcati 800 kg. meda. Uz prosječnu cijenu od din. 150 po 1 kg. predstavlja vrijednost 120.000 din. Kako me nabava i trošak prevoza 30 pčelinjih zajednica stoji 60.000 din ostao mi je pristojan višak prihoda uz svih 20 neoslabljenih pčelinjih zajednica za daljnu proizvodnju, a nabavljenih novih 30 pčelinjih zajednica mogu se već u proljeće uključiti u redovnu proizvodnju. Iz navedene računice proizlazi, da je nabava prirodnih rojeva za povećanje broja pčelinjih zajednica pokazala pozitivan rezultat uz najmanji ulog truda i vremena.

Nema dakle sumnje, da bi i za povećanje intenzivne pčelarske proizvodnje bila vrlo korisna proizvodnja prirodnih rojeva. Toj proizvodnji mogli bi se posvetiti iskusni pčelari, kod kojih postoje uvjeti za držanje običnih (»prostih«) košnica. Uz malu investiciju za pletaru (iz slame, loze ili šiblja) ili običnu daščaru zbijenu iz 5 kraćih dasaka — **uz upotrebu jeftine praktične podnjače** i uz **provođenje programa zdravstvene zaštite,** mogao bi svaki pčelar držati poveći broj pčelinjih zajednica namijenjenih samo daljnjoj reprodukciji.

Takova proizvodnja ne zahtijeva ni veći fizički napor, pa se njome mogu baviti i starije osobe. Poželjno je tek, da u okolini pčelinjaka ne bude visokih stabala. Tim načinom pčelarenja koristilo bi se bujno cvijeće proljetnih dana kako od korova, tako i od kulturnog bilja i voćaka. A pčelar bi od likvidiranih »ostarjelih« zajednica uvijek dobio i ponešto meda i dosta voska, a prodani rojevi donosili bi mu glavni prihod.

Uz moderno intenzivno pčelarenje bit će sve veća potražnja prirodnih rojeva, jer kako vidimo, u intenzivnoj proizvodnji se pčelaru ne isplati razrojavati svoje velike zajednice. Nadalje se traži proizvodnja pčelaca zbog sve većih pojava zaraznih i nametničkih oboljenja, a i primjena insekticidnih sredstava pridonosi mnogo gubicima pčelinjih zajednica. S druge strane, pčelinji proizvodi su sve više traženi, kako za domaće tržište, tako i za izvoz. Radi svega toga bi trebalo proizvodnju prirodnih rojeva u općem interesu kao i u interesu unapređenja pčelarstva — svesrdno pomagati.

Podnjača

Ivan Klinar, Lovinac

U našoj knjizi »PČELARSTVO« (IV. izdanje iz 1979. god.) opisana je u prilogu:

PČELARENJE PLETARAMA (našeg uvaženog pčelara i pčelarskog pisca Josipa Belčića) (str. 443. — uz fotografije 224. i 226.) **PODNICA.** U narodu sam čuo češće »podnjača«, pa mi se taj naziv čini pogodnijim. Opis podnice (podnjače) u rečenom prilogu »PČELARSTVA« je dosta sažet. A u praksi — možda — i premalo korišten. — Mislim zbog napuštanja prostokošničarstva iz već poznatih razloga, a vjerujem, da ih ima više, nego što je to u prilogu navedeno. Pored svojedobne propagande protiv prostokošničarstva uz istodobno favoriziranje okvirnih — (tj. umjetnih ili »modernih«) košnica i novije prilike na selu napuštanjem mladog naraštaja a samim tim starenjem seoskog stanovništva — znatno se je smanjio broj ne samo »prostih« već i okvirnih košnica na selu. Nadalje i zbog pojava pčelinjih bolesti — pa i zbog sve lošijih pčelinjih paša otežano je znatno i održavanje pčelinjih zajednica. Mnogo se okrivljuju i insekticidi, koji se sve više moraju upotrebljavati za zaštitu biljnih kultura i voća. A nije mi poznato, zašto u proteklih desetak i više godina ne medi vrijesak, a i vriština je — izgleda — pošla istim putem. Ali opet s druge strane uslijed veće potražnje »seoskih« proizvoda a time i sve većih cijena — pa time i sve težih uvjeta za život u gradu — nazire se sve više i povratak selu i poljoprivredi. Pa i povratnici s privremenog rada, koji se sve više približavaju penziji — počinju se interesirati za poljoprivredu, pa tako i za pčele. A pčelinji proizvodi se traže sve više, ne samo u vidu meda i voska, već je i propolis mnogo tražen, pa pelud, matična mliječ i pčelinji otrov. Ti se proizvodi traže osim za hranu (med) — industriju (vosak) — a gotovo svi spomenuti proizvodi za proizvodnju lijekova i kozmetičkih sredstava.

Ovim prikazom, želio bih istaći sve veće značenje pčelarske proizvodnje, a time i svijetliju budućnost te grane privrede. A za povećanje broja pčelinjih zajednica trebat će sve veća proizvodnja prirodnih rojeva, što znači više »prostih košnica «ali na praktičnijim

pčela

YU ISSN
0031-3416

ORGAN PČELARSKOG SAVEZA HRVATSKE I
SAVEZ PČELARA BOSNE I HERCEGOVINE

Osnovalo Hrvatsko-slovensko pčelarsko društvo u Osijeku godine 1981.

ZAGREB 1983.

GODIŠTE CII

102
godina izlaženja

VLASNIK I IZDAVAČ PČELARSKI SAVEZ HRVATSKE

Tisak »Ognjen Prica« Daruvar

SADRŽAJ PO BROJEVIMA

BROJ 1 — SIJEČANJ

BROJ 2 — VELJAČA

BROJ 3 — OŽUJAK

BROJ 4 — TRAVANJ

BROJ 5 — SVIBANJ

BROJ 6 — LIPANJ

BROJ 7 — SRPANJ

BROJ 8 — KOLOVOZ

BROJ 9 — RUJAN

BROJ 10 — LISTOPAD

BROJ 11 — STUDENI

BROJ 12 — PROSINAC

SADRŽAJ PO PODRUČJIMA

BOLESTI, ŠTETNICI I OTROVANJA PČELA

BIOLOGIJA PČELA, UZGOJ MATICA I SELEKCIJA

PČELINJA PAŠA I MEDONOSNO BILJE

PČELINJI PROIZVODI I APITERAPIJA

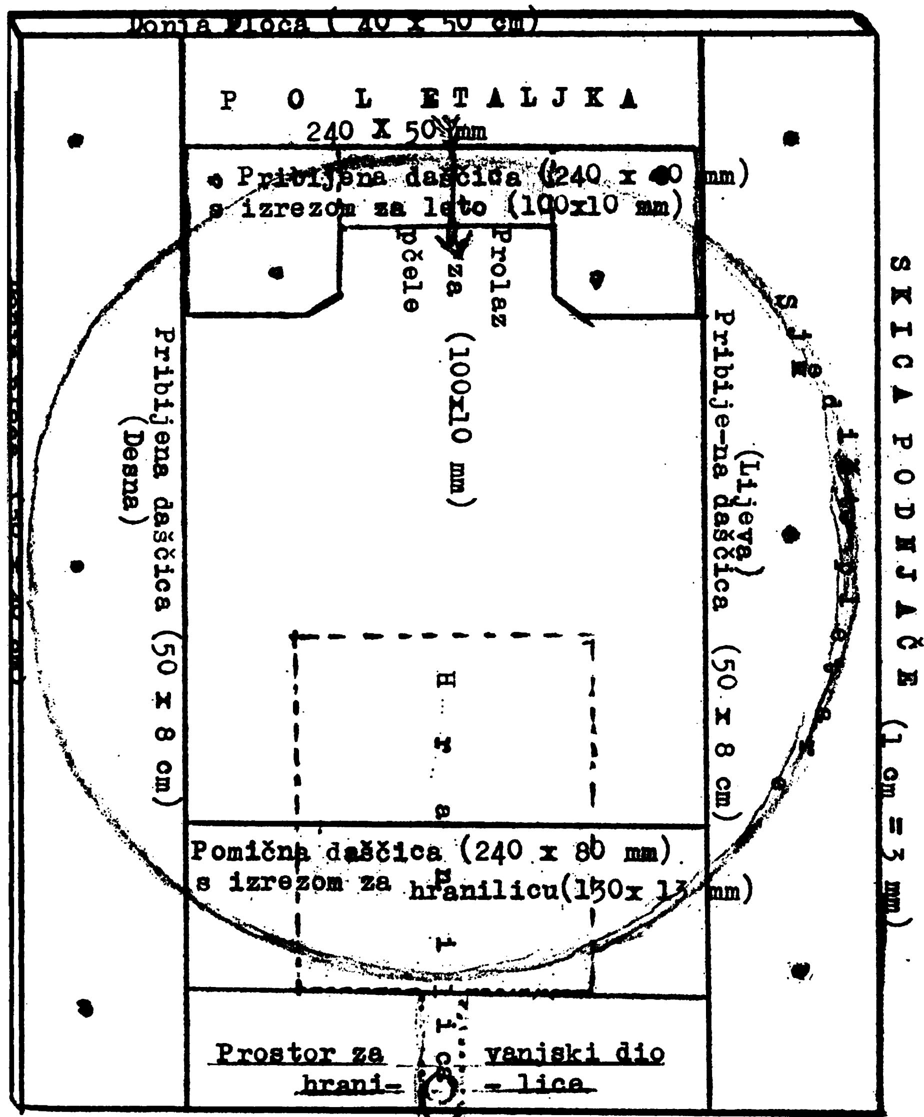
IZ POVIJESTI PČELARSTVA

TEHNOLOGIJA I MEHANIZACIJA PČELARSTVA

ORGANIZACIONA PITANJA, SKUPOVI, VIJESTI

INDEKS IMENA

PREDNJA STRANA PODNJAČE

STRAŽNJA STRANA PODNJAČE

podnjačama, koje omogućuju provođenje cijelog programa zdravstvene zaštite kao i prihranjivanja te stimulacije razmnažanja. I tako smo konačno došli do teme o proizvodnji jedne praktične (čak bi mogla biti i standardna), a jednostavne podnjače. Takva se podnjača može primijeniti za sve pčelinje nastambe, kojima promjer (kod okruglih) — odnosno stranica (kod četvrtastih) ne prelaze 40 cm. A takovih je najviše, jer pletare imaju obično promjer oko 38 cm, a seoske daščare imaju stranice najviše između 30 do 35 cm. Te »primitivne« nastambe po tim dimenzijama odgovaraju prirodnim

pčelinjim nastambama i ujedno odgovaraju najbolje prirodnom razvoju pčelinje zajednice. Visina takovih šupljina nije važna, jer pčele grade prirodno odozgo, gdje je najtoplije, prema dolje dokle stignu prema svojoj snazi, vanjskim prilikama i raspoloživom prostoru.

Za nastambe većeg promjera odnosno širine može se lako izraditi analogna (podjednaka) podnjača većih dimenzija, ukoliko prikazanu u ovom članku nazovemo »standardnom« obzirom na veliku većinu (čak 99%) dimenzija prostih košnica (pletara i daščara).

Za ovu našu »standardnu« podnjaču odgovara jedna donja ploča površine 40 x 50 cm. Ta ravna ploča može biti od lesonita dostupne debljine (obično oko 5 mm) — a svakako bi bila bolja (ali skuplja!) od iverice — bez obzira na debljinu — pa od bilo kojeg drveta (jela, smreka, topola, lipa — a ne bi smetalo ni tvrdo drvo samo da se ne »baca« (iskrivljuje) — jer ploča ima samo funkciju, da drži ostale elemente — kao i cijelu pčelinju nastambu nad sobom. Na tu ploču pribiju se s obje dulje strane daščice 50 cm duge, široke 8 cm, a debljine uobičajene »colerice« — te mogu biti blanjane, a i ne moraju. Između njih dolaze dvije isto takove daščice 8 cm širine, a 24 cm dužine (prema raspoloživom prostoru između pribitih podužnih daščica). Na prednjoj daščici izreže se u njenoj sredini 10 mm visoko, a 10 cm dugačko leto za prolaz pčela — i taj izrez stoji na donjoj strani. U širini leta (10 cm) izreže se ta daščica u cijeloj debljini na polovinu širine (4 cm) sa svrhom, da se pčelama skrati put u prolazu kroz leto, a mogu se ukloniti i »čoškovi« radi lakšeg prelaza pčela s podne ploče na satine. Tako izrađena daščica se pribije na donju ploču 5 cm od prednjeg ruba i ta prednja površina ploče služi odmah kao poletaljka. Na stražnjoj daščici izreže se također na donjoj strani izrez, koji će služiti za umetanje hranilice. Ako je hranilica limena (za AŽ košnice) onda taj izrez mora biti 1[illegible] cm širok i 13 mm visok. Ako je hranilica proizvedena u drugim dimenzijama mora se napraviti i odgovarajući izrez ili se ručno izrađena hranilica mor[illegible] prilagoditi načinjenom izrezu na donjoj strani stražnje daščice. Stražnj[illegible] daščica se ne pribija na donju ploč[illegible] — mora biti pomična prema potreb[illegible] pčelinje nastambe, kao i za skidanj[illegible] prigodom čišćenja donje ploče ili vađenja kartona, koji smo umetnuli za iznošenje trunja (mrtvih parazita poslij[illegible] dimljenja i ostalih otpadaka). Za vrijeme, kad nije stavljena hranilica, zatvori se izrez na stražnjoj daščici odgovarajućom letvicom (24 cm dugačkom dimenzija 2 x 3 cm.) To su svi element[illegible] te tzv. »standardne« podnjače, tek z[illegible] bolje i lakše razumijevanje bilo bi potrebna i neka skica, iako je sve jednostavno i lako shvatljivo za onoga koji je bilo što slično sastavljao.

Batne razlike od »podnice« opisane u pčelarstvu sastojale bi se u slijedećem

1. Nijedna prosta košnica, koja će se staviti na opisanu podnjaču ne treba imati vlastito leto (dakle ne treba izrez za leto, a ako je već napravljeno treba ga zatvoriti). Pčele naime izlaze i ulaze kroz leto na prednjoj daščici.

2. Prihranjivanje i dodavanje tekućih lijekova vrši se sa stražnje strane kroz izrez na stražnjoj POMIČNOJ daščici. Ako se pomična daščica izvadi — može se sa stražnje strane izvaditi podmetnuta ljepenka (polivinilna podloga) ili očistiti unutarnja površina donje ploče.

3. Hranilica s bocom za prihranjivanje leži također s vanjskim svojim dijelom na isturenom dijelu donje ploče.

Kako su na taj način lijeva i desna strana podnjače slobodne, mogu se tijesno poredati na svojoj podlozi na svojih 40 cm širine.

Radi dulje trajnosti preporučljivo je podnjaču konzervirati uljem, bojom ili parafiniranjem. Oko leta se preporuča obojiti raznim bojama.

Registracija vozila za prijevoz pčela

Tatjana Brence-Lazarus, Zagreb

Sve više pčelara koji nabavljaju vlastita vozila za prijevoz pčela se javljaju s problemom registracije vozila. Postoje dvije kategorije. U jednu kategoriju spadaju teretna motorna vozila s ugrađenim pčelinjakom, a u drugu kategoriju teretna motorna vozila na kojima košnice nisu ugrađene.

Citirat ćemo dio Zakona o cestovnom prometu koji se odnosi na ovu problematiku.

4. Prijevoz za vlastite potrebe što ga obavljaju građani i građanske pravne osobe

Član 88.

Za prijevoz stvari za vlastite potrebe građani odnosno građanska pravna osoba (u daljem tekstu: građanin) može se koristiti samo jednim teretnim motornim vozilom do najviše pet tona nosivosti, odnosno traktorom s priključnim vozilom do najviše pet tona nosivosti.

Iznimno, građanin se može, bez ograničenja nosivosti iz stava 1. ovoga člana, koristiti:

– teretnim motornim vozilom s ugrađenim pčelinjakom;

– priključnim vozilom (plato i sl.) za prijevoz građevinskih strojeva koji se ne smiju kretati javnim cestama, ako ima odobrenje za obavljanje zanatske djelatnosti građevinskom mehanizacijom. Vozila iz stava 2. ovoga člana ne smiju prelaziti propisane normative u pogledu dimenzije, najveće dopuštene težine i osovinskog opterećenja.

Građanin može obavljati prijevoz stvari za vlastite potrebe samo ako je stvari koje prevozi proizveo, preradio, popravio ili u te svrhe nabavio u okviru djelatnosti za koju ima odobrenje ili obavljanje koje je propisno prijavio nadležnom općinskom organu, odnosno građanin koji samostalno obavlja poljoprivrednu djelatnost, pod uvjetom da mu već nije izdano odobrenje za obavljanje javnog prijevoza.

Građanin iz stava 4. ovog člana može obavljati prijevoz za vlastite potrebe samo na osnovi rješenja za obavljanje prijevoza za vlastite potrebe (u daljem tekstu: rješenje za prijevoz za vlastite potrebe).

Rješenje iz stava 5. ovog člana izdaje općinski organ uprave nadležan za poslove prometa one općine na čijem području građanin ima prebivalište ili poslovno sjedište ili poljoprivredno zemljište ili je prijavio obavljanje djelatnosti.

Organ iz stava 6. ovoga člana dužan je voditi evidenciju o izdanim rješenjima.

Građanin iz stava 4. ovog člana dužan je za vrijeme obavljanja prijevoza imati kod sebe rješenje za prijevoz za vlastite potrebe.

Iz citata je vidljivo da svaki građanin za vlastite potrebe može posjedovati jedno teretno motorno vozilo do nosivosti najviše pet tona.

Takvo vozilo služi isključivo za vlastite potrebe i da bi ga vlasnik mogao registrirati dužan je predočiti dokaz nadležnom organu općine da se bavi tom djelatnošću tj. pčelarstvom, a u tu svrhu pčelaru može poslužiti ugovor o kooperaciji ili potvrda izdana od matičnog pčelarskog društva.

U dogovoru s predstavnicima Republičkog komiteta za saobraćaj, pomorstvo i veze Pčelarski savez Hrvatske je uputio zahtjev da se ovakvi pčelari oslobode polaganja kvalifikacionog ispita, već da samo polažu ispit za »C kategoriju« budući da vozilo koriste samo za vlastite potrebe.

Sjednica Republičke stručne komisije za pčelarstvc

Treća sjednica Republičke stručne komisije za pčelarstvo, održana je 9. 11. 1983 u prostorijama Republičkog komiteta za poljoprivredu i šumarstvo, s početkon u 10 sati.

Prisutni članovi komisije:

1. Mirko Ćuruvija
2. Tatjana Brence-Lazarus
3. Ivan Karšić
4. Stjepan Nesek
5. Napoleon Salvaro
6. Marija Šafar

Prisutni od pozvanih na sjednici:

1. Milan Preočanin, predsjednik Predsjedništva PSH
2. Koviljka Majnarić, urednik časopisa »Pčela«, PSH
3. Dr Stjepan Banožić, predavač predmeta pčelarstvo FZP — Zagreb
4. Zdravko Briški, asistent predmeta pčelarstvo FZP — Zagreb
5. Mirko Devčić, Republički komitet za robni promet
6. Željko Markov, Republički komitet za pomorstvo, saobraćaj i veze.

Sjednici predsjedava Mirko Ćuruvija, predsjednik Republičke stručne komisij(za pčelarstvo, pozdravlja prisutne i prelazi na dnevni red.

AD 1. a) Prihvaća se zapisnik 2. sjednice Republičke stručne komisije održan(22. 12. 1982.

b) Rad komisije se ne provodi prema programu koji je bio dogovoren, jer j(početkom godine dogovoreno na Republičkom komitetu za poljoprivredu i šu marstvo, da se komisije sastaju isključivo zbog pitanja iz domene rada repu bličkih stručnih komisija (prema Zakonu o mjerama za unapređivanje stočar stva), npr. komisija za pčelarstvo jedanput godišnje i, iznimno, kad ima gorućil problema.

Nakon diskusije je donijet

Zaključak br. 1.

da se formira radna grupa u sastavu Nesek, Preočanin, Ćuruvija, da izradi ι tom smislu predstavku i raspravi s predsjednikom Republičkog komiteta za po ljoprivredu i šumarstvo, da izloži probleme pčelarstva i prijedloge za rješenje Posebno treba izraziti negodovanje što se ne financiraju troškovi dolaženja n(sjednice.

AD 2) Tajnik PSH Tatjana Brence-Lazarus informira, da je predsjedništvo PSH donijelo odluku, da se organizira savjetovanje o pčelarstvu, u trajanju 2 dan(10. i 11. prosinca ove godine.

Namjera je da takvo savjetovanje postane tradicionalno, da se održava u iston terminu svake godine, sa svrhom da se postigne što viši stupanj pčelarsk(

kulture. Učesnicima će biti osigurani pisani materijali, dodijeljene diplome, a predavači će biti honorirani sredstvima PSH i pomoću pčelarskih privrednih organizacija.

U diskusiji je pozdravljena takva inicijativa predsjedništva PSH, te naglašen problem obrazovanja pčelara, koji je toliko važan, da bi tom pitanju trebalo posvetiti jednu kompletnu sjednicu.

Postoji informacija, da se na Fakultetu poljoprivrednih znanosti Zagreb ukida radno mjesto asistenta na predmetu pčelarstvo.

Zaključak br. 2.

Ra grupa u sastavu: Šafar, Banožić, Briški, izradi u smislu navedenog predstavku ida je uputi FPZ — Zagreb, Izvršnom vijeću Sabora, SIZ-u za usmjereno obrazovanje i SIZ-u za znanost, da se riješi pitanje financiranja radnog mjesta asistenta za pčelarstvo.

O neadekvatnom tretmanu pčelarstva kao privredne grane, govori i namjera da se pčelarstvo oporezuje. Istina je, da je pčelarstvo zadnjih nekoliko godina karakterizirano vrlo dinamičnim radom, da je od uvoznika postalo izvoznik, da se znatno povećava seleće pčelarenje, da je proizvodnja po jedinici povećana, ali baš zato oporezivanje u ovoj fazi razvoja pčelarstva značilo bi velik gubitak. Danas proizvođači — mnogi voćari, vinogradari, uljari pozivaju pčelare da dođu na njihove površine, jer uviđaju ogromnu indirektnu korist pčele. Zato bi o mogućnosti oporezivanja pčelara trebali raspravljati ljudi, koji vladaju znanstveno-stručnom problematikom pčelarstva.

Zaključak br. 3.

a) Formira se radna grupa u sastavu: Ćuruvija, Banožić, Nesek, Preočanin, Karšić, Brence-Lazarus, Sulimanović, Dobrić, Šafar, odnosno uži sastav: Banožić, Sulimanović, Ćuruvija, Dobrić, koordinator grupe — Banožić, da

– pripremi materijal u smislu navedenog, za sjednicu koja će se održati u PSH, a prisustvovat će članovi predsjedništva PSH, članovi Republičke stručne komisije za pčelarstvo, tajnici SIZ-ova za usmjereno obrazovanje s područja sjeverozapadne Hrvatske, Slavonije i Baranje, Dalmacije i Istre, rukovodilac RSIZ-a za usmjereno obrazovanje, dekan Veterinarskog fakulteta Zagreb i FPZ — Zagreb i direktor OOUR-a za stočarstvo i mljekarstvo FPZ (jer predmet pčelarstvo treba biti unutar tog OOUR-a). U tom materijalu treba navesti sve u vezi obrazovanja iz predmeta pčelarstvo.

b) Grupa u sastavu: Nesek, Brence-Lazarus, Šafar treba u Republičkom sekretarijatu za financije dobiti informacije, odnosno podatke kako je zamišljeno oporezivanje pčelarstva.

AD 3) Mirko Devčić iz Republičkog komiteta za robni promet obavještava, da opskrba pčelara gorivom za ovu godinu ostaje po starom, a za 1984. su promjene koje se sastoje u slijedećem: svako udruženje pčelara će izraditi pojedinačne potvrde s potrebnim podacima, gdje će kriterij za dodjelu goriva biti broj kilometara a ne broj košnica.

Zaključak br. 4.

Radna grupa će u sastavu: Ćuruvija, Nesek, Preočanin, Karšić, Brence-Lazarus, Šafar razmotriti uputstvo koje će pripremiti Republički komitet za robni promet i pripremiti, u skladu s uputstvom, kriterije i formular koji će koristiti udruženje pčelara, a sadržavat će:

— ime i prezime pčelara,
— registarski broj vozila,
— broj kilometara,
— količinu potrebnog goriva (najviše 80 litara mjesečno).

Suglasnost sa žigom potvđuje društvo pčelara.
Samo vlasnik osobnog motornog vozila ima pravo na gorivo.

AD 4) Po Zakonu o saobraćaju izvještava Markov iz Republičkog komiteta pomorstvo, saobraćaj i veze, u vezi registracija vozila s neugrađenim košnican koja služe samo za vlastite potrebe. Svaki građanin može registrirati vozilo 5 tona, uz dokaz da se bavi tom djelatnošću. Mora imati dozvolu za C ka goriju, ali bez ispita za kvalifikaciju.

Zaključak br. 5.
Komisija smatra da vozilo nosivosti do 5 tona zadovoljava potrebama pčela (kad su u pitanju neugrađene košnice). PSH treba uputiti predstavku Rep bličkom komitetu za saobraćaj, pomorstvo i veze da se vozači takvih vozila (kc služe za vlastite potrebe) oslobode polaganja kvalifikacionog ispita za dobivan vozačke dozvole za C kategoriju.

AD 5) Mirko Ćuruvija izvještava o sastanku s predstavnicima Građevinsk kombinata »Međimurje« OOUR »Stolarija«, iz Čakovca, o uspostavljanju p slovno-tehničke suradnje na proizvodnji košnica i ostale opreme za pčelarstv

Ta radna organizacija raspolaže prostorom, strojevima, ljudima i potrebni materijalom za rad, ali im ozbiljno nedostaju stručnjaci — pčelari. Zato su obratili PSH, koji bi stručno, znanstveno i tehnološki s njima surađivao, a r bazi SAS-a. U 1984. g. mogu izraditi 20.000 košnica, u tipu i odnosu tipov koji odredi radna grupa.

Zaključak br. 6.
Stručnjaci PSH izradit će nacrt SAS-a do 15. 11. ove godine te pripremiti pr jekte, da bi se već početkom iduće godine počelo s radom.

AD 6) Proizvodnja šećera u ovoj godini ne zadovoljava ni potrebama konzum koji iznosi oko 210.000 tona, a čitava će Republika raspolagati samo sa 160.0(tona šećera. Šećerane nemaju žutog šećera, a minimalne količine koje su p stojale već su raspoređene, odnosno neke su organizacije namirile svoje k operante. Spominjane republičke rezerve ne mogu se u tu svrhu koristiti, jer pitanje podmirenja razlike u cijeni. Ipak se donosi

Zaključak br. 7.
da se svim šećeranama upute dopisi u smislu iznalaženja bilo kakvih količir šećera za potrebe pčelarstva.

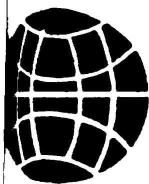
AD 7) Rerefent dr Ivica Račić je opravdano odsutan, pa će se izvještaj podnije na slijedećoj sjednici.

AD 8) a) Urednik »Pčele« Koviljka Majnarić izvještava o novoj proširenoj ko cepciji časopisa »Pčela«, što se sa zadovoljstvom prihvaća.

b) Fakultet poljoprivrednih znanosti — Zagreb, Zavod za botaniku, izrađu florističku kartu, pa je potrebno s njima razgovarati o mogućnostima izrac karte medonosnog bilja.

c) Uvođenje postdiplomskog studija iz pčelarstva raspravljat će se na Savje Fakulteta poljoprivrednih znanosti u toku studenog ove godine.

Zapisničar: Predsjednik komisij
Marija Šafar, dipl. ing. Mirko Ćuruvija, dipl. in

WALTER T. KELEY — HOW TO KEEP BEES AND SELL HONEY

NE ODSTRANJUJTE NEPOKLOPLJENI MED!

Pčelari početnici nikada ne odstranjuju nikakav med iz košnice, sve dok nije kompletno poklopljen. Pčele su stručnjaci u svom zanatu. Općenito, dok nije med poklopljen, rijedak je i zahtijeva dodatno isparavanje i preradu. Zeleni med, kako se nepoklopljeni med naziva obično sadrži visoki postotak vode. Ako se odstrani iz košnice u tom stanju fermentirati će i ukiseliti se. Ako se nepoklopljeni med jede, može uzrokovati žestoke grčeve u trbuhu i proljev u nekim slučajevima.

KAD ODSTRANITI MED IZ KOŠNICE?

Kako često »pljačkate« vaše pčele? jedno je od najčešćih i uobičajenih pitanja postavljenih pčelarima. Svojstven odgovor je »nikada ne pljačkamo« pčele, inače bi one gladovale. To je vrlo važno, jer treba upotrijebiti zdrav razum u čuvanju pčela kao i inače u životu. Nemojte vaditi med iz košnice sve dok niste posve sigurni da su pčele obilno napunile skladišta i poklopile ga. Pravo vrijeme za oduzimanje meda iz saća je kada ga pčele kompletno poklope. Neki pčelari ostavljaju okvire do kraja sezone kod nastavljača. slažući 6 do 8 nastavaka u visinu.

TKO SE MOŽE S USPJEHOM BAVITI PČELARSTVOM?

Praktično svatko od 12 do 80 godina starosti može se s uspjehom baviti pčelarstvom. Pčelarstvo je unosan i zagonetan hobi za mnoge liječnike, advokate, poslovne ljude, učitelje, radnike itd. Pčelarstvo kao hobi i kao posao ne ograničuje čovjeka.

Jedan od vodećih proizvođača matica u SAD je žena. Mnoge žene osiguravaju dio svog dohotka od prodaje meda, i od pčela koje osobno proizvode. Za neke žene pčelare je med pouzdan izvor gotovog dohotka, te njime plaćaju velike račune i školuju djecu.

KOLIKO PČELA DRŽATI?

Pčelar početnik počinje pčelariti s 1 ili 2 košnice, i svake godine povećava broj zajednica za duplo sve dok ne dobije željeni broj košnica. Najbolje je početi polako i usput učiti, kako se drže pčele ispravno, i kako se raspolaže s medom. Nekoliko pčelinjih zajednica se može držati bilo gdje, da bude unosno. Ako želite držati 15 do 25 pčelinjih zajednica, a da vam budu unosne morate ih držati na dobroj lokaciji. Ukoliko želite imati više od 25 pčelinjih zajednica, a da ih držite s unosom tada već morate razmišljati o selenju.

Prevela: **Zdenka Vlainić**

PČELARSTVO KAO DIO ZANIMANJA

Mnogi tvornički radnici, željezničari, rudari, učitelji, službenici, profesionalci i ostali koji imaju kratak radni dan ili radni tjedan drže oko 200 košnica, što im je dodatna zarada. Za uzvrat dobiju vrlo unosan prihod svake godine. Mnogi od tih ljudi imaju prednost, jer su im zajamčene najviše maloprodajne cijene za med, i na koncu nailaze na brzu prođu.

Prema tome, ti ljudi imaju osiguran posao, koji im osiguravaju pčele. Ako su u prilici da odlože svoj redovan posao, oni mogu posvetiti više vemena, a i provesti ga s pčelama, proširiti brzo svoje pčelarstvo ako je potrebno i urediti ugodan život, sve dok ih redovan posao ponovo ne pozove natrag.

Ako je ljudsko zdravlje narušeno, ili je čovjek navršio dob da ode u mirovinu, pčelarstvo je okupacija, koja će mu odgovarati u tom povlačenju s posla. Pčele ne zahtijevaju redovnu dnevnu pažnju, kao u dugim toplim ljetnim danima, kad se s njima i radi. Radeći za sebe, pčelar ne mora žuriti, ili raditi stalno, ukoliko mu to zdravstveno stanje ne dopušta. Pčelarstvo je također zgodno i za cijelu porodicu, jer je zanimanje gdje mogu i žena i članovi porodice pomagati.

Pčelarstvo je posao koji se može brzo proširiti, ili ograničiti, ako je potrebno. Mnogi pčelari drže nekoliko košnica u svom stražnjem dvorištu, a kada se uvjeti promijene oni povećavaju svoje pčelarstvo i pretvaraju se u poslovne poduzetnike sa širokim znanjem kako dalje napredovati. Ako je potrebno smanjiti pčelarstvo, tada se pčele guše, med se izvadi, saće pretopi u vosak, a drvena oprema se čuva u skladištu ako treba i godinama, do novih prilika. To se čini u slučaju kad se pčelinje zajednice ne žele prodati.

Katkad se uvjeti promijene, tako da pčelar odseli i u tom slučaju je uobičajeno da preseli i svoje pčele u novu kuću, iako to zna biti daleko i nekoliko stotina milja.

BOJENJE KOŠNICA

Bijelo je nadaleko najbolja boja za bojenje košnica, jer odbija najviše sunčeve svijetlosti i zbog toga i više topline, što je vrlo važno, naročito ljeti, i to za one ... šnice što stoje na suncu direktno. P... ventiliraju košnice mašući svojim kril... na ulazu, tako da vrućina gubi snag... se na taj način omogućuje hlađenje ... šnice. Naravno za vrijeme zime crn... tamno obojene košnice bile bi bolje, pčelari ne provode vrijeme bojeći koš... dvaput godišnje. Pošto se s košnicama ... to rukuje vanjske strane trebaju bili soli... obojene. Nekada se za bojenje upotr... ljavala bijela olovna boja, ali zbog o... snosti od trovanja sastav je promijenj... sada se upotrebljava timijanovo ulje.

Naročito se dobro treba obojiti cijela d... na površina podnožja košnice, jer je b... zemlje. Ostali dijelovi košnice, krov i s... nice oboje se izvana. Najlakše je koš... bojati, da se podigne na postolje. Pč... početnici za bojenje košnica trebaju ... početku mnogo vremena, ali kad ste... praksu taj im posao brzo ide.

POSTOLJE KOŠNICA

Podnožje košnica ne smije se nikada s... viti direktno na zemlju. Neki pčelari sm... štaju košnice na postolja od cigle ili b... tona, odnosno cementnih blokova, koji ... prekriju asfaltom, pa se tada sprječa... prodor vlage u košnicu, a isto tako i u... zak mravima. Drugi opet pčelari kao p... stolja upotrebljavaju komade tračnica, ... je dobro, ali je teško za nošenje.

U niskim predjelima, gdje postoji opasn... od poplava, pčelari grade specijalna s... jališta, na koja postavljaju košnice, tako ... su iznad nivoa vode, kad dođe do popl... va.

APICULTURA 8/83

SPRIJEČAVANJE GUBITAKA PČELA UZR... KOVANIH PESTICIDIMA

Pravilno upotrebljavanje sredstava za z... štitu bilja je prijeko potrebno u suvrem... noj i pojačanoj proizvodnji poljoprivredn... kultura.

Upotreba je u skladu s današnjim pojač... nim prihodom biološke proizvodnje dom... ćeg naturaliziranog bilja i istovremeno nj... gove povećane osjetljivosti prema namet... cima i bolestima. Sve šira upotreba zašti... bilja kemijskim sredstvima protiv namet... ka čini opasnost i medonosnom bilju. A... se sve te činjenice uzmu u obzir, orga...

je koje se bave zaštitom bilja trebaju i izlaz iz tih teškoća.

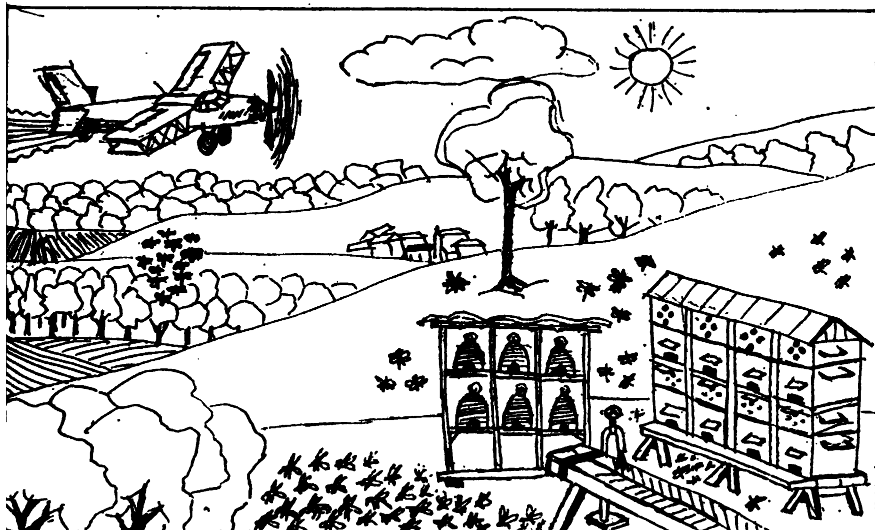
svega potrebno je objasniti to posebu neposrednoj proizvodnji kultiviranog a, koja je uloga pčelarstva u poljopridi u oprašivanju pomoću peluda. Kada o prije 17 godina postavili to pitanje anizacijama za zaštitu bilja koje su se vile tim pitanjima, odnosno zadaćom, nali smo da rade na pokusnom progra-, koji ima široku primjenu, da razjasni rašivanje pomoću pčela, tj. njihovu ulou oprašivanju kultiviranog bilja. Rezuli toga rada, su njegova praktična prina u oprašivanju i dokaz nacionalnog nomskog značaja pčela kao oprašivača. im toga, postalo je potrebno pomno diti način upotrebe pesticida neopasnih pčele i izbjeći opasnost uzrokovanu sa nsima zaštitivača bilja. Proučavajući tvicu opasnosti za pčele mi smo izgrai takvu, koja se primjenjuje u Evropi, ali sisavce. Kako su pčele životinjice druge te, uzajamni odnosi između njih i trene biljne kulture su sasvim različiti. ultati ovih pokusa jedva daju ikakvu ktnu informaciju, koja se može upotriiti u praksi za pčelarstvo i za poljoprivdne stručnjake. Zbog toga smo razvili i sistem ispitivanja trovanja pčela, koji je odgovara praktičnim potrebama i i sistem klasifikacije otrovnosti za pčele i je službeno uveden. Ta su se mjerenja radila u laboratorijima. Pokusi su vršeni i na poljima u cvatu, tako da danas svi agensi zaštite bilja odobreni u zemlji mogu biti klasificirani po otrovnosti za pčele. Radila se analiza da se vidi kakav je učinak direktnog zaprašivanja, a također se je pregledavala i postojanost ostatka otrova. U specifikaciji razlikuju se agensi direktno opasni za pčele, umjereno tj. privremeno opasni i oni koji nisu opasni za pčele. Ravnajući se po toj novoj klasifikaciji otrovnosti za pčele i pojedinac koji rukuje s tim agensima može znati što se dešava u slučaju direktnog zaprašivanja po pčelama, koje se nalaze na poljima u cvatu. Važno je znati kako dugo na tretiranim biljkama ostaje otrov, tj. koliko su dugo opasne za pčele. Analizom mogu se otkriti ostaci otrova na biljkama.

Nađeno je da neka sredstva gube svoju opasnost nakon 6 do 8 sati poslije tretiranja. Tako ako se kultivirano bilje tretira predveče opasnost trovanja pčela je smanjena.

Uljana repica tretirana protiv nekih parazita u doba pupanja je isto tako dobro zaštićena kao i u doba pune cvatnje, a opasnost za pčele je uklonjena.

Inače, ako se sredstva za zaprašivaje protiv štetočina upotrebljavaju razborito, neće biti 'nikakvih šteta u pčelarstvu.

Prevela: Zdenka Vlainić

Kasete u košnici

Pitanje:

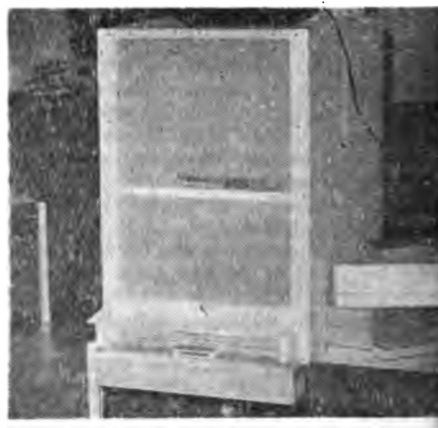
Izradio sam košnice sa po 12 okvira u plodištu i medištu Gromove mjere okvira od 40 x 25 cm. Sa stražnje strane košnice stavio sam kasetu sa 4 okvira. Prošle godine imao sam izvanredne rezultate a ove sam godine izgubio pri seljenju 13 matica. Moram napomenuti da su prošle godine košnice stajale na mjestu, a ove sam godine selio.

Molim vas da mi objasnite zašto sam ove godine izgubio matice i ima li to kakve veze s vrstom košnica i načinom rada?

Zvonimir Božić, Donji Miholjac

Odgovor:

Vaše je pitanje nepotpuno zato mogu odgovoriti u pretpostavkama. Niste spomenuli od kojeg broja košnica vam je uginulo 13 matica? Zatim ne znam kakve okvire upotrebljavate u kasetama? Ako to nisu okviri iste mjere kao oni u plodištu i medištu, onda takva kaseta nema ni smisla ni svrhe. Da u kasetu mogu pristajati isti okviri kao u plodištu i medištu, moraju razmaci imati 12,5 široke ulice umjesto razmaka sa 11 mm širokim ulicama kakve nalazimo u prodaji. Takvi su razmaci u trakama dugi 46 cm, a unutarnja mjera košnice je 46,5 cm. Stranice i pod kasete su od 15 mm debelih daščica otraga dvostruki lesonit kao i s prednje strane sa izrezom od 33 x 25 cm vanjski lesonit, a unutarnji sa izrezom od 31 x 23 cm. U taj falz dolazi matična rešetka. S te strane dolazi vodoravno po polovici razmak u traci, da kad se izvadi prozor plodišta, kaseta sa tim razmakom pritegne okvire plodišta. U kasetu dolazi jedan okvir iz plodišta sa najmlađim leglom, mladim pčelama i maticom koji se postavi uz matičnu rešetku i tri prazna okvira izgrađena ili sa satnim osnovama. Kad se kaseta postavi u košnicu dobije se neposredni kontakt plodišta sa maticom.

Odgovorit ću s pretpostavkama kojih mož biti više.

1) Ako ste u kaseti imali manje okvire čij su mjeru određivali obični razmaci, tad ste mogao staviti maticu i nešto pčela n prazno saće, a pčele su na mjestu i u mir prelazile k matici i sve je bilo u redu. Ko istog postupka kod selenja, uzbuđene pče le mogle su **zaboraviti** na matice i ove be njege uginuti. Osobito ako su s maticom bile starije pčele koje ne mogu hrani maticu jer su njihove ždrijelne žlijezde o kazale svoju funkciju.

2) Ukoliko ste prošle godine imali dvogc dišnje matice, onda polazeći od činjenic da i matice imaju svoj vijek trajanja, nij čudo ako matice u trećoj godini ugibaju Matice treće godine, osobito u košnicam veće zapremine, žive toliko da žive, vege tiraju, a na kraju ugibaju.

3) Matice su mogle uginuti i od posljedic utjecaja velikog broja varroa.

4) Matice ste mogao uništiti i sam, dim ljenjem pčela protiv varroe nedovoljn ispitanim preparatima, kao što se to dc godilo mnogim pčelarima u našoj zemlj Vi ništa o tome ne govorite, ali pretpostav ka i za to postoji.

Josip Belči

edena alva torta

elanjka istući u čvrsti snijeg, dodati 20 šećera i 6 dag rastopljenog meda i tući s pjenjačom ili s mikserom na dok se ne zgusne. Zatim dodati 20 narezanih oraha i nadjeti 2 ili 3 obline. Poklopiti teretom da se ne razdvoji.

banica s orasima i makom

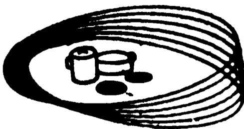
paketić kvasca
dcl mlakog mlijeka
žlica šećera

Staviti neka se raspjeni na toplom mjestu.

jesto:

žumanjka
žlica rastopljenog maslaca, ulja ili ma-
i
1/4 l finog brašna
mala žlica soli

mijesiti glatko tijesto i ostaviti da se diže na toplom mjestu dok ne udvostruči volumen. Tijesto premijesiti, razdijeliti u dva jednaka dijela, razvaljati na debljinu 1/2 prsta, premazati rastopljenim maslacem zatim staviti nadjev 1/2 prsta debelo, saviti i staviti u zamašćeni pleh. Ostaviti neka se diže još pola sata na toplom. Namazati s žumanjkom i peći 3/4 sata na umjerenoj vatri.

Nadjev:

1 l samljevenih oraha ili maka
1/4 l vrućeg mlijeka
2 dcl šećera
2 dcl rastopljenog meda
naribana korica od limuna
snijeg od 2 bjelanjka

Mlijeko, šećer i med prokuhati, dodati orahe ili mak i skinuti s vatre. Dobro izmiješanom i ohlađenom nadjevu dodati snijeg te nadjevati tijesto.

Pića s medom

U ovim hladnim zimskim danima uvijek, u svakom trenutku će dobro doći topli napitak.

Ako volite čaj, lako ćete ga pripremiti s obzirom da u trgovini ima svih vrsta i aroma čajeva koji mogu zadovoljiti svačiji ukus.

U blago razhlađen čaj dodajte barem žlicu meda. Bit će to osvježenje i poticaj za daljnji rad.

Djeca često vole kakao pa im, da bi se što prije ugrijali na povratku kući skuhajte kakao s medom.

Ako imate uz napitke i kakav kolač užitak će biti potpun.

Oglasi

Izradjujem plastične matične (hanemanove) rešetke dimenzije 504 x 412 mm, debljine 0,5 mm za upotrebu kod LR nastavljača. Vrlo su praktične i jednostavne za primjenu. Stavljaju se direktno izmedju nastavaka. Nije potrebno uokvirivanje kao kod upotrebe rešetki manjih dimenzija npr. limenih. Ne trga se. Perforirana je po cijeloj površini u 9 redova.

Cijena 160,00 din/kom

Izradjujem i bježalice za izgon pčela iz medišta u plodište. Kroz bježalicu mogu pčele samo u jednom pravcu. Sa malim dodirom tijela podižu vrlo lake (11 kom) limiče. Svaka bježalica izradjena je iz kvalitetnog lima i stavlja se u rupu promjera 68 mm koja se izbuši sa krunskom testerom u (medju) poklopca. Poklopac, sastavni dio LR košnice, pri toj operaciji stavlja se obrnuto izmedju plodišta i medišta.

Cijena 150,00 din/kom

Pčelari, tražite ove proizvode u vašoj pčelarskoj trgovini. Ako ih nema obratite se direktno.

Ind. Miro Rukavina
Marije Hvaličeve 38
tel.: 061/576-364 poslije 14 sati
61117 **Ljubljana**

Prodajem osušeni cvjetni prah. Preko 1 kg šaljem pouzećem po cijeni od 500 d. Prodajem i pčelinje zajednice-nukleuse iz god. 1983. na 5 AŽ okvira (26 x 41) po cijeni od 4.000 d.

Ciprijan Lukež
Valvazora 10
tel. (052) 33-919
52000 **Pula**

Prodajem čisti, odličan vosak u kolutovim

Stevan Matić
Kopaonička 7
tel. (011) 514-164
11132 **Žarkovo**

Kupujem jednoosovinsku prikolicu nosivsti do 500 kg s felgama zastave 1300.

Mihovil Zdunić
Aleja A. Augustinčića 6
tel. (041) 223-374
41000 **Zagreb**

Prodajem novu vrcaljku za med na r pogon za četiri ramice. Dimenzija ram je 46 x 33 cm, visina posude je 67, a p mjer 64 cm. Cijena vrcaljke je 17.000 d.

Zlatko Plevko
Humlova 8
41090 **Susedgrad**

Pčelari!

Prodajem ispod svake cijene kamion Op -Blitz duge i visoke karoserije, garažira sačuvan, starog tipa. Kamion je služio prijevoz pčela na pašu.

Miljenko Rakić
Mandaličina 17
41000 **Zagreb**

Prodajem 32 AŽ košnice na 10 okvira pčelinjakom i kompletan pribor.

Stjepan Rauh
Jakovčićeva 14
47250 **Duga Resa**

Pčelu izdaje Pčelarski savez Hrvatske, 8. maja 26/III, 41000 Zagreb, tel. 272-383. Izdava savjet: Valent Ambrošić, Josip Belčić, inž. Tatjana Brence-Lazarus, Nikola Ču dr Nikola Fijan, Milenko Gavrilović, Vladimir Hajduković, inž. Esad Kovačević, St Krešić, Marko Luković, Ivan Matijašić, Blaško Pajnić, Lovro Plantak, Nikola Ra inž. Napoleon Salvaro, inž. Nenad Strižak, Dušan Šakota, inž. Stjepan Nesek, Mari Vignjević i Zdenka Vlainić. Uredništvo: Nijaz Abadžić, Mirko Brence, inž. Mirko Ču vija, dr Ratko Dobre, Dragutin Loc, Stevo Lončarević, Josip Katalinić, prof. dr Boj
Milković, inž. Stjepan Nesek, Milan Preočanin, i mr Đuro Sulimanović. Glavni i odgov urednik: Koviljka Majnarić, dipl. vet. Članovi pčelarskog saveza Hrvatske plaćaju čla rinu preko pčelarskih društava i to 600 dinara u što je uračunata i pretplata. Pretpl za tuzemstvo iznosi 450, a za inozemstvo 600 dinara. Cijena pojedinog broja za tuzems je 50, a za inozemstvo 70 dinara. Pretplatu prima Pčelarski savez Hrvatske, broj ži računa 30102-678-6553. Časopis se tokom godine može otkazati. Rukopisi se ne vraćaj
Tisak: Štamparija »Ognjen Prica« Daruvar.«

Pčela

Pčelarski

Pčelarski savez Hrv **u:**

Josip Belčić i Đuro	—	**1.200**
Grupa autora: PČEI	—	**900**
Filip Šimić: NAŠE	—	**350**
Josip Belčić: PČELA	—	**200**
ZBORNIK RADOVA	—	**200**
Josip Belčić: PČELA	—	**30**
TABELARNI PRIKA	—	**20**
Bojana Milković: VI	—	**5**

Osim toga imamo
ZNAČKE PČELARSK
JUBILARNU ZNAČK

Sve gore navedenc **račun broj:**
30102-678-6553, Pče

Molimo da na uplatnici naznačite svrhu uplate i Vašu točnu adresu.

